

Soubor díla F. X. Šaldy

7

Básně

Torst

Básně

Souborné vydání

Básněmi Šaldovo literární působení začíná, básně nacházíme i mezi jeho pracemi posledními a s výjimkou necelých dvaceti let na přelomu století – kdy vůbec přestal psát beletrii – jsou stále součástí jeho slovesné tvorby. Tato poezie, jejíž autor patří do generace symbolistů, vzniká v letech historicky snad nejmohutnějšího rozmachu českého básnictví, a na tuto situaci také zřetelně reaguje. Zatímco se např. Šaldova dramata konformují s aktuálním vývojovým směřováním evropského dramatu, jeho básně – i když nezastírají svou dobově kulturní příslušnost – hledají si nezávisle osobitou tvář, dávajíce tak mimo jiné najevo, že nechtějí být přijímány ani jako projev soutěživosti s momentálními velikány naší poezie, a ovšem ani jako dílo jimi ovlivněné a zastíněné. Jsou povětšinou reakcí na události autorova života – usilující přitom nestadole o to, aby přesáhly jeho lidskou zvláštnost a nahodilost; jejich symboly a meditace s sebou nesou zobecňující, v patosu někdy až odtažitě zobrazení existenciálních zápasů člověka – a přitom se v textu trvale zpřítomňují konkrétní a jedinečná data reality společenské či přírodní. Obdobně se v Šaldově poezii komplementárně vyvažuje i to, že básně, s nimiž autor naléhavě oslovuje čtenáře, měly za úkol také fungovat jako autokomunikát, měly z básníkovy bytí nejen vycházet, ale v něm též nacházet své určení a smysl. V tom je možná také příčina toho, že Šalda (který vydal jen jednu knihu básní, bezprostředně reagující na smrt R. Svobodové, *Strom bolesti*, 1920) viditelně nesměřoval k shrnování své poezie do knižních celků. Pro melantrišský soubor *Spisů FXŠ* připravil posmrtný výběr z ní B. Fučík (*Nova et vetera*, 1938), dalším výběrem ji nově zpřítomnil M. Červenka (*Niké bezkřídla*, 1982). V našem vydání poprvé vychází Šaldova poezie v kompletním souboru. Skladby původní a přeložené, tištěné i dochované jen rukopisně byly tu vesměs podrobeny kritické revizi, která také umožnila zpřítomnit doložený vývoj jednotlivých textů.

FXS

F. X. Šalda

Básmě

Souborné vydání

1961

Šalda, F. X. (1874-1948)

Šalda, F. X. (1874-1948)

F. X. Šalda

Básně

Souborné vydání

Torst

ve mlhách ležela jak vlny bílé,
a když se vlny vlny klonily,
byly vlny vlny vlny vlny,
a na kloně vlny vlny vlny.

Byly vlny vlny vlny vlny vlny,
a když se vlny vlny vlny vlny,
a když se vlny vlny vlny vlny,
byly vlny vlny vlny vlny vlny.

Byly vlny vlny vlny vlny vlny,
a když se vlny vlny vlny vlny,
a když se vlny vlny vlny vlny,
byly vlny vlny vlny vlny vlny.

Byly vlny vlny vlny vlny vlny,
a když se vlny vlny vlny vlny,
a když se vlny vlny vlny vlny,
byly vlny vlny vlny vlny vlny.

E. X. Šubert

Básně

Letní 2007

Ve mlze večera již tonou lesy,
a ticho měkké, snící, které bývá,
kdy večer s nocí ve objetí splývá,
se na krajinu zdřímlou tiše věsí.

Pták jenom probudiv se ze sna kdesi
se zved se vzkvetlé, volné stromu sněti
a ve tmě modravé jak jiskra letí...
Teď měsíc z bludných mraků lehké směsi

sám vyplul volně velký, vítězící,
a jehly své jak velká kopí tkvící
do snících korun vzkvetlých stromů metá...

Z jich větví mlha táhne ku měsíci,
jenž v páry lemu, oblak ve směsici
své světlo lije v noc tak plnou leta!

Jak býci trávy ostré šfavou zpití
se ženou muži bojem slepí k seči,
kde polnic hlahol v štítů třesku ječí,
kam v křiku divém, řevu vše se řtí.

Boj, vřava! Psů jak v noci děsné vytí
zní lidí křik, těl pád, vždy zmatek větší,
jím Ares šteká, dává muže v léči,
jím Pallady se štít a přilba nítí.

Tma z hádu, která duše žere, valí
se kolem, k Olympu již chtivě vstává,
kde Zeus na boj lačně hledí z dále.

A z ruky jeho, v níž moc je a sláva,
teď Niké skočí krásy svojí ve plápolu
a křepce stoupá v boje vřavu dolů!

Ta vůně, která z kraje smalty tvojí
vzduch blahým vznětem, vázo stará, sytí,
že souzvukem se chvěje, plane, svítí,
je Olympem, kde staří bozi stojí.

Ať svět se s světů jiných kalem pojí,
jen v tobě spí taj celý, velký žití,
vzruch, síla, mládí jas i lásky zpití
v tvé vůni, která bohy, světy zhojí.

Než v noci věčné temno věk náš shnilý
jak vše se zřítí k neznámemu cíli,
dej, tvůj ať svit se ke mně, krásu, schýlí.

Ó zař mi vždy, ať zřím tě ve snů chvíli,
ať v vášni velké, v dívčím oku vzňatém,
ať pravdou jsi, či sladkým fantazmatem!

Plá slunce vedrem cirku písek žhavý,
a prach a pára, jež se z něho zvedá,
na slonů hřbety černé, tuhé sedá,
jichž kroky těžké brázdí písek plavý.

Jich těla obrovská a zářem hnědá
a mučená much děsně žravých davy
jdou cirkem teď v rytmickém kyvu hlavy
jak vizionů v poušti těla bledá.

Tak jdou, jak jindy chodili pít k zdroji,
kdy plála noc a lvové v slujích řvali
a měsíc zářil, Afriko, v poušti tvoji!

A teď o tobě, Afriko, sní v dáli
a řev jich, veliký a neskonalý,
jak samum mystický se cirkem valí...

Slunce velké v mlhách již se topí,
ve vodě lesk jeho zlatý zářem hoří,
teď vsled vzplanouc bájně fresky divem tvoří
na nebi, kam jisker svojich vmetlo snopy.

Na všech stromech planou jeho rudé stopy
v temnu kory, v pláči vichru teď se noří
ve kruh dálný, tmavý nekonečných moří,
v letargický kraj, z něžž k žití zas se vzchopí.

To v své dumě vida na terase snící,
v žití všeho marnost patře s bledou lící,
děls: To podzim jest již nutný všeho světa.

Vtom jak na odpověď síla jakás kletá
vichrem listí uschlé, spadlé smetši plaše,
na teras je mžikem v tváře vrhla naše.

Tragédie:

Juž ztiš se! Z číše své dám ti dnes píti,
meč vytasím zas Caesara i Cida,
kde vtip se frašky prázdný jindy kydá,
dnes proroků ti slova budou hřmíti.
Ctnost, zlo, co v duši tvojí zápal vznítí,
čím sláva boje řve, čím vyje bída,
co srdce sněním těžké v hloubi hlídá,
vše dám ti ráda! Spěj se tím již zpíti!

Dav:

Nic nechci z toho, co tvá mísa hostí!
Nech proroky si své a reky, boje –
vše mdlé a vonné, krémy minulosti.
Mně milejší než všechny divy tvoje
je lump, jenž vesele se ve svět dívá,
a poslanec, jenž hlavou k všemu kývá!...

V něm satyr nahý líně v tupém leží snění
a sluncem zářným zpít zrak sivý mhouří v stínu,
co ruka ke rtu maně dutou klade třtinu,
z níž tónů ručež zrána vždy se divě pění.

Vous plavý zcuchán, hlavou v snivém zamyšlení
mu hymnus bouřný dosud zvoní ke cti vínu,
co ve snech plát zří nymfy bílé na svém klínu
a na rtech cítí ostrý žár jich políbení.

Jak klidně ve vzduchu tom mdlém a parném dřímá!
Teď hlava klesla níž, již v žhoucí vedra tísni
jej spánek nezdolný snad v svoje pouta jímá.

Vtom stín však dívky kol se mihnul stromů třísni,
a dřív než nadáš se, on z houští skočiv v mžiku
se za ní skokem křepkým žene v smích ryku...

Jak moře příboj potlesk zní, ryk bouřný davu,
 jenž vidět chce ho znovu, tragédie reka,
 a hlučí divě v jeku, bouří se a vzteká
 jak lev svou zvedající v řvaní dutém hlavu.

Jak jisker zářný liják, světla žhoucí řeka,
 jež nebe celé svoji stáří ve záplavu,
 vše vzkřik teď mocný rázem v děsnou schvátí vřavu
 a jástot fena je, jež vyje jen a štěká.

Leč v chvíli té, kdy hrdel sta ho volá v ryku,
 své dílo řevem toho měře okamžiku
 on zří, jak malým je ten potlesk k jeho práci...

A s grácií když potom v mramorové líci
 ten těžký běře peníz slávy vítězící,
 ve snění hořké vždy se duše jeho ztrácí.

Dav z její nejraději pije číše
 a v sladkém vínu, které v ní se pění,
 zpít vůni opojivou, jež z něj dýše,
 rád každý stáří ret po nudě denní.

Co škodí tu, že někdy trochu výše
 se vzedme kapka v bujném překypění? –
 Přec vidíš rád, jak v suverénní pýše
 své zoubky grizeta na tebe cení!...

Však v jednom přec soud davu vždy je pravý:
 Ať v tragédii kolosi jdou k boji
 a bozi, reci ať se řítí v osud tmavý,

nám ve frašce vždy život blíže stojí
 a slovo, nahodilý vtip a hravý
 nám mnohdy víc než celé drama praví...

Juž nebe bílý šat svůj z par
se sebe vlídně svrhlo vráz –
ó pojdte z prsů jeho pít
ten harmonie svatý jas!

Dí hlasů sta: Ó pojdme, pojdme pít!
A pták: Já mládě jdu jím nakrmit!
A člověk: Duši svou jdu opojit!

Ó hosana za mystický ten dar –
vše douškem plným pije vráz
tvé mléko sladké, tvoji zář,
ten harmonie svatý jas.

Dí hlasů tisíce a pták a květ:
K své zemi vraťme se již přece zpět! –
však člověk: Ne, teď k Bohu začnem let!

1. Na promenádě

Jdu pěšinou tak asi kolem páté.
Kol všude hustá oblaka jen prachu
– však, madam, promenády naše znáte –
se míchají a matou v slunce nachu.

Co much a moskytů všech roje klaté
si kadril tančí volně, beze strachu
na ruky mojí pleti rudě zlaté
a hovor kol zní všedních plný tlachů...

V té chvíli vy snad – vzpomínám jen maně –
si otvíráte okno, v květu směsi,
jež plaše ku východní hledí straně

v nádhernou krajinu a horské lesy,
a líně, na prsou květ purpurový,
tak studujete módní žurnál nový...

Zda posud někdy, slečno, vzpomínáte
na sladké chvíle ty, kdy za večera
v lip husté aleji, tak plné šera,
jsme večer bloudili až do deváté,

kdy lampy v tmě své světlo lily zlaté
a v řece bronzem vlna hrála sterá,
kdy stance božského čtouc Gautiera
jste zářem bledla touhy vrchovaté?

Zda jako já, již žitím mdlá a líná,
v svět zříté nudy svojí šedou parou,
či k dobrodružstvím lásku majíc starou,

když oblohu noc v samet černý spíná,
s jinými verši v stínu jiné lípy
na jiného své metáte snad šípy?

Antická tragédie

Ilji Georgovu

To kámen do tvé namířené hlavy,
jenž rázem vždycky zchromí tě a zkruší,
to lva je řev, ze sluje parné hluši
kdy pouští letí, bezmezný a dravý!

Jak Cerbera zub mystický a žravý
vzdor, síla její tvou rozhlodá duši,
tys červ, jak ve prachu se peče, suší,
skřek její ohněm sžehne tě a zdává.

Nad propast její, v prázdno, jež se chýlí,
ty skloněn v vteřin mžiku, v dravé chvíli
ve změti hadů, chimér, Erinyí

zvěř, bohy, lidi, vesmír jeden zpilý,
kruh Okeanu, slunce fantom bílý
zříš na dně, v muce divé jak se svíjí!

1. Aias

Ret v slinách žlutých, oko v krvi slité,
jak tupě koulí se a točí v tmách,
puch stád a rozvířený letem prach
a nervy tvé strašidel drápy zryté!

Jak býk, provazy do masa až vryté,
much mraky na krku a na brvách,
ty v předtuchy jat náhlou muku, strach,
ke slunci nozdry zvedáš děsem zpité.

Vše marné, síla, řev tvůj v srazném ryku!
Jak souzeno ti, v chvíle chmurném mžiku
v klín jámy nahé padáš u vír dravý.

Ó kyji nutnosti a usouzení,
já v muk svých křeči, divém otrávení
tvých ran hnis cítím mučivý a žravý!

2. Hamlet

Jak vítr v mrak nám stíny v mozek bijí,
sta padne jich a sta jich znovu vstane
a rej ten v kruh jde dál a neustane,
až krví tvou a tukem tvým se zpíjí.

A v lebce tvé pár jen se zhřeje zmijí
a díra bude hnít, kde oko plane,
a nervy tvoje strhané a sdrané
ve hrobů dusných líném puchu shnijí.

Snad v jiném znovu žít zas budeš těle?
Snad hnusu děs tvou v prázdnu zhltlí duši?
Vše v stínech jde. Tón, barva zmirá v hluši.

– Proč kalný pot máš na parném svém čele?
– Slyš, vyje strašidlo, jak nocí kráčí:
Den posel juž, tmu jíst teď pojďte, spáči!

Na stráních hor a lesů na pokraji
všech vzdechů ruch v noc noří se už tmavou,
a vlny řek tou smutku zpity slávou
ve výparech svých jemných usínají.

Sníh vrcholů, jež slunce žářem plají,
se vposled zoří nítí plápolavou,
jež v barvu zvolna plynouc bledě plavou
sta perlí sněžných ve své krvi tají.

Z jich oblaku, hle, Venuše teď bílá
na nebes vzlétnouc azurové srázy
vln svojich stříbro chvějné v éter hází,

co duše tvá, tím prázdna děsem zpilá,
sny marné zříc a chiméry jen všude,
teď nahá ve hvězd moře letí rudé!

Zní zvony, vzduch je zlata pln,
kam slunce svatý zrak jen pad,
od východu až po západ,
vše v krvi hoří jeho vln.

Sta ptáků letí do mraků,
a zpěv a chvat všech oblaků
v tom sladkém tančí soumraku.

A duše těžké lidí všech
zášť, bolest, trud a hlad a led
se sebe rády svrhnu hned
a s oblaky jdou tančit v spěch.

Sta duší letí do mraků,
a zpěv a chvat všech oblaků
v tom sladkém tančí soumraku.

T... B...

Vzduch zlatý, krví slunce prosycený.
 Jím mrakův opálových plove tiš
 a klesá, chví se, kolíbá, dme výš
 jak chumle pěny...

A v zrak můj mdlý a v nebe potopený
 až ku zornici tmavé níž a níž
 fantazmat, vizionů padá tíž –
 fantomy, ženy...

I sním, jak tulák veselý a divý,
 já v jiném těle, dávno ztlelém již,
 kdes v krčmě u moře jsem prázdnil číš

a pak – co do oken vln zpěv bil tklivý –
 nejkrasší ženu tiskna k sobě blíž
 kys tanec tančil, bizarní a snivý...

Rondó

Je žití podstata jen dým,
 jež z duše mojí v éter vzletí
 a zmizí jak déšť na poupěti
 v mžik listem vypit žíznivým.

A jako konec všeho pozdravím,
 kdy ztratím sám se ve mlh změti –
 je žití podstata jen dým,
 jež z duše mojí v éter vzletí –

Pak páry nacheť modravým
 se v rytmu sladkém budu chvěti,
 v tmě vlnivé než ke mně sletí
 tvar nový křídlem mlhavým.
 Jež žití podstata jen dým.

Pojď, děvče, divoký jen tance let
a vína doušek hluboký a dlouhý!
Na zdraví holek všech! Dnes naposled –
a zítra?... Marný sen a marné touhy...

Já odejdu, však jiný přijde hned,
jak já on bude veselý a smělý...
Na zdraví hochů všech! Ty dáš mu ret
a brzy toulavý svůj život celý...

Však přijde parný den a sžehne květ
a v hrobě sama ležet budeš zticha...
Na zdraví mrtvých všech! Dnes naposled –
a zítra?... Slyš, jak vítr v moře dýchá!...

Jak balvany, jež s hor se řítí
– ten spád a rej! –
v noc chmurnou naše padá vytí –
huhej, huhej!...

Zmrhaná léta tvoje mladá
a duše ston
a život smrtný, dívčí zrada...
ten vír a hon!

Však z nitra dál to hřmí a ječí,
tu vzlyk, tam řev,
jak srdce v těžké rve se seči
kouř, slina, krev.

A nový ráz a výkřik nový!...
Kam padne jen,
čí ret nám přece jednou poví?
Vše dým a sen?...

Ty v noci v tichém sloucháš snění,
ten řev a rej
jak tříští se a sráží, pění:
huhej, huhej!...

Ty starý tanci mystického plný kvasu,
kdy srdce pod tunikou v tichém chvění
tvou pilo harmonickou, nesmrtelnou krásu,
jak často zří tě duše moje v snění!

Ty bujný kordax nejsi v bouřném, žhoucím jase,
jenž dumně v smělém rád se nese letu,
ni sikinnis, jenž touhou divou zachvívá se
tvář v smíchu luznou maskou halíc světa.

Ni Hóry nejdou tak ve sboru tancující,
ni Grácie, ni sněžná Afrodité,
kdy s Olympu se v noci snesou k zemi spící
a za nimi Sny letí láskou jemně zpité.

Ne, světů šťastných symbol ty jsi skvoucí,
kdy klid jim věčný vládnul beze hrází,
kdy člověk ještě neplašil zvěř v lesích řvoucí,
ni nohou nestoup na skal zmlklé srázy.

Všech krajin dávných duše mystické a svaté
a horizontů nekonečných sláva
v tvé vůně pohřbeny spí v hrobce zlaté,
teď chiméra jim sladká z hrobu vstává.

Klid moří prastarých a hvězdných spících světů,
svit zhaslých slunců v tobě plane, hoří,
smích bohů, síla starých idolů i vzletů,
vše z tebe dýše, v duši mou se noří.

A tělo v řasném chitonu a gesto ruky,
vše v linii tak čisté, ladné, ryzí,
a zpěvu, flétny, cimbálu a píšťal zvuky
tak tiše jdou a zmírají a mizí.

To motýli se lehkým jenom nesou letem
a v bezdné prázdno hned se zase chýlí,
to prelud jde bez smíchu, beze smutku světem,
jen krásy nesmrtelné fantom bílý.

Ó tragédie, sestro velebná a svatá,
ó Iluze, než znikneš plaše v taji,
k mé schyl se duši, sebou ať se zpítí chvátá
a ve svém zas ať šťastna usne ráji!

V tvůj klid ať vnořen, ve svatyni jeho tmavou,
v svět celý bez touhy zře ve svém žale
ať tvého jenom rytmu slyším nad svou hlavou
znít božskou vlnu bez oddechu, stále!

Tvá ruka průsvitná kdy v klávesech se líně houpá,
vzduch mořem prochvělý a jemně zlatý
mně zdá se z tónů symfonie tvé že stoupá,
myrtových poupat vůní slabě vzňatý,
tvá ruka průsvitná kdy v klávesech se líně houpá.

A z moře tónů výš, hle, noří se a stoupá
v rytmickém jasu ostrov v nachu vzňatý,
jejž příboj vlašný v parách sytých jemně koupá,
co světla těžký proud do ruda zlatý
teď z moře tónů výš, hle, noří se a stoupá.

Z oblohy čisté, orlů stádo kde se koupá,
lijákem jisker žhoucích bledě zlatý
se k chrámu jónickému v hudbě sladké houpá
svit zory svaté, silou divou vzňatý,
z oblohy čisté, orlů stádo kde se koupá.

Z tmy svatyně již zatím myrhy vůně stoupá
i zpěvů hymna, jimiž chrám je vzňatý,
a ve mhách chvějných bílá Venuše se koupá,
v purpurný skryta pláší hvězdami zlatý,
z tmy svatyně co zatím myrhy vůně stoupá.

A jako slunce, nad archipel jež se houpá
a k zenitu děšl světla hází zlatý,
má láska mrtvá, fantom bílý, z hrobky stoupá
a nad tvé hudby tak jak výhní vzňatý
teď jako slunce nad archipel vráz se houpá.

P. J. B.

Kdy obzor v mlze zlatotkané jemně splývá,
u kaple prastaré a zšedlé do lilií
v hedvábu černě mdlém klekáte, zbožně snivá,
své roucho složeno vždy měkkých do linií.

Jak ňadra vzdmou se čistých do linií,
v hedvábu mdlá jak krása vaše vzplane snivá,
když bledé oblohy se mroucím svitem zpíjí
zornicí vaší snů se chvící mlha divá!

A nebem rudě stříbrným se chvící mlha divá,
hle, hvězd jež prvních svitem bledým juž se zpíjí,
tajemná hudba sladká z taje lká a zpívá,
růžovým vzduchem extází se vůně lijí.

Z oblaků zlatých extází se vůně lijí,
mystická hudba azurem co lká a zpívá,
vám nad hlavou u kaple zšedlé do lilií
andělů bílých tlum, jak Vinci snil je, splývá.

Jen šedá lada. Vichr jimi letí
a poslední rve rudý, suchý list
s těch prázdných větví a s těch holých snětí.
Slyš v stromů korunách ten tvrdý svist!

Mha v brázdy lehá zvolna. V kraj kol němý
tak k smrti smutná táhne nálada.
Teď list zas jeden k vlhké sprhnul zemi.
A slunce mdlé tak ztěžka zapadá.

Co zřel a pozoroval ve divadle,
 vše s pudrem hladkých veršů svých nám dává:
 vzdor srdce tam i bolest prudká, dravá,
 vzlet, cit a žáry zase dávno zchladlé.

Tam tváře bídou vyhublé a vpadlé
 a vedle hoch jak horská bystřeň lkavá,
 pak jas, čím láká a čím vraždí sláva,
 a růže kvetoucí a růže svadlé.

Však to, čím vítězí tak rád on vždycky,
 ta slza snílka, kterou v svět se dívá,
 jež studí a jež pálí, srdce zhřívá,

ten soucit jeho hluboký a lidský
 je opálovou, skvoucí rosou svěží,
 jež na motivech jeho prostých leží.

Byl páže, pověst dí, ten smál se stále vesele,
 jak jiskry trysknou-li, to z mečů čepele,
 a taková v tom smíchu byla duše svoboda,
 jak s Osudem když v kostky hraje Náhoda.

Smrt jediná je pravda jen a skutečnost,
 ten pravil smích, víc nejsi na zemi než host!
 To proto bylo, pověst stará vypráví,
 že s vlastním katem pil hoch často na zdraví.

Pán jeho kata vysílal mu na pozdrav;
 ten jitra každého, jak velel dvorský mrav,
 stál s chladnou úklonou u nohou jeho postele,
 na hrdle šňůru krvavou a hrozbu na čele.

A z rozkazu jej *tím* vždy ráno ujistí:
 „Snad požádá pán ještě večer kořisti;
 to za urážku, spáchanou kdys za vinu
 tvou hlavu bujnou srazím ti jak travinu.“

„A dovolíš, že neopustím tě již celý den;
 jsi volný jinak a jsi zcela svoboden,
 jen provázet tě budu jako vlastní stín
 na vrchy života i jeho do nižin.“

A byli přáteli: rád v číš mu vína nalívá
a v krčmu chodí s ním, kde chasa hemživá,
kde dudy vřískají a ječí klarinet
a vášeň omamný a žhavý žene květ...

I u mě tak. Má radost z téhož zdroje pramení;
od paty oděn v železe až k temeni
to rek kýs přede mnou vždy ráno zahude:
Meč tas a k ráně připrav se: tož *à nous deux!*

S ním v boj jdu zoufalý svůj o sen, svoje o dílo,
jež chce, zrát má-li, krví by se občas zalilo
jak láskou žena, lijákem jak květina,
a jako bol, by usnul, ždá to od vína.

Mé ovoce je z těch, jež dlouho nezraje,
jež sládne mhami až, luk smutných u kraje,
kdy z varu zvednou se vod temných, podsvětních,
a na horách již leží cos jak první sněh...

A vím: dnes nebo zítra, dřív neb později
mně na šíj vítěznou on stoupne šlěpěji,
a vím, meč vjede do hrudi a zastudí...
ret krev, tvář zkřivena, však srdce hoří naději,

to proto, v chvíli tu že teprv jasno mi,
že rek to je a s lotrem dřevce nezlomí,
že rytíř to, sprostáka který neskolí,
že hrud' mu musí čelit orlí buď, neb sokolí...

Je večer teď, noc havraní, vše lehlo ke spaní,
jen pramen vzbudil se a rozhovořil pod strání,
však v pláč ten, naslouchám, se zlozvuk občas zamísí;
a poznávám: to *on* je, bdí, meč brousí si...

A možná zítra mha již rozstoupí se do dáli,
a v ruce mrtvé, zafaté smát plod se bude uzrálý,
můj osud uzrálý, mé štěstí dlouho ztracené
nade mnou korunu svou popůlnoční rozklene.

Píseň ke cti horkého dne

Den odchází v své těžké zbroji,
únavy, prachu, hněvu na něm leží tíha.
Jednomu vrásku vyryl po zlém boji,
mně po srdci však šla dnes meče jeho rýha.

Den odchází a duše naslouchat se učí,
jak hrud' tvá popleněná slabě dýše,
jak pohřebně teď vody z jezů hučí
tvé zrazené a odcizené říše.

Je večer, měsíc poselství svá cudná
na hory stydnoucí již píše;
svět celý hloubí se jak bezdná studna,
po horkém dni teď rád se chlad ten dýše.

A život můj sám kdos teď do vod spouští
a jako mrtvolu jej v hořkém písku skládá.
Čas zaplakat a vzpomenouti v lesní houšti,
co duše měla příliš dlouho ráda.

Den odchází. Co přines mně? – Jen nové odcizení:
svět odstrčil ode mne tisíc sáhů,
chlad nasil do mne, zlhostejnění
a víc zas rozved mou a jeho dráhu.

Než ne tak, ne tak – pojal zle bych jeho snahu.
Byl den ten dobrý dělník v službě svého boha
a k mému hrobu, k přísné krásy prahu
mne donesla dnes obří jeho noha.

Dík za to! Kde jsi o krok dones jině,
mne donesl jsi v lásce o mil tisíc,
a dojato se ve mně k tobě cosi vine
bezejmenné, dávno mrtvé city křísíc.

A zbožně líbám, slzy v horkém zraku,
tvé mátožné a stydnoucí již ruce
a jihne cosi ve mně, v duše mojí mraku,
a srdcem tane v poslední a světlé muce...

M. P.

Tmou zrádných cest se brodě v mládí, plném sporů,
 rád zdvihal zrak jsem výš, kde tma se s jasmem sváří,
 a zvídal rád, kde hlava vaše na obzoru
 zapadlých věků nesla pochytanou září.

Ta hlava z těch, jež ruka starých ryla v kovu
 neb vřezávala, božstvo, zbožně do kamene:
 cudností rovna hvězdě, básnickému slovu
 svou hudbou, v ulici se směje zasmušené.

Ta hlava, nad luzy jež kalnou tříští
 s polibkem krásy cudné na zhrdavém čele
 kdys plula ve praporců stínu k popravišti,
 i nyní ještě zbrojnou září směle
 si svítí na své zkamenělé nepřátele.

Rád, paní, nemíval jsem čítankových vzorů –
 však kouzlem podivným mne provždy jala
 ta hlava vaše, příslib krásy na obzoru,
 jistota, radost v oku, z níž se síla smála
 a jež jak hvězda nad plavcem, tak pevně stála.

Pak život rozved nás: já s chmurnou lící,
 vy s hlavou vztyčenou jste rozešla se ráda;
 a společní nám byli jenom zákeřníci
 a siné ticho, s hvězd jež popůlnočních padá,
 a boj a puklý štít, meč zbrcený a zrada.

A v spánku těžkém jen, jenž dýmem zavalený,
 já snů svých v spáleníšti, svojí víry u dna
 jsem chvilkou svítit zřel tu hlavu nad plameny –
 tak v hluchý žalář, tmící se jak morná studna,
 zář hvězdy sestupuje, zmařená a cudná.

 A přešla léta. Červánek svit vykoupený
 a záhrobně již čistý lije v naši cestu;
 jdu vedle vás a vidím jako druhdy, beze změny,
 sen dávných dob se směje v hlavy vaší gestu.

Noc stojí přede mnou; jak vítr tma z ní duje
 a v touhu dmýchá, jež zde nikdy nevykvetla...
 A cítím, noc jak padá, nás že zasnujuje
 svou tajemnou a věčnou svatbou tmy a světla.

Paní Růženě Svobodové

Již dávno se ztratily meze, smutnými porostlé kvítky,
svízelů hrozny, jež sirnými plameny nad drolivou chytly se strání,
slziček zakřiklá bolest, doušky mateří laskavě rozrostlé trsy,
do nichž jsem skládal churavou hlavu a horečné skráně.

Těž smolný sen sosen ve slunci sněný na skále šedé
v nevěrném větru byl dávno již rozvát;
i pěšinek zasněných nitky, po nichž jsem se zvěří chodil,
zlý kdosi za lesy svinul mi v klubko a odnes.

Blížím se Praze. Poslední stromy povadlé, řídké,
košíátka naděje jakési odrané, zrazené pustě,
pro posměch nechané, churavým listím v stydnoucím slunci
teď třesou a lítostní podivně oko i srdce.

Vtom půda již neplodná, ve škvárech zdupaná, pustá
vlaků mi zalehla okno vysoko vystříklou vlnou
a zranila duši: povznes jsem oči. V mrak dýmu vhalena
surových bolestí dílna, lží, podvodů příšerná jakási kvočna,

střízlivá, syrová, tupá stála tam, zívala Praha.
Mráz nudy a hnusu sevřel mi srdce a roztrásl nervy,
zatímco radost odnášel daleko za lesy vítr,
vyprchlou vůni, ztracené teplo a pohřbenou mladost.

— — —

Zas tedy vracím se v rozryté bojiště osudu svého,
na kterém od let se biju za fantom v bolesti zrozené krásy,
za sen svých hlubin, nedostupný v půlnočním tichu
jak vzkvétá, a zajíněn ještě, voní a láká a vraždí;

na místo macešské půdy, kde ozvěny není
myšlenkám mojim, jež padají k zemi, nevzléte ani
do půle dráhy, střelení ptáci; v místo vražedné všemu,
co nežije v houfech a nebydlí rádo v děrách a jamách.

S nadějí kleslejší nežli kdy jindy, unaven, zhořklý;
s oštěpem vmeteným zezadu zrádně, s ranou, krev kterou
uniká zvolna, však jistě, stojím tedy tu znova
na dlažbě cizího města: neb cizí jsme spolu vždycky si byli.

Zas tedy, táži se sebe, bydliti s hmyzem a hořknout
loudavou válkou s každým a s všemi? Zas na tvrdém spátí
kamení, přikryt jen mrazem? K čemu jen, rci mi, ó srdce,
s rozumem cizí jsi vždycky a stále, ó srdce?

Čím lid mi ten? Cizí jeho mi bozi, oltáře, u nichž se modlí...
Těch surových tváří! Hlav zpleněných paňáců tupých
a kupeckých duší! A očí, které žvýkají líně a zdlouha
své prázdno, však lačně tak pasou se na cizím hoři!

A štítivý odpor mne jímá, hnus churavý z toho,
ulicí projít že musím, dotknout se maně snad cizího těla,
bezděčný herec posměšné bídy, kterou tu věky a věky
sehrává město to na hrobech lepších časů i lidí,
prach jejich rozvátý šlapajíc tupou svou patou.

— — —

Domy tvé staré, stržené mívám, na jejichž drolivém zdivu
čtverečky osmahlé, bytů někdejších stěny se vzorkem pestrým
směšně a vychladle visí, sražená vlaštovčí hnízda,
hnízda i snů mých kdysi, nevědomého mého i dětství,

zatímco motyka zvoní, rýče chraptivě skřípou
pohřební píseň starému světu, jenž pod nimi mizí,
a za lání vozků, práskání bičů, surových kleteb
jeviště tvoje se rozpadá, fantome bledý, mladosti moje...

Věk starý je mrtev a nový, nedočkav, na místě jeho
sbíjí své kulisy s surovým chvatem; běda však, vidím,
starého nemá to krásu a kouzlo, nového nemá to sílu,
jen slabost minulou s bídou vlastní v groteskní páří to zmatek.

I na obrazech italských mistrů, drahých mně, vzpomínám maně,
podobná scéna tam bývá. K zřícenině starého domu
přilepen příštířšek laťový, z nouze a chvatně jen sbitý,
pod ním pak na slámě, světlo nového věku, božské směje se dítě.

I zde jako tam scéna je stejná. Pobořen svět jest starý,
rumiště všude, bezradý smutek, zatímnost trapná a slepá.
Strom také podobný na dvoře tom, hle, jako na plátně starém
zrazený smutek své koruny nadarmo nese a střešá.

Kde však spasitel tvůj je, rozryté město a bezradý lide?
Národe, tvůj kde je rytíř a světec? Nových myslitel řádů,
básník a tvůrce? Dárce odvahy nové, nových světitel forem,
který by zanítil močál a z promrzlé hrudi tvé vykřesal jiskru?

Tak přemítám na horké dlažbě tvé, město, třídami tvými
k domovu kráčeje, popel hořký kde hodiny vrší a kupí,
a odpověď prázdnou ve sluch mi šumí hlučící luzy obrovská škeble.
Pod věží procházím chmurnou, jejíž jizvy kvetou teď v slunci

a mystickou řečí hovoří cosi marně skrčené chasé.
Vtom stráně tvé se již na mne, Petříne, smějou laskavým smíchem,
řeka, nástroj věrný, laděný na píseň podsvětou, zhluboka šumí:
dech přírody dýchá ve mne věčnějším čímsi, než každé je hoře.

A v chvíli té, géniem chystané dávno – ve snech jenom tak
bývá –
zář krásy podivné, duchové z oblak se vylila na zem,
pozlatit spěla kopule, štíty i střechy, na dlažbu ulic i šlehla,
zem starou a zrazenou mladosti skrápějíc vínem i rosou.

Večer padal zatím a tiše, bez hněvu, uzavřen světu,
nad tepnami života, měře jich oddech, chvíli jsem stanul,
a souvislost tajemnou chápaše všeho, snil jsem o slunci prvním,
po smrti mé jež vzejde a polije zemi, omládlou obětí mojích.

Vzpomínka z vašeho rodného kraje

Paní Růženě Svobodové

Ve vaší krajině rodné se smrkem, jedlí snoubí se réva;
krev do žil a oheň a odvahu ve zrak lidu ta vlévá.

A k dumám zas zve tě, sny divoké sprádati učí hned vedle
kosmatá, ztepilá, stožár na loď do snové země, má jedle!

Pod ní jak lehneš, při pramene písni, vítr kdy v koruně sténá,
hned plavcem jsi na lodí, nebe hned mořem, oblaka jeho jsou pěna.

Jsou poledne žárná a znojná, jak nikde, v krajině vaší,
červánků krůpěj tesklivá také nikde není však dražší.

Bělavé plameny poledne hází a do polí ohněm zde hárá a dýše,
večer pak laskavé stráně schytané teplo vracejí prochládlé líše.

Zatímco v parcích prastarých břechčan stylový krůpěj vodová smáčí,
bůh křídlatý v růžích tam usnul, Triton a Neptun se mračí –

obilí vlní se, tekuté zlato, a vytržené jakoby ze sna
směje se nebe; v tu chvíli ti naráz prsa se stávají těsná.

Horké a parné dni tam v průvodu mívají večery steskem již
posvěcené;
ve hvězdy omželé rádo se smrákavé nebe pak rozeklene;

zatímco rosa se studená na hrobech srovnaných se zemí sráží,
prastarou pověst lid šeptá si, sesedlý na zápraží...

Za Detlevem von Liliencron

Smrt posud lásku naši předbíhá,
žel, básníku, o tisíc honů.
Jak rád bych ti byl řekl zaživa,
čím bylo mi tvých veršů několik – –
ne teď, po tvém již skonu.

— — — —

Den červencový byl, jak tys jej miloval,
a slunce zápasilo s větrem
o lásku vlhké hroudy, přízeň temných sosen,
borovic ztepilých i nízkých klečí,
vln v potoce i travných na pasece stébel.

A všude život planul, tryskal, vřel a dmul se,
sta zvuků pro radost svou sedlal,
sta vůní okřidloval
a na tisíce rozpoutával vášní –
a z břehů, v něž byl dlouho odříkavě tištěn,
teď vstával, vyléval se, slavně bil a šlehal
plameny svými,
až v dlouhých rytmech
vychvěl se v odvěký éter.

Však tam, hle, na stráni kamenité,
již slézá borovic houf slavný,
kus nebes temných chladnou modří
v korunách jejich zachytlo se
a mlčelo v nich bezezvukou hloubkou.

Než na lesní já cestu zašel,
kde smolná vůně tála milujícím vzduchem
a křemen sám a oblázek i písek říčný
významně třpytil se jak v noci hvězdy.

A na té cestě lesní, v koleji její mělké,
já poklus koně tvého slyšel ze tvé básně
duchovým sluchem,
i větvičky, jež po tváři se jezdci svezly,
i jehličí, jež sypalo se za ním
se suché snítky na zem.
Teď ustal: kůň tvůj donesl tě.
Mně do smrti však zníti bude
s šelestem bříz a lesů monotónním dechem
cval koně tvého, srdce tvého mužný rytmus –
jsou zasnoubeny navždy s verši tvými
jak bouře s bleskem.

A chápu naráz všecku trpkou moudrost tvoji,
tu moudrost málomluvnou, na řeč skoupou:
proč v pozadí tvých veršů slunných často
se ospalý proud líné Léthé stácel
a proč z ní tichým mrazem válo...

Já chtěl bych jenom jedno:
tak v Života sedět sedle pevně,
jak ty jsi sedával v něm,
podlosti lotrů, luzy tlachu vzdálen,
tak cele zbožně oddán jenom
života mohutnému kyklopskému rytmu,
dát nést se jak ty jeho obřím klusem,
ohromnou širou melodickou jeho vlnou.

A naráz spadnouti pak na zem,
když vypršeli tvoji dnové,
a nad sebou zřít v pádu ještě
tu bezezvukou hloubku
černého nebeského smíchu...

I

Vždy cizí činy tvé, jak by ti nepatřily,
 ti byly: jak by šašek kys v tvůj vniknul azyl
 a znásilnil tě v nitru, úmysly tvé zkazil,
 v pád obrátil tvůj vzlet a v bídu tvoje síly.

A zrak tvůj divácký měl na nich již jen zájem:
 tak polo s odporem a polo s vlažným hnusem
 se po nich v pohledu nes zvráceném a kusém
 tvůj úžas. Zpleněným a mrtvým nade krajem

tak ptáci veslují peruťmi prokřehlými.
 A jako světlo duchovité, které za podzimi
 po lesích straší, úsměv rozsvěcel se na tvé líci,

cos čekal bezradně a zrazen druhy svými
 se propadal, a dojem byl, že měl cos stříci,
 co bylo by lze vyzpívat, však nelze říci.

2

Památce J. N.

Byls mlád a zemřels hrdě na hádanku,
 již osud v chvíli opilé pro tebe složil:
 jen pro ni nebylo ti radosti ni spánku
 a ona jen, ne ženy, jed ti vstříkla do žil

a ranila tě ranou, od níž neléčí se,
 ne zde alespoň. Pro ni ve smrt šel jsi rovně,
 když moudrosti jsi všechny shledal směšně lysé
 a svět hrou oplzlou a nudnou nevýslovně.

V něj očima jsi zaryl v hrůze třetřeticíma
 jak pohořelý rukou v popel, který dýmá,
 však zklamané hned odtrhl je beze slova.

A konec učinils pak naráz půtce nízké
 a marné, v níž se utkávaly stále znova
 tvé smysly výbojné a srdce tvoje mnišské.

Šla noc; tma její jako černé víno zrála
a hrůzně sladce hloubila se, bezdná studna:
cos vůní fial a cos dusnem lhala.
Je popůlnoc a tys již u dna.

Hvězd nevidět, jen kahan čadí v svitu líném;
kde břečťan čekals, ostrice tě raní,
polibek chutná jedovatým blínem.
A strach: snad bude tak až do skonání.

Ne, ztiš se, srdce, chladný vítr již se zdvihá,
jde k ránu čas a brzy již se rozdělí,
a jako rosa v slunci zasměje se tíha
lítosti tvojí neplodné a pozdní.

Je chvíle tajemná, půl mezi létem, zpola
již mezi teskným podzimem.
Dnes, cítíš, osudová obrátí se kola,
a cosi víc než listí sprchne v svitu mdlém,

jenž od západu po mracích sem šlehá.
V kruh těsný teď tě borovice sevřely,
co v korunách jim vře, je píseň bezebréhá:
a naráz cítíš vedle ní svůj život necelý.

Den nejistý jest již a kalně mžívý
a noc, dřív nežli tušíš, přichvátá.
Teď v srdci naposled se budí víra v divy,
a duše tvá to náhle volá, léta zajatá.

Sny tvoje zakřiknuté, umlčené
teď křídly v kruhu bijí divoce.
To chvíle osudná a k rozhodnutí žene:
dnes nebo nikdy kvést a zrát a trhat ovoce.

A všecko láká, skutek v dosah ruky visí
a ve vzduchu je teplo skoro zvířecí...
Teď stačí v tebe velká víra čísi
ti zpřetrhaný sen tvůj znova navléci.

Je ticho, marný světa hluk
odstoupil od tebe;
mráz padá s prvních hvězd
a v duši cosi zazebe.

A stojíš v dumách, ruce tvé
ti klesly znaveny.
Jaks rád, když náhle promluví
vniterné sladké prameny

svou včelí hudbou houslovou!
Jím zbožně nasloucháš
a chápeš náhle, že jsi byl
vždy utracená přední stráž.

Se stromu kdes kles hnědý list
a sotva utišíl
se vzdech, hned v hlubší ticho vpad
zpěv bouřlivý tvých vlastních žil.

Tu teprv plně jasno ti,
jak byls vždy zcela sám
se srdcem svým i s touhou svou
i snem; poslední pad teď klam.

Strom zpleněný a bezlistý
tu stojíš v prosinci,
však cítíš, kdo teď u krbu
se hřejí, že jsou malincí.

Svit červánek. Tvá čista tvář
a hola tvoje dlaň,
však jako kohosi,
kdo zaplatil všem božstvům daň.

Myšleno na galerii sv. Barbory na Horách Kutných

1

Zas tedy po letech. Po mrtvém jdu však listí
já, který kdys jsem běhal tvými trávníky.
Co z toho? tón když ještě znám, jímž vítr svistí
po pláních tvých, i lesů tvých dech veliký.

Znám věž tvou každou, chrám tvůj každý posud,
znám řetěz slávy, pýchy, hanby, vin a zrad,
znám místa, kudy štěstí šlo, kam stoupnul Osud,
znám dějů tvých i strmý vrch, i kolmý pád.

A jako druhdy v zahradách tvých šeřík stojí
a fialkami voní zdivo zdrolené
a slunce jako druhdy umírat se strojí
a mráz se brzy po tváři tvé přežene.

Však rád bych nad všecko zřel jako dítě ještě
svým zrakem někdejší ti hráti po líci
boj slunce jarního a dubnového deště –
rád dout bych slyšel slunce tvého polnici.

2

V tu stranu děd žil jeden, v onu praděd druhý.
Jim dráhy těsné osudu běh vyměřil:
je od zrození do smrti až sepjal v kruhy –
a přece život ten měl výsost svou a styl.

Jak prsten rytmu prostého jim jasně kázal,
tok života jich v uzounký se těsnal břeh:
však řádu vyššího byl pokorný on vazal,
ctil tajemství a odvahy měl vzlet a žeh.

A praděd můj mně z myslí nevyhází,
jak, mudřec klidný, od sebe svět odstrčil
a mocně mezi něj a sebe vstavil hrázi:
svět před ní, za ní on jen nitru svému žil.

A klidně nesls v luzy škleb a soudy lstivé
své čelo jasně jak na minci cézara –
ó děde, po svém kdo zde žije, zemři dříve:
jen malodušnost v světě tom s ctí sestará!

3

Ó kraji můj, teď touha divná ve mně hárá
po mezích tvých se toulat, snít v cest koleji,
v tvé vůni koupat se, již po tobě vždy zjara
tvé lesy opilé jak víno rozlejí.

Jak sladko bylo by rýč zaraziti v půdy
tvé zvrstvení a temně krásný sklad,
jít ve dne tiše za pluhem a prací rudý
pak večer před dům na besedu vyjít rád,

tlach všední poslouchat i dědů vnímat zkazku
jak ohně pohaslé před věky na horách,
jich boj prožívat poznovu i jejich lásku
vynášet ze spod srovnaných již cest a drah.

A v drnu zprahlém, jenž až sem šle pachy zrádné,
jich hrobu cítit rozžhavenou přítomnost,
prach jejich, tušit, že teď na retech tvých sládné,
a mrazem zachvět se až v poslední svou kost.

4

Mně hnusna byla podlá tlupa zprahlá,
jež šplhati po tobě zjištěně dovedla –
já hněvem po ní bil a ke lži ona sáhla
a k pomluvě i kalu, záštím posedlá.

Když sprostota a tupost k tobě lísala se,
já stranou stál a posměch v líci měl:
to pohrdání nebylo k zasnědlé tvouj krásě,
hněv k parazitům tvým rtem jenom chvěl.

Kde lichotníci za chlebem jen obraceli
svůj pro lup vychovaný, ustaralý zrak,
já krásou tvou jak vínem plnil jsem se celý
a vřel tak božsky bezcílně jak jarní mrak.

Tvých plání linie a pahorků tvých čary,
ty mého ducha jaly ke kouzelným hrám –
dnes bojácně jen rozkoše té pablesk charý
a vůni plachou ve sloky své zavírám.

Dnes jinak je. Jde k podzimi a dni jsou kratší
a záhy padne na tebe i na mne mhla,
tma, které utéci krok žádný nepostačí,
nade mnou hluše ležet bude zatuchlá.

Teď lásce spěchat třeba, na sta sedlat koní
a vypustit, co rety cudně věznily,
teď čas je krásu zpívat tvou a šílet po ní
a lačně chytati tvůj úsměv spanilý.

Teď čas s hvězdami bdít až v první kuropění
na hlásce černých věží tvých i hradbě hor,
teď čas nad hroby schýlit v rozjímavém snění
a v slzy roztavit své lásky hrdý vzdor.

Teď čas ve hvězdách číst do ranní písně kosů
a clonu zdvihat, v níž tvé děje vhaleny,
a ráno s hlídky sestoupit a vtisknout v rosu
zrak viděním tvé tragičnosti spálený.

Tři mosty jsem přešel. Pod prvním potok se hnál,
to potok, jenž v řeku a s ní pak k moři ubíhal podél tří skal.
A za ním zem ležela zázraků mládí. Víly tam bosé
tančily kolo své zmámené v měsíčné rose;
ještěrky na slunci hrály se, plakala hrdlička z lesa
a rusalka smála se zavlhle ze středu černého plesa.
Tam ovoce zjíněné vonělo, lákalo, zpíjelo – což je to hřích? –
a kdosi se tázal a vášnivý jeho byl smích:
Kdože je česá, kdože je česá, zde, prostřed samoty, uprostřed lesa?
Však posléze odtud jsem vyšel. Stesk ze štěstí srdce mé jal,
ze štěstí dlouhého příliš. Trn nudy se z růží všech v srdce mi vřál,
v srdce mé temné a teskné, jež rádo má žal.
Tři mosty jsem přešel: pod prvním mladý potok se smál.

Most druhý oblouk měl smělejší nad oblouk duhy,
jej bozi klenuli věky, zlézti jej úděl byl krušný a tuhý.
A za ním poušť kamenná střela své vysmahlé prahy,
nebylo rosy, ni vody, ni louky; keř jen sem tam zprahlý a nahý
o soucit prosil tvé oko. Písek jen všude a skály
proud slunce ohněm svým zaléval neustálý.
A balvany šedé kol byly tragicky rozmetány,
jako by pod nimi zdrcena spala těla jakási; jako by kyklopská dlaň
v jediný náhrobek změnila celou tu pláň
a písmo výhrůžné a přece tajemné napsala naň.
Koryta potoků vyschlých v kraji tom bolely jako jizvy a rány,

a vítr když zdvihl se, smrti dech z jeho vál úst:
ji kolem všude cítil jsi dýchat a stříť se a hořet a růst.
Tu hlas kýs ve mně mně řekl: Balvanu chop se a do ruky dláto
a podobu duše své, bol její, žízeň a žár
vlij v něj a vdechni a odvěký dej jim v něm tvar.
Co malé je, vyhub teď všecko a tragický celý svůj svár
vykup tak ze sebe. Poslech jsem, pracoval. Klato
však bylo mé dláto.

Od sochy odštěpek odletěl kdysi
a čelo do krve zranil, bílé a líbezné čelo to čísi,
to kohosi, u mne kdo v bédách všech stál,
kohosi, jehož mně závidět mohl každý, i král.
Mně všecko před zrakem stmělo se. Zabouřil starý v nitru mém
svár
mocněji ještě. A z kraje já vyšel, na srdci navěky muky té spár.
Tři mosty jsem přešel. Na druhém sežeh mne slunečný žár.

A třetí do mlhy tkán byl, jak v oblohu dráha je Mléčná,
a krása jakási ležela na něm, zvláštní, nezemská, neslunečná.
Jak přes něj jsem šel, zvolna se zavíral v dřinotě zrak,
jako by duch kýs laskavý na oči sypal mi opojný mák.
A já jsem přešel, všecek se třesa, k zemi jsem upadl něm
a v hrůze tu cítím: zde svatá je, slíbená od věků zem.
Fantomy z dětství nesou se kolem a hvězdy mží jejich rysy
a hlas jejich jako pláč vody s nitrem tvým mísí
a neodtéká. Zřen odtud život má smysl a sklad
jak pohádka, jejíž jsi slýchal se rtů drahých ti spád.
A naděje tvé všecky, cítíš teď, vzpomínky jsou jen zde zakuklené
a život tvůj celý bublina zbloudilá zahnaná od pramene.
Tři mosty jsem přešel. Za třetím teprve popůlnoc nebe své
rozeklene.

Já v městě se srdcem svým léta, měsíce a týdny
zamrzám zvolna v blátě studeném.
Kdy chlum svůj měkký spatřím, oheň nad ním vlídný
a pole pohorské rozsmáté rodným Inem?

Nebesa vysoká, jež plaše zrak můj zraní
vždy jako cudný ledovcový sníh?
Kdy za luzy škleb lstivý uslyším již kání
křik teskný a skřivaní drobný smích?

A obličej tvůj zdali uzřím ještě, siný
teď tvrdým zvrhlým světlem plynovým,
omytý hvězdami z tvé temné viny?
A v srdci mém zda v konec rozdvojím,

co města ďábelský žár spek ti ve škrabošku:
tvůj hřích a krásu, smích a slzy, noci soumrak, šero dne –
a v čistotnou je svedu složku,
jak vyšla z boží ruky zrazené?

Můj zrak tak utvořils, že mnohem víc než jiní
pil z Tvého divadla a jako vír je sál,
že s démony vši tmy se pobratřil a vklíní
se v srdce věcí všech, pronikne v lůno skal,
do fjordů vjede, nejhlubší šer které stíní,
v jichž lalocích až posud nikdo nepřistál:
jak vosí žihadlo ve světa Tvého vniká sklad
a není příze Tvé, jíž nedoved by potřhat.

Mne mučil dlouho dost: pod všechněch milých tváří
on vnikal pokožku, s nich serval vzkvetlou pleť
a objevil, že klam a lest a zrada sváří
se tam, kde jiným byla klidná běl a šed;
zřel matky vlastní zradu ve svatebním šláři,
zřel věčných slibů příliš časnou výpověď;
a není chrámu, do něhož se nebyl vbil,
a není svaté tmy, jíž nebyl znásilnil.

Byl smutný čaroděj a mrzký alchymista.
Nebylo slzy, jíž by nesved rozložit
v pochybné složky, budiž nad anděla čista;
ni duhy, aby neuhasil její svit,
byť s nebem svázat chtěla zatracenců místa
a otcovrahy toužila s ním usmířit:
jen zdaj a klam a mam odevšad vynášel
a popel smutku, jevů marný shon a žel.

Proniknul všecko a teď ohrožuje Tebe:
 jak zvěř štve jeho šíp Tě střízlivý
 v poslední úkryt. Proslídil Tvé peklo, nebe
 a nalez jen hry mechanism neživý.
 Zde každý oheň mrzne, každá něha zebe,
 o něj se tříští všech Tvých divů přílivy.
 Ó rychle! Hory tmy sval na něj neb ho spal:
 sám popel smutku je, všech jevů klam a žal.

Nad městem stojím – vře pode mnou – kles noci sleduje, zdvih
 jitra.

Má země teď se k ránu obrací jak lodi bok,
 jež k odplutí se chystá;
 a teskným srdce otřesem já vnímám její změnu místa
 na mapě duchové, sám jeden z jejích lodivodů zítra;
 to srdcem sevřeným, jež nevzrušil tak nikdy lidský krok,
 teď pohyb její sleduji; napjatý strojů chod,
 otřesy dunivé a temné
 tuch, bázní, myšlenek tisíce vybavují ze mne,
 až jako křidel ptačích, rybích ploutví doprovod
 se mísí v siný var a v šelest rozbrázděných vod.

Je východ před námi, a jako opálová miska
 vře obzor skrytým plamenem a světlem dští a blýská.
 Než město rodné za mnou již se zrakům ztrácí:
 mrak géniů a duchů mně je pozastřel,
 jenž od svých údělů a lích a úkolů a děl
 se šťasten domů vrací.
 Čas střídý je, a rafij hodin duchových se zvrací
 v polohu původní. S radostnou písní
 sta duchů odchází, však nových řad před tebou rojí se a tísní;
 po lanech šplhá se a po žebřících stoupá: místa nezajatá
 horečně, díla lačný, obsadit teď chvátá.

Ted, cítím, čas je mrtvých vděčně vzpomenout
 a mladé přísně pozdraviti; tajemství uctít svatý proud,
 jenž jediný, pod změny klamnou tříští,
 od věků do věků se vylévá a vře a prýští
 a na vlnách svých nese hvězdy největší i slední troud.
 Mou hrudí, cítím, nyní prolévá se jeho žár
 a prostupuje ji jak nadoblačná dráha Mléčná;
 a všecko nový smysl má, i nový běře na se tvar:
 co z věcí vylévá se nyní, zpěv je nekonečna.
 Ó rozkoše té bezejmenné: zajedno s ním moci být
 a srdce svého vzpouru šílené moudrosti té podříditi!

Já nevím, kam proud tento spěje; být v něm však a býti jím
 je štěstí nejvyšší, je sama skutečnost, a vedle ní i život dým.
 Pták, nad propastí zpívám. Bezmezná, vím, láska oblévá mne
 jak ostrov moře: v tmách i boží náruč rozepjatou zřím.
 I rozum, ba i víra, naděj sama, vše to slabé je a klamné,
 vše nestačí tajemství to ti přiblížit;
 v radosti jenom loži hrůzně krásném, v dusné její kukli
 motýlí křídla složená snad uslyšíš se nedočkavě chvít...
 A pochopíš: tvůj, smrti, osten zlomen je a štít tvůj puklý;
 nic nevezmeš a všecko přidáš mně; víc učiníš mne mnou;
 blíž k srdci mému, k srdci Jeho vrhneš mne svou ranou tajemnou.

Chvála agonu

Podzim již pobořil klenutí žáru, léto jímž dusilo zemi,
 odpoutav všecko, co věznilo dechem svým tělesným příliš:
 ptáky i listí, zadřímle touhy, odvalu uspanou v poledním znoji.
 Cudností řádu a kázně prostoupil nebe, že utuhlo přes noc
 v démantnou arénu k závodům duchové vůle a nejčistší síly;
 a smát-li dá se mu chvílemi ještě, je úsměv to plachý
 plápol jak kahanu, který převrhli naposled v orgii pusté,
 zatímco stříbřitým pableskem na prahu leželo hudební ráno.
 Teplo, jež těkalo nad zemí posud, obrátil v duchové světlo:
 dráždivý jeho je únik po plochách, rozstoupilých v bezmezí skoro.

V domova bídě teď, v zatuchlé plísni našich nizounkých sklepů,
 kousavá závist kde s ropuší zlobou slinou stříkají po všem,
 co volné a silné, tržiště míjejíc, za svým klidně jde cílem,
 v rachot dunivých koles v ulicích zšeřelých záhy
 sluch teď ucpávám často a přivírám zhrdavý pohled.

Před zrakem duše mé, boji zatrpklé, ale i kalené v ocel,
 ty nyní vstáváš, moře mé, citlivé zrcadlo věčna
 i mojí nezměrné touhy; ty, v písni jež Homéra milovat učil se
 chlapec,

tuše tu tajemství nápo věď, podobu jednou své nejvyšší mety,
 které jsi jalo pak muže kouzlem své obrody věčné,
 a přece jednoho smyslu; palestro, největší na této zemi,
 nejčistší také, stvořená k bezelstným zápasům, jimiž se roste,
 efeb jak o nich sníval jsem v mládí posvátné písni.

Kameni zkušební všeliké síly, v němž není úskoku, klamu,
 zdoláš a stopíš naposled každou bídu a slabost a špatnost,
 jako vyneseš posléze na své olbřímí pleci jen reka:
 zkoumatel duší jsi věrný, pečlivý odvážce zlata,
 na božím mlatě obilí vějec, jenž od plevy prázdné
 nazlátlé zrní rozvrhem osudným oddělit umí;
 pomocník Boha jsi, zákon války a soutěže který dal světu,
 aby se cenit naučil národa národ a soupeře soupeř,
 jenž sílu chtěl míti váženu silou, však hrdinství ceněno věčnem.

Hřbitove velký, bojiště větší, největší života láne,
 brázdu kde zavírá za pluhem Undiny proradná píseň,
 práce kde, sázka kde jedno jsou, osud kde náhody tvar má,
 jehož hra bojem a proroctvím závažným nejlehčí úsměv,
 šířce své otevř hruď lidskou a k moudrému šilenství svému
 přichyl člověka srdce!

Ty, jenž jsi jediná nesmírná duha,
 stržená Titánem jakýmsi s nebe a vržená na zem,
 přelude zhmotnělý, fato morgáno pevná a ztuhlá,
 skutečnost odhadem jiným než dotykem tápavé ruky
 hodnotit uč jej!

Ty, jež jsi nebezpeč vztýčená v zákon,
 milovat velikost pro velkost nauč dnes zdobně plémě,
 hrdinstvím nauč je modlit se, odvahou obcovat s Bohem,
 nelkat a neplakat, spořiti slovy, svírat se v jádro!

Poušti největší a jako zahrada kouzelná přítom,
 k sestupům do nitra soustřed je, k pramenům poslední síly
 tlač je a nuť je! A slova-li píš, temná jejich buď jiskra:
 síla ta hrej v nich, která ve tvých hlubinách dříme
 pod písňe mámivou pěnou!

A tančí-li, nad propast noha
 jejich se sázej, křídlena tichou pohrdou smrti!

Selský svatý Václav

Na těžkém grošovém koni
 rousnatých nohou,
 na koni selského zrodu a díla,
 na koni o sedle s lesklými hřeby,
 podzim kdy dalekozraký rozstup dal kraji,
 kdy plna je sýpka a humna bobtnají stohy,
 úsměvný, vlídný,
 přelud utkaný z průzračných dálek,
 lehynký jako třeštivá mlha,
 vinicí, která těká a chví se,
 jíž zraje modravě jíněný hrozen,
 žehna je neseš se po rodné zemi.

Neboť jsi slunečné kníže,
 moudré i statné,
 a dílo tvé bylo sluncové dílo,
 křesťane, asketo, přísný jen k sobě,
 laskavý k lidem.

Štípiti révu na svazích, stráních,
 pod nimiž rozlitý topas chladných řek plyne,
 jsi doved,
 jako cimbuří jejich věnčiti
 okrouhlou kaplí a chrámem
 lepého, přísného římského díla.

Ochránit národ od žravosti Němců,
 vklíniti v jasné Západu dílo
 duše jeho spanilé stavebný kámen,
 řádu učiti sílu, krotit ji, šlechtit;
 k úkolům velikým zapřáhat bujného býka,
 chrániti tak ho od zvůle, od zkázy vlastní,
 ty moudrý, prozřetelný i statný,
 jsi doved;
 dáti národu posláním tvorby
 v souladu s velikým poselstvím světla,
 ty, jehož myšlenka tvořivá předjala věky,
 jsi doved.

Díky ti, díky!

A nyní své přehlížíš dílo,
 kdy tisíciletí vypila věčnost,
 jako výheň slunečná vypíjí krůpěje rosné
 na rané trávě,
 kdy v spravedlivých kolejích času
 zvrací se náklad
 tolika pyšnějších cílů,
 však mělčejších také a plytkých,
 dobyvatelů surových myslí, zmámených mozků,
 mrtvolných srdcí.

Hle, země tvá posud zde leží
 zdupaná, neroznesená však kopyty válečných ořů,
 zalidněná čeledí tvojí. –
 Pokorný, plachý úsměv po rtech jí pobledlých běží
 a trhá se chvílemi k vzlyku a k pláči,
 jež na nitce visí.
 Dech hluboko sražený v zpleněné hrudi,
 vydychnout právě se strojí.

A ty sestoupáš s koně,
 jenž netrpělivě udidlo hryže,
 a pozorně ucho kladeš jí k vychudlé horečné hrudi
 a nasloucháš dlouho:
 po místě pátráš, kde v hlubokém ohni
 třese se bolestné srdce.

Pak tichý a laskavý těm se nejprve zjevíš,
 které jsi miloval v někdejším životě svatém,
 spanilý, líbezný duchu:
 nepatrným, prostným, ubohým, chudým.

Děd zmořený za stavu rachotným dílem,
 na zápraží jenž vpodvečer used
 a přiclání oči si před dálkou, která je bolí,
 uvyklý práci v zášeři jizby,
 vídá tvůj hojivý nebeský úsměv,
 sálaný v poslední zamžené světlo,
 ve chvíli, večer kdy hřbitovy přiblížil ke vsem
 a na rtech cos sládne pachutí popelů mrtvých.

Stařeně, klestí jež sbírá
 v lese, jenž podzimem děravět začal,
 prosvitněš doubím, skropeným západu zlatem:
 na plenu šedivou, plachou jí padá
 přílby tvé hořící přisvit.

Vjíždíš i pasáčku do snů,
 hochu, jenž v sychravé mlze
 na mezi, u ohně schoulený usnul,
 přes hlavu staženo pytlíky rezné;
 vjíždíš tam v brnění zlatém
 na koni, který se vzpíná
 jakoby ke skoku na hlavu dračí.

A jindy vyrůstají na nebi zpěněné mraky,
kdy den parný ještě je na konci září,
a pozdní bouřka se nítí
plápolem blesků, rachotem hromů a třeskem.

Tu kůň, který na poli brázdou táhne
a radlicí obrací šfavnatou líchu,
náhle se plaší:
hrot tvého kopí z mraku snad ve zrak mu šlehl,
vzpíná se, zvichřený, ušima stříhá,
u huby bělavou pěnu.

Tu oráč povznáší od pluhu oči
a obrys tvůj bouřlivý, zsinálý stihá,
jak roztává v nebeské páře,
ty naše bojovné, válečné kníže.
A chvíli trvá, než ukrotí zvíře,
než myslí mu dozní
chod železných vět dvou z kroniky staré,
než vzpurněji na kleče lehne,
až země vyšlehne krvavým pramenem tekuté hlíny
a kořenů tlících se vyhrne plesnivá syrová vůně:
odpověď půdy bouřnému zvolání nebes.

Chvála žebráků

Jen oni jsou velcí a prostí a krásní,
jen jejich postoj již zaživa básní
a předjímá andělů cudnost a něhu.
Jsou nové děcko:
od nich se rozbíhá nového života kolo –
vždyť nic nejsou polo,
a čím jsou, jsou zúplna všecko.
V nich život nalez se a v nutnost vešel svou:
a není v nich možností různých a není v nich možností dvou.

Když v hadrech svých přede mnou roste z nich jeden,
vím, z čeho Bůh je, z čeho svět, z čeho člověk je spředen –
že je to láska.

Bezděky všecko životu dali, co s nás spadne až smrtí:
všecko, co malé, co bědné, co mumraj, co maska;
odstouplo od nich všecko, co tísní a směšší a škrtí.
A proto jsou volní a proto jsou krásní a proto jsou králi,
že všeho se vzdali:
svět jejich je již stálý.

A ruce na klíně složené, bezvládné již,
teď ve výbojích ustaly –
teď touha v nich, aby si pohrály.

Kdysi však zdvihaly jako štít života tíž
 výš, výše, výš,
 hvězdné až na zápraží:
 vzepětím trupu, hrudi, ramen i paží,
 chocholem tělové vlny
 kamsi do výše podaly
 obětní misky, vlastní krví jež plny
 kypěly, vřely.
 V ně přelily život svůj celý
 a jsou teď bez krve skoro; proto tep jejich pomalý.

Teď misky jsou prázdný a vedle nich leží,
 napohled: hlína,
 cín
 či hmota jiná.
 Nic nechťejí od lidí; a přece každý z nich vzpíná
 se po hračce. Pohráti touží si penízkem, který tam sněží,
 tak jako dítě hraje si,
 když chytá paprsek slunce neb stín
 a zacinkat touží jím o matky klín
 či němého klavíru chce se mu rozzvučet osleplé klávesy.

Pod nimi hluboko vlní se života dým,
 zmítá se, třese se pára, narůstá chocholný var.
 Duch jejich nad nimi nese se vysoko, rozpjatý orel dalekozraký
 o slunném oku, jež vidí na zemi špendlík, i veš, i myš,
 jež proniká oblaky, mraky
 a odhmotnit dovede světovou tíž.

A hovoří k nim:
 Přečistý živel, třikráté blažený: bída!
 Je přísná a silna jak plamene žár,
 je tvrda jak objetí smrti:
 svým kruhem morovým nebeskou bránu nám hlídá
 a okovy malosti na nás již drtí.

Je věčnosti dělnice přísná a cudná
 a výhní její žhne dech
 ve dne i v noci, ve chvílích všech:
 co prošlo jí, zaživa přerůstá ve hlati nezmarňý tvar.
 I ona je života pramen a studna:
 sestup jen hluboko dost, ke kosti propal se žár –
 radost, prstýnek zlatý, směje se u dna.

Kdys z věčnosti jsi vyšel a vtělil jsi se v čas a v zem.
 Je myšlenka tvá život nyní; spoutána nervů provazem
 se zmítá, pták lapený v síť tu motouznou, již tělem zvem.
 Je kovadlinou dnes, co včera bylo kladivem.

Teď se rtů zní, co včera tůně byla ticha hlubinná;
 co v ní se zrcadlilo, tvá duše marně vzpomíná,
 když zasní se v přeslaském jarním dešti,
 v němž vůně fialek a suchého listí zhasíná.

Tvá jistota teď v touhu, vášně změnila se.
 Tvým tělem horečka teď žhne a hlava třeshí
 po jakés vášnivě a temné kráse;
 ta mučí, pod ní jak hrud' tvoje rozpíná se.

Tvé žíly napjaty a žízeň v hrdlo bije
 lepkaou vlnou sucha.
 Co slunce olovo své tekuté po tobě lije,
 ve spáncích sta spuštěných kladiv ti dopadem buší,
 rachotí píseň válečná v cikánském bubnu, na kotlích uší.

Pít chce se, pít; žít chce se, žít; bít chce se, bít –
 teď vlna krve kalné ze srdce ti tryská do paže
 a zrak tvůj smrt zpívá chraptivou polnicí.
 Teď hrozny černé se nalévají v života vinici:
 ó moci zabít, moci mřít za to, zač vášně tvá rozkáže!

Však blížek bývá večer znavenému, zraněnému,
 a vlídný samaritán, kleká s olejem hojivým k němu.
 I úsměvy žen i vůně rozkvetlých keřů dýší teď chlad,
 kdy stíny tvé, ó slunce zapadlé skorem,
 přes ploty trnité padají poutníku v cestu ze zahrad,
 kdy šero se rozpjalo života stydnoucím borem.

Tvá věčnost, tušíš teď, k tobě se hlásí:
 zvon pláče nauku spásy,
 na oči padá ti sen.
 Kruh prošel jsi, k východu zvrací se nyní tvůj západ:
 ó uč se jej chápat!

Na oči padá ti sen:
 ó moci tam navázat, kde byl kdys přetržen...
 Ó kruhu věčnosti svatý, prstene Boha,
 chví se a pokleknout touží má noha:
 zas pojmeš mne, zas opsán, zas tebou uzavřen.

Zři na mne, však nechtěj mne mít!
 Ne jímat mne smysly:
 ó vari, nikomu není dáno
 mne spoutat, mne zotročit.
 Jen toužiti po mně, mne myslit a snít
 ty smíš.
 Ne jímat mne smysly –
 však nikdy nechtěj ani opsat mne čísly.

Pálí jak samum, žehne jak mor
 můj dech z těch kovových úst:
 na koho dechnu, smrt dýchám
 z morových úst.
 Ustaň, ó vari, ustup a pust!
 Zři na mne, však nechtěj mne mít:
 jen vzdálený, půlnočně hvězdný
 blaží můj svit.
 Ty pod ním zbožné křovině duše rosou tou světlou
 přej žít,
 přej růst.
 Ustaň, ó vari, ustup a pust!

Zři na mne, však nechtěj mne mít!
 Mne spatřit smíš zrakem, který se modlí,
 však nikdy zachytit rukou, jež nutí: prodli.

To vítr rozlomíš spíš,
 než utrhneš blesk mých hněvivých zraků,
 uneseš bouři mých řas,
 než toho mně vrátíš, kterého míjím: čas.
 Jsem věčné *co bylo*; než domyslíš, není to již.
 Než zazrcadlil se ve vědě vaší kalné,
 pohas můj svit.
 Zři na mne, však nechtěj mne jímat –
 nechtěj mne mít.

Mé mrazivé poupě smí rozdechnout v květ
 jen čistý zrak géniů, démonů, dětí:
 na tom měj dost.
 Odrůstej životu, přerůstej svět!
 Pak můj budeš zasmrtný ženich a host;
 pak vteřina má rozkvetne ti
 ve věčnost.

Jdu ulicí. Již sirý večer k zemi padá;
je ticho v hrudi:
i cizích záští přebolelo, i tvých blízkých zrada.

A davy černými se prodírám,
jež mouchami se kolem rojí.
A je mi, jak by proudy kalných řek
zde na ulic i na náměstí křižovatce
se střetly se všech světa stran v ropotném boji,
sem vrhly vod svých hluchou záplavu i žlutý jek.

Než co to? Srdce zmítá se mi nyní v nepokoji.

Čím kletba jejich, jásoť zní, čím sténá kolej práce,
čím v dílo sen, čím bolest v lásku uzrává,
čím vozu nákladního úpí náprava,
teď poslouchám; tu čítati se učím ze zvuků:
co k sobě lne a co se sváří,
to skládati se učím s soustředěnou tváří,
jak slova z písmenek si skládá dítě v slabikáři...

A jasně cítím, pravá zde je dílna života:
zde kotel obrovský, jenž nemá dna,
ni vrchu, dolu, a v němž věčně víří, proudí, kolotá
krev, vášeň, plamen, sen i vůle, která mučí;

83
zde roztok divoký se vlní, z něhož krystal první vzpučí,
tvar tvrdý budoucna.

Však tebe nejvíc v davu hledám,
dnes dítě-nemluvně, můj zítra soudce-dědici.
Tvůj zrak snad lidem tupý, zasněný je,
však já zřím jeho skutečnost: on, norec toužící,
se spouští v přítomnosti víry již, v nich badá,
on nad vlnami jejými si hnízdo vije,
a z čeho v budoucnosti žít, již snáší si a skládá.

Snad spatřil jsem tě již,
snad na mě hled tvůj ulpěl plachý
a poděsil se mne jak neforemné hračky:
a karkulku, svých tváří měkké váčky
ty k hrudi chůvy obrátil jsi vráz
a do pláče ses dal hned strachy.

Mne touha divoká teď chvátí,
když ne tě zřít,
tož aspoň, synu budoucna, moc' s tebou v duchu rozmlouvati.

Ty najdeš po letech snad v popelu mém jiskru nezdušenou;
a odprysknuv šed' vrstvy svrchní s něho,
ji skropíš vzduchu mladou pěnou
a roznítíš ji v nový žár –
a v chvíli teskně tvůrčí
snad nad ním zkuješ nový světlý tvar.

Či nad věty mé pramen, který tiše zurčí,
se schýlíš snad ve chvíli žízňě zlé;
a srdce tvoje hořem mdlé a vyprahlé
snad po útěše jeho rozteskní se
a zbožně ku hladině jeho přiklekne,
to v žáru palného a vražedného poledne.

Ó dík buď rtům, jež tak se ke mně schýlí!
 Ó Bože, dej jim, v žití ať se nikdy neomýlí!
 Jak včely nadej moudrostí je pudu,
 i v sebevraždě ať se vrhají jen do květného kalicha;
 kéž pod pocelem jejich vždy jen láska zavzdychá
 a zdraví dej jim odevšad se dopítí i síly...

A na to vzpomínku až po letech pak tobě spasenému
 kdys přivane dech hrobový
 a paměti tvé po jmenu mém náhoda se zeptá,
 kéž teplý úsměv srdce tvého jen jí odpoví
 a ret ni hlásky nezašeptá.

Za Milanem Štefánikem

Jak orel rodných tvých tatranských štítů
 zasažen lovcovou kulí
 o zlomeném křídle k rodné ses potácel zemi.

Ó kterak zaduněla pod pádem твоjím!...
 A lačná temnými ústy všechněch svých mrtvých
 krve tvé horké rázem vypila proudy –
 neboť lačna je, lačna vždy bude
 tryzny svých nejdražších dětí.

Před jejím prahem klesl jsi,
 osvobozené země své reku největší, první.
 Posle, vítězství nad maratonské větš
 který jsi přines, v ruce vavřínu snítku,
 jenž světa jsi prošel veškeré díly,
 vesmír který jsi zbadal,
 polibkem svým abys v ni posléze vtělil
 svobodu jejich i velikost, krásu i sílu, řády i kázeň.

Blažený třikrát!

Neboť před zenitem svým, ve vzestupu dráhy i síly,
 kdy poledne ještě neklade nejkratší stíny
 a s travin nesešla posud předjitřní rosa,
 jsi klesl.

Blažený třikrát,
neboť jsi nepoznal úbytku tvořivé síly,
neboť míza tvá tryskala vysoko posud
a přímo k slunci se hnala.

Blažený třikrát,
neboť Duch tvůj dul do tebe posud veškerou mocí
a v mrtvém bezvětrí nezplihla posud
křídla tvé výbojné plachty.

Ne bohů závist,
ne temného osudu surová pěst to
tě srazila k zemi.
Bůh to strhl tě v přemíře něhy
na svoje planoucí srdce –
v propastné víry bezedné lásky
uvrh tě načas,
abys zas vyplul z nich, nový a větší.

V něm uhořels, jeho tě vypila láska
jak slunce rosu,
hrdino vůlí a duchem, bohatýre srdcem,
trpiteli, mučedníku však křehkým svým tělem.

Křestiteli země své rodné
novým křtem ducha, ohně a síly,
synu její nejlepší a její zároveň otče!

Ve chrámu základy, které teď klademe právě,
mezi jeho žulové prahorní kvádry
srdce tvé vášnivé, horoucí, bušící přílivem věčna
zazdítí spějem.

Hluboko do středu země až
jeho sved kořen:
času proudy kolem se žeňte a pěňte,
on pevně stůj v budoucích věků zlobě i tísní.

Ale rozum tvůj jasný, duch tvůj mužný a silný
v kupoli jeho hoříž a plaň!
Žářem svým poledním prochvěj a prolni ji celou,
vysoko v oblasti nebeské vynes ji
křídlem svým slunným a horkým!
Čista a lehka a vzdušna ať pluje,
oblaků sestra,
a obzor ať ovládá celý, pozemská hvězda –
vesmíru, jak jsi jej miloval, cítil,
zmenšený obraz.

Tvá píseň teplá je, jak člověku je teplý země doprovod:
 jak ruky drahé stisk od kolébky ho vede v černý hrob.
 A hluboká, u hlubokých si ráda kleká vod
 a hvězdy zrcadlí, i srdce stesk, i ducha čisté výboje.
 V ní země teskný dech i nebes světlo tvrdé se v jedno taví
 a jednou radostí pak štká i pláče oboje.

A čistým rydlem stříbrným jsi nakreslil
 sen lásky, bolest očistnou i smrti temnou bránu obrodnou.
 I srdce serafický vzlet jsi v temné nebe vlil:
 jak tancem křídel éterných, dvou a dvou,
 jsi jím je rozzněžil.
 Sen záhrobí i ducha žhavé poledne
 jsi překlenul své hudby duhou očistnou.
 Teď zárem ztajeným tvá díla posud žhnou,
 neb den je ještě. Avšak blízko noc: a s ní se v Světlo rozplynou.

Byl stromek tenoučký to jako prut
 a slabý, že bys jej byl objal dlaní.
 Jím každý vítr cloumal: zdálo se, že se skal, hrud
 se nepovznese ani.

Však krví zaléván, jež lidem let pět tekla ze žil,
 se přes noc krásně rozkošatil
 a nebe skoro dopjal –
 a hloub než maják do skal
 se do srdce všem dobrým zakořenil.

Buď zdrav mi! A stel všude stín
 těm, jimž byl dřív život mukou!
 Ať plody zlaté na větvích všem hoří
 v dosah rukou!
 Měj člověk čestný, dobrý, silný pod tebou svůj stan!
 A větry divé, svobodné, vy líbejte se v jeho koruně –
 s čtyř světa stran
 a se všech zemských moří!

Teď před chvílí slunce zapadlo
ne bez jakési střízlivé teatrálnosti:
jsou hory před tebou jak prospekt jevištní,
jak střížené z modravě černého plechu –
jen nahoře zelený pakost jakoby plísň
či svadlého mechu.

Leč slunce bylo pravdivé a prosté a v barvě plavé
a padalo tiše jako závaží hodin:
tož zvolna a věrně – věcné, střídme a nespěchavé.

A tys je pochopil a ty jsi mu vděčný
a blahořečíš mu tiše:
vy, hodiny Věčna, vy spolehlivé,
vy, jež nesete i střežíte osvobození mé i mých drahých,
jak krásno je vědět: *ni pozděj, ni dříve* –
jak dobře je pod vámi dýchat na zemské líše.

Teď poslední vozy již řítí se do vsi
a náprava úpí, zní bičů práskot,
jako by z pistole střílel,
zní hlasů halas, smích drolí se
jako přezrálé klasy
a psů štěkot se do toho vtíná,
pak zase sténají osy –

však pode vším bublá
jako pramen pod kameny ta měkká slovenština,
ta, jež i když laje a klne, o cosi prosí.

Teď voly vypřáhli, a ve tmě i cítíš,
jak krok jejich křivý, jak chůze jejich je těžká;
a cítíš i na dálku ve tmě: jha jejich jsou od krve teplá,
a teplé jsou snopy, jejichž klas trčí bodlinou z vozů,
jak teplé je pod ostny tělíčko ježka –
ba, teplá je práce lidská, teplá je od ní země všecka,
teplé i hvězdy, teplé i hroby, teplá i záhrobní stezka.

A náhle před tebou zaskřípla vrátka
– pohřebně, svatebně: marně to hádáš –
a krok čísi se v zrosené trávě vysoké plouhá:
jen vteřina – a v okně se světýlko mihá.
A rozumíš rázem a ke tmě se modlíš:
stele-li lože si rozkoš a láska,
nebuď jí, ó noci, krátká;
stele-li však si tam nemoc a hoře a žalostná tíha
a bezesná touha,
nebuď jim dlouhá!

Divoký reji strakatých světél
rozštěkaný v noci po peronech, nádražích, tratích,
zdánlivě šílený, a přece plný
řádu a smyslu!

Semaforů výkřiky
do tmy své strakaté výstrahy houkající
i vy, zřízenců lampičky čadivé,
točené dokola nemdlící rukou,
když vozy k sobě se řadí a spínají,
jak jste mně milé!

Prožehl člověk tmu vámi
a prošil ji svými nervy,
rozumem k sobě ji přitáh jak hákem
až na dosah ruky,
ji ochočil jako domácí zvíře
černé a huňaté srsti,
o ni prodloužil sebe:
jak je to krásné!

A ty, vlažná vůně dalekých krajů a zemí
a břehů mořských myrtovým vzkvetlých,
ulpělá možná na oknech vagonů ještě,
po stupátkách jejich snad roztroušená

s rozšlapanými sirnatými mimózy květy,
nebo na lesklých rourách stroje
zajíněných parnatou rosou
v krůpějích sražená náhodou posud:
nozdrami rozšířenými jak tě rád piju!

A tebe neméně,
oblaku sazí i kouře,
i tebe, páro v sykotu unikající zpod pístu,
mléčně bílá jako rozbitá mlha ve žlebech horských!
I tebe, alpských sosen a smrků,
staletých, rozsochatých,
střapatý stíne,
který ses rozstříkl po střechách vozů,
když prouvou pod tebou vlak se byl přenes,
i tebe, zdá se mně, na jinovatce ještě se rýsovat vidím
jako tam nahoře u vás,
kdes vykrajoval svůj cípatý ježatý vzorek
na nedozírné ledové pláni polité lunou.

Jak vás miluji, vlaky!
Roznášíte nás jako semena na podzim vítr
a kladete každého na místo určení jeho,
jako by psaní byl s adresou přesnou.
A mluvíte k němu: Zde pobuď chvíli! Spočiň! Vyryj svou stopu!
Nebo stepí unášet dál se dej,
rostlino do vzduchu setá,
která máš ve větru kořen!
Človče moderní! Proude vteřinový, intermitující!
Mluno vybité do tmy!
Výleve éterné vlny!
Jehlo elektrická, žhavá jak jiskra, která v oku již pálí!
Jakési neznámé uchvátané horečné ruky
nástroji výbušný, bez pevných tvarů, ale tím větší síly,
určený, abys jednou snad zemi tu s hvězdou dalekou spojil
šíleným jakýmsi stehem!

A svět sblížený vámi
je přehledný jako mapa
a důvěrný jak dětské hřiště...

Než, běda, vystěhovaleckých očí žalostná píseň,
bezradná, bezpomocná, zaprodaná již před zrozením,
ta lítost lidské tváře zpokornělé až do psa
mne zalila nyní.

Muži tři v kožiších vyšitých v rohu žlutou a zelenou nití
zašitý v košili na hrudi peníz
hledají velikou, červeně tápavou rukou;
v pateru sukni zvoncovitých dvě roby,
vysoké čížmy mazané lojem,
stojí, zbloudilé ovce dvě, vedle;
a dětí sípavých, strupovitých, balíků opruzeného lidského masa,
za nimi z kupé vypad a převrh se pytel:
a vysypal kolem hromádku živoucí bídy.

I ty nesls ve svých útrokách, vlaku,
i ty doneseš k cíli,
kde v dolech, plantážích, jatkách
otročit budou pod dolaru knutou.

Tak jako opilých rekrutů zmačkanou strakatou tíseň,
jež do kasárenské louže dnes ještě se vlije špinavou stružkou.

Tak jako tamtěch děvuch dvou po městě žízeň,
jež zavede je na zprostitovaný chodník
široké třídy zsinale světlem elektrickým
a proleze vřednatou syfilidou,
dříve než venku zrno se nalije na poli v klasech
a dítě v životě matkám.

Tak jako lichvářů mrtvých rybích očí, sádlem zalitých tváří,
bankéřů, finančních pirátů, burziánů, spekulantů a hráčů,
divoké luzy lidožravé
dobře sepjatý řetěz,

prostouplý magnetickým proudem mrzkosti lidské,
jemuž nikdy ještě nechyběl článek,
aby k cíli jej dones.

A vidím:
nedosáh toho, co chtěl, nikterak člověk.
Ani o krok cíli se nepřiblížil
s vámi, stroje, jen cestu si ztížil.
Dálek nepřeklenul,
nesblížil rozdělené,
nesevřel v objetí roztržené:
a smrt a hrůza a výsměch jen v dálku ho žene.

Ani s bratrem on nedoved splynout,
ba se sebou v nitru ani se nesjednotil.
Je země celá, svět celý, jako by nežil:
to horečka jen po dálkách touhu mu nalila do žil.

Dál než od Země k Martu
od člověka posud je ku člověku.

A toužím:
zničit vás, na prach rozbít vás, vlaky a stroje,
a plazivým cestám polním vrátiti lidstvo.
Ode vsi ke vsi na káře drkotavé
s tatarským vychudlým koníkem stepním
rousnatých nohou a zapeklé hřívy
vláčeť se, lidstvo,
abys od abecedy začalo znova
a nepřeskakovalo v slabikáři ni jedné stránky, ni řádky!

Aby ses učilo jísti nejprve družně,
sytit se vzájemně, šatit se vespole,
by nemrzl, člověče, brat tvůj, zatímco sám hřeješ se v šubě,

o sousto dělit se,
podávat dokola nůž si, kterým krájí se chleba,
neboť pak odvykneš vrážet jej do žeber bratru...

Pak teprve, po tisíciletích snad,
znova vynalezni vás, ó stroje, člověk
a na pouti nové po vás se vydej
za novým cílem čisté a veliké lásky
s poselstvím jejím světu i hvězdám.

Paní smíchu a světla

Zbytečným troudem mezi mou a tvou tváří
jsou dneska hvězdy:
i bez nich se na ní zažehám, hořím a svítím.

Mé a tvé oči
jsou jako elektrický výboj dvojího pólu,
leč jednoho vírného proudu:
bůh hovoří v nich s bohem, besedník s besedníkem
hned smíchem, hned vzlykem
přes propast času, která se láme a klikatí
jak dvojí hrana protilehlá
jednoho stolu.

Jsou rozkoše nejvyšší,
jež vyslovit možno jen závratí.
A věčnost, odluka, dálka: jak možno se jim dnes nesmáti?

A můj i tvůj úsměv
jak květina dvojí v kytici jedné
a jediné váze
hoří tam spolu.

A jása mně tvář tvá
za prahem zraku
v komnatě temné, leč znící
světlem i sluncem, brouky i ptáky
i šelestem hmyzu i kanoucí pryskyřicí
jak suchá kremonských houslí deska,
již rozzvučel mistr v rukou svých tlaku
včera i dneska.

Hrob, noc, mráz, pohoří ledu, moře i vesmír,
ba dálka věčnosti celé
těm, kdož sejít se touží,
více není než kratičká mezi dvojí chalupou stezka:
vroubená rezedou, mátou, hřebíčkem a tymiánem
a rosou studenou skropená v úsvitu raném.

Zbytečným troudem mezi mou a tvou tváří
jsou hvězdy dneska.

A jako vybití blesku do tmy a mraku
a odpověď na ně, jež se dříve již v obloze hvězdnaté četla,
je zastřený úsměv tvých záhrobních zraků,
ó ukrytá paní smíchu a světla.

Před nocí

Tvůj zrak je světlem napojen
a věcmi jak obilný klas zrny
je plný,
komora, do níž jsi dlouho snášel a skládal.
Co v něm teď hoří, jsou samé světelné vlny,
sám zvučící den.

Teď láska tvoje k životu je v zenitu:
teď sílu měj odtrhnout jej od věcí,
teď sílu měj opustit zemi tu.

Co v duši stopu vyrylo ti,
z ní neztratíš se.
A ostatní nech klidně do tmy odtéci
jak vodu říčnou ze sítí.
A lítosti ať duše tvoje přítom necítí!

Svět ve tmě za tebou hasne.
Teď za dveře studené vem,
za kliku, která mrazí,
a mužně vkroč do tmy!
Co v srdci ti hoří, aby doplácí mohlo,
na to příliš je krásné.

A slova neprav již a zůstaň něm
na výšinách,
ježs ovládl výsostným pohledem:
nic nebuď mu nyní již hrází!

Jen jist buď, že tě vesmír celý
i bůh sám nyní doprovází
svým celým dávnověkým snem.

Novoluní

Teď noci temné jsou a bez konce;
a hluše leží na krvi
tlak odvěké a nikdy nerozřáté tmy.

Teď tepny tvoje bijí na poplach:
je způle touha v nich, je způle strach.
Teď každá stará rána
se znovu otvírá
a rozřata je hloub a šíř je rozeklána,
než byla první noc neb za prvního rána.

Teď propast každá touží světlo pít
a mrtví a nenarození
se k lidské krvi slétají se nad ni nachýlit
jak nad džbán ret nebo mráz nad plamen:
teď děti počaty být chtějí v lůně žen.

Teď z hlubších hloubek než jindy
vrou studní prameny
a ticho přší sině z nejbzdálenějších hvězd:
květ, který nikdy nekvetl, chce dneska kvést,
plec každá šlehat sterými křídly neb rameny.

Teď žízeň života víc mučí nežli pouště žár;
a srdce tvé je kladivo,
jež ukouti na kovadlině chvíle a krve
chce nového člověka tvar.

Teď víš, že osud světa neseš ve své krvi.
Teď víš, že před tebou nebylo posud nikoho:
jsi jediný a sám a první.

Teď démantné rydlo, boha snad jakéhos pyje
v tvé bytosti oře a obrací v ní nejhlubší ložiska:
mrtvo navěky je,
co ve vteřině z ní až k hvězdám netryská
a neoplovní je.

Dým šeríků, jež u zdi kvetly, je již rozvát,
a byl tak lehce modravý
jak v dále chlumu.
A vždycky věřils o něm, že ti zrak tvůj chorý uzdraví.

Leč jasmín medový již hvězdy svoje vykrajuje
a brzy do očí ti lehne mdle
jich bledost tesklivá jak u oltářních svéc.
A lípa na hřbitově nasazuje bradavičky
svých poupat;
a kaštiny tak vystřídá, jichž hnědé svíčky
na větvích trčí sežehlé.

Jdeš do polí a tvoje plec
jak by se rozpučeti chtěla křídly.

Je vzduch jak zelenavý hedváb hebký
a průsvitný jak voda jezerní
a stále tekutý a neustydlý.
A jenom ten lán řepky,
jenž přes cestu se hnal ti, fanfárou v něm halasí.

Teď plečky potkáváš: chvílemi zazvoní
o štěrk jich plech;
je vlídné počasí
a ve vzduchu postojí chvíli vůně po koni.

Pak vpravo blíže přihlédneš
a vidíš:

obilí stojí jako břeh

a krásně letos vymetá.

A ohnice již hoří v něm a rdí se mák

jak kdysi jedna drahá líc,

jež je již léta pod drnem...

Teď hlasy slyšíš z dálky, od hranic,

a je to jak bratrský pozdrav ze světa;

a je to, jak když víno se z jedné číše v druhou přelévá.

A cítíš: teď po skráních ti šumí vlhkými křídly píseň tvá,

tvá milovaná píseň světová...

Teď víš to: všichni tví mrtví, všichni tví živí

jdou s tebou:

jsi s nimi jedna směsice.

A vidíš rád, jak z chatek kouř,

tam z oné drobné vesnice,

se korunami dubů proplétá

a rychle se pak rozplývá v tom nebi suchém.

Jsmo těsně již před Svatým Duchem.

Princezně z čtvrti tovární

Má princezno, jež vyrostlas na dlažbě čtvrti tovární,

kde o chleba je na nůž boj,

ó hola hoj,

jak pod cenu se teprve tu krása promarní!

Já zřím tě s hochem do dupámy jít;

pár hadříčků na tobě spíchnutých,

však taký vkus je v nich,

že dámy největší by u tebe se mohly poučit.

Z nich občas vyšlehne tvé krásy plavý blesk,

v nich hoří těla tvého tichý sníh.

Jsi královna, tak suverénní je tvůj smích,

a byla bys i v cárech jí;

a přec ti na rtech kvete z krve stesk,

po štěstí stesk ve chvíli půlnoční...

Máš ruce drobné a nervózní ramínka,

dva citrony jsou tvoje prsíčka

a nožka tvoje maličká

pro božskou k stehnům linii je jenom záminka.

Jak oblak kolem neseš se: co krok, to krásy vděk,

a větší tím, čím krácíš tišeji;

a každý posun výchvěj elektrické vlny je...

Jsi jako vína plná amfora, krok každý ulije
z tvé krásy něco krůpějí
do prachu ulice.

A přece přijde den, jenž přinese ti pláč a vzlyk:
tvůj kluk tě pošpiněnou odhodí.
A propláčeš dní několik,
než pochopíš, že jinak to již v světě nechodí.
A klidna půjdeš zítra na chodník.

Vím, moralista tvář svou krabatí
a tlachá cosi o práci a čestné chudobě.
Však ty víš jako já, že prázdné nádobě
je lehkou hlučeti a kázati.

Vždyť nezná, co žár krve je, jenž v žilách procit,
co plamen, který v těle rozkvétá,
co ústa jeho po životě lačná, prokletá;
jak v žilách nedočkavý útok krve je,
již člověk sudbě dluhuje
a jednou proleje.

Ne, chudoby prach pleť tvou sotva rozleptá.
Tě čeká syfilis.
Tvé tělo božské bude sama rána, vřed a hnis...
Leč dneska zasměj se a odvěť mi,
zda po zimě se jaro ptá
a po popelci orgie
a růže po stoce, v níž jednou dohnije.

Má princezno, jež vyrostlas na dlažbě čtvrti tovární,
kde o chleba je na nůž boj,
ó hola hoj,
jak pod cenu se teprve tu krása promarní!

Mezi tmou a úsvitem

Mezi tmou a úsvitem
leží celá velká zem:
kdože ji zbadal?

Já v noci procit jsem ze sna.
Paprsek bílý na oknech, na zemi leží,
půl jihne, půl mrzne,
a krása a hrůza ze všeho dýše,
až hrud' je z toho ti těsná.

A ticho jím hudebně sněží
a skládá se v závěje, v nesmírné dálavy duše,
v celé pusty a stepi,
a pláče, jak plakati umějí housle,
jež v ruce hudec má slepý...

To odlesk strašidelného ledovce může býti,
jenž temenem na nebi svítí
a nad propastí kvete,
do níž duch můj jednou se zřítí.

To tucha dne může též býti,
ta první krůpěj světla,
jež o zemi se rozstříkla,
jak s nebeského týnu sem slétla
a hudebně zavzlykala...

A duše má v hrůze se ptala:
Je měsíc to, který se chýlí k západu,
je den to, jenž se nemůže rozedníti?

Můj Kriste: kdo duši z nejistot vysvobodí?

Je cosi jen v rozkladu,
nebo se cosi již nového rodí?

Jdu po pěšině v polích, ve snech ztracen,
zadumán a tich.
A slyšet dychtím jenom
pšenice uzrálé, drolivé skoro, jež přede mnou lehá,
ten rzivě rudý a plamenný smích,
kterak mi z obrovské výhně té osmáhlé, rozsmáté
do tváře dýše a šlehá.

Kveteš a zraješ, má země: teplo jsi posud, síla i něha:
mladá jsi, vonná a divá,
a do tváře posud mně vlaje, hřebice moje plodná a teplá,
tvá ohnivě slunečná hřiva,
jak když jsem po tobě, chlapec, kdys zmámeně chodil,
v travách tvých vysokých, do boků ošlehán jimi, se brodil.

Než obloha nad tebou také posud propast je černá
a saje mne jako kdysi.
Mně hledět na ni se nechce; úděs se v pohled ten mísí
jak pelyněk vkápnutý do číše vína:
strach do mne se vtíná,
že vpije mne do sebe jak sněhovou vločku či krůpěj deště.

Tu dlaní si oko zacláním, tebe se chytám a k tobě se vracím,
 má země,
 když hrůza jde na mne,
 že zniknu beze stop v její mrazivě klidné a lhostejné tlamě;
 když závratí dálav a vírů a strží
 se chvějí a mražením nekonečna
 jen tma, led a mha dýší na mne z bezdna i beztvárna věčna...

Tu ruka má tebe, ó země, se chytá a drží.

Neboť ty stojíš pevně, o tebe možno se opřít,
 do tebe možno se nohama vrýti,
 rozlápat po tobě možno se dlaní jako po bocích ženy,
 jež usnula vedle mne v noci
 a jejíž oddech i ve tmě mi na líci voní,
 plamének větrem utržený.

Do tebe možno i lidské semeno síti
 tak jako do ní.

Jsi pevná a tuhá a stálá a věrná a hovorná v tichu i smíchu,
 a jako jí i tobě se po tváři, když vás muž i blesk ztýral,
 pláč v proměnných pablescích honí.

Do tebe možno se zarýti zrakem i rukou
 a vrahu bez tvaru v prsti se skrýti.
 Ty pevná jsi: sám obzor tvůj vzdušný se bezpečně klene a svítí
 po horách, dolinách, lesích i lánech
 jak žebro nadsvětlně velkého obra.

Ó duše má, zmučená hloubání mukou,
 vši dumy neplodné zanech:
 bezpečno na tobě jest mně, ó země, a klidno:
 vím, ke mně i k červům i ke zvěři laskava's stejně i dobra.

Tichý podzim

Je země celá teď jediný stůl,
 pokrytý ubrusem laskavého slunce
 bílého, hovorného
 jak zpěvné rty tvé nebožky matky.
 (Jak pocel jejich i po letech,
 i ve vzpomínce posud je sladký!)

Odlož, poutníče, hůl,
 ty, kterýs tak dlouho honil se světem!
 Teplem a vůní dýše dnes rodná tvá lícha
 jak mladá žena, jež ulehá k spaní;
 jak vinice odstrojená k vinobraní.
 Přisedni a jez!
 Pij a dýchej a saj!
 Zde tě nic neporaní.
 Však dříve rty tvé rozchvěj modlitba tichá!

Je země celá zahrada uzrálá,
 přetížena ovocem nesčesaným:
 broskvemi, hruškami, jablky, hrozny i ořechy.
 Jak sladko je po letech zasednout za rodný stůl!
 A na plotně píseň ta bublavá!
 A pod krokem tvým skřípějící písek
 podlahy čistě vydrhnuté
 jako by říkal:
 Je dobře, brachu. Sešli jsme se. Přece ses dochodil útěchy.

Teď pohleď na jabko, jež na dosah ruky
ti nabízí větev,
jež prosí jakoby z jakési neznámé muky,
abys ji očesal.
Jak krvavé!
A vonné!
A zajíněné!
To vodou tou černou a divou, jež pod ním se žene
a v níž tak dlouho zhlíželo se.

Utrhni je a jez!
Jablko podzimu svého,
zažehlé v jakési krvavé rose.

Ale věz,
když na rty je kladeš,
že uzrálo nad vírem života tvého
hrdého, osamělého a bouřlivého
a všechnu svou vůni a sladkost
že vysálo z něho.

Chvála rodiček

Jsou chodící pole a na nohy vztýčené lány
a chtějí být hluboce, hluboce rozorány;
a jejich rozlehlé boky
jsou k novému lidství brány.

Chtějí, by semeno do nich znovu a znovu se silo.
Jsou jako pole:
za rány klasy a za bolest dílo.

Přesvatý chrám je, ženo, tvé tělo,
přesvaté, co z něho vychází.
Od věků do věků vře z něho života proud:
slunce do něho zapadá
a slunce z něho vychází,
a nese i ostatní všecko na své olbřímí pleci.
Však nejkrásnější je přeci
u svého zrodu:
kdy plyne rozčísnut v pramen
dvou bílých důlkových ramen,
kdy plyne strouhou
dvou bílých sloupových nohou...

A když před mužem lehnou a rozevrou
své nohy pozdvižené,
šíp, který je protkl, tudy se žene
a letí, letí na věčnost.

Na hvězdě ni nejvzdálenější
nižádný anděl, nižádný démon
nenalez posud od něho hrot.

I ony jsou vojáci –
leč ne smrti, než života;
i ony na poli válečném padají
tak jako vojáci;
a smrt jim žold vyplácí.

Rodička každá
nejen ve chvíli porodu,
ne: stále a stále krvácí,
to láskou tou, již do prázdna utrácí.

Jdeš před nimi pokorně a s hlavou schýlenou.
Neboť čím toužíš být, to ony jsou:
život si podávají
jak v kovových vědrech
ze studně váženou vodu
za zpěvu a s halasnou ozvěnou.

Chvála tanečnice

Jsou nohy tvé duchovější
než jiných lidí tváře:
jsou plny myšlenek a jejich skrejší
a více myslí než jiných žen mozky.
A jsou též průchodní sloupy
k živému chrámu
tvého zářného těla:
do něho božstva kosmická
již v lůně mateřském vjela.
Je od chvíle té tělo tvé *tabu*.

A není třeba mu šláře:
je samo závoj řídký, měkký a vonný...
Ah, není třeba mu nijaké clony.
Je jako deska skla či slídy,
za níž bůh tisíciletý, tisícivěký, bezevěký
teď spí.
A je jako dítě spuštěné na dno řeky:
kučeravou hlavou o stěny
tvého těla opřený
on v tobě dřime.

A procitne a ty ho hned cítíš... a tančíš.
Je výheň a ohnisko a jeho plamen
má sto tisíc ramen:

a bodá tě, lechtá, líže a trápí.
 A ty jsi hned tisíce jisker, jež z něho srší,
 a ty jsi požární slapy
 a ty jsi, čím se nám sdílí,
 čím do očí nám i do duší prší.
 Tys jeho a my jsme zas tvoji:
 tak řetěz jsi, který nás s odvěčnem pojí.
 A občas do stěn tvých bije
 jak příští motýl do stěn své kukly.
 Pak hrůza mne jímá.
 Jsi menáda bohem svým štvaná:
 co tančíš, je jakási kosmická rána,
 a zrak tvůj v hrůze teď vyjící
 mrtvý kámen je puklý.

A jindy jsi rozstříklý vodopád zelený,
 jenž visí se stěny
 vysoko se skalných pohoří.
 A křišťály údů tvých
 tím mně teď hovoří,
 čím jinak mlčí tam
 led, měsíc, duha a sníh.

Jsi spoutaný světový vítr,
 jsi našich duší vězněný vzlet.
 A proto rozpětím nohou svých
 měříš mně svět.

A proto tanec tvůj krásu tvou tyčí a staví
 a hned zase boří:
 je ona tajemství přenosný stan,
 je oheň, který nikde se nezastaví,
 je plamen a jeho žár,
 je každý jí poplatný tvar:
 a nic, ni smrt, jí neumoří.

Jsi vesmír a jako on celá
 a se všech stran zavřená tak jako hvězda:
 jak ona hoříš, bez dýmu, jasně.
 Mně s tebou je krásně.
 Že všechno má meze, rohy, úhly a hrany,
 že jednou umřítí třeba,
 mně věru se nezdá.

Smích oliv tvých stříbřitých, dumu tvých cypřišů
já miloval, jihu, na tvé pomořské stráni.
Z číše křišťálné víno tvé tehdy jsem pil:
pablesky jedněch a stíny druhých
tak rád jsem vídal lámat se na ní.

Všecko mně zhaslo. Pojedu sotva již na jih.
Jen to bych věděl rád, zda jednou,
dříve než dodýšu,
na tebe vzpomínka, Marto má lící tak drahých,
slije je v jediné světelné číši:
smích oliv tvých stříbřitých, dumu tvých cypřišů –
takže ni smrt jich nerozliší?

Rád s dělníky i řemeslníky na venku večer beseduji.

Mně milo s nimi smát se, vtipkovat
na lávce kamenné
pod šeříkem a u domovních vrat,
zatímco nebem poslední mráčky zlaté plují.

Tu starosti dne vážně řešíme,
tu vtip se mastný kamarádu na hřbet přilípne.

Přes uličku se nese vůně rezedy a máty
a jakýms šumem hudebním vře vzduch.
Je líbezný skon dne:
a hovor náš jak vrchovatý vůz obilí či sena
je nějak smyslem důsažný a chocholatý.

Však nadevše mám rád
smích zdravě ceněných dásní.
Mně modré chrpové oči
v osmahlé mourové tváři
jsou dneska tou nejlepší básní.

A rád mám úder širokou dlaní,
rád mužovo ženy po pleci poplácání,
rád vidím, jak zážeh studu
se jí do tváře přitom vhání...

A pak již tma a rozchod
a dobré noci přání.

Je studená tráva již a krápe z ní rosa.

Jak krásná je teď tvá noha bílá a bosá,
ty vysoká ženo mladá,
co tamhle se zahradou plouhá!

Svítí ve tmě jak zamžený měsíc
a brázda za ní jak za lodí
hluboká je a dlouhá...

Naplnění

Všeho ses prý zřekl, všeho ses prý vzdal
po boji, ježs marně bojoval.
K smíchu!
Ve chvíli tu, jaks to řekl,
darmo máš,
po čem jsi se léta pjal.
Bůh sám náruč rozepjal
teď po tobě.

Kde tě přítel zradil, člověk opustil,
anděl za něho tam nyní slét.
Jak léčivá zřídla šumí jeho křídla:
dech svůj s tvým teď vjedno slil.
Za ruku tě bere:
a žár lásky jeho šlehá z něho do tvých žil.

K naplnění tvému odvádí tě:
ze starce jsi nové dítě,
ze soumraku nový den.

Je moře dnes mrtvo, žár
se po něm těžký rozlévá;
zhluboka spí a dýše,
života tichá prodleva.

Však les zato na horách
je v černých čižmách, v podkůvkách,
smích jeho až sem slyším,
rtů jeho vidím plamenný nach.

Je moře teď mrtvo, žár
se po něm těžký rozlévá,
zhluboka spí a dýše –
a přec ve vzduchu slyším hlasy dva.

Ten jeden jde z hor a druhý
se zdvihá z hlubin podmořských:
v tom prvním je jáсот,
v tom druhém zrádný je smích.

Že na horách padnu? A vítr
můj popel lesem rozvěje?
A slunce mne vypije,
jak pívá na trávě krůpěje?

Či do moře ke dnu já padnu,
na krku žernov osličí?
A zdusím tak nenávist
k zbabělcům, k luze podle se krčící?

Já nevím. A zatím je večer tu:
les zmlkl, moře se posmoutí.
Červánek karmínem prokvítá
a měsíc vyšel nad proutí.

Ó rychle, rychle! Tam k západu,
Marto má, pohlédni.
Tam, tam teď uhoří zvolna
radost má poslední.

Ó rychle! Shoď se sebe šat! Čas nestojí;
a brzy se rozední.
Jsou krátké teď noci,
jsou dlouhé teď dni.

Jediný nesmírný dýmant tvrdý a mihavý
 jsou dneska nebeské nadsvětne dálavy,
 rozstoupilé do mrazu, do ticha, do světla.
 Ne louka elysejská měkce tam rozkvetla,
 ne asfodel stře se tam pro stíny;
 to palestra se tam k zápasům nejvyšším rozlétna
 v bezmezí; ne, kraj není tam hostinný.

A oko své upíráš výš a výš, jak bys byl příkovan.
 Ne, není tam blažených stan.
 Blaženství slovo je mrtvolné. Tam ruch je a zápas a boj,
 tam ke klání rytířů nejvyšších vyjíždí voj;
 tam palestra pro reky, pro obry, pro bohy...

Co slza ta, hroudy ty synu ubohý?

Jen kov, sklo, kámen: jen co funkce je:
 tak miluji tě v ukrutné a bdělé kráse tvé.

Zde lidská myšlenka se vzpjala ke skoku:
 stráž stvořila, jež zavěšena v nejvyšším vysoku.

Zde vítr zkameněl, zde oblak ztroskotal,
 zde tvrdá pěst vyrostla ze zoufalých skal.

Na oblohu zde poprvé se vrhá lidská zem
 v útoku tomhle přeludném a kamenném.

Zde tělo odvrhám, zde nejsem víc
 než dvojice šílených zřítelnic.

Jen čisté rozpětí, jen mezi dvojím věčnem vteřina,
 jež sotva rozžhla se, již zhasíná.

Jen blesku vykřičník, oblouku prasklá tetiva,
 a přec duchovní síla výbojná a plenivá.

Zde jsem jen mezi kmitem kmit a bodem bod,
 a přece zrak můj s hvězdami žhne o závod.

Kdo dálky největší dýmantnou kosou poseče?
 Kdo ze tmy nejvíce vražedné krásy vykřeše?

1

Teď opřen jsa dórského sloupu o profil,
já hledím na moře i nebe, údolí pád, strání zdvih
tak v sebe zahloubán, tak zcela tich.

A zasněn zřím, jak se stromu se na strom přelil pyl,
jak tamaryšku kouř do moře zapadá,
a vše se spolu objímá, že nevím teď,
kde vlna končí a začíná zahrada.

A zřím, jak slunce moře s oblohou
teď váže v jeden vlhký polibek,
jenž na zem horce hrne se
a vše svou krví zalije.

A chápu: dobro, zlo, smrt, život, ošklivost i vděk
jen jediné tajemné vlny výchvěj je.

A prosím čas: Svůj zastav tok
a stůj nejkratší vteřinu,
až srdce světa bítí uslyším.
Pak, úsměv na rtu, v očích jas, poražen vším,
mně přej, ať tiše zahynu.

Jde k večeru, a moře lesk i lesa stíny
teď vyvažuje den
na váze červánků. I života
i smrti znaky v rovnováze jsou:
svár každý usmířen.

Teď hvězdy na nebi i touhy ve tvé hrudi
souhlasným rytmem jdou.
Teď poslouchat ti stačí,
jak stráž se strání vůní
a strom se stromem mluví cikádou.

3

Teď zraje čas a dává milostí,
co odepřel ti zákonem.
Teď den je noc a noc je den,
teď skutečnost je tisíckrát
a desettisíckrát přebitý sen.

Teď světlo všecko vylehčuje
a tisíc duchů myšlenice tvé křídla připíná;
a ta, která tvou věčností se stane,
teď k tobě taneční hrou pluje:
tvá od věků zvolená vteřina.

Teď poledne je: a modře, hle, hrozí v dálce
bouřkové mračno Apenin;
teď síla tvá nejkratší vrhá stín
a mezi osudu skaliny vklíněná
hrdliččím smíchem, slyš, se směje
náhody šťastné ozvěna.

Teď mořský slaný van
se mísí nad tvou hlavou
s nahořklou vůní včelínů.
Teď všecka bída tvoje mrtva je.
Teď ovoce, jež za tisíce let
teprve jiným uzraje,
tvé duši přší zpěvným deštěm do klínu.

4

Je dusná noc:
teď hroby vracejí, co k sobě kdysi přitáhly:
Kde mrtvol puch jsi čekal,
tam voní fialy.

Teď všecky propasti se s nebem snoubí
a kvetou hvězdami.

Sám alpský štít zde nad námi,
co včera ještě mrazem dýchal ku hvězdám,
teď v ženské maso změk
a klín svůj nabízí vesmírným tmám.

Teď poznals to ze sebe sám:
i smrt je polibek.

5

Mně je jak dítěti, jemuž se dásně sbírají,
jak duši je mi dnes, již popsals, Platone,
jíž na křídlech vypučí zítra peruti.
Jak lodi, která tamhle s mořem zápasí:
snad dopluje, snad utone.
Jsem jako pták, jenž zítra z hnízda vyletí,
jsem plný bolestí a plný přitom lstí,
a všem se chechtám potají.

Mně zákon k smíchu je a všečen řád,
já odplavím ho jako vlna shnilý cár:
co v hrudi nesu si, je nový tvar
a bohatší než starý tisíckrát.

Mně chce se svět naruby zobracet,
tož snížití, co nad námi,
tož zvýšití, co pod námi:
dnes přátelit se mohu s hochy, dívkami
jen pod dvacet.

6

Jde léto k zenitu a všecko zapaluje
mladýma lvíma očima,
z nich oblak jisker po moři a zemi duje:
je požár tam, kde včera byla tma.

Jak temný hrozen na vinici
čas nyní uzrává:
teď žravost lásky strašlivá,
tak dlouho v tobě spící,
se probouzí. A brzy nestačí ti
celého světa potrava.

Zde směr se mění, vlaky přepřahají.

Po srážech vlevo?

Snad krása, kterou hledali jsme, tam se tají?

Teď hned se dáme tedy jinou kolejí!

Na zbytek dnů svých dýchám,

by dohořely rychleji.

Po vzruchu žíznil jsem, mně líno bylo na pobřeží,
kde život loudavě a jako v pytli svázán běží.

Tam oslíka mne znudil klus, olivy vlasaté,
i břechťany k svým jilmům věrně přísáté,
jak v bajkách slušných všude předepsáno:
tam věčně stejné poledne i večer je, i ráno.

S rybáři na člunech jsem na lov vyjel
pít pohyb, změnu. Den, noc jsme pluli a nový den zas míjel.
Kde změna však? Jen vody, vody, vody nekonečné.
Sám obzor jak by olovem byl protržen.
A nikde vzruchu. Na duši týž rmutný hlodá hlen.
Jak zdi a hory nepohnutě trčí přede mnou,
a nekonečným skelným snem zmraženy k loďkám lnou.
Svobody nikde. Jen ty masy vodní těžce leží
nade mnou tíhou starých cimbuří a věží.

Ó jakou úlevou mně v nudě bylas, vlaštovko má mořská!
Ty niti teplá, jež vázalas mne se zemí!
Ty nerve rozchvělý,
jenž škube se a láme, jak blesk klikatí,
až začne člověk i v žaláři znova doufati.

Jak rozbilas to moje vězení!
 Jak tebou na líci mou nalehl van svobody!
 Jak zrakem líbal jsem tvých křídel citlivých
 hrot elektrický,
 jímž psalas do vody
 své kmity rozmarné i smělé osmičky a nicky!

I jméno Její, zasuté již v mojí paměti,
 tak zdálo se mi,
 vráz rozkvetlo pod tvými perutěmi;
 a slyšel jsem též, ó zázraku, jak zpod nich
 se na vteřinu zaperlil ten Její dávno zhaslý smích...

Dům na stráni

I

Zde leží na stráni.

Vinice pod ním kadeř se
 a tamhle za třtinami moře probleskuje.

Když bóra hvízdá,
 je dobře zde, i scirocco když duje.

Je teplo v něm, když venku zima svistí.
 Je chlad, když venku žár.
 Je krásné pak zřít s jeho prahu, olivové listí
 jak čeří se, až stráž jím celá postříbřena
 a ještě luční lem.

Na sloupech těžkých leží; a nade dveřmi
 se šklebí erb po rodu dávno zhynulém.
 A vyjdeš na balkon a: moře, moře, moře všude.
 Je mocné tak, že jako chlap tě na ramena pozdvihuje
 i zde a jako s zátkou od lahvice
 si s tebou pohrává.
 Víc nejší na něm než tamhleta skvrna modravá.

A pramen ze skály se vedle lije
 a mdlé jak polapená včela zpívá
 a kolébá tě do spánku.

Kdos síní chladnou jde:
a v polosnu je sladký i zvuk jeho opánků.

2

Zde žítí jsem si kdysi přál. Ten sad mít a ten dům
a ženu, již bych miloval a tiskl k rtům,
a dítě, které za ručku bych vodil
a střežil jak hasnoucí světlo zřítelnic.

To můj byl sen: ten míti zemský podíl,
jenž muži zákonný. Zde sadařit
a zelinařit, orat, kopat, trávu síc
a zemi rýčem obracet a na podzim
obilí vozit tamhle do mlýna
v tu hodinu, kdy soumrak vše mhou tesknou popíná.

Den celý vyplněn je prací:
a času není trápit se, ni naříkat, ni snít...

A navečer tvé dílo leží před tebou
a přehlédneš je hned jak řádku řepy čerstvě vyoranou
tím pohledem, jenž seznámil se s mezí, stěnou, hranou
a ví, co může a nemůže chtít.

Zde se stíny se nitra nebiješ,
ni v sobě nepřemítáš popel dní shořelých
jak u nás na severu.
Zde do větru nesiješ, zde i v Noci miluješ jen dceru
Dne jasného...

Jdeš žitím klidně, statně, rozumně:
jak trouby hlahol zní ti do práce vinařů cizích smích
a oliv česači, již křepčí tamhle na humně,
ti do snů ještě vrhají svých snědých lýtek plápoly...

Je večer: z trhu domů jdeš.
Až dopoly
ti žena vyjde v ústrety.

Na lokti dítě jedno, a druhé, jak na ně kýváš,
citlivka plachá, se zardívá až po uši...
Rty k polibku ti žena nastavuje:
tři kroky před ní cítíš již, jak voní moruší...

3

A touha má se vyplnila: po letech zde ležím
na loži zlomený.
Vzduch proudem plyne svěžím
mně od okna a chlad od moře přináší
té rozšlápnuté lidské vši.

Jak ve snu mlaskat slyším sandály
a tvář zřím zpřísnělou v bělavé loktuši.

A venku tisíc věcí spolu hovoří;
než čas, ten mlčí: zesul se mi na duši
a suje stále ještě.

A místo smíchu dětských úst
se stolku slyším léků ston:
trou v lahvičkách se o sebe.

Tu chvíli zeleň v okně mne vždy více zazebe.

Tmu vidím stále růst a růst:
je pokoj celý jakby lapen v šedé síti.

A venku, slyš, se pramen rozzpíval
o dni, jenž dohořel a víc se nerozsvítí:
ne, víc se nerozsvítí.

Já nesu boha jakéhos, to vím, však jeho tvar mi vždycky unikne,
jen nohou jeho já se dohlédám, když zrak se nejvýš pne;
leč kyčle jeho, hrud' a stehna, obličej a tvář
se tratí ve mracích a rozplývají v hvězdný šláň.

Jsem jako haluz tenká, přetížená listovím a ovocem,
jež výši stromu svého změří teprv v pádu svém,
když zlomena se v letu temném dolů potácí,
to krásnou smrtí tou, již klesá dělník při práci.

Až na mne pak se tíhou celou bůh můj zesuje, mne rozdrtí,
já výše boků jeho tknu se aspoň ve smrti
tím pohledem, jenž úžasem před sebou všecko pálící
teď na vteřinu aspoň prorazil tu úzkou lidskou hranici.

Mrak se sluncem, déšť se sněhem, stín s jasem
se bijí; a všude dva a dva
do sebe vpeření.
A vítr k tomu skočnou hvízdá.
Na stromech jako černé boule visí prázdná hnízda.
A jako z bláta kalně rostou dni:
dnes mráz a zítra obleva.

Ve větrech se vrány převalují na svých křídlech.
Jde kůň a pofrkuje, hrna černé brázdy.
Za západů má všecko ocelový nádech,
a skvrny jak od prašiviny mokvají v pastouškách na zdech.

Pučí již bez a trnka nasazuje,
a nahořklého cos ve vzduchu cítit kvečeru,
kdy teplý vítr od západu přes dubiny duje.

Od města k městu, ke komínu od komína
a od fabriky ku fabrice
se za tichých chvil cosi přede, nit bez tvaru a bez jména.

A země leží tu, ta stará a ta věrná:
tisíckrát pluhem zraněná, tisíckrát kovem zjizvená:
na nové sémě čeká.

Čeká, čeká je od člověka.

Proč váhá?

Vzduch voní mátou a rozmarýnou.
 Hej, ty tam, krásko má,
 zaspívej rolničkou,
 zasměj se tamburínou!

Zaspívej píseň
 o lsti, lásce a zradě,
 zatímco tisíce světlušek
 svítí a hasne na zahradě.

Zaspívej píseň
 o lásce silné, o zradě silnější ještě:
 o všem, co odnesly větry a vody,
 o všem, co zadupou podzimní deště.

Vítr se myrtami honí
 a usíná uprostřed vinic.
 Kdeže jsem viděl už
 tenhleten zsinalý měsíc?

Je plný puchýřů, psisko poscíplé,
 které špatně se líná.
 Co na rtech teď sládne mi,
 je to hrobů snad hlína?

Vzduch čpí mi teď bouřkou a hlínou.
 Hej, ty tam, krásko má,
 zaspívej rolničkou,
 zasměj se tamburínou!

Ze mne vy vstáváte, z mlhy, krve a hrůzy.

Vašimi traghetty bloudím zas:
v nich věří slyším já čas,
který už není,
tisíce fantomů crkati slyším zas chůzi.

Ony jsem miloval, s těmi zde bil se.

Hej, ty tam, ty černavý
s tím ozdobným kordem:
bods ty mne, bod tebe já do hlavy
kvůli té cikánské milce?

A ty tam, co plazíš se, jsi ty snad strakatý had?
Či žena, kveteš jedovou lící?
Ke mně pojd! Hlavu svou pozdvihni!
Ovšemže, to jámy jsou, do nichž jsem spad,
náměsíčník krásy tvé
v hadrech tvých omamně spící.

Mně všechno už mate se...
Kde maska se končí, fantomů pralese?
Kdeže se počíná tělo?
Vše do sebe splývá. Já hmatám sám po sobě,
nejsem-li také jen ve vlastní osobě
mátoha, přelud?

Co krásou kdys bylo, do mlh se schvělo,
zemřítí v iluzi lásky.

Co pevné je, to lebka a hnát:
smrti šklebí se odevšad
na tebe tenhleten ďábelský prstoklad:
klavíre rozbitý, zrcadlo rozpuklé,
Benátky, vy město masky.

Viz, tamhle v souvrati
 již kvete první snítka vavřínu.
 A včela opilá se po ní potácí
 a padá teď. Ráz! Mrtva? Vyčerpána?
 Zabita při práci?
 Hned zrána;
 ó duše, uvaž to, hned zrána.

A nad tím vysoko Alp čára bouřlivá se klikatí,
 tak cudná jako led, tak živá jako rána:
 v ní život jak bys slyšel ještě crkati:
 a svítí, jak by kvetla krví.

A za ní Čechy.
 Tam pole stře se a zmrvené je také krví.
 A nové reky volá: až sem hlas jeho slyšeti.
 Přes dálku rozlit je, přes tisíc přenes se sem tišin,
 přes deset tisíc výšin:
 Kdo bude prvý? Ó duše má, kdo bude prvý?

Je jarní den.

A slunce bije do strání a do skal
 ohromnou světlou holí Mojžíšovou:
 a hle, ručeje z nich se dolů řítí
 o sněhu píseň zpívající,
 o sněhu, který roztál.

V azuru klidném nad nimi sníh velehor se koupe
 a je jak úsměv, který na zem spad a nerozbil se,
 a je jak plachta bílá, do níž žena trávu sžatou skládá:
 děravá trochu, ale přece celá.

Trávníky kvetou před ústavem duševně chorých
 a, oroseny, chudobky v nich v běli mrznou
 a anemon pár blouznivě tam v koutě škytá
 a macešky se zalykají barevnou svou něhou
 a krokusy se trápí pro jih
 a jeho řeckou dálku.

Jdu na návštěvu tam
 a písek pod nohou mi vrže
 a vrže zpěvně tak, až k sobě pravím:
 ne, to není písek, to je jakýs nový,
 až posud nestvořený druh cvrčka.

Po stráni vzhůru stoupám
a vidím:
zahradníci dvojmo a dvojmo tamhle stojí
jak figury na šachovnici:
jsou ke mně obráceni lící
a ze slámy vybalují růžové stromky.

Sedm zmrzlých je vlevo,
sedm zdravých je vpravo:
krásná rovnováha.

I já cos ze sebe dobývám, srovnávám, měřím a sčítám:
do nitra oko mé vsáhá:

sedmero hoře, sedmeru radost
přinesla zima.

Krásná je života rovnováha.

Vzduch ještě je ledový:
ale co jím se dnes stříbřité smýká,
to není jen slunce žár, to není jen ptáků zpěv:
to světa jsou, slyš, roztavené okovy.

Teď... teď... Já slyším, jak padly s třeskem
s rukou i s nohou, jež poutaly.
Tu vlnu smíchu nevidíš, jak se teď nalévá světem?
Výbuchy, neslyšíš, barevné radosti?
Výstřely do mlh? Zvíření v hlubinách moří?
K nejzazším hvězdám až vržené signály?

Ty útoky země a její vzepjaté paže,
by nebesa k sobě až strhly a v sebe je pojaly?
Tys neviděl tamty dva zahnědlé pahorky, jak s oním
se údolím zeleným objaly?

Naslouchám a zírám vytržen a srdce cítím až v hrdle:
v masité rty a rudé teď roztálo
všecko kornaté na zemi,
všecko, co v duších je ztvrdlé.

Je nový měsíc jako zrn elektrické,
zaseté do prsti nebeské pláně.
Lesk jeho je sváteční: Evo, otevři dlaně,
modli se za lásku.

A věz: teď poklady se v zemi otvírají,
teď ženy pod ním krví zakvétají,
ty čisté, které milovat se dají
jen jednou za život.

Den jasný je, den tvrdý je a fanfára zní do boje:
ten zlatý je a horký je jak blesk.
Leč večer nadchází a v duši tvé zapláčí hoboje,
roh zatouží a flétna zavzlyká
pro všecko, co jím rozdrceno je.

A na zemi pad zatím temný šlár:
a ty jdeš po bojišti, sbíráš mrtvoly
a umýváš jim z bláta k nebi obrácenou tvář.

Jak zelené řeky tekou stráně, hory a lesy.
Pták, který v nich tiká, a roh, který v nich pláče,
jsou jako ta vlna, jež o kámen šplouná:
jen hlubším činí ticho a nevzbudí spáče.

To všeho zapomnění! Jak někde by ukryt byl jeho pramen
a v bublinách tryskal kdes mezi stromy,
neb vyvěral tamhle kdes v mechu: tak je ti.
A k zemi zraky, stále jej hledáš. Tak přikleknout k němu
a pít a pít a lokat a lokat až do nevědomí...

Z ohnivě slunečné růže pad na mne plátek...
Kde jsem to snil? Pod tújí? Pod cypřiší?
Nebo snad stanul jsem prostřed hřbitovních vrátek?
Zticha buď! Ať nikdo nevidí, ať nikdo neuslyší...

Šílenství padlo už na mne. Vidím, co jiní nevidí,
slyším, co oni neslyší. Jak věci se kupředu řítí
a z vnitra vrou!... Ač život měřím již jen na pídi:
postát je zradou! Nechtěj, nechtěj, ó duše, se opozditi!

Na vrchu stojíš, tamhle, mezi dvěma buky,
rozkročena
na štíhlých chlapeckých nohou.

A jako slunce své pablesky po kraji hází
s divokým plesem a třeskem,
činely tónů a barev,
tak ty se zas do slunce směješ,
zvonice smíchu a zpěvu:
mládí tvé za provaz tahá,
až zvon tvůj divoce bije
a zpívá.

A černá přilba tvé divoké hlavy,
rouhavá, vzpurná a dusná,
je výhrůžkou všemu, co se ti blíží,
neskloněná před ničím nikdy.

A zatímco rána
rtů tvých roztržených krvácí temně,
oči i zuby, blýsknavé stejně,
hladové stejně,
na lup vyšly si světa
požírat lidi i věci.

Vítr se do tebe vzpírá
a sukni ti rýsuje široké boky,
boky, jako je mívají zámořské lodi,
plné lidí a zvířat i věcí dobrých,
koření, vůní, masť i semen,
boky, v nichž se zástupy tísňí,
hotovy vyjít, jásavé, s hudbou, zpěvem a křikem...

Buď zdráva
a dopluj šťastna k dalekým břehům,
lepší, než tahle je země,
neplodná, prokletá, hnojená slzou a žlučí.

Jdi a ji zalidni člověkem novým,
čistým a silným,
který jako ty hlavu svou
rouhavou, odbojnou do slunce týčí,
zvonici smíchu a zpěvu.

A zapomeň téhleté básně: nechce být více než šátek,
který ti k odjezdu na pozdrav kývá.
Ty zůstaneš,
ale on zmizí,
chvilkový prodlužitel záchvěvu toho,
který mnou, když jsem tě uviděl, zmítal.

V bídném pokoji hotelném za deset franků
daleko od vás, má nemilá milá, má hořká tam v dálce, sedím
a hlavu mám v dlaních a do dum jsem zaryt
jak do země zvíře (raněné, než dodýchá vkrátce),
utopenec čehosi, co nemá jména, usmýkaná onuce lidská,
veleměst tulák.

Lokty opřen o stolek viklavý, pohaslé zraky
a hlavu v dlaních, hledím na jeho desku:
plna je ran a jizev a spálenin, plna je rýh a vrypů
od líhu, sirek a doutníků, svíček a, hle, zde od žhavé kulmy
a tam, viz, jakoby otisk nehtů, jež v zoufalství do ní se vryly.

A zatímco cizí město stesk domova přehlušit touží
a vrhá mně do uší svůj slaně nahořklý příboj,
ó ano, má hořká tam v dálce, nahořklý hořkostí podobnou
hořkosti vaší,
a proto mne vám zas bezděky vrací:

já bráním se tomu a násilím na ty teď myslím,
kdo přede mnou prošli tu, vepsali rány a vpálili znaky
do téhle měkké dřevěné desky.

Kdo byli? A odkud šli a kam zašli? A kdeže jsou nyní?
Kde jejich jsou lože neb hroby?

Lovci času a střelcové náhod,
odlesky vůle cizí, mátohy, stíny,
polní plevel a semena slabosti lidské,
podzimmím větrem ve víru honěná chvílku,
a pak zavátá do smrtných tišin?

Zažehli ohně a zhráli si studené ruce,
aniž rozpjali stany?

Jiskra po nich v popelu, zdá se mi, chvíli ještě se třese.
A jako dítě ospalé, ve snách už zpola,
ke kamnům vyhaslým vztahuje ještě churavé ruce,
tak i já ušlé své oči napínám jak jiní ustydle nohy
a na tomhle hřeji je ohni,
jehož už není a jehož snad nebylo ani.

A bude tomu tak.

V hospodě staré, opuštěné
a v samotě a na rozvodí moří,
kdes vysoko a na pohoří
se ocitneš: a nezvíš ani jak.

Stůl prostřed třcí dubový a s trnoží.

A spíše utušíš než uvidíš,
že stře se na obzoru lesů mrak:
a srdce tvé je jako pod noži.

Hned hádáš: je nedaleko půlnoci.

A světlo měsíčné jak sivý popel přesátý
tím sítem nejjemnějším
teď vidíš: sněží na ubrus
a chytá se ti na šaty.

A stůl tě k sobě jaksi zve
a nemůžeš si pomoci:
tož sednouti si zkus.

A náhle uzříš jej: kdos Zastřený
a sedí tobě naproti.

Tvář jeho nemůžeš rozeznat, ani jeho podobu:
je celý jako mrak a jako světlá mha,
v něm světlo sváří se a tma
a zář se z něho prodírá tak vítězně, jak do hrobu
by zakopali ji,
a ona zezpod jeho hrud by tryskala...

Tvář jeho nedovedeš rozeznat,
a přec jsi k němu láskou roznicen
a ruce stisknout bys mu chtěl.
Vtom hrdlička se kdesi zasmála;
a náhle pochopíš: to v očích rozkvetl mu sen,
ten, který sám jsi dosnit neuspěl.

Hlas hodin se stěny
do toho nyní jako krůpěj skane.
A je to, jak když svíce ve větrném tahu vzplane
a v vlastním světle zalkne se;
a je to jako hudba vodná v krápníkové jeskyni
a tanec víl v měsíčném svitu za rosy
na louce lesné mezi skalami;
a je to, jako když se někdo proviní
a s úsměvem pak odprosí...

Vtom jako by kdes doupnák zakvílel, ač noc je hluboká.
A cítíš: na dosah on přiblížil ti světlné dálavy.
A chápeš:
to volání jde ze zakletí,
to po svobodě touha, která nedoletí,
když křídel nepůjčí jí anděl nebo bůh.

A Zastřený teď vstal a náruč rozepjal.

Ty do ní vrháš se: tak tělo padá do propasti,
tak smetí do ohně.

A křídlo tmy se za tebou jak těžká vrata zavírá...

A uslyšíš jen již, jak děl:

Já věrný jsem: a z tebe všecko uchovám,
 co cenu má; rozdrčen musíš být, ač chceš-li vlásti.
 Nebyl bys do mne pad a ve mně uhořel,
 víc tebou kdybych nebyl, než byls sebou sám.

Teď s růže plátek sprchl poslední
 a větev, holá jako hnát, do vzduchu ční.

Dým siný po pleti tvé odhalené běží
 jak po rybníce ocelový mráz.
 Tvá ústa v křeči chroptí a oči vyhořelé do lávy
 vzdor jakýs ještě křičí, zlomený a mlhavý.

A venku tiše cosi bezjmenného,
 zvuk ochraptělý, rozdrolený
 se zvolna suje se zámeckých věží
 a na okno se tiskne ústy černých závějí.

Teď zora deštivá a zimomřivá, zuby jektající
 se zdvihá fosforná a žlutých lící.

Pod okny listí zděravělé hořce ztlívá:
 fialky pod ním nekvetou.

A země voní teskně zimní hlinou
 a děsí zámlkou zlou, prokletou.

Na loži horečném bdíš a nasloucháš do noci:
nasloucháš vytřeštěn zrakem i sluchem do dále.
A do duše bodají semaforů výstražné hroty,
výhybky špatně stavěné, mosty nedbale střezené...
Do ní se vtínají výkřiky z nemoci, signály poslední pomoci
a v ní se teď rozbouří šturmy a lermý
lodí těch, které se o skálu bortí, vzkřik jejich darmý...

A do ní padají výstřely do tmy a do řeky skoky,
do ní nůž vrahův se vtíná, do ní se vypují roky,
jež věžeň prohnívá v zatuchlé cele, den po dni.
Do ní stony se sijí z dalekých břehů i z blízkých měst,
ze samoty, vesnic, vodních i pozemních cest.

A náhle hvizd do tvého snění. Brzy se rozdělí:
to není vidina, to už je skutečnost.

Dva poldové řítí se ulicí, slyším hvizd jejich píšťal...
A ženské ruce zalomené a oči vytřeštěné
a výkřik v hrdle rdoušený... A ticho. Dost.

A teď znova a zase: surový hvizd jejich píšťal.
Teď kdesi tam do tmy jako by zastenal
pod jedem puklým nejčistší benátský křišťál.

Jdou, jdou bytosti těch, které miloval jsem,
pod podloubím staré mrtvé čtvrti,
kde se stíny stelou,
neboť stínů nemají.

Večer jdou a půlnoc jdou, noc celou
krápníkovým koridorem snů a vzpomínání,
jenž se ústí do pekla snad potají.

Jdou v posledním mživém lunny plání,
kdy už, krvavá teď, vyhlodaná, jak krysami žraná
zvolna zapadá.

Tamté voda kape od kloboučku,
ledná jinovatka na jiné se třásní,
a téhleté rybí šupiny se smekly se šatů...
Mořská pěna u úst se jí slehá, a na nich se zasní
nejdéle tvůj hled.

Jako náměsíčná kráčí, ruku zařatu,
oči hluboké a vyčítavé,
nezní krok jí se špalíčku,
nechvěje se život v mrtvém líčku:

160 sinější než jiné siné,
mrtvější než jiné mrtvé
do podsvětní řeky plyne...

Jdou, jdou, hnány sudbou zlou,
koridory snu a podloubími, kde krok jejich nezní,
kde je zlý kdos až do rána vězní,
jdou, jdou utopenky pod měsícem, pod vodou...

Pramen

161

Vzduch výheň a slunce je požár:
kol dokola hoří písek a skála.
A do toho náhle ta nota! Ta stříbrná nota!
Ta zelená nota!
Jdeš blíž: to kytka stromů už zdálky se smála.
A u nich je pramen. Zpod balvanu tryská
a stříbrem zvoní. Chytá jej miska
z dob pohanských ještě;
a ticho tak těžké, že dech až vypíjí...

Klekni a lokej! Znova ti doliji!
Leč přiklekni tiše: a nerozruš příliš
stín, jak se teď nade mne chýlíš.
Jak když se modlíš, buď mysl tvá zbožná!
Zde najáda zajatá pláče
a uzříš ji odrazem v hladině možná
v tom šeru, jež stele oliva dounavá.
A vezmi s sebou spánek a mír duše,
plod, který u mne rád dozrává.

Den mučí tě, já vím. Je světlo jeho střízlivé a mělké
a věcí tvar tě suše řeže do zraku.

Jak málo dává duši tvé, té lačné zázraků,
co rozlévá se před tebou a větrá jako pěna!

Já vím: ty být bys chtěla vysoko kdes na horách,
daleka lidí, vědma, na mýtinách v salaši
a v zárovišti hvězd to hledati,
co ve tmách vře a v hloubce sténá,
co tvaru nemá posud, poslání, ni jména.

Leč zřím, jak zrak tvůj ohořelý z nich jen bolest vynáší.
Jsi ruka, která rouhačsky žár svatý rozhrábla...
Je duše tvoje navždy nakažena závratí
a jako šerpa zcuchaná, věc, která ti již nepatří,
ve hvězdném průvanu, šláň ztrhaný, teď vlá.

Tančilaš přede mnou a zpívalas, já zmámený
jsem zíral na tě bez hnutí.
Jak se ti přiblížit? Spoutat ti peruti?
Kolena zajmout rameny?

Já ruku holou v tebe ponořil, ó plameni,
a srdce hledal, střed a bod.
Zvlnil se žár a zasykl mstný doprovod:
nes navždy po mně znamení!

Strž démantného světla je nebe
 a moře strž je zpěněné hrůzy
 a život je savý vítr a propast mámivá.

A přece:

pták nad ní zpívá, zora se zardívá.

Mimózy květe sírný, jak tě miluji:
 když prodloužil se trochu den,
 tak v lednu, do ulic tvé trsy vyplují,
 pak sním, nad tebou nachýlen.

Do mlh se země propadá a do mrazů
 a havranů skřek dobrého nic nevěstí:
 ó mimózo, má duše stroj se k tvému obrazu
 a jak ty úsměvem čel neštěstí.

Zřím zraky tvoje vybledlé, do dálav rozzírané
 a jakoby až do temnoty na rozvídky vyběhlé.
 V nich horečného cosi třese se a plane:
 tvůj strach, zda na děti se bída nevalí,
 neštěstí, hrůza, pohroma a povodeň a přívaly.

„Jsou mosty strženy? Kdo řeky překlene?
 Kdo pomůže zlézt vrchy skleněné?“

A zřím tvé ruce: jsou jak větve ohořelé
 a nepučí z nich zeleně:
 to vášní plameny, od nichž tvé děti chytaly,
 je sežehly, když jsi jich spěla uhasit.

Teď hvězdný po nich kane svit
 a chladí je.

A padlas rázem, sřata při práci:
 mzda první, kterou již zde vyplácí
 svým dětem milosrdný Bůh.

Je čas, kdy ticho přší s vysokého nebe
 jak pečeť zamlklá, jež v ohni roztála:
 co duše tvoje něžná říci ti nedala,
 teď mne jak mráz z tvých očí odcizených zebe.

Co Atropos teď přestříhla, nit života je rezná,
 již Klotho na muka ti upředla.
 Hodina bije. V úzkostech se ještě rozhlédla
 tvá duše, leč v dálkách těká již: a mne nezná.

Teď měsíc studený a siný,
jenž za léta hrál v rosných krůpějích,
strom od stromu stře po lese své stíny:
je sever tam, kde býval jih.

Svět otočil se kol své osy,
já zůstal stát. Tvář nevlídnou a rohatou
mně Fortuna teď ukazuje, pohled kosý,
a do očí mne bije tmou.

Jdu dešti, mrazy, mhami,
jsem motýl zapředený pod kuklí:
v mé mysli šípek, kterýs podala mi,
jak tehdy voní, rozpuklý.

Tvá loď se zmítala, když vysoko šly vlny,
leč vždycky veliký a čistý měla cíl.
Běh její bouří byl a nebezpečí plný,
leč od směru se svého nikdy nechýlil.

A Pallas stála za tebou a její kopí
se smálo zlatem v mracích šedivých,
to jak by už vyhlížela, až rostrum tvé se stopí
do boků lodí cizích, a vln stříkne smích.

Teď jinak. Anděl mocný, v očích žár a blesky
a v křídlech hudbu sfér, tak stojí na lodi:
on v přístav poslední tě, úsměv podnebeský
když hasne na vodách, již provodí.

Zahnědl obzor trochu a zhoustl dým komína.
 Sirény ječí a továrny lidi právě vyplily.
 Jdou dělníci tou chůzí, jež na cosi vzpomíná.
 A zpěv zní z putyk k harmonikám a je opilý.

Jdou mladé fabričky, chrup jejich hoří rozsvícen
 pod smíchem červeným a hochy pijí očima.
 Teď karmín prošleh západem a cítíš: končí den;
 a všecko mdlé je, jak když o rozkoši rozjímá.

Fanály rozsvítili již a žlutě hoří semafor.
 A chvění jakés churavé od něho ku hvězdě
 se nese, jež teď, krůpěj mléčná, tryskla nad obzor,
 a zachvacuje také zem. A v nervech víš již: noc je zde.

Viz, na východě řeřaví už černý pruh
 a s hvězd se světlo mlžně třepetá.
 Slyš, kohout volá, hlas se venku na cos ptá
 a ten, co vedle spal, se budí, časný druh.

Už horečná se světla roztékala za řekou,
 kůň pod čabakou řehtá, k jízdě ustrojen,
 a zde, viz, topoly prošlehly z mlžných plen
 a jdou vpřed... I ty, duše, stroj se na pouť dalekou.

Je prosinec, však po trávníku zeleném
 hrá ještě mihotavý svit;
 a nenechá se dlouho rozplástit
 ta mléčná mha, co spadla přede dnem.

A černá hlína voní, zář spí nad městem,
 a teple a mdle svítí v parku Venuše...
 Teď tknut sirobou všeho do duše
 se musíš usmívat všem světa bolestem.

Na chvíli hudba za řekou se zasmála a pozdvihla
 svou hlavu opilou, leč hukot vod ji brzy udusil:
 a byla jako mrtvá tvář, již zahalili v tyl,
 a byla jako pohoří, co na ně padla mhla.

Jsou krásná prادلen ramena, když sehnuty
 na druhém břehu práadlo perou pod stíny
 tří jasanů; zpod rukou vrou jim bubliny
 a vítr hnědé vlasy cuchá jim a žhaví rty.

Leč když se voda zakalí, když stoupá povodeň,
 jsou zahrnány hned do města s temnými arkýři:
 a lávky oschnou hned a palouk osiří
 a není loktů zrcadlených ve vodě a není pěn.

Ty, ježs odešla, i ty, ježs nepřišla, podivný host,
 jste jak ta hudba v dálce za řekou: vám pouť
 čas přetřhl neb nedopřed. Předběhnout
 jej musím: šíp, střelený touhou na věčnost.

Jak slunce útočí! Jak prožehuje háj ten bezlistý!
 V něm dívky kolo tančí: šat jim průvan průsvitní.
 A otázka se v hrdle zdvihá: či to budou nevěsty?
 A lítost ve hrudi: že spočteny jsou tvoje dni.

Za hájem řeka studená se valí pod dýmy,
 jež z města jdou, a blyskotá se modrou ocelí.
 Ten mráz teď před jarem, ten zabíjí. Leč prsty zkřehlými
 se drží dívky za ruce a smíchem brzy posely

háje celičký: kam z něho střípek pad, rozkvete sasanka.
 Mé srdce směj se též, než mráz tě oková
 a než se domkne k tobě led! Co smrt teď tká,
 nám není víc než svatební košile kmentová...

Mně stesko se po máku, chrpě, koukolu,
 zajatci v dusných městských zdech,
 po lánech širých, po besedách u stolu
 kdes pod břízou, po nevybojných snech.

Já zmučen vším tím tlachem titěrným
 i vtipáleků hloupostí vtíravou,
 chtěl bych zřít stoupat zase z chalup dým,
 zvon nebes modrých slyšet nad hlavou.

A v polích cítit země oddech mohutný
 a hlínu jich bít jako oceán
 o loďku svou a vidět hořeti své dny
 v tom slunci, které bije se všech stran.

Ne jako Jakub s Tebou, rovný s rovným,
já s Tebou tak se neutkám:
ne v stejné rovině a ploše a ne v stejné dráze;
ne kopím a ne mečem, ani prakem,
než duší svou: ta v zoufalství se chvěje naze:
tak bez zbraně, tak zcela sám.

Zbroj tvoje démantná, ta hoří nade mnou
jak v zimě rozjiskřené nebe půlnoční,
že zmámen jí, svým zúskostnělým zrakem
já výš se nedopnu, než ostruha kde tvoje ční
a mží se jako srpek měsíční;
leč k přílbě tvé já povznesu se duchem,
perutí jeho mihavou a tajemnou.

Na hlavě stojíš mi a meč mi vrýváš do čela
a síla tvá se jako bouřka magnetická
nade mnou v hrůze sechvěla:
leč nezoufám, vždyť nesu!

Podé mnou propast ohně, kouře, dýmu,
až se ti srdce rozbuší:
nade mnou pevnost síly, jistoty a plesu,
než moje ne, tam proniknout mi nesluší.

Jsem smetí zmítané a létající
na věčnosti a času rozhrází,
nad dvojí propastí a mezi dvojí sférou:
zda budu kámen, ten, o nějž se vlny rozrazí?

Jsem člun, do něhož dvojí proudy perou,
a břehu neznám, kam má bytost vyplyne.

Leč jedno vím, to jedno jediné:
já nesu Tě, byť poražen a ne prost viny,
a byť jen od vteřiny do vteřiny:
to jedno vím, to jedno jediné.

A to mně postačí: mne propast nezhltně,
ni meč tvůj neroztne.

Jak světlo nebo vítr proplynu já mezi nima.

Jak Ty jsem zory syn a dědic dne
a jako Ty bojuji zraky plamenýma.

Jak vinný keř svůj hrozen nalitý a zajíněný
 tys nesla vlhkou tíhu krásy své,
 osudný úděl divoženky či snad víly měsíčné:
 své lůno bleskem boha ožehlé a zryté,
 klín potřísněný krůpějí té vonné pěny
 z jakési mořské vody podsvětne a tajemné,
 kde hvězdy koupou se a kam i slunce chodí
 ze záře pravěké pít jas na sklonu dne.

Tvá krása krácala jak medu plástev plavá
 a těžky byly ti i rusý vlas i hlava ospalá
 i tělo tvé, strom pleněný zlou rukou vraha.
 Kvas pučel v tvarech tvých, jej do těla
 ti vsila jako sémě do prsti zlá Venuše
 a v bocích síla vřela ti, že div ji pojala
 tvých širých kyčlí rozklenutá amfora –
 leč zrak tvůj pomněnkový tiše nad tím plál,
 tak rozpačit a provinilý:
 a byl, jako by odprosil za hmotu bez duše
 a jak by čekal, že pro setbu svou tvé tělo anděl přeorá...

To krajina v polohách duše vysokých.

Skal bazaltných tam trčí mnohý hrot
 a na něm cosi jiskří se jak kobaltový sníh.
 Jezera černá nehnutá spí v lunných kráterech do hloubky
 propadlých

a dějství rozjímají tesklivá a předvěká,
 jež v prázdno vyvěla, že nebylo zde člověka.
 A v půlnoci, kdy ticho sněží s nejbzdalejších hvězd,
 na vteřinu se zamří v nich trs zhaslých konstelací:
 ty za obzor tvých snění mladistvých zapadly dávno již
 a hlouběji než Jižní kříž...
 To vteřina je jen a do ledného průhledna se voda vrací.

A cirkus hor jakoby z pekla vyvěřelý
 si sedl na pláni a vzdor svůj v nebi zrcadlí.
 Zde ze slzí tvých, vyplakaných na zemi, vrou tiché prameny,
 co v krápníkové jeskyni tvá první vášeň tlí:
 a pláč všech věcí je tu kamenný.
 Sem chodí k půlnoci pít pekelné dvě jezdkyně,
 jež mučily dětství tvé již ve snech puberty;
 tu vody vzplanou na vteřinu jako pod svící
 a rudě vzhorí temná jeskyně:
 mstný mají vyhořelý zrak a příliš rudé smilné rty –
 ty poznal bys je mezi tisíci.

Teď čas se v toku obrací, vře vůně jako propast tmy
 a za tebou se zavírá cos jako máta nebo rezeda.
 Teď píseň křísů ustává a zpěv se pozvedá
 kdes pod keři,
 jej pějí dva a dva,
 ti na sebe nevidí a se neznají,
 a divíš se, jak přesto harmonicky zní.

Teď nebe hvězdami je žíhané jak kůže panterů
 a kadeří se jak jakási mladá vinice:
 zelené hrozny visí tam zapadlých dávno zhvězdění,
 a spadnou-li, tož spadnou pějíce,
 a tma se od nich tady rozední.

A duše tvá, to úl je přeplněný, vroucí při práci:
 ji prška zlatých světél skropila.
 A listí, slyš, se chví, to bakchantka se tudy potácí,
 to včela krásy je, šílenstvím věčným opilá.

Teď léto odchází a za tebou zrak obrací,
 svou rumělkovou tvář i vlasy lněné;
 je všecko jedinou a horkou vibrací
 od záře hvězd po kozlí nohy rozpolcené.

A po tvých sadech jásají teď plameny,
 v nich hoří ovoce a sládne v pelu
 a žena, jež sem přichází, ta zrak má zmámený
 a kolem těla tančící zlou tarantelu.

Teď hradby padají, jež zahradu
 tvoju dělily od sadu Hesperoven:
 teď plod tvůj dá ti za ovoce jejich náhradu,
 kdo z něho okusí, je polobohům roven.

Již den se chýlí k večeru, uzrává hrozen
na tvou popleněnou vinici,
a žasneš, jak krátká je cesta do lisoven,
co po louce jdeš rosou studící.

A vidíš, hlavu zdvihna v teskné pýše,
jak malý zbytek dne
tam uhořívá v západě; a do tváře ti dýše
teď popel tvého rozvlátého plamene.

Zdupána role tvá od cizích koní kopyt,
a kdes ty sil, tam jiný žal.
Leč tich buď, duchu můj, nechtěj se žalem opít
a věz, i tomu žes v své pýše přitakal.

Jsou modré dálky dnes jak dráhy pro zápasy
a hvězdy hoří jak dýmákně tvrdý cíl:
je šťasten ten, jemuž dnes vítr sežeh vlasy,
je blažen ten, jemuž zrak dýmákně vypálil.

Tma opíjí dnes modrou vůni magnetickou
a jako tělo ženy je: chce býti vzata v plen.
Leč ten, kdo věčnost miluje, odvrhnout lidskou
on musí mdlobu, a zrak mu být musí vypálen,

by nehladil jím ženu, aby, v moři plavec,
jím nehledal svou vlast, zbytečnou věc,
by, půlnoci jen věrný, absolutna dravec,
byl smrti výsostně klidný a čistý milenec...

Tvůj prstýnek do studny temné upadnul
a ze dna zpívá občas jeho teskná ozvěna;
ač píseň tvoje byla tichá, bezvinná,
přec z života tě kdosi jal a do řetězů vkul.

Je chvíle, kdy vře v studni proud, jak svit
měsíce po ní plá. Pták v kleci bije křídlo
a vězenkyně tehdy zmítá se a chvíle má,
kdy z vězení se touží vylomit.

Je marné to. Až jedno jitro, obáván a nečekán,
do něho anděl vejde, prstýnek má k zásnubům.
A ty se zachvíš od paty až k vonným rtům
a vyjdeš; a zář lít se bude po nebi z tvých starých ran.

Ty nepřijdeš již víc, o hůlku opřena,
a rty Ti úsměv nerozchvěje.
Jak blízka jsi mi teď, když vzdálena,
a vetkána již úplně v mé vnitřní děje.

Mlčí už život pod Tebou, je kalný jeho dým
a jiskra v něm jen občas praská
a zhasíná. Tvé oko svítí: Nezradím,
že na srdce mne strhla svatá láska.

Tvůj den byl horoucí i večer palčivý
a břemeno jsi nesla, zraněna a prosta.
Teď věčnost bohata je zázraky a na divy,
andělé celují teď na rty hosta.

Je duše Tvoje z bludů vyňata a z ran
a z tísně. Co se line z ní a tryská,
to požár světla je, chce k nebi býti vyzpíván,
to víchř je, víc nejsem v něm než stébla tříška.

Tmy hoří již, je protržena opona
a jásá všude světlo i nach neustydělý.
Než děj se lásky svaté dokoná,
mne nadej, duše má, svým zrakem, svými křídly.

Přes zábradlí země příliš
 ses do vesmíru zadíval,
 až jsi vyplašil stíny mrtvých,
 co spí mezi slunci a hvězdami:
 tak mřinci v letním dni v potoce
 leží ve vodě po stech a po stech
 a vykládají jiskrami plochy mezi kameny
 a klamou člověka o vzdálenostech,
 až neví, kde slunce je, kde voda, kde listí, kde tráva.

A jseš jako člověk zmámený
 neb dítě:
 nevíš, kde končí skutečný
 a kde začíná sněný žal;
 co žiješ a co se ti jen zdává.

Jsi jako blázen, který
 se na svou ruku v slunci zadíval:
 hledí a hledí, jak se obráží v nehtech
 a stínuje chlupy na pihovité kůži –
 stihá jen čistý jev.
 A zapomněl, že na hlavě má ránu,
 že s čela krápe mu krev.

Ticho, ticho, ticho vytřeštěné,
 že až jímá závratí.
 Stín bys uslyšel, jak jindy kámen
 do propasti padati.

Odkud? kam? proč? co? a nač?
 Což to někdy zvíš?
 Zahleď se a zasni se, ať uvidíš
 hroudu svého stínu do hvězd padati,
 ať uslyšíš ten úder, třesk a hluk,
 jímž padl prostřed blažených a ozářených těl
 a rozbil zrcadlo podsvětých luk,
 kde kvete zajíněný asfodel...

A uši si pak ucpi, rouhači,
 a něčím přikryj zrak,
 ať neslyšíš a nevnímáš,
 co pojmout duše tvá již nestačí:
 vzúpění stínů, jich výkřik světelný,
 i jak postava jedna zářivá
 do proudu zpěněného stoupá si
 a zraněné si čelo omývá.

Teď chvíle je, kdy všecko mučí:
 přátelské ruky bolí stisk a nesnesitelný je dotyk žen.
 Tu chvíli by dobře bylo ti
 v propasti u vody černé, ponorné *tak* ležet roztráštěn:
 na čele světlo zblácené
 a v očích dodoutnalý sen.

Teď tisíc zacelených ran
 se otevírá poznovu a zeje dokořán:
 jsi ohořelý prst, jsi obnažený nerv, co ve vzduchu se tetelí.
 Jsi sám, na světě zcela sám
 a lhostejnější k němu než k svým dětským hrám:
 a není myšlenky, již bys moh sdělit příteli.
 Teď pálí stará nenávisť
 a stará láska jako výheň žhne;
 a víc než láska, kterou vyplýval,
 ta nenávisť, jižs na nehodné promarnil,
 na ty, kdož jednou zradili.

Leč nejvíc mučí křídel pahýly,
 jež sám sis kdysi osekal:
 jimi ses pekla netkl v pádu siném, střemhlavém,
 ni v nebe nevrůstal
 svým nejpyšnějším zenitovým snem.

Ty dny, jež s tebou žil jsem, deště ulily:
 jak zlý by kdosi černou roušku přes ně stáh.
 Já neuzřím již postavu, již poznával jsem v tmách
 tam pod stromy, ni tichou tvář, ni úsměv rozmilý.

Teď totéž slunce svítí, leč mdlý svit se sotva rozední.
 Kůň černý stojí před domem a bije o zem kopyty,
 již nedočkav... Na zemi pohár leží rozbitý
 a není ani z čeho pít přípitek poslední.

Ty za mnou přišla jsi a přešlaš proto deset tisíc pohoří
a přebrodilas statisíce řek.

Tys děle za mnou na cestách než hvězdný paprsek:
a nohy tvé jak slunce na horách den co den zahoří.

Ty márníc puchem prošla jsi, vonná a netknutá,
žhlas na ledu a roztavilas patou snůh,
na poplvaných stěnách, v špelunkách a v hampejzích,
bys našla mne, se chvěla v plynu tichá hlava tvá.

Tys prošla plamenem a nezkalila ho,
tys prošla kříšťálem a bytosti tvé záře spanilá
jej ještě zladila a zjasnila:
on chvěl se v ní jak housle v ruce nadlouho.

A vposled v červa proměnila ses a prolezlas
mou rakev shnilou, sto let ztlelou mrtvolu:
rty jedny s tebou byl jsem v svatbě u stolu
Smrti, a jedno víno pil a v jeden vsál se hodokvas.

A pak, když svítalo, tys vzala loktuši, ji roztřepilas v mhách,
a milostná, svou tvář jsi do ní zavila:
to proto, aby záře tvá mých zraků nevypálila,
by neporazil mne z tvé krásy strach.

Jak včela zmámená má duše do kalicha
se řítí Tvoji milosti. Má píseň ustala již, ticha,
kol slyším šumět jako vodopád
Tvých světél do temnot mých vpád.

A duše moje nemá přání svých:
hluk vůle marný je a také ztich.
Tep krve v žilobití ustává,
a jedna rána hoří jen: Buď vůle Tvá.

To rozžínění, jež křídel mých van v tobě nítí,
tu horečku, jež tebou lomcuje a jež tě láme,
to vysvlékni, a včerejška hadry mlžné, měsíční svaž nití
a mlčky uvrz do potoků jarních... tamhle plynou.

A nahou duši svou mi nastav jako dlaň, co prosí,
a s ní svou všecku vinu.

Já požár pustím po ní:
ty zuby zatni! Zdus výkřik!
On hloub tě zraní
než blesk a spálí všecku tvoji snětivinu.

A úhor duše tvé? Ó ano: prvosenka vyrostе pak na ní
rok třetí od chvíle té.

Jdou hodiny, má každá v ruce tichý košíček,
v něm dary pro tebe, a na sestru je žárlivá:
když odchází, nadlouho na tebe se zadívá,
a prsten v trávě nalezněš, co s prstu se jí smek.

Je podzim laskavý a ze země se zdvihá dým
a bozi, dřív než dojde k přelomu,
ti plní každý sen: a ovoce teď padá se stromů
ne tknuto větrem, ne sluncem, jen přáním tvým.

To mys je v duši tvé, on vbíhá nejdál ve vln svár,
kde černé bílé je, kde rozplývá se každý tvar,
kde mhy a deště stále kouří se a propast věř
a v mukách úpí hlas a jícen tmy se nikdy nezavře.

Tam vyplivuje propast pekelná těch mrtvoly,
ježs kdysi miloval. Ty rozhodány do půli
jsou nyní jakýmisi záhrobními krysami
a ve tvářích se hloubí jámy jim přestrašné tmy,

z níž není svítání. Ten vlas, který jsi hladíval,
ten plný písku je a štěrk z podmořských skal
se válí v něm. A ňadra, jež líbával jsi v blouznění,
ti shnijí před zrakem, nežli se rozední.

A na mysu tom, na břehu, já spatřil jsem tě ráno dnes,
ó mrtvá modlo duše mé, jak poplval a zohavil tě běs,
jenž posud bez jména. Já v paměti tě hledal, ale nenašel,
jen pustý nářek vln z ní troubou k Soudu zněl.

Tys byla teď v tuhletu skutečnost strašlivou změněna,
tak sama ošklivost a pytel červů, jáma plazů bezedná:
čas neničí jen dneška, on zohyzdí také minulost,
mrtvoly z hrobů vyvleče a rozmetá a zhlodá na psí kost.

On do duše tvé vloupe se, ji rozloží a jedem prostoupí,
že nepoznáš jí zítřa: je zrno vržené do stoupy
a drcené. A nezachová vzpomínek a zradí milovaný tvar
a tma je, nejistota, mlha, déšť a svár a zmar.

A k Bohu sténal jsem: Jsem k smrti chor, mne vyjmi z hrůzy změn
a času. A klid mi přej, Pane, na břehu věčnosti, tam mne změň
buď v kámen, nebo v písek. Chci němý být a ležet bez citu,
Tvou slávou děsivou prochvěn v své tmě, Tvé moci v úkrytu.

A slunce studené úkosem hledí...

Světa hořela kolem mne rozsvícená,
svíčky vzplanulé překřikovaly slunce,
jako ruce vztýčené při hře
smáli se muži, smáli se přátelé, smály se ženy.

Ale kdosi nevidný šel asi kolem,
neslyšen kráčel, bez zvuku nes se,
a pozhasínal jich:
jednoho po druhém, jednu i druhou,
přátele, ženy.

A není jich již, výskotu hlav i rukou již není,
výbuchů smíchu a očí již není,
a není mramorných hrdel,
zpřetřháno je života potrubí,
nechrká ani nejslabší nití,
neboť vyschla v něm zároveň voda i žízeň.
Ale široké prázdno do mne se vzpírá,
svistí a na mne si lehá
a já se potácím pod ním.

Studený podzimní vítr do trávy drolivé duje,
ta pod ním se láme, vybledlá, rzivá,
a plísni cos ve vzduchu páchne,

vlhkem, jaké se choulívá pod zdí hřbitovní,
u vrátek pod kamenem
se starým erbem vymřelých rodů.

A slunce studené úkosem hledí
jakýmsi sklivým zrakem.
A vítr a mrak ohrožují můj děravý stín,
který se chvěje, chmýří bodláku
uvízlé na jakés holé děsivé větvi,
která tu trčí od věků po věk –
ryšavý chuchvalec sazí
na prázdném studeném skleněném nebi.

A zahleděn do něho věřím,
že sám bych jej odvál svým dechem,
zpřetřhal chromou svou dlaní
a bez houby smazal, záhadnou zbytečnou značku
na nahé tabuli smrti.

Já vykřik ze sna. Bože, rty's mi spálil žhavým uhlíkem
a do dlaně mně nalils hořící trs plamene.
A cíl jsi postavil mi před můj zrak, mámení hory vzdálené,
a hory roztančil jsi pode mnou své berly úderem.

A řek jsi: Jdi a jdi a jdi a vlastním tělem živ
ten plamen. A nes jej, až nová ruka lidská se ti nastaví;
a jdi a jdi, až klesneš, žerdi holá, na níž není zástavy!
Pak do ruky ho lidské přelij, ji najdeš-li; jen pak, a ne dřív!

A já jdu. Bez dechu, a přece jdu. Pode mnou země vrávorá
jak loď a smějí se mi stráně, lidé, děti, obloha i pahorky.
Já klopýtám, já sázím chromý hnát svůj na prach, na horký
poušťový písek, na led, na stezku, kde nemohou jít dva.

A jdu. Mně s těla visí cár a onuce. A děti po mně plazí jazyky.
Já káži slovo Tvé a výsměch, řev a kamení
přilétá za mnou. Mám kola v očích ohnivá, šílení
mně do mozku se zatíná a chechtá se: Je Bůh tvůj veliký!

Mně plamen Tvůj již maso sžeh a zažírá
se mně hůř nežli nákaza a než mor do kostí.
Kde studánka, která mne douškem vody pohostí?
Můj Bože, k čemu Ti tak ubohého a chromého kurýra?

A nevím ani již – já zapomněl – jaké to nesu poselství.
Jen vím, že v žilách oheň vře a kolotá a přelije
se mně kams do nitra. A tak celý uhořím a celý je
můj pád. Je dovršen. A spokojen jsi Ty a všichni Tví.

A vítr probud' pak a jeho smích! Ať přijde, aby vzal
se rtů mně tajemství, jež nedoved jsem pochopit
a které zhořklo mi. Je vítr rozvěj, je vypij slunce svit,
když sil jsem neměl, abych na požár je rozdmychal,

já, jenž jsem nedovedl než jím uhořet.
Ne, muže neposílej mi! Jen ženu! Já ženy neužil,
poněvadž vyvolenec Tvůj, žel, ó třikrát žel, jsem byl.
Ať krásné nohy má! A černý klín! A hříšná buď jak tento svět!

Ať nohy ti prorostou železnou podlahou
a hlava kovový strop!

Vstaň, Samsone, vykonej zázrak!

Vzchop se, příteli, vzchop!

Svět vysad' z veřejí
a přenes ho, jak Kryštof nes Dítě,
přes řeku těm, kdož přejít ji nechtějí.

A na hlavy vodnaté dýňové vrhni ho těm,
kdož spali za pecí, mrzácký rod,
a v obličej naplij údivem zsinálý
těch, kterým dříve nebyl jsi vhod
a kdož nyní podlí jsou dost,
aby ti tleskali.

My proti sobě stáli a bili se:

tak tomu osud chtěl.

Nám trouby ječely a buben vířil

a zpívala ta puklá písňala:

tys na mne, na tebe já mířil.

Leč zabít tě? Ne! Já tě nezabil.

Já zabítí tě nechtěl. Já v skrytu měl tě rád:

tak tomu osud chtěl,

že postavil nás proti sobě,

nás, jež do jedněch měl stavět řad.

A tys pad obětí jakýchsi temných zrad –

leč já – ne – já tě nezabil.

A teď, kdy ležíš přede mnou,

já nedoved bych za nic na světě tě litovat,

já mohu ti jen závidět:

tak velký jsi jak největšího křídla let

a rozpětí tvé od východu po západ...

Jak tě tak vidím, slyš, skoro bych byl rád,

kdybych tě byl zabil –

tak krásný jsi a mocný, tak plný sil, tak mlád.

Já bez tebe nemohu žítí
 a s tebou taky ne.
 Ó rci mi, ta přestrašná žízeň,
 jež slove žití,
 ó rci mi, zda jednou pomine.

Tvá pekelná tvář, v níž vryt až do kosti
 je temný tvůj vzdor:
 já přešla bych řetězy hor,
 bych znikla té její blízkosti.

A bez tebe tráví mne žár
 a hrdlo mi do žhava suší.
 Já prokleta jsem:
 útěchu, Bože, přej duši.

Já s úst tvých neutrh jsem plamene,
 jenž na nich hořel, ni z poledne, ni z rána:
 teď večer je a srdce moje zmámené
 po rtech tvých stůně, kdy zotvírána

je k smrti každá brána. Zda projdu jí
 s tím mučivým a temným hladem?
 Zda znaven ulehnu a usnu pod tújí?
 Zda, vlkodlak, já pohoduji na těle tvém mladém?

Já spát jsem nemoh, číms zmučen a číms zneklidněn
 a vyzíral jsem stále noc celou okny z vlaku ven.
 Po čem jsem pátral a co hledal, já říci bych dnes nedoved.
 Byl úsměv něčí to? Byl krásy kmit? Byl horský led?
 Na řekách, rybnících, v jich roztříštěných zrcadlech
 nic víc jsem nespatriil než olovo a noci těžký dech:
 ten lnul k nim jako příkrov k rakvi lne,
 v níž mrtvé hnáty leží, hubené a studené.

Můj bože, jak k jitru je ještě cesta daleká!
 Ta noc tak pustá je a beztvárá jak močál. Lká
 z ní žabí chorál morózní, a duše má
 provazy spoutaná, na krku kámen, dolinná,
 v tom slizu marně zmítá se a sebe i svůj osud proklíná...

Vtom do nádraží vjeli jsme. Dělníci pracovali v kolejích
 a na čelech jich schýlených, jak od práce je pozdvihli,
 jim předsvit jakýs hrál a cosi jako utajený smích
 neb radost; a od čel se jim odrazil a na lících
 jim doplál pozvolna.

Vyvanul ze mne rázem rozmar zlý.
 A bylo to jak ruky přátelské stisk bezelstný;
 a bylo to jak přístav v silných ramen objetí;
 a jako bezpečnost, že k cíli sen tvůj doletí...

Tak do srdce mi vpad po dlouhé době lidský jih.

Jde noc, má země! Tvář svou jsi do tmy zavila
 a propadáš se, lodi přetížená, do noci
 s nákladem slzí, děsu, zločinu.
 Signály smrti odevšad. Strach štěkající
 já slyším z ticha, a kde ve tmách zrakem spočinu,
 jen ruce bílé zírám, dvě ruce tonoucí.

A mučiti mne budou v snách
 až do jitra, nežli se rozední:
 ty v křeči zařaté do ostřic
 jak do břitev, až stříká krve nach...
 i ty v zoufalství zalomené
 a potom v rakvi uložené,
 strašící v světle voskových svic:
 dva lístky jakési podivné magnolie záhrobní,
 uvadlé v siném svitu těch sliznatých dní.

Nahnuté chrámy a věže podryté k pádu a pekelná výheň
těch vyprahlých ulic!...

Ó duše má, svět starý umírá, Smrt jde a hvízdá si do dlaně
v plném slunečném žáru, ne ve tmě, ne k domům se tulíc.

Svět celý vrávorá a kamení, jež věky v jednotu slily,
se bouří a rozpučet chce se,
soud poslední blížek je
a po městech třas letí jako po listí před bouří v lese.

A já jdu vším, lhostejný zcela k osudu svému,
a na skřivana myslím, který až bude zde zorána půda
a, srovnána se zemí, až stará neřest a podlost zde zetlí,
bublina písně, k nebi se vznese,
zajíklý štěstím, bod šedivě světlý.

Jak zářivý je ještě úsměv listí spadlého,
když v říjnu na zemi ho leží kopec vršitý
a slunce sítem korun řídkých vniká do něho:
jak pije ještě je, byť hnijícími rty!

Ku kráse přísát, do vteřiny vpít
ty nechtěj zírat, jak schnou poslední tvé dni.
Navenek klidný, slyš jen buben bít
svých žil, horečný tep nalitý vnitřní povodní.

Ne: tys lhář a podvodník a pokrytec. Život vylháváš, ty nežiješ.
Ty život napodobíš jen, po jiných piješ, dýšeš, mlčíš, spíš i jíš,
tahací panák nicoty. To ďábel má tě na šňůře a na tobě

hrá písně ohavné, jak vítr na šibenici je hvízdává.
Tvá láska – od jiných odložený šat. Tvůj hněv – zděděný vřed.
Po jiných miluješ, od jiných uhnal sis svou nenávist a zášť

jak nemoc. Z druhé ruky živs, tož z ruky Smrti, její příživník.
Ta chléb ti z páry podává, ta vína stínového z džbánu nalévá
a ty jíš a ty piješ, a přece netučníš: to proto, že jsi larva nicoty,

tmy ochechule měchatá a partéka i oškleba nalíc i naruby.
Šat oblékáš, a přece nahý jsi, až do morku kostí obnažen
svou hnilobou a oplzlý až do své kůže svědivé a zpruzené.

Ty směješ se – a víc to není nežli pusté tlamy škleb
a shnilých dásní cenění a jejich výdech morový.
Ty pláčeš – a je to jen cosi jak psí moč a louže H₂O.

A žiješ ze setrvačnosti, protožes zemřít zapomněl.
Jsi leklý šíl, ježž nese proud, a v dětech budí klam,
že plove. Mlýnské kolo jsi: točíš se, i když není zasypu.

Jsi korouhvička na věži: směr ukazuje, i když vítr neduje.
Jsi nesen, neneseš; jsi voděn, nevodíš; byls zrozen, nerodíš;
a zplozen, neplodíš. Jsi lehčí plevy, a přece zemi na obtíž.

A jako zmrzlý opilec, v náruči lahev, z níž nedovede již pít,
objímáš mrtvý svůj sen, oprýskanou loutku z dětských her,
své oči zamhouřené, probořené do tváře jak jámy prostřed ulice,

jež zapomněli zasypat, protože začalo mezitím sněžit.

„A od západu se nesla hrozivá jízda mraků.“

Ten verš jsem na papír vrh, čtyřicet tomu roků,
v zahradě venkovské, as v dubnu, zoranou čpěla hlinou;
a pokračovat chtěl jsem, leč vyrušen já nevím čím již
jsem nedopsal ni tehdy, ni jindy oné básně.

Až dnes mně na mysli povrch vyplula ta slova,
jak bublina z tmy vodné střelou vyrazila,
jako by ani zasuta nebyla nikdy
kamením toho těžkého a předlouhého živobytí,
jež směstnáno zříš nyní mezi ta dvě slůvka: DNES a TEHDY –
jak blizoučko sobě stojí, napsána na papíře,
že sotva veš neb mšice prolezla by jimi! –;
jak před vteřinou na rtech by se mi slila
a odprýskla s nich sama, na ulehčenou tísni...

Vyplula, vteřinu v slunci hrála, propadla se
pak v třasavisko chvíle, bludička tesknoty a prázdna...

Co vyneslo ji z tmy nebytí? – já teď jsem hádal –
co zhasilo ji rázem, jak když zadupeš jiskru?
Snad to, že dnešek jak jen možno nepodoben
je onomu dni, co vzplál před lety čtyřicítí?

To povodeň povětrná a stelná budoucností,
světlem a stínem jak kráva-stračka přešlehnutá,
sněhu i deště plná se hnala od západu,
urvané trosky životů mrtvých v náruči nesla
a hučela, jak svět by strhnout chtěla do svých vírů
a odnésti jej kamsi k moři, koráb bez plachtoví.
A rozkypělé proudy korunou stromů tekly
a topoly štíhlé rozzpívaly, polnice břeskné,
a v javorech své pěly zpěněné písně,
zajatci hmoty, dneska blaženě rozpoutané.

A země pod tím mokvala, syrová, teskná,
až po rodidla obnažená, zimnice kořist,
a drkotala zuby. A na stromech pupence smolné
se nalévaly vstříc čemusi, co nechápaly
a co jim unikalo v tom všeho rozvlnění.
Teď pohyb bylo všecko, beztvary kotel
teď vřel, mátoha a přelud kypěly z něho
jak mlha; tvar měnilo, svlékalo formy staré,
po nových rozdychtěné, tykadlem jakýmsi bolestně nahým,
jako by protápat se chtělo až ke snu svému –
snad v nitru neslo si ho od zrození...

A na břehu té řeky rozkypělé já tiše seděl,
zrak vytřeštěn, podivný směsný janek,
až do tuposti zasněn, lhostejný k všemu,
co právě nebylo to dýmné zadívání,
utopen v tomhletom víru jevů, vším zmítaný,
vším rvaný a po všem roztoužený,
tak skoro stín, jenž ve světle moh roztát
neb rozplynout se v chuchvalcích mlhy.

Hruď moje vřela, jak by se rozskočiti chtěla,
a v očích bolelo to od síly oněch dojmů,
jež na mne útočily. Ty všecky věci zdivočilé

tak tísnily se ve mně a tak mne ohrozily,
že odstrčiti jsem je nějak musil,
měl-li jsem na vteřinu vydychnouti.

I vytáh jsem průsvitný papír z kapsy,
na čtvrtky složil ho a bílou blanku
jsem přiložil si k očím, přehradu stavě
tak mezi ně a proud ten vyběhlý z břehů...

Tě řeky, životem vzduté, tepny tajemstvím rozbušené,
dnes není: jak by do sebe ji země vpila:
odtekla, došuměla. Koryto po ní vyschlé zbývá,
v něm balvany se šklebí, v zátokách jacísi mloci
se líně vinou. A tvary jsou všude pevné a ostré,
až do hran broušené a řezou svou střízlivostí oko.

A přece je mně, jak bych šum její stále slyšel
a jak by mně onoho jara tíseň do smyslů bila
a já měl bránit se jí tou průsvitnou blankou.
A v nejistotě po sobě tápu a papír hledám,
a že ho nenalézám, stupňuje rozpaky moje:
míň než tehdy vím, jsem-li skutečnost, anebo přelud.

Nás oba před zrozením osud prodal do moře kamení:
nám navždy pohled vzal na lesy, moře, pole, stromy, osení.

Nás do žaláře vkul, nám kolo děsu šlapat dal,
a rány jíst a bolest pít a přikusovat zoufalství a žal.

My stokrát zemřít chtěli jsme – ne: my musili žít
a břemenem vždy větším nést každého rána jitřní svit

– ten úsvit, jenž k jiným přišel jim úděl jejich nadlehčit,
k nám do vězení vhoupl se jak vrah a po hlavě nás jal se bít.

A přece přišel den a pukla zeď, klenba se zesula,
co k nám však spadlo, to nebyl nebes smích, to byl zla

příšerný chechtot. To naše město hořelo, za zeměřesení
plameny z půdy šlehalo a zem se kácela a člověk s ní.

Má duše rázem oněmla, tak padla na ni velká tma
i světa soumrak. *Tvoje* však, vědma s rozšířenýma očima,

vrás stála tu a stojí posud. Silnými rty jí trhá šílený smích
a chvílemi papírky jakés sbírá v rumištích shořelých.

A zatímco nad ní krouží ožehlým křídlem holubi,
tajemnou věštbu skládá o konci lidstva, básniřka záhuby.

A tekou vteřiny a hodiny, vrství se léta, věk
před tebou trčí, pevnost nebo věž, a děsí tě svou lící dračí;
a děti churavé do očí zatím vpily záři pomněnek.

A dští a sněží a pod lesem vadne tráva, tají střechýly
v den modrý v únoru s úsměvem zimomřivým
a mužství zestárlé se posléze nad berlu nachýlí.

A plody zrají na poli a v sadech, zatíží vinohrad
a vstříc jde podzimu a zimě, zvadajíc, ta vlna marná
slunečných polibků, výkřiků šílených i hluchých vád.

A přec v životě matky dítě zrá. To zodstavcuje čas
a bude mnohým k pádu pohoršením a jiným na radost.
Dá smysl minulu a budoucno podchytí jako hráz

divoké vody. A jméno jeho ve hvězdách, světu signál, zahoří
a lidé, zhnusení teď všeho zplošením a zneceněním,
svou hlavu pozdvihnou a řkou: Zde stojí lidské pohoří.

Řady a řady postelí.

Černé tabulky nad hlavou:
jméno, příjmení, diagnóza.

Jsou jako sáně, které se po sněhu rozjely.
Ne, jsou jako lodičky
hotové k odplutí.

Tiše, tiše, lidičky, nebo se rozletí:
labutě, do nichž jsi střelil.

(Ty tam, nehrej si s tou čepelí
od nože; nevíš, jak mne to ruší.)

Černé tabulky nad hlavou:
jméno, příjmení, diagnóza.

Zde smrt chodí, vídám ji:
krásná je, tichá je, bosá.
Vlasy má spleteny do věnečku
a směje se do hrsti.

Je obloha růže stotísíclístá,
která pozvolna opadává.
Jako tvář svaté Panny je čistá
a je to snad její obraz.

Teď plátek jeden spad mi na postel
– to se tak někdy člověku poštěstí –
když jsem se do ní dlouho zahleděl.

To rubáš je jak z hedvábí spředený
pro deset lidských těl.

Přichází sestra, má nůžky,
nastříhá jich právě deset.

Do rána bude je prát a máchat a věšet;
a ráno, ráno, raníčko
je vyžehlí sluncovou žehličkou
a pak nás do nich zabalí,
zabalí, zabalí a vynesou ven,
aby se ostatní nebáli.

„Sestřičko, přišla už večerní pošta?
A co nového přinesla?
Noviny? Snad tam není nějaká zpráva zlá

o někom, kdo umřel?“

Za třemi mrtvými

1

Tak krácelas, pozdvihlý šat, jak šla bys po popelu,
co žhavý plamen přikrývá; a plochy zaujmout
jsi přitom nejmíň chtěla, rozznít každý kout,
své paže plihé přitisklé vždy těsně k tělu.

Tvé pohyby, ty byly úsporné a tiché zcela
jak někoho, kdo samozřejmě všeho střed;
tys hluky všechny jímala a chaos v svět
jsi tavila, tu moc jsi v pokoře své měla!

A v skřecích zpěv a v hluku tóny, světlo v kouři
tys najít dovedla; tak prostor kol tebe jak chrám
se rozstoupil, jím varhanný zpěv hřmí a bouří.

Pak rázem zesul se, zbyl černý sloup, shořelý trám.
Leč chvíli předtím u tebe se zastavila
má duše; měj dík, ta chvíle tak zcela její byla.

2

Do stavby osud zardil tě a tíhu strašnou položil
na tebe; a tys mlčky, silná, nesla ji. A ve zdi
plesnivé hrob neznámý chtělas mít: jen hvězdy,
co stály nad domem, znát měly jej, a klenba tep tvých žil.

Teď pouta sňata jsou. Jak ořech ze slupky, tak ze smrti
jsi vypadla: a v slunci hoří očí kaštanový smích.
Jak zora mladá jsi a zuby tvé jsou horský sních;
a krása tvá blesk šavle z pochvy: nepřátel pluk rozdrťí.

Kdos ve vězení posud; a tužší nad led je jeho zeď.
Tma zoufalá a zlá jak mor, to v skále studna
je. A věžňova tvář se chýlí nad ni často horečná;

a ruka vrhá oblázek a ucho čeká odpověď.
A je mu, jak by píseň zmrhanou pěl do věčna.
Kdy, kněžno, vílí zpěv mu zakvílí tam u dna?

3

Ne člověk, plamen byla jsi do nebe vytrysklý.
Ni tužka, ani barva, ni skvrna tě pojmout nemohla,
jim vymkla ses, ne třeštivá ni prázdná mšla,
leč do žáru plnosti sálaná tak temně. Skly

jsem k tobě musil blížít se, jež tlumí žár,
ne pouhým pohledem. Ni ledná plocha zrcadla
ti práva nebyla; v ní po tobě zbyla jen oblaku mdlá
obruba. Že ti bude osudem žízňivý tvar

a křišťál hmoty že tě přitáhne a roztříští,
já vždycky tušil; že nebe tvůj pád si vynutí,
ať dřív, ať později. Ikare ženský, pro příští

jsi hádankou. Zhřát jsem se nemoh na tvém ohništi,
leč zrakem zděšeným sledovat musím do smrti
na nebi hluchém rudý vzkřik drcených perutí.

Je krajina jak nástroj hudební a v světle zpívá
a v stínu mlčí;
má duše naslouchati se jí učí,
dech ztajený, věřící, jasnozřivá.

Po nebes tváří, přes obličej země
jas, stín tajemně spolu hrají;
jsou jako otázka a na něco se ptají,
leč odpověď nezná schýlené k práci lidské plémě.

Hodiny stoupají a nesou světla překypělá vědra:
jdou krokem lehynkým jak dívky k tanci.
Ty snít o jejich nohách budeš při kahanci
snu k půlnoci; a víla jeho buď ti štědrá!

Cos odstavcuje se, cos rodí se, cos umírá.
 Jen srdce moje, jež se bítí neznaví,
 přeryvu nechce znát, znát nechce únavy.
 Je smrti, je života v něm, můj bože, přemírá?

Noc vstala světů ze hlubin, ze země vzdechů, hrůzy –
 ze slzí moře slila se, a z jeho těžkých par
 se ke mně nesl nadoblačnou chůzí
 fantomu jejího ten strašný tvar:

jí blesky sirnými žhnou prázdné důlky oční –
 to krásné vášně jsou, jež dávno pohasly –
 ston srdcí zlomených ve vítr popůlnoční
 se slil, a z úst jí kvílí jeho nářek zlý.

Pak občas kostlivčí hruď vzdymá vlna dlouhá
 a plní ji bolestí plameny –
 to splvaná a zakřiknutá dme se ještě touha
 a marně napíná štít děravý a prapor zrazený.

Tak stojí přede mnou a v ruce její ledné chřestí
 Gorgony obrácená přílbice:
 „Dám jísti od všeho ti, od neštěstí
 a od nejhorších útrap nejvíce.“

A přílbou třese: syčí z ní hned hadí hnízda
 a jedy vrou a všechny byly těla, duše úpí z ní,
 teď ječí urážka, teď posměch hvízdá
 a pro hlavu mou připravené chřestí kamení.

A ladně skanduje mi všechny pekla dary:
 bezesné noci, na nervech tlak olova;
 a nejhůř, v hrudi neztupěn je stále hrot ten starý,
 ta žízeň nadlidská – lék pro ni země nechová...

A dál zní hlas, než třebas v šíji cítím ledy,
 přec stojím nepohnut. A příšerný host
 již slova tři jen tiše šeptá naposledy
 a na zem podřát padám, křičím o milost.

 Šla Noc a nesla pro mne dary Pekla:
 já stál, před jedním jenom duše moje klekla,
 já stál, jen jedna hrozba vzdor můj v slzy taví:
 tvých očí zhaslých byl to pohled vyčítavý.

I

To bylo v Paříži as v dubnu. Já byl mlád, hoch skoro. Nebem
 rozhozeny
 se mráčky nesly večerem. A vzduch? V něm byly oči ženy,
 co plakaly, leč oschly už a věří znova. Cosi tálo v něm,
 snad tucha štěstí, snad mihotavý sen. Zem
 mně celá zdála se jak loď, která se chystá k odplutí.
 A mně i lidem pučelo cos z plecí: snad pár perutí,
 snad očí pár, snad jiného cos slívalo se tam. A svět byl dítě:
 smál v pláči se, a zoubky včera nalitými světě,
 se hněval na nebe. Před chvílí rudý oblak od Lesíka
 se snes a vylil do ulic; a přesladký byl hnedky jejich dech,
 jako by rozkvetla v nich celá pole fialek.
 A na nebi jen šmouha zbyla jako z mlíka
 a do tmy dlouho svítila.

A dole davy jako v kotli vřely
 a hovor, smích a písně do oken mi pěnou stříkaly:
 a srdce chod mi naráz zdál se pomalý
 a hrud' má těsná, výkřik zpozdilý – vždyť by ho neslyšely!

Já do nich vhroužit jsem se musil, s nimi splývati
 a s nimi jásat i trásti se podivnou závratí.
 Vždyť sotva dolů sešel jsem, ta dlažba uličná
 se kácet zdála pode mnou a jako vír, jenž nemá dna,
 se hloubit. Jejich výboje jsem pocítit chtěl na pleti

až do kořene nervů posledních, do sítě vlásečnic
se zachvět jimi; i dout jsem chtěl z měchu plic
a vlastním hrdlem vyzkoušet, kam křik můj doletí.

I dolů sběhl jsem a v proud jsem skočil lidských ker.
Já nevěděl, že vzhůru kams se ženem k Place de l'Etoile.
Nám vítr do tváří světelnou pršku vál
a nad hlavou nám šuměl dětský sen: snad orel z Kordiller.
Já žen a dívek ústa líbal, jimi jsem se smál
a výskal, já s jinochy jsem pružněl, kameněl jsem s muži,
já naráz cítil sílu tu, co mne k nim druží,
ten kvas, co jimi prostoupá a v nich pak rozpučí
to nové jaro. Cos ani netušil, to naráz víš
ne mozkem, leč tajemných proudů jakýms efluviem,
ne mozkem, ale těla povrchem a jeho klínem.
Jím do davu jsi zakleslý. A jsi si otcem zároveň i synem,
i neseš, i nesen jsi, sám sobě unikáš i se v sebe vracíš
silnější ještě – sen to, kterého ti nedá žádný hašiš.

A z chumlů těl se vzpjál kůň dýmný s nozdrami,
co ve tmě svítí. A k nebi dlouze ržál. Pěna od tlamy
mu kapala a země, jako by to víno bylo, zmámená
se chvěla pod ním. Tělem stávala se Rudea sloka kamenná
tam z Oblouku. Sestoupla do ulic. A noc obrovský byla stav
a tkala v jednu osnovu tisíce nohou, rukou, hlav.
A světla, jež z ní šlehala, ta v prsty se rozrostla, signály
to byly, do dálav výstřely, chapadla barevná, a na hvězdy kývaly,
by se zemí se sestřily. Jak by se předla kosmem nit:
jen se jí uchopit! jenom ji rozvinout! jenom ji domyslit!

Tu náhle, Niké široboká, jdeš střed davu po náměstí...
Odkud ses vzala? S lodí přistálas? ač žádný vítr neduje?
a k moři daleko? Děs davy jme, když sandál tvůj si jimi klestí
svou cestu. Tak noc jde přes hřbitovy, přes cypřiše, přes túje;
ač na ně lehá rosou promrzlou, přec snítky nesehne.
Tak nesla ses a kroky snové sázelas na schody plochých čel
a oči tvé, to byly blesky vržené nad křečí padlých těl.
Jen mraveniště pod tebou je lidský rod...a přec se k tobě pne.
A Parthenonu architráv tvé byly plece a tvé zraky hněvivé,
ty řasy měly ožehlé jak dlouhým zřením do výhně neb do slunce.

Tys vyšla mezi lidi dnes; jdeš hledat milence
pro vavřín svůj?

Slyším, jak uschlý chřestí jen, když rve
jej o půlnoci vítr na hrobech. Je plémě lidské mátožné,
stín miluje, ne slunce slávy, ani strmou výsost dne
a prchá před dechem tvým jako ovce před kopím.

Vtom o mne zavadila jsi. Já nevěděl, zda bdím neb sním.
Do morku kostí cítím posud od mramoru zamrazení,
jak smrt když se tě dotkne: zlomený blesk okamžení.
Mne mráz i žár divokou střídou zas a zase rozráží.
A hlavu zmámenu, já jižních moří cítil dech,
jak spaly vůně jich v tvých křídlech pahýlech;
a z vlání jich já slyšel Arga let, kdy reci stáli na stráži.

To na Montmartru bylo, snad kdesi v rue Pigalle,
do ulic, na domy mlha se kladla.
Nad sebou Sacré-Coeur, cítil jsem, jak bych vzlykal
pro květů krásu, co v blátě dnes vadla.

Jak nohu jsi pozdvihla v tom šíleném tanci,
mne opilo i linie vlnitá stehna
tepaná v stříbře. My rázem všichni před tebou hnanci
jsme byli. Buď bohyně, buďsi běhna,

to jedno. Já v tobě jsem poznal svou Niké v masce,
a že jsi hrála a prohrála v boji;
že život tvůj celý je dnes naposled v sázce,
že sama se ztrestáš za prohru svoji.

Já pár dní poté s mola se díval. Dvě ženská těla
vyvrhlo moře. To jedno mělo tvé plece
i nohu tvou v střevíčku rudém. Tvář v chaluhách zcela.
I tak vím: zbrojná tvá hlava byla to přece.

Takové z ní se světlo lije a tak září
jak žádná druhá. A tolik v ní hoře!
Já jsem tě neomyl. Cudně jsem tě pochoval v šláři,
jak utkalo jej moře.

Ni ty, ni já, žádný z nás, běda, nemůže říci
co Řekové od Marathonu: Nenikékamen.
Můj Bože a Panno přesvatá, zažehám svíci,
polituj, kdo nedonesli svých břemen.

4

Památce L. Klímy

S lešení spad jsi, uprostřed díla, stavitel přespříliš smělý.
V tratolu krve rozbitý výkřik tvého těla se zalkl.
Poslední chvění čeří se na něm, na hlavě pozvolna stydne
a v hrot ji skalnatý teše. Trámoví chumel a chuchval
břevn i klad i lešení patra jsi do nebe zvršil,
s oblaky splývá to nyní, s mraky se proplétá, mlčí.

Nad tebou nočního nebe je hvězdnatý pablesk a sláva,
pod tebou pevná skladba mateřské země, ale ty tichý
mezi oběma plyneš, na palubě nevidné lodi:
stožár je z duhy, v plachtová mlžný měsíc jí visí,
zmítá se v lanech, lapená moucha. Na víčkách poprašek hvězdný:
neškebou sebou již, zavřená, kamenná; kryjí jen lehce
dálavné zraky: Kolumba veliké oči, objevitele, plavce.

Tajemství zíraly, ale zavřely v sebe je zcela, lakomá krypta,
a nástrojů není, aby z nich vypáčit mohl je někdo,
dlát není, pakličů, kleští, a přec je tam poklad mihavých snění:
démantů, zlata z Klondike hoří tam sluncová krása,
smaragdů taje tam smích a perel zamžený pláč se
tam rozvzlykal – podmořská hudba z rovníka ducha,
kdy stěny kolmé sloupové slunce až ke dnu vod spouští...

Náměsíčník krásy za snem jsi vyšel, vztyčený, strmý,
zavolán magnetem lásky, po římsách chrámů ses nesl,
hvězd prorvy a strže marně náručí za tebou pjaly,
křídlatou patu jsi sázel na hrůzy umrzlý krystal,
ve snění nad sněhy ledovců do nebe vrostlých.
Spatřiti chtěl jsi zasmrtnou zoru, jak jiskrami doutná
v důlcích lebek odvěkých mrtvých a rozsvěcí oči
nezrozených posud? A zapaluje plameny křídel
všemu, co z lásky se protápat touží zemí a nocí,
co posud se plazí a zmítá, trháno křečí?
A hřímá do jiter tichých blesk usmání svého?

Z hvězd bleskovým letem veliký púlnoční motýl se kácí,
na srdce, na ústa, na rty ti sedá; zavírá, rozvírá křídla
nervózním horečným chvěním. A já vím to: erotický děj je to,
děj kosmické lásky, výlev její do země z nebes,
větší, než kdyby blesky se nítily, nebes trámy se třásly
a otec nebeský Ganymeda unášel ke kvasu bohů.

Jakási férická rosa mu v křídlech zásvětných blýští,
 a magnetické výboje od pólu k pólu on řídí
 křídel těch střídavým bleskově fosforným taktem.
 A po každém dopadu zasnění jejich vyvrou vždy nové
 proudy a nové gejzíry vyšlehnou z temného nebe,
 od věků do věků rozstříklé sperma velkého Otce
 vře tam, zmítá se, lačné oplodnit brázdy světů i hrobů.

Ze srdce tvého se napít přišel nové zas síly,
 nalokat nových barev, aby se rozhýřil jimi
 spektrální mlčení květ a propasti omamný výdech,
 nad tmu napjatá duha a nad mrazem úsměv.

Nejsi to, Niké? Nenarostla snad ti zdrcená křídla?
 V motýla půlnočního změněná za prahem a prostřed smrti
 těch, kteří padli, vítězi, v zápolení tom hvězdném,
 bez slávy lidí a chroustů, bohům však přátelé drazí?

5

Vám korunami vítr protéká a ve větvích vám sténá
 proud divoký, ó jilmy, platany,
 vězením vaším lomcuje, až dryáda tam vyděšená
 se celá chví. Můj bratře zmítaný,

můj habře spanilý, blesk do tebe vjel kdysi,
 do tvého pně se vtal a ožeh její dům.
 Nezpívají už v tobě ptáci, nebubnují křísí
 svou písničku, tvůj život zbořeniště rum.

Uprchli polobozi, skřeti, co zde měli skrýše,
 jediná zbyla dryáda.
 A v nocích předjarních snad hořekuje tiše,
 kdy světlo měsíčné nad řekou uvadá.

A přece když tak vítr duje, pták vězněný v kleci
 ty třeseš větví pahýly:
 na absolutno útočíš, nemožnost chceš dnes ztéci,
 až žár tě marný vysílí.

Za sluncem žízeň tvá. V ně vbořiti se tak poslední silou,
 jež ještě zbyla ti!
 Rozkvetlým soumrakem se prostřít vlastní nad mohylou,
 tak toužíš s věčnem splývati.

Za sluncem žízeň tvá. Do něho vpítí se, vbořiti listy,
 tak chceš v něm utonout.
 A plamen být; vysálej k nebi rázem žár svůj čistý
 a rozsyp se pak v sirý troud.

Jsou roztrhány tvoje, dryádko má, snové šláře
 a ruce tvé nadarmo vzpučely
 vzdor všemu mřížemi a vzkvetly ze žaláře.
 A zrak tvůj jako můj je shořelý.

Snů zato, vidin otevřeny jsou nám kraje
 a zříme tam, kde jiní tápou jen.
 Tma v hlatě sráží se, obloha těhotná je
 a věštbou stává se náš sen.

Zasněná panno, prozřela jsi! A jsi nyní vědma
 a zřejmy jsou ti knihy osudu.
 Jsi vyvolená, v ritu počtena jsouc sedmá:
 smíš nahá být, a bez studu.

Je hořko ze všeho. Na všecko popela již lehly návěje.
Co vteřina, to zmar; a smrti stín se nad ní třese.
Buď kliden. Všecko dals. A na rově tvém zrána rosa je.
Hoch tudy jde. A jméno čte. A hvízdá posměšně a zasměje se

a roztržit se odvrátí, než propadne svým myšlenkám.
A bude to, jak do tváře když sjede rána sečná.
A já jsem šťastný tak, že to již nyní zřím
a slyším a do sloky zavírám
ten roztríštěný atom budoucna: svou kořist z věčna.

7

Sem slunce bije v útoku a žhaví zdivo zdrolené;
a ticho takové, až mámí závratí.
Svět vidíš pod sebou. Jde brázdou tiše smrt a žne a žne:
kraj celý pod tebou je jenom souvratí,

z níž kouří se. Tam život v horečce se zmítá, v zimnici
a chvění po něm letí nervózní.

Tam pracují a mrou při práci ženy, děti, dělníci,
zde z opojení vypsali se: sní.

Odtamtud života se moře dme a stoupá ve vlnách,
až zde se, sřato, zaráží.

A tiše stojíš, nad hlavou svou roztríštěných nebes nach,
a počítáš vln zkamenělý zlom. Zde závaží

je času, věčna, nicoty, smrti i hry. Zde předěl dvojích vod
a odtud cesta jde v kraj mlhavý.

Zde vody podzemní k tvé písni pějí doprovod,
zde do hloubek se promítly tvé dálavy

a v klubko spředly cesty se, jichž jsi se nemoh dohodit
tam na zemi. Zde všeho stručné řešení
a brutální. Zde dřív než spočteš pět, už můžeš v zemi tlít,
v té tmě, která se nikdy nerozdní.

A naráz poznáváš: na tváři světa rána snětivá
je tenhle hřbitov. A jak rozrůstá
se rakovinou v život! Prostupuje jej! Jak jím zahnívá
svět celý. Ó, dech morový mně bije o ústa

i teď, co na papír ta slova vrhám proklatá.
Tma prší s nebe již a slunce zhasíná.
Bez stop má bytost bude světem ve prach rozváta
a květy na rov můj již střásá kalina

a svítí do větrů pokojně, jak by ani z mrtvých nežila.
Ó toho pokrytství! Sít na tebe smrt tká,
leč zemská zahrada se směje v slunci, spanilá,
co tebe ženou bičem na jatka...

A přec, ó hanba, ústa tvá tak k životu jsou přisáta,
že jich i v smrti sotva odtrhneš.
Ó hanba nám! Jsme sotva víc než ovce nebo prasata
a všecek vzdor a hrdost naše – lež.

Jsme větrům dáni v plen a míň než mrtvá snět
po řece nesená je lidský rod.

Jsme plíseň na zemi, hrob náš je těsnější než nepamět
a v kolébce už zahnívá náš plod.

Zavírám bránu. To ty jsi u mne, má Niké bezkřídla?
Až ve hvězdách se ztrácí hlava tvá,
a tajím dech, snad stojíš času u zřídla?
Snad urnu mrtvou žal tvůj dolévá?

Ne, života nemůžeš rozdmýchat za smrti hrázemi
svých křídel okleštěných pahýly;
však mstítí můžeš velikost krásy na zemi
na těch, kdo ji zde zradili.

Čas, kotě slepé, nemůžeš za kůži vzít a nebytí
jej vrátit s pohrdou do tlamy.
Nemůžeš odčinit nás, ni tuto zem a vznítit
troud dávno shořelý, ni horami

pohrobit malost blech a vši i plísně nezmary.
Do hrudi mé však obrať vjem:
Tu jiskru zhas! Nedej jí vzpláti v požáry!
Ji zdrť své nohy sandálem!

8

Já vidění to měl nad vřavou města, bábelem
vzpoury a hladu, když k ránu jsem zdřím.
Já procit. Na východě krvavých cárů řeřavěl lem,
v dálce Ninive dýmalo nebo snad Řím.

Pod mrakem siným se plaze, pod nebem z olova
bublál, vřel tam a syčel nějaký proud.
Tě řeky lidského bláta! Tři, tři, pět, pět a dva a dva
a celý mrak suchý a mrtvý jak troud;

pak zástupy bez konce. Jako by v horách strhla se hráz,
jako by roztály ledy, rozmok tam sníh;
jako by pohaslo slunce, do země propad se čas:
já mátoha stál, do mátoh zíral jsem tich.

A šli, šli. To poraženci života, žebráci, zrazení,
všichni, kdo znamení vleptané do krve
mají hned od zrodu, i ti, na něž hlad zuby vycení,
pes, co s kostí maso ti rve;

z vod utopenci, zrak kalný, kteří dávno již zahnili,
na cárech hlubinný slizil se kal,
náměsíčnice vášně a snu, spanilý
i teď na rtech úsměv jim tál;

nevěsty zmařené, milence v dálavách hledal jich hled,
vedle nich nevěstky chrlí sem bordely,
na rtech, na lících ličidlo, pod ním příjící jed,
ženy zabitě objetím, zrazené pocely.

Tmy podivně zavly, řítí se pekelná lavina,
hadry a cáry, tvář ožehlá a trupu vychrtlý vrak,
pohled ledový, hnát odkudsi vyšlehne a roztíná
bleskovou šavlí ten houstnoucí mrak.

Postavy sežehlé z předpekklí veleměst,
na lících škleb, kletbou ječí teď dav,
a jako na poli klas vzkvete v něm zařatá pěst,
nežli ji zhltně ten hučící splav.

A ruce bídou na kost zhlodané občas se zalomí,
zasykne slina, zub vlčí se vycení,
propadnou se, trysknou nové zas fantomy,
do tmy vryje se zubů skřípění.

A po boku tambor jde, bubnuje jakoby k útoku,
smrt ostnatá a plísní prolezlá,
a jiná bičem práská, jako by do těla otroků
vpráskati dovedla odvahu zla.

A nad nimi mátožný stín jakýs se potácí,
nese se dýmný a mlhavý mrak
a duje a dmýchá jako měch kovářův při práci,
studným žářem hoří mu zrak.

Duje a dmýchá vzpouru a prokletí do duší,
které tu žere pekelný drak.

Kdo jsi, obludo bez tvaru? Bolest má tě, žel, vytuší:
Niké bez křídel. Sama dnes vrak.

A na křídel tvých pahýly jak by se zachytil
a rozstřel sám morový zmar.

Do tebe krev a sliz se slévají ze všech světových žil,
všecko, co s sebou se rozpadlo v svár.

Můj Kriste, což bída ta nemá dna? Z věků a navěky
poteče tenhleten krvavý kal?

Což, Kriste, zraky tvé svaté jsou nám stále tak daleky,
jak kdyžs je na Golgatě zavíral?

Je někde ve vesmíru snad nějaký zásvětný vřed,
odkud hrůza ta temení?

Nesmířený i smrtí tvou? Kde věčný duše je led,
jenž uniká i tvému svatému rameni?

Tomu, co po lidstvu v milosti, něže a touze se pne?

Kde láme se lásky tvé přesvatá moc?

Kde nikdy nesvítá, kde slunce nevzchází, kde není dne?

Zlo zahryzlé do sebe? Noc jen a noc?

9

In memoriam Arnošta Dvořáka

Odešels v půli díla za pokynem anděla,
a v brázdě zajat, pluh tvůj stydne v souvrati
a zamrzá. Ne, tvoje práce přesto není necelá,
v ní jiný půjde dál, nic z ní se neztratí.

Tvá plec, ta vzpírá teď již mnohem vyšší klenutí,
než zde jsi nes. Zde však po tobě prostor zbyl a studí.
Do většího jsi vrost a nová síla již nový úkol si vynutí:
vzduch mladý cítím již bít do tvé mladé hrudi.

Tvé chytré oči neklidné, tvé bujné oči sedláka,
jenž pole obzírá a stromky počítá a střezí,
pohasly, jak by je sfouk. Zhas zrak, co rád věcem přitaká,
když je byl potěžkal. Je ticho na rozvídce věží.
A postava tvá krychlová je naráz skála zvětralá,
z níž balvan utrh se a křišťál vylomil:
a zmírá u paty tvé vlna větru, ta, co šeptala
ti tajemství, jak skokem ujít tisíc mil.

A teď po západu na nebes prahu v černé zbroji
postáváš a stín tvůj popelem na nás padá jen,
kdo nejbliž jsme ti byli v tom tvém těžkém boji,
a k nám jen schýlí se a mrtvě vzdychne: nesmířen.
Jak tvá i naše nedoorána je lícha,
leč půlnoc zhvězděná nám zakazuje zoufati;
a pluh náš jako tvůj vyorat touží z mlčení a ticha
ten úsvit, jenž svým červánkem jej posléz zatratí.

Topoly vítr protéká, až zvoní jejich šupiny
 jak plíšky. Stín se stínem teď tancuje, až vře zahrada
 a k nebi stříká stromů dým. Tma do světla se propadá
 a zem je moře pohnuté, já opilý se na něm kolísám. Dětinny

je můj úžas. A pak, raz, se všechno mění v hřbitovní rovinu
 a mrazivý prst nějaký mne chvěním zasáhá.
 A v hrůze hmatám po sobě, nejsem-li stín neb mha:
 zda nezatoulal jsem se k podsvětí a zda v ně nevplynu.

Ó Dunaji stesku, ó Dunaji v duše mé snění,
 ó Dunaji lásky a touhy.
 Já po letech jsem tě zas uviděl,
 půst můj, ten byl tak dlouhý.

Já s strašidly, s larvami zatím se bratřil,
 i se stíny v nitru svém bil se.
 Já hrozny tvé zamžené drtil jsem v snění,
 já roky vzpomínek zapíjet doved jsem v chvílce.

Já na hrobech, v márniciích spíše
 jsem žil než na lukách, v sadech.
 Já utratil smích tvůj na lících,
 já prohrál, cos do očí kdysi mi nadech.

Já daleko do mlh zašel jsem, ztracen,
 odvykl radosti, den je už krátký,
 jít před sebe musím, kupředu, kupředu,
 a neohlédat se ni okamžik zpátky,

nemám-li zkamenět. Já zapomněl
 na tvoje rusalky, víly. Já krásu tvou zradil
 v paměti nevěrné. Odpusť mně. Los jsem vytáh si
 zlý, mně neblahý připadl podíl,

tož popele, mrazu. Mne nelákej víc už
víl koly v měsíci, pohlí různou svou pěnu.
Je dohráno. Ale já za všechno
zaplatil plnou přece jen cenu.

Je pozdě již. Zapomnění mi nalij jen,
krůpěj vody podsvětné, ty moje Léthé.
A na březích tvých ať mlha se rozprostře
a po lukách tvých ať mi jen asfodel kvete.

A v půlnoc, až z vod tvých vyplyne
stín ten, z těch jeden, jimž vladař Proserpina,
své vlny rozšum. Ať nářku, stonu já neslyším,
ať nikdo mne neproklíná.

Návrat

Za mnou zavolals svou písní nejtesknější, můj domove,
ty zádumčivý na pláni jílné, ty studený.
Já vidím zas měsíce srpek, teď mraky proplove,
já hledám a nenalézám své vyvrácené kořeny.

Jilm šumí jak jindy a vrhá hovorný stín,
lavičky není však, kde bys nechal svůj žal,
není tu matky, jíž by ses vyznal z svých vin,
není tu otce, jenž by se tiše očima smál.

Teď cizí lidé tu sedí, myslí jsou studené,
a nové stezky šlapou ze statku hájem tvým březovým.
Starý vyhasl krb a popel ti vítr hned požene
do líce a na rtech ti zahořkne z komína dým.

Jdi na hřbitov. Tam stojí čas neb teče pomali.
Jak druhy cypřiše stojí tam stráž.
Vše stejné! Hroby se jenom poněkud srovnaly.
Teskně jak jindy barvínek svítí a zimoztráz.

Plášť bělavý, na očích skla,
tak stojíš tu, voják důmyslu, ticha a šedi,
tak stojíš tu, vůdce náš v boji
se smrtí.

Neboť s ní vedeme válku.
Proslávit chceme úkryty zla,
na slunce vynést, co v nížinách zimních třestí a děsí,
zaklít smutek a hrůzu, ochočit běsy,
spoutat jich jed.

Zde stojíš mezi svými zkumavkami, mikroskopy, křivulemi,
mezi množírny, kulturami
pevně rozkročen na mladé zemi,
zápasník pokorný, tichý,
rozsévač zdraví prostřed sněživé líchy.

Co v pekla zákrotech vře a sténá,
ty jímáš
a v zkumavce tvé snad zítra bude to pěna
z nektaru bohů:
népenthes anebo acholon;
a utíší lidský ston.

Kolem sebe sad lidský jen štip
a roubuj jen všemi rouby
to lidské pláň.

A slunce, to slunce mladé a veselé,
prostup tvých nemocnic sály,
ožehuj líce, aby se smály,
rozsvěcej nemocných postele,
bij se všech stran na ně.

Kolem sebe sad lidský jen štip!

Ať žije se radostněji, ať žije se líp
na této zemi!

Ji jako ráj myslil Bůh
kdys mezi hvězdami všemi.

Nic svého už nevlastníš.

Ne, to nejsi již ty, ale není již ani *já*, ani *my*.

Již nejsi nic, a proto všechno být začínáš.

Ne, nejsi již náš.

My v ní jsme, ty vyšels již ze vší pohromy.

Ne: jsi již na pětinu, na čtvrtku, na půlku boží.

A čekáš na smrt jen, na vítr, který tě jako loď plachetní
do přístavu vonného složí.

Jsi nějaké krásné a tajemné východní zboží:

aromat, hudby a světla plná

jsi loď a nese tě vlna,

nezapsaná na mapě v nižádném atlase,

výchvěj snad nějaké hvězdy od jižní točny;

jména nemá, jen zapěním volá se,

a hlas musíš mítí bezpomocný.

Jsi psaní s velikou hořící pečeti,

leč adresy není na tobě viděti;

jen ty ji znáš,

proto se z posledních sil usmíváš.

Na prostěradle ležíš a přenášejí tě v něm,

neboť jsi příliš lehký pro tuto zem

a příliš těžký posud pro nebe,

pro oblak, pro vítr, paprsek, pro hudbu, pro sebe.

Jsi něm mezi vším: mezera, pomlka, přechod a most,

jsi nenáš již, jsi z jiného světa již host.

Jsi přechod, ale nespěšný, jsi přechod pomalý,

z ran k růžím a z boláků k záři, ze smutku k radosti:

sečkej, až všechny tvé boly jak ovoce uzrály,

až celý tvůj žal, stůl prostřený,

ke kvasu spojí nás a pak pohostí.

A není vteřiny,

by z tebe netryskly pablesky jakého divného ticha:

a my se v něm celí koupeme,

až se v něm dokoupeme

nové lásky a nové víry a nové čistoty:

z nás nikdo již nepláče, nezavzdychá,

nové a spasené budem pak plémě,

prosté od sloty.

Rozbil jsi tvar svůj a nový nestavíš:

ruce máš složeny podél těla a bez vlády,

rozčísly bleskem jsi strom,

dopěli v tobě již ptáci a cikády,

do velké tůně propad ses již.

A oči tvé, ty ti již nepatří.

Do nich teď vědění sněží,

a zdiveně trčí, dvě strnulých věží,

dvě majáků, hlídek noci a viny a tmy

na pobřeží,

tam moře mrtvoly vrhá zabitě od bratří.

Rozbil jsi tvar svůj a nestavíš nový.
 Nemluvíš slovy,
 ni čela sklonem, ni trhnutím paží,
 ni kolen vyčnělých hrotem,
 ni hlavy své znojem:
 stojíš již v úžasu na zápraží
 věcí, jimž není jména, ni tvaru, ni čísla.
 Jsi čára ve vzduchu studící, svislá,
 a přece již socha a písmo a kaplička skorem
 v sutinách, obrostlá kol maliním
 a do ticha vybořená i s křížem Kristovým.

Ó noci, nad tebou schýlený, raněný závratí
 světel tvých sleduji propastný mih.
 Chtěl bych, loď opilá, k kráse tvé přistáti,
 chtěl bych ji přetavit v mrtvých rtů smích.

Ó noci, své paprsky vezmi a setkej je na rubáš
 průhledný z rosy, ticha a křišťálu
 a na srdce jedno je slož, však ty je znáš,
 rukou svou duchovou zlehka a pomalu.

To srdce se pod ním, pravda, nezhřeje již,
 mrtvé je, možná však víčko oční se zachvěje,
 zaškube sebou a zrak se přes hrobu mříž
 zařeže do dlouhé zsinalé závěje

času a tmy. Možná že uslyší minulost v peřejích zpívati,
 možná že pod magickým dechem mé vůle a tvojich sil
 tep se v ní rozkmitá z doznělé rozkoše závratí,
 oheň se rozlije pletivem žil,

na chvíli vzpomene, na čas, kdy blouznili slavíci,
 mlnem tvým tajemným ožilá v tmách,
 červánkem, který jsi rozžehla před sebou, na líci
 přeludný záhrobní vzplane jí nach.

Je jaro a voní lepkavá brázda,
jde za oráčem konipas polem,
kos hvízdá svou píseň,
kovově tryská zpěv drozda,
jako by od kůry borovic šupiny lámal,
a skřivan se ve výši zalyká štěstím.

Barvíнку větévka do vzduchu otvírá bázlivá očka,
kouří se dýmnivka na cestě v lese,
sasanka stydne a blatouch svítí svým lakem:
rozšířila se země a zvýšilo nebe.

Ale ty, zrak upřený k zemi, skloněné čelo,
zazdíváš se do sebe, do vrstev hlubších a hlubších,
a stavíš chrám i zároveň hrobku
ze svého nitra:
odvrácen od hvězd,
nové si křešeš ze tmy a mrazu
a rozdmýcháváš je
silou své vůle.

Odchází léto

a mlhavý podzim staví plaménky ocúnu v lukách,
zažehá jeřabin větrné kytky,
češe chmel a zhněduje jerišskou růži.

Koropectv dávno již vyvedla mladé
a teplý je ještě zaječí pelech.
Jiskra na mýtině v lese doutná pod smrčím ještě,
ale stydnoucí potok světla
protéká vzduchem.

Pod jhem se loudá k domovu spřežení volů,
bobtnají sýpky,
chléb čerstvě pečený voní
a za jeřábem nebe se zavírá tesklivou rýhou.
A děti na zápraží zrak mhouří
zeleným střípkem zahleděné
do slunce, které stydnouti váhá.

Odrůstá mládí a snům ztrácí se v práci,
potůček v lukách.
Ale stáří dalekozorné
čte, čte znova v hvězdách i v písku i v květech.

Ale ty, netečný k všemu,
do nitra vidíš i slyšíš jen,
dostavuje svou vnitřní celou,
prazáklad světové stavby,
vyváženou na vahách ticha a smrti,
dokonalosti příměr.

Plamen svých zraků zastří si dlaní,
přes tvář svou stáhni si šláš!
A do ulic vyjdi. Bok plný ať zraní
v nich zraky. Němá a nahá před oltář

těla postav se dnes! Bohům oběť se strojí.
Saturnálie dneska jsou, a není vin.
Hlava buď zavita do roušky trojí,
ale černý ať daleko svítí ti klín.

Bůh opilý městem dnes šílí.
Nevěstu hledá si z dcer této země.
Pudů smečku už pustil: ty se neomýlí.

Podzemní chodby, vy zavilé, temné,
chce život vámi být podáván:
ten z žluči a medu, hrůzy a krásy, vášně a ran.

Smál se to ďábel? Volal to bůh? Tohos nevěděla.
Šlas za hlasem a přeríkávalas, co Siréna
ti šeptala: ta v nitru tvém, ta nikým nezžená.
Ty náměsíčná, ty loutko svého bílého těla

a vášnivější duše, tušilas, co tě to šálí?
Proč hvězdy nebylo, na niž by se zrak zavěsil?
Proč tápalas, krvavé ruce, a proč ubývalo sil,
proč bez konce ty byly, po nichž bloudilas, zlé skály?

Proč stále odjinud se smála kouzelnice-ozvěna,
až padlas? Proč naráz tvář tvá, podešev zchozená,
se zkroutila, zčernalý papír v plameni?

A vteřina, a byl to kornout protržený:
nabíledni, co dlouho chránil: hlod a steny
i slzy, jež v hlubinách mrazných na led kamení.

1

Jdou dni: ne, plují. Jsou to světla výchvěje.
 Jak perel boky klenou se a jako duhy mží
 stesk a touhu.
 Teď všechno odhoď, co mukou bylo ti a přitěží,
 a nahý, lehký oddej se! A ret tvůj ať se zasměje
 úsměvem blouznivým a věřivým.

Tenhleten čas se nevrátí:
 zapadne jako mha, odletí jako dým,
 od věků do věků je jediný
 i se svým poselstvím.

A přemoženo, dbej, ať příliš něžné srdce tvé
 teď není zraněno té krásy závratí.
 Dbej: slunce jen, ne srdce tvé ať měří hodiny,
 ty, jež do západu ti ještě zbývají.

2

Dbej, aby slzy z něho netryskly:
 je krása jeho nadlidská,
 proto by den ten zkalily.
 Ať radost jen se zaperlí a zavýská!

Bol sebevíc to, tkvi na rtech úsměv spanilý.
 A zloba zhyň, ta, co se mstí.
 Oblakem bílým viset chtěj nad krásy propastí:
 neboť jde radost a všem ranám odpustí.

Větévka střemchy nese vůni nahořklou
od mohyly, kde kvetla s kalinou, i do mé vzpomínky.
Na tvou hrudi vpadlé, vychudlé jak malinký
je její plátek! Útržek zmačkaný a bílý
z poselství, z něhož nic již nikdy nepřechtu.

Ne, nad vodu rodnou se již zrak tvůj nenachýlí:
tvé oči zelené již *jiným* ohněm žhnou.
A vidím tlamičku tvou štíčí, zlou
i rybí tělo tvé pod šupinami měsíčními
i šaty tvoje lehýnké a zplihlé, jak k tělu lnou,
jak městem pocuchány jsou.

Rusalko, v městech bez vody jak blátivé jsou zimy:
bez ledu, bez bruslí! A jaké po ulicích se tam plazí dýmy!
A souhotě, stařenky mdlé, alejí uvadlou
se vláčejí, dvě hůlky za ruce, a v plicích harmoniku zlou.

Ty, dítě vod a lesů, *zde* nemohlas žít,
kde po parketách tek lenivý elektrický svit
a louží potom stál a hnil.
Jak dlouhý život, i v horečkách, ti *zde* byl!

Teď do noci tvůj přízrak pláče skvrny hektické,
na podzim listím rezavým do dálek roznášené.
Teď vlne se k tvým údům netiskne,
nezpívá pod ní tvé tělo tisícipěnné.

Své plíce vykašlala v dupárnách, ty, jež na mýtích
jsi jindy tančila, ty dcero pasek, říčky, měsíce,
po níž kdys vody tekly pějíce;
a noc čpavá velkoměstská vysála tvé hrudi sních.

Tě vůně střemchy v poprsí tvém dětském nerozvitém!
Jak straší v chladném pokoji, dlouhými dešti nudy smytém!
Jak posedá mne žhavěji než ženy živé dech,
když měsíc opiový jde uprostřed lomenic a strmých střech!
Kdy života tok bahnitě v rákosí ironickém zaniká,
kdy jitro mlčí a den mladý pranic neříká,
kdy slunce není víc než lampa, jež střízlivě vykrajuje
plech té nejsušší flóry smrtné, cypřiše a tuje.

Již brzy žertva pohasne, dým nízko plazí se.
 Ty stojíš, plaše vztýčená, zrak v žáru vytřeštěn,
 na ústech pěnu krvavou, olovo na svém jazyce
 a paže svislé, hlavu zvrácenu jak v divé souloži:
 polita potem smrtelným a zsinalá, uprostřed žen.
 Pochyba, jsi-li pravá věštkyně, tě mučí nejvíce.
 V zoufalství voláš po bohu, co se ti jindy zjevoval
 na mýtině, tam prostřed čedičových skal:
 zda oblakem ti jasným teď tvé temné srdce obloží.

Tvé ruce k lůnu lnou a na něm visí, hadi zkřehlí,
 a hrábly by v ně v zoufalství jak v žároviště hned,
 by z něho pravdu vynesly. Leč útroby tvé jako jehly
 tě bodají; a studí, neplodné, jak velehorský led...
 To jen tvůj mozek rozžhavený verše mrtvé blábolí,
 ne lůno tvé, tvým bohem obtěžkané.
 Podvodem byly boží námluvy a na rtech plápoly
 polibků. Slovo všední, zvětralé jen na rtech pění ti:
 jsi sama bludička, co padla do bláta a do sítí.

Co na horách ti krásu lhalo, je teď ošklivost,
 smrt a ne boha nesla jsi a jsi teď mrcha strhaná
 a čekáš jen, až vylije se hnis a vyleze ti z těla kost.

Plít zítřek bude na tebe, smích lidí, pohana
 tvůj úděl. A nejhůř: před zrakem tvým ti vystřízlivělá
 a studená teď leží věštba tvá,
 pro niž jsi padla. A není víc než poslední šíp do těla,
 jež mrtvé již. A smysl duše, co v tobě dlouho zrál,
 teď víš to, není víc než mrtvých bohů sedlý kal.

A proto zrak tvůj temně žhne...

A vůně tvá za ruku jímá mne, je sama ruka,
 a dvěře kobek tvých mi otvírá.
 Zde šperky slunečné se kupí v hromadách,
 podivnou a zlou vůli hrobů kryjíce.
 Zde všecko osudu je blyskotavá hra
 a záludná. Zde po římse jdu: zrak mi zavřel strach.
 Zajatec vod a měsíce
 na zvolání tvé v hrůze čekám,
 že na dno propasti mne uvrhne, se lekám.

Snad proto zrak tvůj temně žhne,
 snad proto smutek doutná
 na dně tvé krásy, jiskra trouchnivá,
 snad proto zpívá teskně loutna
 mi tvého hlasu, že třtinou v Stygu zachvívá:
 a v ploše černých a znavených vod
 se nebe vypálené zrcadlí,
 bludička nad močály tanec tančí zlý
 a duše prokleté teď hledají svůj brod.

Snad proto smích tvůj, píseň příliš štědrá,
 zná zaskřípění okovu,
 jenž zavadil o studně roubení,
 zná úder, který zvrhá nádobu,
 a krůpěj přespočetná tryská z vědra.

Než krása tvá plností vlastní opilá
 se o hladinu rodnou v stonu roztříští
 a nežli v kalinu se skryje mohyla,
 vždy znova štěstí v strach utuhne o příští.

Již tmí se, červánek ledový už brzy dodoutná,
obzor se rozklesl a pod ním hroby v údolí
jsou beze dna.

Padají stíny a svět se řítí v mhy. Zní píseň pod řekou.
Už na koně sedlí jiní, na cestu dalekou
je rohy za horami zvou.

Do nitra sestup, krb rozži a nezůstávej vně,
stůl prostřen, hoří svíce, je odestláno lože bohyně
tobě i mně, tobě i mně.

Ne, nejsi věc:
jsi přítel, jsi domácí zvíře, jsi zhmotnělý obřad.
A voníš ještě teď javorem,
tím nejstarším ze zahrady, voníš jím pořád.

O tebe možno se opřít, na tobě možno je snít.
U tebe všichni se střídáme
a vystřídáme:
odejde jeden a nastoupí druhý.
Krásný je života přítok a pořad.

A svítí v tobě prsteny dohaslých let, ó svítí,
zajaté slunce doutná a praská
a v tichu, napnu-li sluch, slyším, slyším teď cosi:
to crkavý let je znavené včely.

Ještě teď větvemi piješ slunce a listovým krůpěje rosy.

A stále ještě, javore mrtvý,
kol tebe v půlnoci kola svá rusalky tančí, nahé a bosy.

Ne skutečnost, ne jev: podobenství jsi celý.

Jak ty i Kristus se pro všechny prostřel
a všechny své věrné svým přesvatým tělem dnes ještě živí,
obětován znova a znova největším zázrakem lásky:
jeho krev z oltáře tryská, jeho tělo se sněží,
bělejší nad lilie, nad sněhy pólů.

A obec jeho kol oltáře klečí, muži a ženy,
a láskou k němu v tělo jediné srůstá.

Dej, Pane,
rty jedny ať moje jsou u tvého stolu,
ať s nimi všemi jsem jediná ústa.

Pramen žaluje

Chtěl bych v odmlce dlouhé zrcadlit hvězdy a slunce,
ale dcera má, nepokojná nervózní vlna,
vzdouvá se, propadá, horečná těkavá tepna
nevím kterých sil podzemních, kterého srdce a kterého krve.
Jako by soupeřit chtěla se vším, s osikou chvět se,
unést nejslabší závany větru, travinný šelest,
sýkorky zapípání a rozkvy motýlích křídel.
A že nedovede toho, zhořklá se vylévá v mechy,
vsáknout se nechává pískem,
ztratiti chce se mi v zoufalství v zemi,
protože marně milovala vítr a listí a trávy.

Do mlčení se propadá půlnoc,
ale nezmlká svár její se mnou.

Pastucha lehá si na zem a pije ze mne tučnými rtoma,
kozími syrečky páchnou mu ústa,
ale já čekám, čekám vílu, vílu mlčení a vílu ticha,
půlnoční vílu s očima záhadnějšíma
než mihotavý lom nejčistší vlny.
Utajím dech, až nad mne se schýlí,
abych zadržel něco z vůně bělostných zoubků,
bělejších, nežli je nade mnou bříza,
a taky něco tepla z její růžové tlamičky štíčí.

A po ní brzy již přijde paprsek jitřní
 a udeří do mne jako do stříbrné desky
 a rozzvučí mne do mojí poslední touhy.
 Do ohromné zvučící příze světla mne vetká,
 do dechu hořlavé země mne zapne
 a učiní ze mne, čím vždycky býti jsem toužil:
 krůpějku modravé rosy, ostrůvek stínu,
 který, věřím to, vypije brzy už polední slunce.

Chvála starého pastýře

Písečně přede mnou stojíš, za tebou Kováry,
 ne člověk, leč pomník.
 Vzduch řídký je na horách, paprsek fujary
 chvíli v něm láme se,
 nežli se v krůpějích rozdých.

Jsi celý drolivý a zvětralý:
 mech trochu a houba trochu a trochu troucheň.
 Ó noci do vody propadlé, ó plachty sluněných sečí,
 ó slunce zamžené v hudební perleti
 oblaků! Ó stopy na zemi, tvé nohy je na ní vystály,
 loudavé při stádech, dvě klečí
 těžkého pluhu, který dlouho nosily a který do vsi již zapad.

Stál jsi tak bezmála století.

A prach přitom prožral ti líce,
 chyt se ti na čelo,
 lišejník nudy a snu.

A jíní, co na tvé postavě ulpělo,
 je cosi již jako první zárodek rubáše,
 je cos mezi tvou kůží a tvými šaty,
 je více než ona a méně než tyto.

Smrt útek z něho již zachytla. Uprostřed salaše,
nevidná, do rukou hlušě si zatleskla,
a snadno jej rozpřede
v cosi z mlhy, mrazu a vodního skla.

Slunce již pro tebe nesvítí,
ale na tvé jakoby leštěné lbi
plamínek občas si zažihá
světýlko věčné z tvé koliby.

A tvé oči kamenné studánky, suché a písčité,
jsou cosi jak škeble vyprané,
zapomněl kdosi je na břehu vod dávno odteklých,
je vybělily slunce, deště a sních:
až na dno jim vidíte.
Zrcadlily kdys blesky, jímaly oblohu,
zajaly anděla,
když jednou blíž země se mih.

A od té chvíle nechtějí
vidět už nic: jakoby sežehlé,
zastřené v nahnědlé mhle,
přezírají nás maličké, nás ubohé, bídné,
ony mrtvé již, mrtvé a dalekozorné přece.

Upjaté kamsi přes tuto zem,
přes její zoře a přes jejich mříže a klece
k nějaké nevidné olbřímí kotvě,
která drží tuto planetu na zlatém laně
a kterou hledají na dně bábiných zkazek spíš než na dně moří –
a tápou v úzkostech, těkají v strachu,
kam stouply by, aby dost viděly:
vysoko, vysoko, sluncové na pohoří.

Hroby se do mlh propadly,
po mrtvých mokvají prázdné jámy a studí –
vře země,
jediná zsinalá rána vetknutá do něčí hrudi.

Rekové od věků do věků padlí,
zdvižené hledí,
zahledění do hvězd,
na hranicích našich teď v půlnoci stojí.
V prázdných důlcích vítr jim rozdoutná jiskřičku ještě,
kostlivá ruka přimrzá na výbroji,
na lebce tiše se třepetá praporek rozchlíplé kůže...

Plápolavý života kahan v průvanu hvězdném
chráněn chce býti železnou rukou v kabátci režném.
Mrtvý vysoko vztýčen
stát chce a padnout na přídě stěžněm.

Ale živý živému podává ruku a tiskne,
neboť nesmí být zrušeno života posvátné kolo,
které se jako pevností obruč
klade před tvoje královské plece.

Ó vlasti, dýmantná, hrdá svítí tvá členka
do dálav tmy a do dálav věků,
zatímco fosforem hřbitovním doutnají rty tvé
a hoří mi více než dráha Mléčná:
rty tvé, jimiž jsi naposled zlíbala
své zítřejší mrtvé.

Hedvábný šáteček

Šáteček hedvábný po létech našel jsem,
jej vůně pleť tvé, tvé slzy proluly,
i skvrnu po krvi tvé v kruhu rezivém.
Van žhavý na mne dých, mnou žár chvěl minulý.

A hlavu tvou hned vynesly vzpomínky vzbouřené,
vlas bohatý a hustý jako obilí.
Jak přilba byla; svár světla a tmy, noci a dne
se na ní chvěl; na rtech jí bloudil úsměv opilý.

Zapadlas do tmy, dřív než úplně jsi prosvitla,
před výbojem tvé krásy nejvyšší zhas její svit.
Na tobě leží, Pallado má, ve všem sudba zlá:
po tobě kopí zbylo zlomené a puklý šit.

Já před tebou byl lhář a křivopřísežník,
když zmrhané tvé mládí stálo přede mnou.
Já zuby zařal a potlačil pláč i vzlyk,
já modlitbu jen jednu nahmát v nitru tajemnou.

Můj Bože, proseb marnivých a ješitných
k tvé tváři nevznáším, k tvým nohám nekladu.
Jen jednu: mým nepřátelům mne nedej v plen a v smích,
mne nenech přihlížet mdle k mému rozkladu.

Ta stezka žalu nemůže být strmá dost,
dost na ní nemůže být skal ni kamení.
Blažený, kdo s úsvitem v márnici je první host:
tomu se kámen v chleba promění.

Vřed nejmilejší buď ti, jenž se tvrdou koží protlačí,
i hnis, ježž na hnojišti sdírá žebrák sklem.
A věz, že v prstech božích jsou jen jehly z bodláčí,
šat šije jimi, o kvasu svatebním ty objevíš se v něm.

Vítr bouřlivý zplnil již sad a zcuchal stromů koruny.
Když mha se ztratila, na lukách stály jste, ocúny.
Na stonku skleněném sevřené a mlčící k připitku kalichy.
Velký klid na srdce pad mi a ticho zjíněné na líchy.

Země a nebe, podzim i léto se spikly a svařily
ve vás všechny své jedy, zrady i žal. Ale tvar váš je spanilý!
Díky jim za to! Omamný pocel Proserpinin z podsvětí
rosou ve vás již zjih a čeká jen, až srdce uzavře pečeti.

Rek pije z vás stoje. Pak v pokoře tu vaši číš odloží;
a klidný, do červánků zírání, třeba stál na noži.
Loď čeká, čeří se moře, on stoupne do člunu, lodivod
těch duší, co v pralese nenašly stezku a v životě brod.

Jsi nejměrnější z všech náručí!
 Ženo, jež nepouštíš, cos jednou objala!
 Jak sevřítí dovedeš všechno
 více než tisícem obručí!
 A třebaš tvá práce je pomalá,
 jak je důkladná a jak je čistá;
 a není v ní místa,
 které by bylo třeba předělat.

Jsi jedna jediná ústa!
 Jak líbáš, jak saješ!
 Pod tebou tisíce a tisíce zubů se zasmálo,
 obnažených v čelistích do sněhu vylíbaných
 polibky tvými;
 a jako blesk šla od nich záře
 ze severu až na jih.

Jsi jedna jediná ústa
 a tisícem žahadel a mrakem jisker
 do těl všech prší a vrůstá
 tvá tajemná vilnost.

Jsi celý jediný horoucí pocel
 a jako sníh na slunci
 roztává v tobě člověk.

Jsi silnější než pluky nepřátel a jejich ocel.
 Jsi černé záhrobní hodiny
 a odbíjíš čas marnosti
 každému, kdo tebou prošel:
 a není pro tebe národa a není církve a není rodiny –
 jest jen červotoč
 a jeho bezhlasé sutky.

Jsi hospoda, která vždy hostí
 a která se nezavírá?
 Jsi tavící pec
 a její žár nad každý pomysl prudký?
 Jsi to, co život svírá
 jak skořápku kleště,
 by z něho vypadlo jádro?

Jsi lásky přístěnek?
 Jsi manželů mladých komora?
 A kdybych tě odkryl,
 spatřil bych lože bílé a ve svícnech svíce
 a ženicha vjížděti viděl bych do dvora
 a rozhořelý zrak a žhnoucí líce?

Nebo jsi vřed rozpadlý na tváři země?
 Mrchoviště a rasoviště?
 Přírody smrdutá dílna,
 v níž rozkládá hmoty a taví je v retortách
 a destiluje z nich hadí jed a muchomůrek nach
 dělnice v zmazané šerce, dbalá a pilná?

Jsi žalář, jsi kolébka?
 Jsi zítřejšího motýla kukla?
 Jsi stav, který tká a tká a tká
 a vetkat touží i hvězdy do té své osnovy?
 Jsi lodice, na věčnost poslice, ale snad puklá?

A přece –

buďsi i žalář, buďsi vězení
a stěny tvé svírejtež tělo tisícem obručí,
a přece brzy se rozsvítí tvé temné mlčení
a zdi tvoje padnou a zrno z nich vypučí
a světlo se vylije, bystřina blesků.

A přece i do tmy nejhlubší
si polibek propálí stezku:
meč věrný a na hlavu tmy dobře namířený
rozdrtí věznice, rozdrtí žalář i jeho stěny.

Jas z tebe vytryskne
a rozmetá kameny a zdvihne je, jako povodeň pozvedá prohnílý
plůtek,
nežli jej odplaví.

Sečkej jen chvilku:
hned, hned... co čas se zastaví.

Prstýnek

Ten prsten, co se ti s prstu smek,
se zakutálel daleko, někam až do trávy:
v něm hořelo tisíce jiskérek
jako krůpějí rosy.
To dávno už. Den byl tehdy mlhavý
a nízko visel srpek měsíce.

Já hledal jej dlouho
a marně: snad celý lidský věk.

Tys zatím zemřela a já toho skoro neviděl.
Šly kolem mne družičky, šli kněží pějící
a já si jich skoro nepovším:
ten prstýnek, ten prstýnek stal se mi vším.

Tys zatím zemřela.
A to, co ztratil jsem, nikdy již nespátřím:
nikdy nespátřím tebe. Necelá
byla mi souzena hodina pro štěstí.

Tys zatím zemřela
a já jsem zestaral.
Pohasl červánek, který se laskavě smál
větvmi stromů.
Noc je tu; a já nedojdu,
nedojdu domů.

Jsmo všichni, ó všichni do jednoho kola vpjati
 a nikdo z nás nesmí vypadnout:
 ta zde ruka je moje a tamta je tvá
 a obě jsou tvoje i mé,
 protože jedno slunce je zlatí.
 Tančíme na jaře po chudobkách a po trávniku
 a vítr letnicový z nás musí dout
 a jiskry nést a zažehat ohně, kde byla tma.
 Viz tam, po jaři letí a bouří ji dme.

Do vlasů révoví, do vlasů révoví!
 A propleťte je tím lněným i zlatistým jaselem!
 A nohy vysoko zdvihát,
 vy pozemští tanečníci!
 „Ale vždyť máme na nich okovy, tuhlety okovy.“
 Právě že máte okovy,
 musíte je až do nebes zdvihát, až k otci éteru zdvihát
 a dotknout se ho svou hořící lící,
 vy nebeští vyvolenci, vy zemští tanečníci!

A ruce své až do hvězd a sluncí
 musíte dovést vztýčit a po nich je rozepnout.
 Červánků záhrobní nach a radost jak víno v číši,
 kde je ten, kdo vás nevyšlyší?
 „Ale vždyť máme na nich tolik, ó tolik pout.“

Právě že máte tolik těch pout,
 musíte dovést je vztýčit a do hvězd až rozepnout
 a vzbouřit všechna ta slunce, všechny ty hvězdy spící i bdící,
 vy pozemští tanečníci,
 až oslepnou od vaší záře,
 od té protrpěné, probolené, na životě dobyté záře a krásy
 a řeknou jí jak milence:
 Pojď mezi nás, má jsi!

Vru stále a jsem stále jiná, a přec stále stejná.
 Jsem země krev, a přece jenom času stín.
 Jsem noc a tma a toužím po světle,
 a přece bojím se, že nejsem víc nežli snů dým a plyn.
 Mé děti, vlny nervózní, jsou ve mně ptáků hejna,
 pryč ode mne by chtěly, do ciziny stále rozlétlé.

Jsem střízlivá, a přece opojení věčností ti v číši podám.
 Jsem proradná a podobná všem ženám a všem vodám,
 a přece věrna; zazvoní ti z Acherontu ještě v sluch
 můj poslední sten, než s dýmem odplyne země duch.
 Poslední pocel tvůj z této země! A já v něj uzamkla
 své všecko: po lásce touhu, snu klam i zradu, sílu zla.

Když duje mráz a vítr na nás naléhá,
 co v stromech zcuchaných a větvích zlámaných
 se zmítá, je jen kalná pěna bezbřehá,
 ó duše má, nad víry věrných hlubin tvých.

Jen od návěje rmutu oheň obnaží,
 lež neuhasí žár a srdce nezlomí.
 My víme: v nás věčnost na hlídce a na stráži,
 vrch na rozvodí jsme, bojiště světla, tmy.

Žár ještě hloub se do nás propálí
 a zasvítí pod obnaženou vrstvou popela.
 Jsme jako echo odražené od skály:
 a smrt jak píseň čekáme, by bytost naši dopěla.

Již není léta, deště je splavily,
odnesly větry, pocuchal první mráz.
Holý je v sadě třešní kmen
a paprsk slunce po kůře nahé jenom hrá,
když bývá jasný den.
Už úsměv jeho není spanilý,
je zimavý a oči zebou od něho.

A přece v záhoně zpleněném nejvíce
tam u rybníka shnilého,
kde třtiny polámané trčí, jas jeho kalíce,
já včera našel ještě růží pár.

Zde ještě rozkvetly, kde bys jich nečekal,
kde, hádal jsi, kůň smrti nejdýl stál
a půdu rozdupal.

Jak úsměv jich byl teskný a pohled těkavý!
Jak měkce hloubilo se za ním
kus popleněné doubravy!

Jak nepravdivé všecko, podobné zázraku!

S úsměvem na mne pohlédni,
a třebas se slza drala do zraku,
je utrhní.

Jsou poslední.

A rychle západem mrazivým již odtékají,
co zbyly: *naše* dni.

Dál k severu se havran těžkým křídlem potácí,
 je mráz a vzdušná brázda za ním ihned stydne.
 A tam, hle, se stín jakýs s prázdnou mošnou navrací
 a motá se a pod brvou dva uhlíky žhnou bídné.
 Má oči krhavé a nohy bosé, ochozené do krve.
 Pes hladem sešlý vyje onde před vraty
 spáleniště. Jak hlas má hluchý, sípavý
 a jak tě dlouho nárek jeho rve!
 Je prašivý a hřbet zježený a strupatý
 mu mokvá vředy.

Západ děravý
 jako by cedil jakýs žlutavý hnis;
 a noc již jde a všečen přísvit zhasí.
 Jen hnízda zcuchaná na stromech ještě straší.

A ledový dech řeky na líci náhle ucítíš,
 je dotěrný a hlodá až do morku kostí.

A zdar vám, průvod váš již vidím, nečekání hosti!

Plazí se jako had a břede ve sněhu
 a olovo se na paty vám věší a brání v rozběhu.

Jste všichni zvětralí a na kost vysmahlí,
 ač šaty máte zplihlé, jak by je prosácky mhlý.

A k sobě tísníte se, jak by vás vítr mohl rozmetat:
 jste hromádka popelu a smetí navršený hrad.

A náhle, jako na rozkaz, váš celý zástup k řece přikleká
 a shnilý je jak listí smetené sem větrem zdaleka.

A král i žebrák – první vyrovnání –
 z ní pije ne ze sklenice, ne z poháru: jen dlaní.

Teď prameny se pohnuly, co v země hlubinách
spí v kolébkách kovů a v magnetických polích;
a procitly ze sna.
Snad zvěbila je láska k světlu a k člověku,
snad proto jsou stará lože náhle jim těsná.

A vylily se velikou touhou z loží svých
a z půlnoci se přenesly v jih.

Teď lapají po vzduchu, šumí a vrou,
po svatbě se světlem dychtí, jitřní chtějí pít nach,
nechtějí, nechtějí spát, ó země, v tvých hlubinách,
v kolébkách kovů a v magnetických polích.

Prameni, ty tepno země, jak biješ láskou a touhou!
Až k hvězdám pneš se a zdviháš
svůj churavý rytmus:
zde, zde někde jsou zakopány
poklady země a snad její srdce...

Tak crká krev, která se člověku vylévá z rány!

Tak tepou zraněnému motýlu
veliká půlnoční křídla!

Tak chvěje se láska,
ze strachu, aby dřív nevystydla,
než donese pomoc.

A odrazy jakýchžte vzdálených konstelací
ve vás se třepí a lámou!

Už slova nepravte mi. Já pochopil všecko.
A tiše již s vámi se vrací
duše má zasmrtnou branou.

Vře víno v kádích a zpěv zapadá hluboko do polí,
do ticha většího nežli co kámen do vody:
teď staré rány jsou již zjizveny a nebolí
a duše čeká teď, kdy mladý čas jen novou píseň navodí.

Teď rozhodily náručí na kopcích márnice
a čekají své dávno už sezdané ženichy,
teď barvy strakaté si hřbitovy nadechly na líce
a s polmi, zahradami splynout chtějí v jediný mlat veliký,

na němž se tančí, zpívá a bubnuje k obžinkám
a větry po němž se honí se všech světových stran.
Běda ti, jenžs zůstal sám, jenžs nepřiklonil své duše k hrám,
ty budeš dlouho bloudit, než budeš pod jilmem s révou pochován,

protožes chleba lásky lámat a dávatí nedoved,
protožes hlasu neslyšel, jenž k společenství zve,
a nad číši bratrskou schýlití neuměls ret,
teď kdy nebesa i země se vedou za ruce
a spolu jdou, jedinou pěnou vinnou potřísněné děti dvě.

Jsi rovný jako ten stůl a zahnědlý jako ta lícha,
jdou v čtyřstupu po tobě ti tvoji mlatci
jak vojáci vyslaní s hladem se bít.
To teplo, jež z perny tvé dýchá,
je zvířecí skoro a stvořeno lidskou prací.

Venku se stmívá, ale zlatý proud zrní uvnitř si zpívá,
on lidskýma rukama prošel a voní už po nich,
zní cepů útok a ples, až třesou se základy zdíva
všech pevností světa a dým jich děl v slunečný svit
se mění, by celý svět prostoup a pronik.

Až nebude bojišť, až země bude jediný mlat,
až do rukou božích člověk složí
osud svůj i všeho svého zboží,
až růže vyrosté z hloží a trní
jak z krve mír –
až Kristus sám na mlatě podávat bude
života víno a lámati chléb,
dej mně zas v mlatě svém mlatcem býti a stát.

Jde bouřka oblohou z olova, nebe mrak jediný černý,
 ženou se kroupy a záhy zabuší na dveře hlad.
 Jak krásně svítí teď ty snopy z perny,
 na mlatě zrno z nich brzy už bude se smát:
 ó pojďte sem všichni, kdož máte hlad.

Od děl země se třese a zmučená třeští
 a obzor v plameni jediný nach:
 všecko se kolísá, všecko se rozplyne v ohnivém dešti.
 Ó hrůzo, kde jaký pevný je hrad,
 ostrov či skála, věž, chrám anebo hruď,
 o niž se rozbije strach?

Když nejvíce jsi zahalen, jsi nejvíc zřejmý.
 Přijď, větre, a masku úchvatem mi sejmi
 a odnes ji, lehýnký papírek a cetku hedvábnou!
 Ať oheň mé touhy svobodně k nebi vystřelí,
 ať ruce mé k rukám tvým, bratře můj, lnou,
 ať ledy puknou, co srdce mi sevřely!

Já náhodu jsem prosil, by mi dala přístřeší,
 já s lidmi smlouvat nechtěl, s nimi se každý hned prohřeší.
 Čas zemřel, věčnosti není, je bezvládní a bezčasí
 a západ churavý do noci zrazené bezradně vtéká.

Má duše královská, jak pokorně pod došky vešla jsi
 a s díkem přijala zde hostinnost chleba a mléka...

Je země rozkopána, snad od koní, snad od vrahů,
o každou mez je slepý boj, psy odšad slyšíš výt,
pěst na hrdle, na šíji meč, smrt v ruky dosahu,
čpí jiskrou vzduch a co chvíli ti může střechu zapálit:
a bez chleba, bez chleba spát půjdou dnes děti.

A zatímco děla lijí lotři-zbrojaři,
matka již neživé dítě kolébá,
a až nám dcery roztrhá zítra muniční fabrika,
jejich metresy se rozvalí na hedvábném polštáři:
a děti, naše děti mrou v hadrech bez chleba.

Pro dým a požár, pro mraky sírné před výbuchem,
pro blesků křížení a signály tajemných vln
již neděle celé slunce neviděti:
a až vyjde a září svou probije zahoustlým vzduchem,
oblíje pěstičky ohryzlé a nadutá bříska zemřelých dětí.

Jsi strom do kosmu od věků do věků štípený
a elektrické výboje jsou tvoje výdechy,
jsi zrno rozsévačem vržené do tmy a na břeh daleký,
jak noc je let tvůj a je plný rozmaru a proměny.

Jsi bohyně a víla a kněžka jsi šílená
a vždy ještě těkavým zrakem hledáš oltář svůj
a v červánkách máš pro hry své divokou slůj,
když do mlhy nadhvězdne smáčíš svá olympská kolena.

A přec jsi nejmilejší boží dceř nevinná, rozsévač
tě chtěl mít krásnou jako svůj úsměv a hroznou jak bouři svých řas,
přes tebe voda moří odplývá a spadá ti jak vlas
na šíji královskou a do snů ještě zní ti její pláč.

A hvězdy v noci zazvoní rosou o tvých stromů listoví
a červánků nach ti pelem lehá na víčkách.
Před tebou člověk v kolena poklesá, jímá ho strach,
co lesy tvé šumí z svých hloubek, zda tvář tvou mu dopoví.

Já nejsem víc než zhaslý svit a prysklá bublina,
jen mrtvý bod ve proudu tvého odvěkého pramene –
než dopíše ten řádek, možno že v vteřině ztracené
v nic se propadnu, věc, na niž se sotva vzpomíná...

Tys zrno magnetické však vržené časů do brázd
 a den co den mocnější z tebe šlehá zář,
 má ruka před tebou si víc a víc zastírá v děsu tvář
 a v ústraní pokorně čeká na ten den své mzdy,

kdy z boků tvých i stehy ti vyšlehne chvění bouřlivé
 a setba časů budoucích se v lůně tvém už hne
 a jásot světa vykoupeného porazí vás i mne
 pod tebe, pod tebe, ty svatého ducha vášnivý přílive.

Starému městu z mého mládí

Těch strání s révou, co teče až do ulic
 a mísí se tu s vůní fialek!
 Těch břechtanů, co ukrývají soch tvých líc!
 Těch modrých kopců! A jak tančí do dále!

Kdykoli tebou jsem šel, vždycky tam za rohem
 své štěstí že potkám, jsem snil.
 A vždy já chvěl se jiného života zásahem
 a vždycky žár mi proběhl pletivem žil.

Dnes tebou starý se belhá poutník a poustevník,
 sčítatel zrazených nocí a dnů,
 jenž vážil všeho zrod, zánik i vznik
 na váze rozpadlých přání i snů.

Teď jeden má jen: rád by, aby tvé ulice duněly
 pod krokem koní a skřipotem děl,
 by hlahol věků se probudil, šlehl mu do cely
 a Svobodu náměstím tvým jíti by zřel,

Svobodu mladou a červánkem zardělou,
 lví oči hněvivé do blesků hořící,
 s přílbou na hlavě a na ní se světla hrou
 a mládí *našeho* raný pel na líci...

Tu vínem z révy, již se kadeřil v máji tvůj vinohrad,
by připil všemu, co v tobě zas rozkvétá,
a jediným douškem vypil by a s úsměvem, rád,
co v tobě krásy a síly uzrálo za léta.

A poražen k zemi, v dálce by utušil ohromný proud,
ostrovy hesperské ve vodách schované,
ten vůní ho omámí snad, na líce začne mu dout
a všeho zapomnění mu do duše přivane.

Já po života kraji spíš jsem prošel nežli jeho středem
a spíš než okruh změřil jeho lem,
spíš stín než život a spíš divák v těle bledém
já šlapal vaši zrazenou a sirou zem.

Já podlostí jsem vašich všechny řádky sčítal
a svědek vašich ponížení byl,
já odmítal, co podplatný mi úsměv nabízel a skytal,
já pošlapaný a zmarněný vámi pyl

jsem sbíral. To klam: ne samolibost ješitná a chladná
mně k pomstě nabrousila zbraň:
Bůh ve mně trestal vás, ne, nebyla zde zrada žádná,
mne zbrojil svatý hněv a chtěl svou daň.

Já čela svého před mocnými neponížil,
já chudáka jsem miloval, on drah byl mi.
Já lidskost vámi deptanou jsem přimil jen a výšil
a jídal rád chléb chudoby a tmy.

Vy báli jste se mne jak svého kata a jak svého soudce
a já jen někdo byl, kdo vydá svědectví.
Vy pomluvy jste na mne vymýšleli lhouce
a záští vaše rostlo, kořen zlý.

294 Vy v šlár jste pokrytecký halili své hadí tváře
a zalhali ten lásky lidské div:
váš plamen byl a prospěch z něho, jeho svit a záře,
můj pal, z něhož byl živ.

Věrný sloup chrámový

295

To v poušti bylo. Chrám zbořen, jen sloupy zůstaly
a stouply si na trávy teskný lem.
Je písní uspával šum moře pomalý,
je omžíval vítr svým slaným polibkem.

Je velbloud nerušil zpěvem svých rolniček,
ni křik hrdelný, jak jej kloktal beduín.
Vstávaly a hasly rody, spal a hřímal času vztek,
po prapradědu otec tu vládl i syn.

Sloup jeden slunce vzbudilo, tak ukrutný byl jeho žár,
i vzeplal paže, nésti chtěl svůj architráv,
leč spustil je hned: nad ním jen trochu je par,
a pod ním pár nahořklých trav.

I usnul znova. Až jednou v noci vzbudil jej mráz:
nebesa nad ním krov jediný zdoutnalý.
A v úžasu poklek a Bohu se poklonil vráz.
Čas tek dál, leč netkly se ho již jeho přívaly.

Vyňat z nich, ve věčnost zíral on napořád
okem, v němž jitra úsvit se třás,
v tanečníka jednoho proměněn z nebeských řad,
co nesou klenbu dýmantnou i její pás.

Co včera k nebi trčelo, je dnes jen rumu hromádka,
jsou sutiny, kde včera chrámy byly, brány, hrady.
Zavanul smrti dech, a jejich památka
je míň než popel na zemi a mlha nad vývrátí
a zhrda jimi ledva rozkrabatí
ret mladý.

Ó dej, bych pevně stál v tom světě, kde se všechno kolísá a řítí,
sloup, který nese tvého nebe klenutí,
jej možno rozdrtit, jej není možno podvrátit,
jej pokleknout jen láska k tobě přinutí.

Já vyšel z času, leč věčnosti chci se dochodit,
jdu tmou, leč bleskem světla chci být poražen,
jdu slujemi a podkopy, leč na vrcholcích sosen svit
chci viděti se rdít.

Já nechci spáti v klíně žen,
já větrům nebeským jsem chtěl svou hlavu dát,
by zcuchaly ji. Mne žene velký časů chvat
a v kroku mém zní všecky horské bystřiny,
ty ve mně magneticky slily se v proud jediný.
Nepokoj světa ve mně je, let země v prostoru,
výboje krve všech mladých národů a větru i slunce svár.
Jsem mladých dravců nedočkavý dráp i spár,
budoucnost s přítomností ve sporu.
Proto můj krok útok a dech můj sněhu vánice
a smrt ne cíl, jen v křižovatce přestupná stanice.

Tma z dolin valí se a zoufale v ní tonou sosny.
Keř každý dýmá mhou a nikde světlý pablesk rosný.

Jak stožáry těch lodí ztonulých, jež padly vodám ke dnu,
jsou jedle teď: mráz běží po nich jako v lednu.

Chlad plazí se už po zemi a ona rychle stydne
a odevšad se ze tmy blýští vlčí oči slídné.

Je zrak tvůj ve tmách udušen a v hrůze zajatý,
a smrt a zmar je, co se ti teď věsí na paty.

Ne! Vzmuž se! Vypni hruď a hlavu zvrát
a zahleď se jen tiše nebeskou na souvrať.

Jen vyviň duši svou ze sítě temných hluchých cest
a uvidíš tam záři hvězdnou dníti se a kvést.

K ní pjali se a v ní se vždycky koupali
i stromů vrcholy, i člověk, jenž se rozpjal do šíře a do dáli.

Snad zajatec jsi: ale ne tmy, nýbrž hvězd.

Jak podivně sípeš, když se vyléváš do mechu
do svitu měsíce, tam dole na mýti!
V tvých krůpějích tajemném rozdechu
chvílemi cos jak duha se na travách rozsvítí,

záhrobní duha, sen nebo přelud. V kapradí
chvíli se třese něco jak píseň rozbitá, zakvílí,
jako by střepy úpěly. Ty víš, noc nezradí
ten nárek tvůj jíkavý, pláč dlouhý a zavilý.

Je půlnoc a z větších hloubek vrou prameny.
Teď láska světem jde, na křídlech vynésti
chtěla by svět nebo jej obejmouti rameny.

A ty ji chceš zpívat. Ale jenom své neštěstí
naříkat můžeš strhaným rytmem: ret zraněný
a hrdlo proříznuté i vyrážku neřesti.

Ten dům, kde zemřelas, je rozbořen
a vykácena zahrada, do níž jsi chodila.
Když tudy jdu, mně je, jak v sen
bych padl a voda mne těžká přikryla.

To město, kde žilas, se rozpadlo, červivý druh,
jen vítr, jen déšť se po něm prohání;
zavřela voda, zavřel se za tebou vzduch
a bez echa po tobě volání.

Je jen tvůj hrob: kámen, ticho a mráz.
I kahan u něho zhas: nedolili oleje.
Zde stanul čas, zde člověk má bod a má hráz,
odtud jdou, bez tvaru, času, do věčna koleje.

Jak rozrost se zatím život! Jaký je temný a hustý!
Zkošatěly koruny stromů, platany, střemchy i jilmy,
delší jsou letorosty, větve zhoustly a vypryskla smola
bohatší, slznější zase než loni.

A v mýtinách tráva je vysoká, k bokům šlehá až dívkám,
tenkými jazyky svými líže jim dlaně,
které touží s jinými splétat se v tanečním kole.

A té páry u nozder koní! Jak je ta teplá!
Těch očí, smolenců lesklých, vsazených do těsta tváří!

A nové děti zdvihají k tobě zdivené zraky,
pokolení dorostla nová a v jejich tvářích
se otázky rozžily, na něž odpověď nemáš.
A večery, jindy tak družné, jako by z mraznějších,
ustydlé, dýchaly hlubin a zmrazilly hvězdy.

Odcizil se ti život, nebo tys odrostl jemu?
Hlubší šumí proud mezi tebou a věcmi:
životu cizí, pilíř, trčíš uprostřed mrazivé řeky,
která stoupá a stoupá, břemena nová na své vysoké pleci,
a bubliny její z větších hlubin a s kalnější pěnou
se o tebe lámou a bezhlase tříští.

A hluchoněmý se po placech vlečeš, na postrach lidem,
a dohovorit se s nimi nemůžeš ani,
jen znameními dáti se poznat,
a brzy snad budeš jen před sebou varovat bližní
klapačkou malomocného.

A tak sám v lesích hlubokých doutnáš
a z vnitra se trávíš nesdílným žářem,
vyhnanec samoty, ticha,
tajemný souputník půlnočních nebes,
zatímco bubnují k útokům novým zmlazené hnáty
a fanfáry troubí kov slunečný, mladý a nový,
přiložený k jara větrným ústům.

Přístav trosečný

Sem, do strže té, se nebe propadlo, kdy nevím,
je dávno tomu, snad před věky již, snad včera teprv,
při jakéms podsvětném to bylo kataklyzmě.
Jako když průtrž mračen do údolí padá
a vody odtéc nemohou, balvany zahrazené.
A modro jeho roztržštěné na všem leží:
je modrá tráva tu, jsou keře, je modrý pramen,
co ze skály se řine a zpívá jen o málo hlasněj
než cikáda ona tamhle v tom houští
teď schnoucím již a balzamicky vonném...

Zde modro jeho leží a zrcadlem je samo sobě.
Bez hnutí vše do něho vrůstá a v něm trne,
jak by je budoucnu podati mělo
v té jeho póze nejkrásnější, nejvíce jeho,
hmyz do jantaru medové rakve uzavřený.

A ticho. Čas teče jen, tep jeho neznatelně tiká,
tak slabě, jak by byl chorý. A přece věci
zde ohlodává, srdce tvoje podrývá ti v hrudi,
tvou pamět, tvou obraznost, sílu tvou ti oddrobuje,
aniž víš o tom, aniž to jen tušíš... po atomech.
A jazyk jeho jako každá voda dřímotný je
a slova lichotná, v lítosti stínu, ti rád šeptá:
lhostejný obsah jich a melodie všecko...

A víš to hned: zde něco ztroskotalo,
 snad věčna slib, snad věno nekonečna.
 A ztroskotání sladký záliv, tak mimo čas a prostor,
 i mimo pamět, i rozum, soudnost lidí,
 je zde: přístav snů trosečných, ikarsky rozlámaných,
 zežehlých v ohni věr, setkání promeškaných.

Krev ze žil ti zde tiše odkapává
 a nevíš o tom ani:

tak v jedno s pramene crkotem to splývá,
 přikryto purpurným stínem západu a zapomnění.

Na vahách vůní půlnočních teď vážíš všecko,
 co bylo a co není,
 a miluješ jen, co vůně unesou a větry ranní ztratí
 a červánky večer v studené rose najdou...

A chápeš již: za branou tich až tvoje hudba leží
 jak za devátým mořem Indie tvoje,
 království ztracené, odkud jsi dávno kdys vyšel,
 jak krása za bolestí, za smrtí mír a pokoj.

A tiše, poklidný a zkonejšeny
 zrak proti slunci si dlaní přicláněje,
 teď vidíš lidský svět celý krou hlodanou a roztráštěnou,
 i modravé všeho v nicotu roztávání.

Pad uštván vámi, z ruky vysmeklo se varyto.
 Zde leží na břehu vod černavých a hlavu vrytu v síti:
 je dozpíváno, dotouženo, dosněno i dožito.
 Teď sýček zpívá mu, bludička v třasavisku svítí.

A na tváři zřím stopy bláta vašeho i vašich slin,
 ční úsměv dásní výšklebných v nicotu zahryzlý,
 ten hoří z bahna krvavě a svítí ze sítin,
 ten, věčnem tknut, vás děsí víc než ďábla kly.

To škleb lva mrtvého, jehož se bojí ještě šakali,
 ten bodá ještě z bláta, jež jste na něj nakupili,
 ten marně byste zalhávali, marně uspali
 své svědomí, ten kámen prosvítí, ten zahoří i zpod mohyly.

To básníkův smích vítězný a luze hrozící,
 nad pozoun břeskný je, jak katův meč je ostrý,
 jej anděl každý ponese v den soudný na líci,
 jím smát se budou z popravišť všech mučedníků kostry.

Ať hrozí jen! A zmrazí smích na podlých rtech a staví pomyje
 chval laciných a hrůzou dýchne v ješitný tlach nedochůdčat.
 Ať ohrozí sen janka i troupa vzdech, děs ať zvěstuje
 dnů budoucích, jež ve tmě prorocké zří na lavinu vzrůstat.

Nad města změř, nad chrám a zahrad zeď a ulic svár
jste vyrostly a stín váš sám vás ohrozil.
Jsou, již ve vás zří jen zdivo, oblouk, barvy a spleť čar,
já ve vás slyším srdce bít a bouři žil.

Jste sám šrám a sám sek, i úsměv váš je zšavlován,
jak tváře předků mých jste zjizveny,
já večer do růží rozkvétat vidím tisíc vašich ran...
Vy záře věků pohaslých, vy smrti ozvěny,

jste rébus jizev jeden jediný, jste věnec trnový
a v noci na vás planou mučedníků koruny.
Jich smyslu nikdo nenašel, jich smyslu nikdo nepoví,
svit hvězd jen prší o půlnoci na runy

a čte jich znak. Vy krásy a smrti přeteskné signály,
na křižovatky věků vržené,
vy pastýře snad čekáte, vy zahleděné časů do dále,
jenž stádce sjednocené domů přizhene?

Svým stínem na vás útočí a bije vás mdlé doby mátoha,
sliz města, lež a kal vám tříští o boky.
Vy tiše stojíte: tak stojí ten, kdo složil na Boha
svou celou při, svá práva i své nároky.

A pod hvězdami, do nebe vrostlé a v něm ztonulé,
vy lvíce k skoku do tmy zchystané,
své hřbety zježené, zrak přimhouřený strnule,
až slovo soudu věčnost přivane,

vy čekáte. A na luzu padnout pak a ji rozšlapat,
rod mrzký pobít, jenž se vplížil do svatyň!
A sednout tiše pak, ó sfingy křesťanské, u božích vrat
a střežit jeho očištěnou síň...

Je ticho zde, sem zvenčí slabý vzdech jen stěží zavane,
 ni práškem nepohne, bez echa umírá.
 Šum vzdálený zde ihned pohasne jak přívít dne,
 zde hrob, zde v zvuk i ve světlo je nevíra.

A přec! Dnes příliv hlaholný se přesto prodral sem...
 Je v městě jásot, je slávy bakchanál
 a tolik výstřelů a výbuchů a ran, až hnula by se zem,
 až pad by ten, kdo posud pevně stál.

Ti mrtví, co tu leží, na prach i hrom děl jsou citliví:
 když v bitvách hřměla, s pohrdou jim čelili.
 Teď ze sna budí je, chřípí jich čije je jak vůně přílivy
 a úsměv jich, jak vítá je, je spanilý.

A mrtví z rakví tyčí se a vzpínají hrud kostlivčí
 a vášní žhavou rozkvetá jim shnilá líc...
 Leč vteřina! a od zubů dech zhrdy zdvihne se a zasyčí
 na hanbu, jež tam se zdýmá bez hranic,

na podlost bez studu, velikosti parodii frivolní,
 jež slizem špinavým tam všecko ulila,
 na bahna potopu, už ani hroty věží neční z ní,
 na džungli, jež neví, co hrud je zmužilá.

A mrtví slouchají, pak od hlavy se k patě zachvějí
 a sesují se prachu do hlubin:
 tak rozpadá se na mrtvole krále brokát zpuchřelý,
 tak velikost dvakrát umírá a k stínu lehá stín.

Ty s chrámem zbořeným, se sloupy puklými, mé předhoří,
 jež kleneš od nebe až k zemi most,
 jak rád bych zrak svůj s tebe sňal, jej tĕkat nechal po moři
 a zvážil tak okovem skelným skutečnost!

A zatímco dní pal, sliz nocí, vedra útoky
 i popel dní by stín zde přemítal,
 tam nebes světlo by se z mraků strže smálo potoky
 a sláň by pěstí bila v čela skal.

Ó dýmy marné vzpomínek minulých, hned už rozváté,
 já k snění šílenému teď nit navlékám:
 vás rád bych zachytil v vteřinu poslední; vy poznáte,
 že do rubáše vás již tkám.

Pastýřko mrtvých let a snů, jež pásalas tam v údolí,
 v klínu těch svahů a těch skal,
 tvou píseň vítr odnes a déšť a mráz se bijí na poli:
 je mrtev, kdo ji tehdy poslouchal.

Já zbyl jsem jen a chodím tu, zrak vrytý do země,
 a hledám, co odpadlo z tvého kužele.
 Tys předla v smíchu jim, tys milovala je, ne mne:
 já sbírám vlákno odlétlé a zpuchřelé.

Já nespátřím již tvé oči teskné, do světla přimhouřené,
v nichž chránila se krůpěj tmy,
ty oči neklidné a na rozvídkách, odkud se zas bouře žene,
tvář rozkvetlou rty lačnými.

Já vidím jedno jen: do nekonečna cesta pustá běží
a na ní v mrazu uzlík těla složený.
Jej odvrh kdos, jemuž byl těžký. Bílý, jak když sněží,
jen krví vyšity dvě na něm písmeny.

...A vezmi ruku mou a pobídni mne v chvat,
můj princi: vyjděme rychle a kradí.
Ať zrak náš o mrtvoly nezavadí;
ať nezřím to, co plálo a co jsem miloval,
stydnout a vychladat.

Časněji zemřít než druzí,
odejít včas,
v tom všecko vždycky je.
Kdo víno pil,
ať nikdy se netkne patoků, přezírá pomyje.

Já na Olympu seděl, žil s bohy při kvasu,
ret smáčel v nektaru, já bil se o krásu;
mne mezi vepře neklad, ni hadry, špínu, pastuchy:
ó veliký, ó stozářný, ó stoduchý!

... A veškeré úvahy, které jsem měl, byly
 v té době, když jsem byl v zahraničí.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.

... A veškeré úvahy, které jsem měl,
 byly v té době, když jsem byl v zahraničí.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.

... A veškeré úvahy, které jsem měl,
 byly v té době, když jsem byl v zahraničí.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.

... A veškeré úvahy, které jsem měl,
 byly v té době, když jsem byl v zahraničí.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.
 Ať už jsem byl v zahraničí, nebo doma,
 jsem se vždycky snažil být šťastný.

„Nechat mrtví pohřbívají mrtvé.“

Největší starostí za každé doby
jsou, budou u nás pohřby i hroby.
Zaživa předmětem byls podlosti, zloby,
po smrti – jaké tu zázraky, divy!
Nežasni! Ze všech talentů pompe-funèbre
nejvíc se v Čechách vyplácí, nejvíce živí.

Zvonařským mediokritám

Vaše nesmysly prý malé,
 mé prý proti tomu neskonale.
 Pravdu jakous máte, muži kožení.
 Aniž víte, v hlavě se vám občas rozední:
 v dobrém, ve zlém – ve všem prostřední!

Dnes i louže domnívá se, že je zrcadlem.

Jsou slova, Přehledův jež dráždí sluch:
 hodnota, kultura a také duch.
 O světle nerad slepec slýchá,
 a před syslem o ptácích zticha!

Tak hodnoty. Kdo vůbec v Čechách něco ví,
 co Chalupný mu dříve nepoví?
 Hodnoty. A „Umwertung aller Werte“?
 To Chalupného opisuješ, hloupý čerte!

Můj příteli, pro tebe radu mám:
 Uniknout toužíš českým sprostotám?
 Piš za „hodnotu“ všude klidně „bláto“,
 a jist buď, Přehled zatleská ti za to.

Karlu Elgartu Sokolovi, autorovi „duchového“ fejetonu

Synu, k radě mojí nebuď hluchý,
napni přejemný svůj sluch:
na pokoji nechej duchy,
pokavad ti schází duch.

Nápis na Národ

Ten pytel zmítá prý se přece životem:
vře prý cos, kypí, šumí v něm,
tak dušuje se aspoň soused Šlem.
Však nápis uklidní tě brzy:
„Kamelský Jan“ čteš na té tvrzi
a „obchod uhlím“ pod tím zabílený.
Buď klidný: mluvívá již nitro věcí jmeny.
Obchody uhlím teď prý upadají,
však časopisy šance mít se zdají.
Věc hlavní pytel: vždycky nalezne se brak,
jenž do něj vecpe se a vyplní jej tak;
a po jiných též záhy opičit se umí,
i prskat, sípat, spílat, třáskat nadrozumy.
Buď kliden: s úsměvem přihlížej chlapčím hrám:
přetržená firma – starý prázdný pod ní krám.
„Kamelský Jan“,
ten před válkou byl přec již vyprodán!

čili

*Chvála neroztrhatelných literárních koženek
à la Lumír a Osvěta*

Hněváte se na mne, milý brachu, velice,
že tak rychle trhám kabát, šaty, časopisy, střevíce?

Že rád mám stále nové manžety i listy?
Dobře-li se pamatuji, Tvorba, to je právě třístý,

ježž jsem založil. Šaty dvacaterý sám
a pět listů ročně aspoň utahám.

A nic odpornějšího mně není nežli literární koženky,
ježž se dědí půl století, ty ctné stařenky.

Neboť věřte, puch v nich držívá se náramný,
a když číslo vyjde, nos si ucpu aspoň na tři dny.

Světlo přišlo „holdovati“*) Praze.
Ale Praha, zadkem k němu obrácena,
vzdychla:
Jaká blbá scéna!
Jen aby to nepoškodilo mé saze!
Ach mé drahé saze!
Ach mé saze,
saze, saze,
saze!

K světlu běžela bych naze,
ale přec dnes nutna,
ne-li sukne, košile neb kutna,
aspoň kosmetika.
Po ní srdce moje tiká:
A to jsou mé drahé saze,
ach mé saze,
saze, saze,
saze!

*) Slyším-li toto slovo, mám vždycky dojem, že ten, kdo ho užil, má škrkavky nebo tasemnici.
Krása toho pitomého boucharonského slova vyvolává ve mně tuto asociaci, kterou nic
nedovede disociovat.

Hlavu pošimrals mu trochu:
na rozum a srdce dotaz
zařídil jsi, pošetilý hochu.

Ale zvíře, věrno sobě
– svědek zřel to očitý –
odpovídá stále zadkem jen a kopyty.

Jeremiáda dr. Kramáře nad moderním uměním českým

Ó jerum, jerum, jerum,
quae mutamina rerum!

Jak umění dnes zkáže propadlo,
to strašné je a málem by se vypsát nedalo.
Jen rozum, hmota, výpočet a macha virtuózní
se na tě od všad rozšklebí a ovšem záhy dozní,
aniž se srdce tvého tkla. Té Sodomy
snést Slovan nemůže. Národní pohromy
v tom vidí politik. A továrník a Slovan
se z hloubi duše rdí,
když plátno moderní jen uvidí,
a panenský svůj špatně zaměstnaný cit
do novinových protestů hned spěchá vlít...

Ó jerum, jerum, jerum,
quae mutamina rerum!

Jak jinak bylo kdys! U prádla přistih Oldřich Boženu,
to statná byla dívka, tož dobrých českých kořenů,
i lýtko, prs též odhalený tomu nasvědčují:
hned věděls co a jak: a cit hned v tobě bují.
A Lešetínský kovář rozkročen, své hroudy pán,
vojákům čelil, celému snad regimentu:
hned pochopils a slzí vyplakat mohs celý džbán
či několik, ach, centů.

A dnes? Jak uplatnit se mohou šnuptychle,
když malíř obraz peče jak auto neb ajroplán
a komponuje do válce, do koule, do krychle?

Ó jerum, jerum, jerum,
quae mutamina rerum!

Jak s chutí se podruhé povečeří,
když předtím cit, jak náleží, ti srdce zčeří...
Ještě že máme toho Medka,
statného starodružiníka, plukovníka, oficíra.
Jdeš do divadla, nu, a hnedka
ti šátek s očí vláhu stírá:
jak dobře občas dělá ti ta tekutina čírá!
Však jinak, bože, kam se poděl slovanský cit čistý,
když básníci, ó žel, jsou skoro všichni komunisty?!
Jak vzkvétat můž' pak obchod bavlněný, plátenický,
když k vlasti lidé cit jen mají platonický?

Ó jerum, jerum, jerum,
quae mutamina rerum!

„Karel Čapek mezi detektivy“

*„Jsou u nás spisovatelé..., kteří připomínají slepé titány.
Karel Čapek má deset očí. Zabloudění jest vyloučeno.“*

F. Peroutka

Máš deset očí,
génia, vtip, vkus, slávu, um
a pracuješ strašlivo do hloubky...
Jen to mi řekni,
ať nejsem ťululum:
Nač je ti ještě třeba – Peroutky?

**Dialog dvou podílníků, autora a čtenáře,
v Příběhu na pokračování
v Národním osvobození**

Autor (trochu nedoslýchavý): Řek jste: hašé?

Čtenář: Ne, já mínil: nastavená kaše.

Autor: Inu, já vím: hloupé,
ale – naše.

Žlutý tisk

Obálka už o tom šeptá,
obsah o tom zpívá.

Pochop přec: tam, odkud vane puch,
fialka se někde skromně skrývá.

Žlutý papír, žlutý duch.

Nežli Fausta napsat
vděčnější je ho přeložit. Rozhodně.
Větší jsou tu potlesku a slávy,
větší poklon, větší peněz žně.

Protož, synu, svrbí-li tě dlaň,
Fausta nového nám nepiš.
Radši počkej naň,
až ho u sousedů někdo napíše.
A pak k dílu! Capisce?

Z vína, zvláště toho slabšího,
stojí-li nějakou chvíli,
snadno zbývá ocet.
Pane můj, v tom se snad neomýlí,
kdo tvou knihu pročet.

Činaři či Číňané
nebo příští činovníci?
Vyrábějí samé velké činy jen
s přeukrutně vážnou lící.

Že jsou příliš činči?
Nu, co škodí?
Jsou příznivci vlivní, rádi nemají
to, co příliš řinčí.

Do Bohnic mne posílá pan Machar.
Milý bože, to je ňáká satira!
Tlustá jako poleno! Vtipná jak chachar!
Hrot však do *Něho*^{*} se zadírá:
chudák, zapomněl, že ze Střešovic
blíž je tam, než co bys hodil střevíc.

Jedna cela prázdná je tam, v ní pár lavic:
bezpečně v ní bude schován
starý megaloman.

^{*} Velikáši à la Vilém II. oblibují si velká písmena; povolme to tedy i našemu generálovi a básníkovi na penzi.

(ale mohla by to být také: česká politická, vědecká, společensko-klubistická atd.)

Kamarádi z mokrý čtvrtě,
zaplať pámbu, že jsme se tak sešli,
zaplať pámbu, že jsme se tak našli,
jak jsme rádi, kamarádi,
máme chlívěk, že jsme se tak našli.
Máme chlívěk, na ocásek
dáme my si mašli,
máme chlívěk, že jsme se tam vešli,
všichni vešli.

Prasátka jsme způsobná a stoudná:
stejný rypák, stejná štětka,
v korejtku to hezky šplouná,
ba jo, šplouná,
a pomyje dávno nejsou u dna.
Stejně slunce, stejný chládek,
ať žije můj kamarádek,
stejný rozum stejně sluší:
věřte, kmotře, věřte, tetka:
svině je ten, na mou duši,
kdo vypadne z vrátek,
ba jo, z vrátek.

Kdo vypadne z vrátek,
cestu nenajde nazpátek,
svině je to:
proč na hubu nedal on si plátek?
Jo, jo: kdo vypadne z vrátek,
brzy pohřební mu zahrá
ten náš kolovrátek,
ba jo, kolo-
kolo-, kolo-
kolovrátek.

„Ty, pan Vachek brání plodnost.“

„Jakou? Tu od Zoly?“

„Ne. Svou vlastní.“

„Nu, to je pak jiná. Že ho huba nebolí.“

^{*) Bylo napsáno asi před 4–5 měsíci; ale stává se aktuální, když p. Vachek začíná vydávat své sebrané spisy ve 20 svazcích.}

„Přiznáte snad, pane redaktore, že má vlastní tvorba má v sobě kus běsa. Aspoň Manfred Macmillen nebo Scarabeus zavánějí hodně infernem a nelze o nich říci, že obsahují početné průměrnosti.“

J. Karásek v 1. čís. Literárních novin

Prokletá to zem!

Ne a ne rodit démonů!

Tož třeba je pěstovat. Vem kde vem!

Karásek nabízí je pod cenu:

na kopu jde jich šedesát

a jednoho dá nádavkem.

Tiše, tiše! Pravda, střílelo se:
 Radotín a Duchcov, Košúty.
 Tiše, tiše! Žádný sten a vzdechy:
 to jsou jenom štace jedné maršruty.

Střílelo se dnes; a zítra třebaš přijdou:
 Trenčín, Košice a Šúrany.
 Cožpak žandár za to může,
 že mu vběhne psisko do rány?

Tiše, tiše! Ať je puška
 o líc dobře opřena!
 Tiše, tiše: ať je rány dobře slyšet,
 ať se z dálek vrátí jednou ozvěna!

1. Dal vdovin groš

Že nějaký demagog z stříbrna prava,^{*)}
 své mladosti trosečník, patokář bezzubý,
 po tobě slinou plil, jak mu šla od huby?
 Buď shovívav!
 Vždyť je to vše, co dneska rodí jeho hlava.

2. Psi a psi

Jinde pes, když zuby ztratí, aspoň močí
 na kříže a na patníky. Ale u nás: jiná finta.
 Předojemně po tobě on oči stočí
 a na boty ti přeoddaně slintá.

3. Nepromokavý

Na nějakém tom špatném verši, to ti odpoví
 v Čechách dneska každý, málo záleží.
 Jen když karakter byls juchtový
 a za vzor můžeš sloužit čs. mládeži.

^{*)} Pro neodborníky: čeština rukopisná!

K své potřebě si, bratří, volte zákoutí,
jak komu páchne nejvonněji.
Pes každý, jak dovede, ať štěká
a močí. Moudrého to sotva zarmoutí.

Ale poutníky, co do dálavy žene tucha
snu a krásy, a jak jdou kolem vašich oken,
chraňte aspoň od pomejí
svého ducha.

Ze severu bouře jde, z Polsky mraků jde průtrž
a z Maďarska ženou se kroupy.
Kdo tohleto nevidíš a nemáš strach,
jsi Honza a k tomu nemálo hloupý.

A doma, můj pane, teprve zle je.
Fašírka všude a všeko, i v okapech domů:
sto fakult, sto pedelů, děkanů tisíc,
veterináři i Husova fakulta k tomu.

Ó doma, můj pane, to bude teďka zlé:
zas bude Gajda generál, mžíkem
si natáhne lampasy trochu jen olezlé
a šavli si uváže nad pupíkem.

A Horký jednou týdně, bohatýr,
fík nám seká, pecky po nás on hází a štopky,
rek je on ve válce tužený, na socany štír,
špíny on lije po nás celé hned škopky.

Za války zfackovat chtěl on Štefánika,
s babami se teď spokojí, nemá-li chlapa.
Když neplane zrovna, génius aspoň rád bliká,
a čert v nouzi, jak víte, i komáry lapá.

Už víc jak před rokem Neumann se v Přítomnosti
políbil s Peroutkou převřele velmi:
nu, příklad snášelivosti, té křesťanské ctnosti,
daly nám tyhle dvě pohanské šelmy.

Mlasklo to po vlastech v šíři a dále,
ozvěnou k horám se nesla ta příkladná pusa,
Prachovské vrátily nám ji pak skály:
rozuměj, kdož nejsi beran anebo husa.

A tak my se tedka sbratříme všichni,
svárů a pŭtek my zabijem zmije a červy.
Můj vrahu, blíž jen pojď a na mne dýchni,
já vydržím, já mám ty českobratrské nervy.

Neboť věz to, my jsme ty milé dětičky,
co se tak rády hledají ve tmě.
Ne, my nemáme strach, my se jen bojíme
a my jen škemráme: Tati, veď mě!

Za ručky vemem se a hajdy, do postýlky:
snad ty bouřky přespíme, cinky a blinky,
k sobě se přitisknem drobnými tílky
a ráno budou jen trochu mokré ty plínky.

Slezme se v hromádku jako ti švábi!
Sám bít se? K čertu s tím! Dnes kolektiv vede.
Svůj odstín mít, koho to dneska už vábí?
Košile všude jen bílé, černé, rudé a hnědé.

Chroustů mnoho se letos vylíhlo,
žít budem v roce my převelmi horkém;
věci se budou dít?... No, já posloužit chtěl jsem zde
jen tímhle tím malinkým vzorkem.

Jeden *hořec-uje*,
druhý *žal-ní*.
Hoši, hoši,
to jste komunardi skalní?

Přece víte,
zákony jsou na to v SSSR tuhé.
Je soukromé neštěstí a veřejné štěstí.
A to první, hergot sakra,
musíš vždycky dovést obrátiti v tohle druhé.

Tak například:
umře básník.
Soukromé neštěstí, řekneš.
Ba ne: veřejné to štěstí.
Tak se musí dovést
vždycky, kluci, všecko sněsti.

„Podle dodatku k paragrafu 18 zákona na ochranu republiky bude trestán vězením od 8 dnů do 3 měsíců každý, kdo popouzí k násilnostem, nepřátelským činům nebo zášti i proti jednotlivci proto, že je stoupenec demokraticko-republikánské formy nebo demokratického řádu Československé republiky.“

Zpráva z novin

Nejen republiku, nejen sloupy,
třeba chránit i latě, i republikány.
Jsou na vyměření, chudáci; a slabí a hloupí.
Zubr, kivi, blboun, ty příklady buďte tu dány.

Úspěchy v chovu dobytčářském

„Beneš a Blažena jsou hřebec
a klisna českého chovu...“

Režisér Bor v obraně své tzv. aktualizace Shakespeara.

Pokroky děláme veliké v rase.
Tak anglického plnokrevce
přepěstil Bor na českého hřebce;
ještě že zůstal přítom sám
(umělecky) to poctivé domácí...

Riziko kritikovo

Varuj se soudit Jana Čarka:
jinak po ruce hnedky bláta je kárka.
„Venkov“ je jediná rodina:
hned rozštěká se celá psí dědina.

I

*V úvodníku Národních listů
z 2. prosince t.r. nazývá nás, podepsatele
známého manifestu, p. dr. Karel Kramář
„spisovateli“ (v uvozovkách).*

Jsme tedy jenom „spisovateli“.
Ještě že neřek: s odpuštěním.
Sakra! Jak je ten prosinec veselý!
Jak začíná bárinským zafuněním!

Škoda že vás tak vysoko cením!
A dát vaše jméno do uvozovek – že ne! –
toho já nesvedu. Pro mne jste stále: KRAMÁŘ.
Do slova, do puntíku a do písmene.

„Ti naši ‚levicoví spisovatelé‘... kteří tomu
národu povětšinou dávali jen literární hieroglyfy;
nic, co by pozvedlo, zahřálo duši“ –

*Dr. Karel Kramář v Národních listech
2. prosince t. r.*

Vlastenecké srdce vaše rozehtáti
nedoved z nás nikdo, žal, ó žal!
Ale, brachu, zde i všichni svatí
krátcí byli by, jsem v duchu prál.

Zledovělé srdce kejklířovo
neprožehne žádné, ani lidské,
ba ni boží slovo.

Na studené nohy vynašli už lidé bačkory,
ale na ledové srdce, všhecka práce marná,
nevynalez ještě nikdo ani futrál elektrický,
ani kamna stáložárná.

Pozornost za pozornost
(Ad. Hoffmeisterovi)

To věc lehká není, býti kat.
Mnohý za tím vyšel, rád
by: a přec i v nejzlejší karikatuře
zůstal trochu – advokát.

Trochu chválí, trochu haní,
trochu koketí a málo zraní,
a pár vtipů honí na šňůře.
Ale sotva zabije:
ne krev, inkoust se zpod pera vylije.

Není kdo chce kat:
mnohému v tom brání – advo-kat.

Bronz sv. václavský
(Josefu Machovi)

Sv. václavský bronz, ať můj, ať Myslbeků,
slinu vrací pomluvači odpovědí
a ta potom pevně
v tváři roků několik ti sedí.

Proto pozor!
A mírni se v své mstě i ve svém vzteku!

Invalidní

*Akademik X dostal cenu za velkopěstění
vlastenectví ve svém celoživotním díle veršovém.*

Vy se ptáte, zač mu metál
byl jest dán?
Inu, za verše to není:
marné snění
za nic nestojí.

Už je odtroubeno, už je po boji.
A tak jest mu ordn dán
za ten vlastenecký buben
a za k němu přináležející stejný chřtán.

Česká sláva

Nejdřív je to kupka smetí, neřádu,
který vychrlili na tě P.T. nepřátelé;
pes ji množí, rošťák v noci směle
do zákoutí leccos uloží tam zticha;
politický blb a literární pobuda
z lží a z pitomostí svých tam leccos také vmíchá –
a tak to svinstvo roste, kypí jako rozhuda.

A když dosáhne to tak rozměrů Popokatepetlu
 a tys zatím zavřel oči světlu,
 jednoho dne naráz v letním teplu
 speče se to na mramor.

Pomník máš, můj synu, nevíš ani jak:
 zde máš recept na něj, český patent,
 neomylný vzor.

Strom bolesti

Památce R. S.

Všecko je, jak by ses vrátiti měla co chvíli.

„Při starém všecko:

buď kliden,“

namluvit snaží se mně Tvé věci
rozhozené kolem před chvílí teplou Tvou rukou,
jakoby vypuštěné z ní na krátký oddech,
než k nové je povoláš službě.

Zde bělostný šáteček Tvůj schumlaný leží,
krajka na něm se chvěje
zimomřivě v průvanu dveří,
vůně pleti Tvé lpí na něm posud.

U dveří tamhle čepeček visí:

zpola jen zplihlý
tvar zachoval posud Tvé krásné světelné hlavy
a jako plachta je, která čeká,
vpád větru až vzduje ji,
vykoupe v slunci,
k novým myrtovým donese břehům.

A ze zášeří onde střevíčky korálky svítí,
jakoby na schovávanou hrají si,
do kouta zaběhly, zdá se ti, schválně.

Rozevřena, rozčtena u okna po Tobě volá Tvá kniha
a nabízí marně paprsku slunce,
které rudé vpadá sem zpod lemu zimního mračna,
zakleté němé své zvuky –
rozzpívat dovedlo jich jediné světlé Tvé oko.

A rozepsané jinde leží Tvé listy,
řádky po blance běží, jako by k cíli letělo kopí,
zrazeny náhle se lámou –
na chvíli, navždy?
Duch Tvůj ještě z nich srší,
pálí a žehne Tvá jiskra.

A přece: klam je to všecko;
všecko jen život zde vyhlává, nic zde nežije vpravdě
krom Tebe.
Jediný pohled na Tebe stačil,
na přísnou něhu Tvé světelné tváře,
která je živena ze zdrojů jiné krásy a slávy,
nežli je naše,
abych rázem to postih:
jenom Ty jsi zde skutečnost, jenom Ty jsi zde pravda.
Ty jediná, která bez hnutí ležíš,
na srdce boží stržená všemocnou dlaní,
odňatá Jeho pravdivým soudem
bídácké ubohé lžilásce naší,
včleněná nyní v Jeho přesvatou bytost.

Na srdci božím pokojně složena kveteš:
a bytost Tvá celá je jediná zasmrtná éterná růže,
jež světlem tváře Jeho se živí
jako květiny pozemské rosou a deštěm.

Klam a mam ostatní všecko,
zdaje a mátohy utkané ze tmy, šalby a mrazu –
a já nejřídší ze všech.

Po sobě hmatám, tápu horečnou rukou,
abych se ujistil, že z pevné hmoty jsem posud,
ale novým orgánem, který v chvíli tu vypučel ve mně,
vnímám a vidím:
prázdnost jsem jenom a propast.
A šíří se, roste, láká a vábí,
a zavrať mne jímá skácet se do ní:
tu v hrůze volám svaté Tvé jméno.

Mátoha jsem sám sobě,
hadr spředený z temna, šalby a klamu,
bědná onuce žalná
přehozená přes jakous strašlivou vesmírnou ránu.

Vytřeštěný v celé své prázdno a pusto
vím teprve nyní:
jak *nejsem* a nikdy jsem *nebyl*.

Ty však Skutečnost jsi již sama,
střed světa a jeho rozkvetlá Sláva.

Obrozeného, osvobozeného světa básnířko...

Země obrátila se právě ve svém vesmírném odvěkém loži,
ke slunci znova se zdvihá,
líc svou za ním, spanilým, v touze zas stáčí:
světlo nové na ni se z něho zas lije.

A výchvěj jeho první na mne, studený, lhostejný, padá:
na oku mém vytřeštěném, zoufale podřatých pažích,
které mráz láme, křeč jimiž trhá,
pablesk jeho ledový zsinale hoří.

Ty však pokojna ležíš. Jediné na Tvé líbezné průsvitné skrání,
podobné lístku sprchlému s okvěti jabloně v máji,
mladé slunce duchovým svitem plaše se směje:
o divech obrody světa zpívá Ti, která
v mlčení přísné vnořena,
nasloucháš, zdá se, jinému hlasu.

Z dalek větších a mraznějších ještě, nežli jsou tyto,
on vpadá sem stříbrně zamženým témbrem,
sfér harmonií zpívá svou zásvětně roztálou, přezhovou píseň,
za vjemen duší našich položenou,
jež je nám pouze mrazem a hrůzou a rachotem
roztříštěného krápníku mihotavého
z noční kosmické sluje,
přikovaných duší tesklivé věznilky.

Osvobozeného, obrozeného světa básnířko,
život která jsi pojímala, tvořila lepší a lepší,
vysoko vylétlý nad tuto bezkřídrou pozemskou tíhu,
k světelné podobě svojí,
Ty, jež ze tmy nebytí vyvolala jsi tisíce duší
či rozdmýchala jiskru jejich v plamenný požár,
jako jaro ze země loudí a zažehá na tisíc kvetoucích stvolů,
v mraze tom tmavém, ve tmě té třeskaté kde jsi?

Svět kolem Tebe k novým cílům se řítí
po drahách, které Tys vystlala dílem svým, duší svou, teplem;
a tisícero nit stav jeho obrovitý kol Tebe sprádá
a člunek jeho chvátavě létá, kmitá se v slunci,
horlivý dělník, nezmdlelý v radostné práci,
a rychle utkává v osnovu všecko, co žije, všecko, co zmírá.

Tebe i vepřed v ni, ale ne skutečnost Tvoji,
jen matný z ní odlesk, chabý jen obraz a odraz,
ubohý plod lidské ubohé mysli, vězněné ve tmě,
a jež proto pojmuti nemůže světla,
mátohu kalnou, jak ji ve vnějšek promítli lidé,
zkreslenou k žalostné podobě svojí.

Ale Ty vpravdě jsi jiná a jinde.

Vyňatá ze sítě tísně, mrazu, klamu a temna,
kam lovec zlostný Tě veštlal,
volná, jasná a slavná vracíš se k Původu svému,
ke své Příčině první, líbezná, spanilá, mohutná, světelně stoupáš.

Jako strom, dlouho na skalách vadnoucí v písečné půdě,
přesazený teď do rodné bohaté prsti,
mír piješ, zdraví a sílu, krásu i velikost kořeny všemi,
jimiž ses vkořtila do středu bytí,
a odtud tryskáš hned k Bohu
statisíci a statisíci ramen a větví a listí zelených věčně.

Ale pláč náš všecken, nářek a slzy
 více Ti nejsou než vzpomínka dálná a šerá
 na šumot hluchý krůpějí loňského deště
 v uvadlém podzimmím rzivém a dřevém listí,
 které Ti vítr pod okna náhodou zavál.

Předjaří

Slunce se s oblohy lije v zlatistém dešti
 a dvůr i kout každý dnes prostoupí v milostném štěstí;
 a není žádného, byl by hluboký jako ta studna,
 by se v něm nesmálo prstýnkem duhovým u dna.

A stromy a keře a pahýly, kořání,
 všecko, co člověk serve a ve zlobě poraní,
 ať hvozdy to temné, ať prosvitlá doubrava,
 vše se mu v důvěře odkrývá a v lásce se oddává.

Tys také, ó srdce, jediná rána a jediný úpal,
 nepřítel zlý tě celé zrubal i zdupal;
 kde však slunce tvé svítí, chudáku zpleněný,
 aby tě objaly jeho hojivé plameny?

Jsou slzy, které pláče nad bratrem brat
a žena nad mužem,
když za vlast chystají se ke krvavým obětem.
A světec v zraku slzy má, z extáze
kdy do života vrací se a na zemi
ho tíha těla zas již váže kamenem.

Jsou slzy soucitu a lásky, pokory; v odraze
ty nesou čin a víru, krásu, jež je prolily.
Jsou slzy světa nad bídou a jiné mučedníku k úlevě
a jiné poslěz, nejčistší, tož slzy radosti,
jež díkem životu duch zaplakal i v muce spanilý.

Ty všecky znají andělé a jimi světece světec pohostí
za branou života: ty jsou chléb milosti.

A jiné cherubíni pletou Bohu do věnce
a jiné poslěz vesmír množí o hvězdu neb o slunce.

Než jsou též slzy jiné, slzy marnosti.

A ty stín pláče za stínem,
po břehu chodě podsvětním a málo hostinném,
kde písek neplodný a něco hořkých trav;

u něho moře bolestí řve z temných par
a před tebou stře horečně svůj pustý var,
jenž marně čeká na rozdělení
a vyhránění v tvar.

A ty jsou také prázdný stín
a kalný odlesk čehosi, co nebylo, a přec snad mohlo být,
co zhaslo dřív, než rozžalo se v svit.
Ty jsou jen krůpěj zbytečná do vodné záplavy,
do kalné světa povodně,
vylhané vnitř i vně.

Ty jsou jen pokrytecký rubáš mlhavý,
v něž halíš tělo, jež jsi zavraždil,
a který studí víc než sama nahota.
Ty jsou jen marný trud a ďáblova robota:
jen vodou rozředěná sůl,
půl zbytečnost, rouhání půl
a celé zatracení.

V zahradách kosi jakby ze skleněných fléten
 bublinky teplé ve vzduch pouštějí, v němž nedávno tál sníh.
 Od loňska sváté listí stře se kornoutově po lesích,
 je nádech zeleně v ně ledva skvrnou vpleten.

Vysokým nebem vlhký vítr teče od západní strany
 a tučná mračna žene:
 po pláních polnice jeho plechově hlaholí.

A pod ní je země dvakrát nahá, pokorná a nízká.

Než slunce výbojně a útočné je,
 a odlesk břeskný z něho stále pryská
 a do tisíců střepů tříští se; a padá
 na řeky, rybníky, do lesů, do polí
 a z kalužin a ze stojatých vod tě bodá do očí,
 až zabolí.

Však mraků dým se stále bije s ním
 a září jeho často jako mokrým hadrem stírá:
 a všecko pod sebou hned činí bázlivější
 a studené a zaleklé a ještě plašší
 v těch polích, do dálek jež rozešla se sirá,
 a jako nemocniční plachty pod obry mrtvé
 teď tě straší.

A velké ticho modravé jak ze zamklých zvonů
 na všecko uléhá, jak den jde k svému skonu.
 V něm duše tvá se s osudem svým otráveně hádá,
 a číše blínu všecko je, oč nebe nyní žádá.

A rázem noc je tu, svět unik zcela do dálky:
 co nad tebou teď mží se, ta noc hvězdná,
 nic není víc než mrtvý úl a dílná smrti bezdná.

Na stole pro hrob Tvůj jsou připraveny petrklíče, fialky.
 Noc jde a ony pohasly: teď ve tmě jenom vůni straší.

A noc je tu. Kéž byla jen ta Velká, poslední!
 Zdar ti, ty moci ničivá, ty věrná, odevěká!
 Ty nektare, ty schystaný ne bohům, ale pro člověka,
 jenž odvalu má sáhnout po tobě!
 Kéž není zory a kéž není dne, jenž tebe rozední!

Teď v jizbě cos jak mrtvá vůně ještě straší.
 Však noc již zde: ta, která myšlenky i vůně zháší.

I

Novorozeně jsem.

Nemluvně, které vrní jen posud,

zrozené z mrtvé matky, v hořícím domě,

z plamenů zdvižené ohořelou svrastělou rukou

stařeny chůvy,

kteřá za chvíli zemře od popálenin.

(Jsou rány, ty víš to, má duše,

pro něž oleje není.)

Od matky násilím oddělené,

z lůna jejího vyříznuté

studným ocelovým chirurga nožem,

vyrvané jeho drsnou, chlupatou, v karbolu koupanou pěstí;

vržený do světa

zoufalství zmetek;

nekryté pleť ni koží ni vlasem,

sama krev, maso živé, rána, vřed, příškvar a neřest;

nervů zmotaných klubko;

nejmladší, nejstarší vina,

spletená v jakýsi záhadný uzel,

kteřý si pro paměť zrobil kterýs bůh-blázen,

aby pak zapomněl – opil se patrně v krémě kdes zatím –

smyslu a účelu jeho.

Nevidomý, s očima zalepenýma,

tápu, v každou vrážeje hranu,

bije do každé čelem stěny,

hledaje marně z žaláře východu,

kteřý sám jsem si zazdil

hodinu před tím, než jsem se zrodil.

Slepec, zanechaný vůdcem

na křižovatce veleměsta,

kde nejvíce do tebe vráží

lidí i vozů, zvířat i vlaků,

kde zvonce signální řinčí, píšťala ječí a volá,

sta zdvihá se rukou, jakoby nad tonoucími,

a kletby rojí se jako mouchy ze zdechlin v létě –

kde hmoty vládne železný zákon a její tíha

a člověka drtí jak koleso červa.

Víc opuštěný nežli včerejší nemoc,

jež odložena tím, kteřý v ní dožil;

nežli hadr, kteřý žebrák malomocný

sňal právě s hnisavé rány,

dřív než ji v potoku omyl.

Tak klopýtám, tápu, pahýly rukou

vrážím do skutečností,

jež byly a jichž nebude záhy,

nebo do těch, kteřé se zrodily právě –

a provívám si stezku

mezi věcmi, lidmi a smrtí,

jež kde jen, kde jen, pověz mně, ústí?

A přeče žiji a rostu a k čemusi zrají.

O Nový rok zrozený
z omládlého slunce mrazivým červánkem jitřním
zároveň se světlem nebeským rostu a zrají.
Neboť vězte to:
jeho jak přibývá,
muk mých i přibývá, bolesti, hrůzy –
a který růst nad to je jistší?

Orgány nové si, cítím to, vyvíjím z každé své rány,
vždyť každá, vězte to, rána, vřed, boule
je pupenec na lidském nalitý keři,
z něhož vyrazit touží ne květ, nýbrž vítr i světlo,
z něhož vystřelit touží vůně i láska
i hvězdnatá propast:
a zakroužit nad ním chce se jim savým hlubokým vírem,
který by vyvrátil jej a unesl nakonec celý.

A vězte i: každá rána a bolest hluboko setá
jest více než budoucí chleba,
jest více než slíbený život:
je zasetá zrající Radost –
a šílená raketa jásotu vytryskne z ní v den jeden
a vesmíru osy až dotkne se výlevem zdraví a krásy.

A jistě již, cítím:
všecka má bolest a bída
je kukla jen temná,
jež cosi hlídá a střeží
a přelstí tu touží člověčí oko,
by nezřelo toho, co v nitru se zmítá
jí pohybem prvním,
kterým tma se hláskovat učí
první o světle tuchu.

A vím: letnice přijdou;
a den bude nejdělsí v roce,
tak dlouhý, že dosáhne ramenem jedním
až na pól a druhým ještě jej přeční:
a ten vybouří bolest mou, aby pod ní nalez mou sílu.

Po jiném dni zatoužím tehdy,
ne po tom, který rozpouští ledy severních moří,
než po onom, kamenné lidské peklo v něm jihne
na rosu vlahou,
který dosáhá daleko před zrození člověka
ramenem jedním
a za smrt jeho ramenem druhým
a ještě ji daleko, daleko přeční,
a v objetí klenebné objímá hustý životů zástup
– jako kupole chrámová pod sebou stíněné davy –
hustý životů zástup, jenž dává teprve jedinou Duši.

A tehdy vyšlehne ze mne má Radost,
dlouho jež v bolestech zrála,
a uchvátí mne jak vítr chvátívá plevu.
Mé ubohé tělo spadne pak se mne,
jako spadl kdys s Lazara rubáš,
a chvíli se povleče jako cár mlhy,
než pochopí, že má právo být nyní hvězdou.

Ale já vzlétnu, vzlétnu za tváří Boha,
puzený velikým výkřikem svého vnitřního ohně,
jenž touží uhořet ve větším, ve větším, ve větším žáru
a roztátí naposled v samotném Světle.
I vzlétnu opilý, nesený vichrem,
ježž rozdula odvěká Láska,
táž, která vložila do mne tato má éterná křídla
a sestrojila vzor jejich
miliony let před tím,
než jsem byl počat.

A nesený jí se se sluncem střetnu
 a pochopím, že nebylo více než čadivá lojová svíčka,
 jež dýmem svým haliti chtěla mně Světlo
 i malodušně chránit mne před ním.
 I odsunu je, jako dítě odsouvá míč
 plátěný, z pilin zrobený, strakáčka kulovitého,
 jenž je mu v cestě;
 i odkutálí se jako škvára nebo zbělelá lebka.

A Světlo tváře Jeho zalije mne pak i všecko.

A v chvíli tu růžemi rozkvetou na zemi hřbitovy všecky,
 i ty statisíce let staré a propadlé do lůna země,
 a vůně šeříku zdvihne se jako modravý oblak
 ze všech mrchovišť, rasovišť země,
 kolikkoli jich kdy a kde bylo.

A tvář země celá bude jediný bělostný úsměv
 třešňovky rozkvetlé v divokém máji,
 jak tomu bylo tehdy v táborském větrném kraji,
 kdy jsem s ní k zamořeným chalupám na stráni kráčel.

K nemocným skvrnivkou šla bez bázně tehdy,
 klidná, jasná a krásná,
 lék nesouc, posilu, naději, zdraví;
 pokojně stoupaly nohy její, laskavé pastýřky chudých,
 a střevíčky její o velkých kovových přezkách,
 střísněné rosou, jež nesešla posud,
 smály se, jako smějí se bezzubá ústka dětská
 rybím okrouhlým smíchem.

Vnik do Tvé bytosti a v srdci Tvém se složil,
 vždy hlouběji se vdíraje. Jak norec, který hledá dna,
 do říše tmy Tvé sestoupil; jak kovkop, který zná
 své řemeslo, se vtíná zemi tiché do žil.

Jen hlouběji a hlouběji! A vniknout do posledních tkání!
 Čiv prolnout poslední! Prostoupit každý svaz!
 Jen hlouběji. A neznat mez a neznat hráz;
 a nedbat bolestí ni nářků ani lkání.

Jen do tmy hlouběj za poslední práh! A jak se dolů prodíral,
 výš koruna se jeho pjala. Andělé tam spali ve větvích
 a plody zlaté hořely, hrdliček zněl z ní smích.
 O listí v noci hvězdy zvonily; a ve dne stín se stlal,

to pro poutníky života zlem poraněné.
 A bujel víc a víc; a diváku jen jedno bylo žal:
 to ve chvíli, kdy nebe dotkne se, že síly Tvoje vystřel –
 že nad hrobem se Ti až zcela rozeklene...

Kdo v Tebe jeho zasil plod? Kterýže bůh? Či který
 jej vítr zanesl a z kých pralesů dalekých?
 Či z jakých tmání, odvěký kde leží led a sníh?
 Či z krve tůně zlovily jej Okeanu dcery?

Já nevím. Jedno znám. To sémě hoře všesvětové jesti
 a všelidský s ním osud podivně je spjat.
 Po zušlechtění pláně toužilo. A k Tobě šlo. Je roubovat
 jsi mohla jenom Ty: v Tvé muce bylo jeho štěstí.

Mně bolest nyní sládne již; v ní děsu není pro mne více,
 co krev Tvá se mně v plodech jejích rumění.
 Co v Bolesti strom přelilo se Tvoje velké umění,
 i jeho šťáva chutná mi, ó Věčna zahradnice.

*Zapomenouti sebe v druhém
 jest zapomenouti sebe v Bohu.*

Háfiz

Měj dík za vítězný blesk krásy,
 jímž jsi mne ranila,
 a víc: za úsměv teskně plachý,
 jímž krásu svou jsi ihned zdušila.

Za světlo, jež jsi, přepokorná,
 skrývala ráda do sítin,
 za slzy, jimiž jsi se kála
 z nebylých hříchů, z nespáchaných vin.

Za všecko příliš ušlechtilé,
 co běře na sebe toužebně kříž,
 za právo, které cudně ustupuje
 ze strachu, že je na obtíž.

Tím dána byla vítězná Tvá síla,
 jíž v Tobě docela jsem utonul:
 v těch chvílích do Tebe se boží краса slila
 a já se v Tobě Jeho samotného tknul.

Již unikalas mně v posledních dobách víc a víc
a odkláněla hlavu svou a zastírala světlem novým líc:
za druhým sluncem, magickým, jež svítí za práh těl,
se květ Tvé duše tehdy pozvolna již otáčel.

Tak ručce dítěte se směje vodný pramének,
jenž dřív než zachytila jej, se se dlaně mu smek;
tak zora bouřlivá proráží les, jenž při zemi
ji pošetile věznit chtěl svých černých jedlí mřížemi.

Moudrosti jiné již, než naše je, Tys byla poddána
a snímalas již se sebe jho zlého tyрана,
jímž život pozemský; a jata vírem tajemným kdes mimo osy hvězd,
Tys toužila žeň zrazené své lásky v jiná pole vnést.

Pták mystický, Tys v zászvěti již snula hnízdo z činů svých
a muk svých zrno silas do nových, nezřených námi lích:
svou tvorbou zabydlívala sis nový svět, neznámý nám,
by činy Tvé, v anděly změněné, tam vítaly Tě k hrám.

A nechápaje chtěl jsem ulít nadšení Tvé zászmrtné
a věznit let Tvůj, lačný kraje za břehy zemského dne;
a špatný hospodář a dějů duše neznalý, já vidět neuměl,
kam míří, o letnicích ducha, vzlet Tvých obrozených včel.

Je půlnoc průsvitná a barvy mléčně bílé,
a pára vlašná těká po viníci, jež zde uzrává.
Je smutné srdce tvé a na duši je clona mlhavá:
pochyby o všem: pravdě, věčnosti i člověkově díle.

Teď nebe taž se, vod i země, nad sebou hvězd roje,
a všecko mlčením ti k smrti teskným odpoví.
Jsou věci zotročeny, spoutány, ty cítíš jejich okovy
do duše vřezány tak právě jako svoje.

Je tíha těžká k nezdvížení příroda i lidská duše...
A na obou, teď chápeš, leží temné prokletí:
strach před smrtí a nechutí dále za ni viděti,
a mdloba na životě lpěti zbaběle a hluše.

Leč v duchu slyším hlaholit již Tvoje výzvy k spáse;
v nich vzepětí a statečnost jsou prvním příkazem,
v nich dychtíš od otroctví osvobodit tuto zem
a křídla nesmrtnosti všemu dát, co zrazeno je v čase.

Z nich touha mocná do mne srší, v celé síle
se osudnosti tlaku vzepřítí,
hnout otroctvím a bédou, zlu se vyrvat ze sítí,
ne otrok přičiny být, nýbrž tvůrce cíle.

A vím to teď: je soustava jen propastí, co zve se světem,
 a úkol tvorby je tě přes ně přenést;
 teď smyslu nemají ti slova: štěstí, neštěstí,
 když všeho vidíš souvislost ne vývojem, leč vzletem.

Je čas, kdy ocún hořce fialový kvete na lukách
 a hořec na stráních již skoro dokvítá.
 Je čas, kdy korunami zřídých stromů nebe prosvítá
 a noční oblohou již hustěj prší hvězdný prach,
 jakýchsi mrtvých světů troska rozbitá.

Je čas, jež milovalas tak, čas Proserpinin,
 jak zvalas jej, ta doba dálných výhledů
 a tichých zásvětných snů, obrazů i vidin,
 čas lítosti se vším, co mizí ze života bez sledu.

Teď vlhká vůně stoupá z podupaných sítin
 u rybníků jak z ocele, jež zvolna stydnou,
 a zajíněný hrozen
 na zídce k jihu hledící, šetřený rukou vlídnou,
 již dozrává.

A všecko do šířek se rozstouplo
 a prchlo kamsi v bezmezí:
 i země, víc však ještě nebe nad tebou.
 Teď kolem aster jdeš, jichž dotkl se již první mráz,
 a z hlubších vrstev věcí, vidíš, tryská jakýs jas,
 jenž nad světlem dne vítězí:
 jsou věci nějak obnaženy
 a pohledem se z nitra v tebe vtnou.

Jdu ke hřbitovu v polích cestou křemennou
 a myslím na Tebe, jež nedýšeš
 a ležíš bez hnutí, ručičky dělné na hrudi složené, ztuhlé,
 zazděna v černé své truhle
 s tím líčkem pohublým
 a krásna k nevypsání
 tou krásou, již z člověka dobyt dovede
 jen život tvorby, obětí a lásky v odříkání.

A nemohu teď toho pochopiti,
 kdy slunce mhami prostoupá a dukáty po lesích svítí,
 kdy laskavé a teplé všecko pod ním od záře,
 kdy čmelák vzbuzený mnou zdvih se s bodláku
 a letem těžkým vrhá se mně do tváře,
 kdy motýl milostného lístku útržkem
 se nad zahrádkou potácí
 a cvrček hude pod mezí svou věrně tvrdou písničku
 a lidé v brázdách polí schýleni jsou při práci,
 kdy krev svou cítím v žilách chůzí zjasněnou,
 jak tepe do skrání
 a oheň tekutý, jenž v cévách tlí, po těle pohání.

Však rozum posléz pracně pochopuje,
 leč srdce nerozumí
 a nepřijímá;
 a vzdor svůj temně tlumí,
 pak tiše naříká a pláče.

Tu za zídka do polí výhled otevřený
 mně naráz rolníka objevil rozsévače:
 po svahu přechází na líše plné hnědé pěny
 a ruky krásným posunem do půdy zrní stříká;
 to z plachty rezné teplou měkkou prškou šlehá
 a do ornice poslušně hned uléhá a vniká.

Mně podivně ten prastarý děj srdce zžehá
 a teskně slavným rozdmýchává snem.

To drahé slovo Kristovo o zrně pšeničném
 mně v paměti teď zasvítí.
 Ty znáš je: setlít, zmařeno být musí, zemřítí,
 když z něho vypučet má a pak uzrát klas.

Je čas snů zásvětných a dum, je Proserpinin čas.

Po světě vzduchem prostydlým zlá Smrti vidina
 teď s přízrakem hvězd dávno vychladlých
 se vznášívá a nad přírodou jako popel poletuje.
 Ne hrůza z ní však mne již mečem protíná,
 leč slávy příští slib mně bouřkou předjarní z ní duje:
 v mou duši dýše pokojem svým teplý boží jih.

Jdu domů. Do tváře mi šlehá podzimní chlad ranní,
 když rozjímám o posledním Tvém velkém rozkvětu a zraní.

A zpívám, co zpívati musím

Ó janku ztřeštěný, svět ke mně dí, ó žalný blázne,
 ty zpíváš teď, kdy louka pusta je a pole prázdné?
 Kdy lesy v jeseni strnuly bez dechu a života,
 kdy na větve se jim již věsí smrtná dřímota?

Jenž nedoved jsi vyzpívat své léto a své štěstí,
 teď v zimě pod sněhem snad, ubohý, chceš kvésti?
 Jenž k šalmaje jsi melodii neznal nalézt slov,
 teď pěti začínáš, když nad hlavou ti shořel krov?
 Teď šílenství kdy třeští mráz v tvém zpustlém hvozďe,
 ty nechápeš, že pro tebe i *zemřítí* je pozdě?

– Mně lhostejno, co je neb není. Co má být, to zpívám,
 a zpívám, co zpívati musím;
 a písně své jak svého dechu já v sobě nezadusím.
 Ne píseň zpívám: *mnou* spíš píseň nová zpívá,
 jak vítr zpívá, když protéká lesem:
 tak ve mně vře a tak je živá.
 Chce dozpívat se pro mne nového jara i nového léta,
 chce dozpívat se jistoty lepšího světa,
 chce přes smrt přenést mne jak ptáka přes moře,
 chce času smát se v líc a chechtati se prostoře,
 chce dálku popírat a zlo a zradu času jako lidí,
 chce ze tmy světlo vykřesat
 a z nutnosti jha svobodu chce vypustit a zřítí ji se smát.

Chce smrti osten ulomit a peklu hrot.

Chce radosti se dozpívat, jak pták se hnízda dotvořil,
 čas věčnosti a sen se ve skutečnost vlil.

A lhostejno mně, zda to lidem vhod:
 neb cítím, víc že nejsem já než boží písňala,
 jež šťastna je, že na chvílku dech Jeho schytala.

On je to, který v nitro moje dmýchá,
 až plamen zdvihá se a chválu a čest zpívá
 Mu z muk svých ticha.

Před lety ze zraku Tvého do mne jiskra vyšlehla,
z duše Tvojí spanilé
vylil se do mne pramének světla.

Tvé slovo zažehlo v hrudi mé
jakýsi jazyk ohnivý,
jenž tam pak zpíval a hlaholil
v hudebních jiskrách,
v melodickém kouři.

To tehdy bylo, kdy ses rozhovořila
o svatosti pravé oběti,
o blesku krásy, pravdy, jenž přetrvá svět a jeho základy,
o činu, který od sobectví oproštěn
člověka přetváří a bytností jej novou nadává
i mimo časy, mimo všechny prostory,
o záru, jehož všechny vody světa ulít nemohou
ni ledy umořit,
o světle, jehož neobjaly tmy,
o poznání, tom posledním a velikém,
jež život lidský pozmění od samých kořenů
a smrti pláně přeroubuje na štěp života
a bytost tvou obdaří novým orgánem,
jak slabou matnou rukou vteřiny
se Věčna uchopit a zpřítomnit si navždy je.

A pramen vzrostl časem v proud,
jenž protékal mne celého
a mohutněl, jak mé staré břehy ledné podrýval,
a ve vnějšek promítal svůj žár a jas
a jasek tím v něm všecko prosvítíl:
jen v jeho světle zřen, byl život životem,
a slovo teprve on objevil, jež dalo všemu řád a sklad,
a bez něho byl pouhá hmota syrová a beztvářá
a hluše blekotavá tma.

A nyní, kdy jsi skonala,
on ze mne vytryskl, jak z rány tryská krev,
a podemlel mne, jako ona toho podmílá,
kdo v sobě nosí ji:
ve vnější svět se vklínila a včlenila
má řeka ohňová
a v něm svůj žije život zákonný
po skutečnosti příkazech
a v jejich rozměrech a jejím určením.

A dnes mne rve a unáší,
jak stéblo travné, lístku útržek neb svadlý list
chvátívá veletok,
jak jiskru hvězdnou, žhavý na obloze bod,
na ledné klenbě plecí, mihotavém hrudi křišťálu
nosívá obrovitá a bezedná kosmická noc.

Jí podmíněn jsem dnes
a život můj i moje smrt
mně dány v jejích hranicích:
z údělu jejího já plaše беру jen svůj díl,
a ona rukama mi svýma, správnýma, věrnýma,
obojího odvažuje
na hvězdných vahách
zákonný příděl.

Neživí ona pouze mne:
i hvězdy, slunce, dráha Mléčná
chodí do ní pít svou jsoucnost;
a s nimi všecko, co pravda je a skutečnost
a činnost v lásce tvořivé,
co víc je nežli klam a přelud, mátoha a stín.

Nemnoho mil má dnes snad do moře
můj veletok:
s ním brzy musí smísit se,
jak zora se se dnem mísívá,
tma se světlem a s nocí červánek.

A pak?

Pak: vím, že jedno bude s věčným Životem,
jenž leží za skolem jak světlo za temnem
a jaro za mrazem a země za mořem
a hudba za hlukem, hrdinství za bojem
a radost za hořem.

Zdar ti, ty propasti veliká, ty nadsvětlně hlubá,
v niž dráha lidská ústí se:
tě nejen hrůza zhloubila,
tě také Láska věčná sklenula.

Ne pouze život hltáš ty,
ty také jsoucno jakés vyšší za něj vydáváš.

Penězoměnče srdcí i vůlí!
Taviči nebes i země!
Ustupující, zdánlivě zbabělý velehrdino!
Proradče nejpoctivější!
Skrblíku a lichváři všeho marnotratnictví!
A nade vše: vášnivě klidný počtář spravedlivý!

A všechněch duší i dob, časů i věků
kupče nejbohatší a nejnuznější zároveň!
Jak přesné jsou vesmírné váhy tvoje,
do jejichž služeb zapjal jsi všechny světy
i všečen prach písččný, kolikkoli jich i jeho bylo i bude,
za miligramy miligramů miligramů
jasně ukazující
a udatnější nežli meč a zbroj jiných!

Míň nežli bublina na vlně oceánu,
 jež rozpryskla se dřív, než jsi ji mohl postřehnout,
 Ti žvást je nevděku, pomluvy tlach
 i bída těch, kdož kdysi blízci byli Ti,
 i všecka malost obmezení, tlak všech pout,
 jež na zemi jen člověk člověkovu může kout.

Tvůj duch teď trvá v stálé svaté radosti
 a touhu jedinou zná: tmám jen víc a více svítiti.
 Tvá tvář je svatě-klidně obrácena k Věčna ránu
 a k Bohu láska občas pouze červánkem ji zanítí.
 Jar nových denně dokvétá se duše Tvé keř spanilý,
 do jehož poupat všecky staré muky Tvé se zavily:
 tak mládneš zároveň, jak zraješ v Pánu.

Pod Tebou hluboko jak zanícená rána na kosti
 kteréhos žebráka
 se kouří život náš:
 a více není Ti než klamu lživý šláš
 a víc Tě neláká
 než smrti hospoda a její žalná čeládka.

Teď Bůh je slunce Tvé
 a pod ním kveteš, jak my vadnem pod hvězdou naší;
 teď Bůh sám objímá Tě

a Tebou proudí, kol Tebe se jiskří Jeho duch
 a proniká Tě, laská, dálavy Ti nejdálnější snáší
 tak jako nám jich malé díly éter nebo vzduch.

Teď duše Tvoje jediný je světla proud,
 v něm světy celé žíviti se mohou a v něm plout.

Teď úd jsi vzácný nového a nadsvětlného těla,
 jež je ne v plochách, ani v časech, prostorech,
 leč v hloubce niterné, za mezí rozměrů a pojmů všech.
 Teď se silami splýváš zcela,
 jež kosmos drží;
 teď vším jsi: propastí i oblohou, i mořem i vod strží,
 i ohněm duchovým, jenž za nimi se klene
 a všecky částky druží, jinak roztržené.

Jsi vlna, která vzlétá z ohniska i do ohniska,
 a blesků tisíce se z bytosti Tvé slávy stále blýská.
 A není místa, jehož neprostouplas ducha zázrakem
 a v němž se nezachvěla dotykem Tvým zem.
 Svět celý obsažen je v myšlenky Tvé výchvějích;
 je jeho bouří její dvih, je jeho tichem její klad.
 A nejvýše kde život se smrtí se bije v divé křeči,
 kde sténá svár a žehne boj a bouře nejstrašněji ječí,
 tam pláče hrdliččí Tvé lásky smích,
 tam padá rosa, padá ze sadů Tvých vonný chlad.

Já věřím, v dějích pozemského života žes účastna
 a světlo k vítězství že provodíš:
 kde klesá bohatýr, kde dítě hladoví,
 kde tvůrce-vynálezce drtí bídy tíž,
 kde pravda trpí násilí,
 kde zahořel lid celou duší za velikým snem,
 já věřím, tam žes přítomna, tam duch Tvůj popílí
 a dobro, pravdu, krásu posílí.

Vždyť z ran, jež život zasadil Ti, z rmutných, zemských ran
 teď světlo proudí a zář tryská hýřivá
 a zpívá o prameni Lásky pověčném.
 A mlha úrodná a teplá z nich již stále šlehá
 a hojněji než zrno z dlaně sedláka, který je rozsívá;
 a do časů tmy zapadá jak sémě zemské do líchy
 Tvá láska, krása, síla, dobrota i něha:
 a přijde den, kdy oplodněny jsou jí lidsky květné kalichy.

A zatímco se myšlenka Tvá všemi křídly
 po kosmu rozlétá a mlunem svítí,
 Tě nikde není zřítí:
 to Bůh je dům, v němž podstata Tvá bydlí,
 a veškerá Tvá díla jsou jen klidu Jeho odlesky,
 jak zachytit je stačí zor náš pozemský.

Ten pocel, jež jsem v rakvi vdech Ti na čelo,
 mně ve vteřinu vrať, jež poslední z mých chvil,
 až srdce stane tep a ztichne bouře žil
 a temno bez konce se na zornice sechvělo.

Až střežhlav v tmu se zřítím, do propasti nežítí,
 mne obejmí Tvá myšlenka, ve vítr ducha změněná,
 a přes propast mne přenes, jak zde nosí ramena,
 bych v třetím nebi uzřel zjev Tvůj hvězdami se sněžiti.

A každý čin svůj zemský ukaž mně pak v tvaru rozvitém,
 v němž dorost možnosti té poslední, jak Tvůj ji pojal duch,
 i nová díla svá, po vzoru nových snů a názorů a tuch,
 a jimiž za tisíce let rozkvete teprv zem.

A radost svobody mně zjev, jež vyrazila z otroctví,
 jak pod sněhem stvol někdy tráva toužně vyžene,
 a bouřnou slávu krásy, na zemi kdys podle rdoušené,
 i září pravých obětí a naplněných proroctví.

A nové dráhy vytyč tvorbě mé, zjev tvar mých nových sil
 a Boha viděti mne uč, kde skrytost Jeho největší;
 a jas Tvůj ať svou prostou jsoucností mne přesvědčí
 o ducha blaženství, jenž věčnosti se dotvořil.

A světlou radostí, jež tváře Tvé buď výraz ustálý,
 mi poznat dej, že všechny člověčího ducha výboje
 jsou jen ku zmnožení a vzrůstu nebeského pokoje
 v těch duších přešťastných, jež Bohu v pokoře se oddaly.

V tmě zřel jsem pláti rudou šibenici.
Kdos stojí tam, zrak jeho ve tmě hoří,
výš kdos se klátí, z noci temné noří
se údy jeho, tělo zdrané s děsnou lící.

„Kdo to?“ dím v strachu, rozžehuje svíci.
Kněz ale, strážce, zlekán její zoří
vráz zhasil ji (vál vítr divý z moří)
a děl: Sám hádej, čí tu tělo tlící.

„Tu pravda visí!“ děl jsem náhle smělý
(ač cítil jsem, jak nohy se mi chvěly).
Ne! – „Tož ctnost, lidskost, soucit vážný, snivý.“

Nic! – Bůh tu. Prodávám z něj levně šaty.
Kup! Věčnosti zde kabát bez záplaty. –
Vtom hnát škub sebou. – Bůh byl ještě živý.

Lká palác, portugalské rokoko,
 na fortnách myrt a rezed inkrustace.
 Vnitř v kapli z šedých perlí – maroko
 spí liliový Kristus maurské práce.

V své róbě tymiánu inkrustace
 v extázích šílená se zchvívá vysoko.
 Snů myrhu, bohů adorace
 lká palác, portugalské rokoko.

V mém horizontu nudy šarlatu
 mrak z máty prchlých esencí
 (ó vůně, rukou její shnilých milenci!)
 magickým ritem chorých záchvatů
 (nemocných kouzel v lásky šarlatu)
 v mystickém duše červenci
 (à propos vášně, smutní šílenci!)
 mře bez vás, bez katů
 v mém horizontu máty šarlatu.

1

V mystických duše úsvitech,
 v snech, v Pýchy fantomech
 v hudby tůni myrhy vůni
 mi Seraf vdech,
 kde s třemi Nevěstami
 mdlý již hrami
 v liljí Kristus trůní
 v mystických snech,
 v myrhy vůni, v máty vůni,
 v kouzelnic fantomech,
 v jich tunik bledých purpurech.

2

V mystických duše polednech,
 v orgií fantomech
 v liljí tůni masa vůni
 mi Seraf vdech,
 kde s pěti Vrahy,
 klín, prs nahý,
 černá Svatá trůní
 v mystických snech,
 v masa vůni, v mastí vůni,
 v kouzelnic fantomech,
 v jich tunik těžkých purpurech.

V mystických duše večerech,
 v snech, v hrobů fantomech
 v myrhy tůni smutku vůni
 mi Seraf vdech,
 kde s sedmi Hřích, Hřích,
 mdlý a tichý
 rudý Satan trůní
 v mystických snech,
 v smutku vůni, v máty vůni,
 v kouzelnic fantomech,
 v jich tunik shnilých purpurech.

Jak lodě pirátů v dál zahnaných
v svit luny stopen mlčenlivý
se nebem mlh tlum žene živý
na cáry strhaných...

A v plachet jejich popelavý sních
mdlý vítr hvízdá nápěv snivý,
co Satan zpěv mi hraje divý
o láskách zmrhaných...

Slyš, z houslí jeho starých, krvavých
po tónu tón jak lká a letí
do nebes mlhavých!...

To děvčat křiky jsou, po zradách zlých
jež opuštěny, bez objetí
teď lkají na ložích...

Žvatlavé pěšinky, travou napolo smyté,
pro děti, pastýře, ovce,
pro smutnou zvěř, smutnější lovce,
proč se teď zamýšlíte?
Ke hřbitovu cestu mi nepovíte?

Ke hřbitovu s věží,
jenž v mysli jak v údolí leta mi leží,
kde kaliny na zídku sněží
a ve slunci voní šeříku keře,
kde milý kdos, v srdce mé věře,
pootevřené pro mne
před lety nechal již dveře.

Den hasne. A přisvit blouznivě světlý,
ten poslední, mrazivě čistý,
pad do stromů v kostnaté, vychudlé metly,
jež dávno už shodily listy.

Je zima mi. Studený zoufalý smutek
přes věci na stínech, přes srdce na jehlách běží.
Je zima mi. A jízvy ze starých půtek
a rány z bojů, bolesti z minulých řeží

zas všechny, zhojeny jenom tak zpoly,
však nezaceleny, se ve mně teď otevřely.
Je zima mi. A do očí protivně bolí
rozžaté lampy plamen kalný a vřelý.

Jdu k oknu. Vysoké studené nebe,
teď první hvězdy se rozdoutnají.
Ta velká tam, jak v duši mne zebe!
Však srdce přec ptá se, co chce mi, co já jí?

A zdá se mi: plane ztraceným očím,
když po všem, mrazivě tak že jen svítí
k lekci té nesnadné, již se teď učím:
jak klidný na vraku rozbitém býti.

Tak zpřímá stát ještě v poslední časy
a přihlížet bez zloby stínu
jak divák k divadlu podivné krásy,
k hře smutné vlastního zhynu.

Co světa soud těm, kdo soudí se sami?
Ať luza komu chce tleská.
Já pro ni jsem nehrál.
Jen před hvězdami,
před sebou jen když čistý jsem dneska.

Skoro balada

Statně léta tři neb čtyři
 šípem ostrým na každý plaz míří
 ze zvonice, kde spí jinak netopýři,
 ukryt za trám nebo ve vikýři:
 Procházkově epos tak se začíná.
 (Zda plaz také zasáh,
 eh... hm... písnička je prajiná.)

Jisto: výtky jeho vážné byly,
 padesáti lidem život ohrozily.
 Ten zfalšoval literární směnku
 a ten dědku nedal pokoj na výměnku.
 Jiný zase, považte tu zlobu,
 ukrásti chtěl autorovi plavky
 (as tak celou jeho garderobu) –
 nu, nezničil bez nadávky!

Jiný zase obchod maří
 vlastenecky ctnému hokynáři;
 jiný soudí, do Shakespeara
 že píd' ještě schází nebo jiná míra
 Vrchlickému, Hilbertovi –
 proklet ničema buď, kosti jeho psovi!

Zatím sláva Procházková epigramu
 vnikla pod prejz, tašku, šindel, slámu,
 po vlastech se vlekla jak zimnice plouživá –
 a Procházka knížku svoji sešívá.

Nesnáz přitom jest jen jedna:
 autor nakonec si sedna
 jméno svoje, zvyk to proklatý,
 na čelo jí píše nebo na paty.

 Nával práce, jiných nástrah sítě
 eh... hm... víte, také roztržit je,
 možná že měl tehdy také zvláštní chvat:
 eh... hm... slovem: zapomněl se podepsat.

Pozorovatel mluví

Mládě svoje Serafínek
brání jak zuřivá lvice;
chce tím zatušovat čertův synek,
že je přec jen od oslice?

Pár hubených vzorků z Berlína
pro Prahu jsou velká novina.
Pár rádeček včera
do pera se připletlo nám z Kerra.
Ach, co škodí?
Jsme přec commis-voyageur,
a ten bývá, jak víš,
často také pašer.

Je společnost tvá hodna tebe
 a ty zas jí. Tož požehnej vám dobré nebe
 teď k zásnubům a k cestě svatební.
 Ó rychle, rychle, než se rozední,
 než pomine sezona honební!

Ne, ty v tomhle cirku nejsi august hloupej.
 Ke slávě české, synku, stoupej,
 tož na Kapitol, který slove Mariánské šance.
 Tam budeš nyní míti dobré šanse.

Šílenče, který ses prostorem zpil,
nes jsi pro nás snad poselství?
Myriády a myriády mil prostor jsi žil:
těš je teď, zpívej je, plač nebo řvi.

Ty však mlčíš. Do písku pouště zarytý
vychladáš zvolna, jsi zčernalý kámen jen
a žádná ústa. Spáleny na troud tvoje jsou rty,
v němotu nitra celičký jsi obrácen.

A marně stenal bys: pít, dejte mi pít.
Poušť kolem mlčí a neslyší,
a nikde rosy. Po písku klouže jen kovový svit,
hyeny štěkají, kvílí sýci a kuliši.

Je doba zloby, záští, podlosti a nenávisti, zrad
a jako hlína je těžký krví sycený vzduch.
Na rty se lepí ti a hruď ti svírá železná obruč i kruh.
Bič ve vzduchu sviští a vtíná se do kleslých zad.

Štít o štít tře se, meč o meč chřestí v dotyku vražedném,
zazpívá pták a děti hrají si ve stínu lafety.
Jak oči se střetnou, nenávist křesají. Prokletý
je každý, kdo jiný vzduch dýše a jiným sní snem.

Dýňové hlavy modlou se tyčí, vrah věncí se sám,
věčnosti, okutou rukou, podlý, vlívá se do tvých bran.
Ó těch zločinů proti Duchu, ó Kriste, jak znova jsi drán!
Anděla pošli, ó Pane, než docela zpustne tvůj chrám.

Anděla zbrojného, meč jeho měj démantný blesk
a všecko sžehni, co nízké je, a co podlé, spal.
A dej mi, ať vteřinu uzřím, jak jílec jeho se smál,
než hluché času přirazil dveře a zazdil jeho je třesk.

Je dois aller à l'école, j'ai beaucoup de choses à apprendre.
 C'est important pour moi, car je veux être un grand homme.
 Ma mère me dit que je suis intelligent, mais je ne suis pas sûr.
 Elle me encourage à continuer, à ne pas abandonner.
 Je vais essayer, je vais donner le meilleur de moi-même.
 C'est mon devoir, c'est mon droit.
 Je ne veux pas décevoir mes parents, mes professeurs.
 Je veux leur prouver que je suis capable, que je suis sérieux.
 C'est mon engagement, c'est mon contrat.
 Je vais travailler dur, je vais persévérer.
 Je vais réussir, je vais braver tous les obstacles.
 C'est mon rêve, c'est mon espoir.
 Je ne vais pas lâcher, je ne vais pas reculer.
 Je vais aller jusqu'au bout, jusqu'à la victoire.

Les adieux

O Venise, adieu, j'ai vu ta gloire,
 ta beauté, ta splendeur, ta douceur.
 Tu m'as donné tant de joie, tant de paix,
 tant de bonheur, tant de sérénité.
 Mais je dois partir, je dois aller ailleurs,
 je dois poursuivre mon chemin, mon idéal.
 Adieu, Venise, adieu, je ne t'oublierai jamais.
 Tu es restée dans mon cœur, dans mon esprit.
 Tu es devenue une partie de moi, une partie de mon âme.
 Je te remercie, je te salue, je te prie.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à Dieu.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à l'histoire.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la mémoire.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la légende.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la poésie.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la musique.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la peinture.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la sculpture.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à l'architecture.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la littérature.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la philosophie.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la science.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la religion.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la politique.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la justice.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la liberté.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à la fraternité.
 Adieu, Venise, adieu, je te laisse à l'humanité.

Versailles

Ó Versailles, sloupoví a háje,
mramory živé, loubí taje,
ó Elysium, bohy, králi zkrášlené,
když tebe uvidím, v mé hlavě
jak rosa svěží na vyprahlé uschlé trávě
se klidu trochu vyřine.

Mně zdá se Paříž jinou říší,
mí bůžci domácí v tvé tiši
co ukrývají se, větvemi věnčení;
ztad často pláně, horské boky
do krajin přílehlých mé vylákají kroky,
kde jilmů oblouk trojí ční.

Teď povozy a jiné divy
i stráží ponocných ruch živý,
vše zmizelo; již nejsi pýchy skvělé stan:
leč spánek a samota hluchá,
ti bozi, jindy cizí ti, a práce ducha,
ten dvůr je tobě nyní dán.

Ach mládí mému, žel a běda,
již práce ochutnati nedá
jakási chmurná zahálka a lenivost.
Zlá nuda duši mou již tráví,
v ní chabá usíná. Já chvály, cti, ni slávy
si nežádám, té touhy prost.

Šer, opuštěnost, matné stíny
a klidu chmurné tiché prohlubiny,
hle, čeho nyní ždám. Ó ukryj dnů mých prach
a živ, ač mám-li vůbec žítí,
žár bledé pochodně mé, jež již matně svítí,
na lásky sladkých chimérách.

Ó není duše ještě ztělá,
nevyschl život ještě zcela,
když pohled žen náš zrak i srdce zneklidní.
Kdo sleduje rád krasavici,
kdo u ní rád dlí, radostný neb stenající,
ten tíhu může nést svých dní.

Miluji, žiji. Šťastný kraji!
Tvar, jméno její se teď tají
již v tobě, vždyť tvé lesy jsem mu naučil,
když myslil jsem v nich, duši vznatu,
na chvíli tu, kdy viděl jsem ji, a pak na tu,
až poznovu bych u ní byl.

Ten pramen jen se pro ni
teď harmonicky ještě roní,
jenž tryskal kdysi z úst mi v bujně hojnosti.
Na rtech mých hájů tvojich přítmi
vytváří pro ni ještě básnické ty rytmy,
řeč bohů a řeč milosti.

Zla úspěšného svědku živý,
ach, kdyby ctný muž spravedlivý
moh srdce své blaženství ještě otevřít,
ó Versailles, vzkvetlé cesty tvoje,
tvé mlčení, v němž snů spí nejkrásnější roje,
by rozkoš jenom mohly sít.

Však často údolí tvá klidná,
tvé vrcholy, zátíší vlídná
se naráz pro mne v smutek těžký zavinou.
A vidím blouditi v nich stíny
těch davů, jimž soud proradný, bez jejich viny,
byl ustlal v rakvích pod hlinou.

Ten šťasten, Fanny, smrtelník, jenž s tebou dýše,
 kdo zří tě rdít se, usmívat se tiše,
 ten hosty božské zná z nebeských niv.
 Od dětství tvého nevinnost i něha vřelá
 tě hojně napájela
 a kouzly všemi sytila tvé krásy div.

A tam, kam duše vtiskla pocel, na tvé tváři
 mladosti růže s růžemi se studu sváří,
 že svůdnějších je plna kouzel, vnaď;
 a pohled tvůj, tvé rty i tvoje slova,
 to všecko med ten chová,
 sám mudrc jemuž nadarmo chce unikat.

Ó rci, proč nemám všecku slávu i čest lidí,
 jež talent, krása, vítězství jež klidí,
 bych na sobě tvůj zrak i duši zakotvil!
 By srdce tvé mé bylo, i když vzdálený jsem,
 jak ty jsi každým rysem
 vždy u mne, milená má, každou z chvil!

Zde byla, myslím. Jak je krásná! A ty zraky!
 Tak všichni dí; a chod její, ten byl také
 a také šat a také hlas a rozhovor.
 Na pahorku tam sedíc vychýlena,
 jak zatáčí se Seina,
 v snách patřila, jak klikatí se její vzor.

Tak bloudím lesy s obrazem tvým v duši:
 tak mladý srn v divoké pouště hluši
 krok rychlí svůj, jsa broky proklaný.
 Má v sobě ránu smrtelnou a ještě běží;
 u vody čisté leží
 a skon svůj čeká, němý, křečí trhaný.

Sám, bez rodičů, krajanů i příbuzných
 na ostrov hrubý uvržen a vzdálen svých,
 když zcela zapomenut na této jsem zemi,
 Francie sladké jméno na rtech tísni se mi.
 U krbu zhaslého počítám chvíle sám,
 si přeji smrt, na osud bídný naříkám.
 A nikde přítele, hlas jehož vlil by síly;
 jenž u mne usedne a nad tvář mou se schýlí,
 jež slzami se zalila, a v dojetí
 mně ruku stiskne a rce tiše: Co je ti?

A žije se, byť bez cti. Být tak musí, zdá se,
 jí a spí bezctný také přec.
 I zde, v ohradách těch, kde smrt nás pase,
 kde sekera nás losuje jak věc,
 psaníčka píše se, se tlachá, intrikuje
 a muže ženy šidí potají;
 i zde se zpívá, hraje, píseň i vtip kuje,
 i zde se sukně zdvihají;
 teď balon vypouští kdos přes okna, střechy,
 balonek vzduť povětřím
 a prázdný jako sedmi set syčáků měchy,
 z nichž Barère nejmíc učeným.
 Ten skáče a ten běhá, onen skučí zpilý,
 tam rozumaří politik;
 a ve veřejích železných teď brána kvílí.
 To tygrů, soudců našich, v mžik
 sem vstoupil zásobitel. Koho osud
 dnes pod sekeru povolá?
 Naslouchá, chvěje se teď každý; že on posud
 to není, zří, radostí plá:
 však zítra ty to budeš, hlupče necitelný.

.....

Jak vánek poslední, zhaslého světla tříště
 i skon dne ještě prosvítí,
 tak v lýru vsáhám svou u paty popraviště.
 Snad záhy bude se mi loučiti.
 Snad dřív než hodina v kruh hnaná v spěšném reji
 po ciferníku kvapící
 na šedesátý krok, jímž končí se pouť její,
 svou rafij složí zvučící:
 sen hrobový můj uzamkne zrak v spánku.
 Snad dřív než verš, ježž započal
 jsem nyní, dobere se posledního článku,
 zde v těchto zdech, kde vládne žal,
 se posel smrti objeví, odvaděč duší,
 vojáky mrzce provázen,
 a jméno mé se zavlní v těch chodeb hluši,
 kde bloudím v davu samotén
 a brousím šípy, jejichž cíl jsou podlí vrazi,
 poctivce ovšem slabá msta,
 a naitech mých mi rým pak náhle zmrazí;
 mé ruce vazbou upoutá
 a uličkou té tlupy sběhlé, seskupené
 mých spoluvěznů ubohých,
 již všichni znávali mne dřív, mne žene –
 teď nižádný mne nezná z nich.
 Nuž dobrá! Dost jsem žil. Jakáže přímost čistá
 a mužné věrnosti i cti

příklady svaté, i též štěstí tucha jistá,
 tak sladké muži poctivci,
 jakáže Themis, zločincům všem tolik děsná,
 a soucitu pláč vznešený,
 jakáže vzpomínka na dobrodiní vděčná
 a přátelství též výměny
 tě plní lítostí, že jdeš již ze života?
 Prchavý strach je jejich bůh;
 a úzkost; přetvářka. Je děsná naše psota!
 Tak zbabělý je každý druh!
 Ó smrti, přijď! – Jen ty mne můžeš vykoupiti!
 Že srdce mé se položí
 pod tíhou běd? Ne, ne a ne! Kéž bych moh žíti!
 Na životě mém ctnosti záleží.
 Muž poctivý a obět urážky a zloby,
 teď smrti blízek v žaláři,
 překoná jazykem i čelem mrzké hroby
 a pýcha jeho zazáří.
 A je-li psáno, že se meč již nezatřpytí,
 jsa třímán mýma rukama,
 i jinou zbraň smočenou v žluči mohu míti,
 ta také lidem pomáhá.
 Vy, Právo, Pravdo, nad rukou, úst mých díly,
 nad tajemstvím mých myšlenek
 jestli se brvy vaše hněvně nesupily,
 a podlců-li úšklebek,
 jich posměch strašlivý i kadidlové dýmy,
 jež pálili vám na počest,
 vám v srdce vřaly se ranami zlými,
 mne zachraňte! Ó zachovejte pěst,
 jež metá za vás blesk, jež pomstítí vás chvátá!
 Kde toulec pln, tam zle se mře!
 A katů neproklát a nezdeptat v louž bláta
 ty zákonů psí hudlaře!

Ty červy mrtvolné Francii nasazené
do těla! Poklad jediný
mé péro! Jede, žluči, hrůzo, k životu mne žene
jen láska k vám v ty hodiny:
tak smolou zhavou, již jí v žilách rozproudili,
vzplá pochodeň snad uhaslá.
Já trpím, ale žiji. Od běd mých ručej síly
i naděj v dál mne unesla,
vám díky. Bez vás jak jed onen siný
zub hoře mého nevidný,
mých přátel pád i vraha-lháře moc a činy
by podhlodaly moje dny;
smrt dobrých těch, jež do vyhnanství štváli,
i hanba vrahy poslouchat
by zničily mne; nebo do hrudi mi vklály
sebevražedně dýku snad.
Leč zbyl by pak, kdo dobám příštím poví,
jak spravedlivý umíral?
Kdo syny jejich utěší, kdo uspí vdovy,
kdo podobu by maloval
těch lotrů věrnou tak, až hrůza padne na ně?
Kdo sestoupil až do pekel
a spletl metlu trojitou, msty pozdvih zbraně
na tento světa vyvrhel?
Kdo na jména jich plil, kdo zpíval jejich muka?
Leč ticho, zdus svůj výkřik zlý;
trp, srdce práva lačné, to, jež zástím puká.
Ty, Ctnosti, plač pak, zemru-li.

Je šťasten ten, kdo moudrosti cvik rád si svojí,
kdo nauk starých posvátným se mlékem kojí,
leč zároveň kdo zdědil kdysi s vlohou svou
i statek skrovný, svobody jenž je mu zárukou.
Má v svaté samotě dost ke studiu času,
dost prázdňě, spánku, tepla; přátele i kvasu
si pozvat smí a někdy večer pocel mladý má
i krásky běloučké s černýma očima.
On krotit nemusí puzení svrchované,
ni dusit génia, jenž ve hrudi mu plane,
by bezctně pera svého i svých prázdných chvil
pro práce smutně pokoutní snad zneužil.
On nemusí, by loď svou pohnal ku přístavu,
se vrhat ve velkého světa ryčnou vřavu,
on dvacet prázdných hovorů nemusí snést,
v nichž víc než nuda tlachalů je zloby lest,
kdy v dlouhé obraty zbytečné jakés hádky
řve dvacet stran své nároky i rozum krátký,
i kněží, dvořané, ti vrazi nároční,
i šlechta, úředníci, z kterých hloupost čpí,
vše samozvanci, lupiči též žraví
a ducha otců našich dědici, žel, praví.
On neslyší, jak rýmař zpupný z křesla tmy
své dílo zbubřelé do posluchačstva hřmí.
A skrývat stále myšlenku on nezakusí,
své duši aniž ticho věčné uložití musí,
ni pravdu zrazovati, by si zjednal klid,
ni hlupcem tvářit se, by s hlupáky moh žít.

To u Glycery, přátelé, se hod dnes strojí?
 A krásná Saska také bude tam v tom roji?
 A Růža, u níž nebývá mdlá nálada
 a jejíž tanec měkký k rozkoši tě pobádá?
 A sestra její že s tím hlasem vzácným zcela
 by ke kytáře, pravíte, nám písni pěla?
 A Julii mít budem, světlý její smích
 a ňadro pevné, skvoucí se a bílé jako sních?
 Ó žeť v podobné orgii jsem uviděl ji kdysi,
 jak vlasy spuštěné, půl nahá, v ni se mísí:
 ó nikdy Kythairon za noci hlučivých
 tak krásné menády neviděl v lesích svých.
 Jsem při tom. Jíti s vámi tam jsem pohotový!
 Však, bozi, jestli Kamila se o tom doví!
 Pak jaká bouř hostině půjde vzápětí,
 jestli jí slůvko jen z ní k uchu doletí!
 Ó tuchy nemáte, kam její moc až sáhá.
 Když oči jsem či úsměv chválil, ústa vlahá,
 neb jestli, s krasavicí jak tu sedím při hodech,
 rty naše zvlnil smích neb zcela tichý vzdech,
 hned všecko ví. A hned tu křik a spor a váda.
 Nic, slovo pouhé, posun, vše je jí hned zrada.
 Prý každý mé k té krásce viděl ohledy,
 k ní zrakem mluvil jsem a její pohledy
 prý lovil jsem. A pak pláč! Nad Memnonem

tak nelká má a slzí víc nad jeho sknem
 se nelilo. Víc! Jde až k ranám její msta.
 Mne udeří. Ji ruka má pak potrestá,
 leč lehce jen, vždyť hněv svůj pouze líčím, hraji,
 a na ramena bezmocná, jež ku turnaji
 se lásky hodí jen, chci polibky pak sít.
 Vždyť hněv ni hlasu jí neumí roztrpčít.
 Já křivdu její spíš než lhostejnost mám radši,
 hněv její líbí se mi, neboť lásku zračí.
 Já mám-li o ni strach, i do ní on se vbod;
 a bázeň neklidná svůj mívá v lásce zrod.
 Klid bezpečný však srdce citu prosté věští,
 já sokům svým rád přenechám to klidné štěstí.
 Rád pokoj nemám. Sebevětší buď můj děs,
 když taký krásný zrak se na mne s hněvem snes,
 přec sváry podpaluji rád a jim přec přeji.
 Chci plakat sám neb vidět téci slzy její;
 buď vrhat urážku, neb vyvracet ji snad,
 buď odpouštět, neb od ní odpouštění brát.

Leč jaký hluk? – To Julie je hlas, mí braši.
 Jen blíž! Ach, jaká noc se blahem zpitá snáší!
 Ó kolik ňader vezmem v plen! Ó kolik vnad
 přes odpor marný budeme přec celovat!
 A jaké divy ze skryší jsou vypáčeny!
 Je třeba, aby, v křiku slavnosti té, Seiny
 proud vzbouřený do šíra zvučel naše veselí,
 až kupec v sousední jsa vzbuzen postelí
 a rozkoš naši vnímaje, hned rozzářený
 polibky zdvojí na těle své mladé ženy.

Byl takový jsem, takový i ještě jsem:
 Když nemoudře si ruka vedla s pokladem,
 když vrací se od hostiny pozdě v noci
 prah Lauřin najdu zavřený, tu bez pomoci
 se vracím pod střechu. Tu v četbu zapadlý,
 bez touhy, člověk se rád k bohům pomodlí.
 A křičím: „Trud ten marný! Nepokoje blázna!
 Ve věcech lidských jaký žel mně toho prázdna!
 Což třeba tak se za penězi, láskou hnát,
 tak božstva náhody se sebou nechat hrát!“
 Leč jestli Plutus obrátí v mé ruce znovu
 nějakou žílu ztracenou žlutého kovu;
 neb jestli na kyn můj ze svého pokoje
 se sousedka má bílá měkce usměje,
 pak sbohem, velcí mudrci, knih starých řádky,
 vznešená stoo, Apollinův chrám sladký!
 A houfně hned se vrátí vzdechy s psaníčky,
 i touha líbit se, parfémy, svátky, kytičky,
 i dlouhé pohledy, i elegie měkce tkaná,
 i vášně orgie až do bílého rána.

Ó tvrdá nutnosti, otroctví žalná tíha,
 ó osude, můj nejkrásnější věk již stihá,
 mé plynou dni, jsou z touhy, pláče utkané,
 a střída naděje i bolu v nich již nestane.

Jak často otročením mdlý, unaven pítí
 rmut z číše té, jež nazývá se žití,
 mdlý pohrdou, jež chudobu vždy provází,
 můj duch si hrob, ten azyl ždaný, obrazí.
 Na dobrovolnou smrt se usmívám a v pláči
 sám sebe prosím: řetěz tvůj kéž rozbít se ti ráčí.
 Již dýka sladká, která hruď mi poraní,
 mým před zrakem se skví a chví se pod dlaní.
 A pak mé srdce naslouchá si, v slabost padá:
 mí rodiče, mí přátelé, má léta mladá,
 mé spisy nezralé; neb pro svůj vlastní zrak
 zná člověk skrýt se vždy uměle pod oblak.
 A jakékoli s osudem měj si on svazy,
 vždy člověk život objímá, se před ním plazí;
 a nežli zemřel by, daleko hledá jeho strach
 záminku jakousi, jak žít dál v útrapách.
 On trpěl, trpí: nadějí však držán v klamu,
 od bídy přes bídu se vleče v hrobní jámu.
 A smrt, jež z každého tě utrpení vyléčí,
 se zdá mu novým zlem, z běd všechněch největší.

Ó plačte, ledňáčci, vy ptáci posvátní,
 Thetidě drazí, ledňáčci vy sladcí, ston váš zni!
 Dožila Myrto již, ta Tarentanka mladá!
 Ke břehům kamarinským lodí plula ráda.
 Tam zvolna zpěv i flétny v Hymenových hrách
 ji měly dovésti až na ženichův prah.
 A ke dni tomu střeží klíč jí zvláště bdělý
 šat svatební, tam pod cedrem ježž uzavřeli,
 i zlato, jež jí ozdobit má ramena,
 i voňavku, jež pro vlas její určena.
 Leč na přídě když stojíc hvězdy velebila,
 ji větru, který do závojů dul jí, síla
 hned objala: užáslá, plavců daleká
 se kácí, křičí, ve vln klínu umlká.
 Je ve vln mořských klínu Tarentanka mladá.
 Pod hladinou již ke dnu tělo její krásné padá.
 Tu Thetis plačící v skal hlubé výduti
 ji před žravostí oblud spěchá ukrýti.
 A z vůle její překrásné hned nereidky
 ji pozdvihují jemně vlhké nad příbytky,
 ku břehu nesou ji a mžikem, ve chvíli
 ji na mys Zefyrův již měkce složily.
 Pak nářkem žalostným své družky přivábily,
 z hor, pramenů i hájů všecky víly
 a „běda“ lkají bijíce se do prsou,

jak v smutku přetěžkém kol rakve její jdou.
 Ó běda, milenci ty nebyla jsi vzdána,
 tys neoblékla svatebního šatu zrána.
 Ni rámě tvé náramků zlatých netisk svaz,
 ni vůně sladká nevyhlila v tvůj se vlas.

Tak, příteli, je ke mně Phoebus milostivý.
 Já často starých autorů si vlastním divy,
 a ještě častěji, zažehnut jejich plamenem
 jak nutkán bodcem ctným, já tvořím v něm.
 V mých pracích čichaje, obočí nasupené,
 mne soudce s křikem divým na soud žene;
 prý dvacet míst jsem přeložil a hned ten krám
 všem vykládá, své moudrosti se diví sám.
 Proč ke mně nejde? Z těch, jichž nepoznal, z mých lupů
 já jmenoval bych mu alespoň hodnou kupu.
 A prst můj na plášti mém mu zjeví steh,
 jenž neviděn se plazí v přezdobných švech,
 by včlenil purpuru pruh odkuds do mé řízy.
 Já umění mu ukáží, je davu cizí,
 jak zrak by jeho, kde se váží, odloučil
 ty kovy spájené, z nichž spěž svou jsem dřív slil.

Chce často nešťastník své opustiti žití,
 než naděje v něm důvěřivě touhu nítí.
 Pod stanem voják doufá, až se vrátí mír,
 s ním klid že přijde, hody, písně, tanců vír.
 A oráč v potu sténaje zří nad radlicí
 své úhory již novou úrodou se skvící.
 Lež od duše mé všecka naděj odstoupila,
 mým zrakům všecko zastírá již nuda zlá;
 dní hořkých, nocí hořčích ještě tlak mne mučí.
 Mně chvíle každá smočena je v temné žluči,
 a všude jen svou duši, bolest nalézám,
 i Lykoridy jméno, stud i její klam.
 Ó Lykorido nevděčná, vy zběhlá ve lsti,
 jste toho zradila, kdo ve vás měl své štěstí?
 Vy v tom jste nalezla své kratochvíle cíl,
 že srdce toho rvala jste, jenž pro vás žil?
 Jí odpusíte, ó přátelé; kéž neproklejí
 ji hněvy vaše pro smrt mou ni zradu její.
 By srdce její pro mne zranil lidský tvor,
 já neždám, ni mé jméno řek jí na úkor.
 Ti přátelé mi byli drazí; se mnou býti
 jim milo bylo. Prchám jim teď: sám chci žítí;
 vždyť zře mne, každý děsu, hrůze podléhá,
 mne poznat váhá, zdali já to jsem, se ptá.

Je to zde přítel jich? svých zábav zří-li druha,
 jenž vášní mladých jako oni vždy byl sluha,
 tam hostem vždy, kde krása, kvas, kde verš i žhne?
 To čelo bledé, mroucí, hořem ztrýzněné,
 to starci náleží, ježž ohnula zlá léta,
 jenž nohou jednou dotk se záhrobního světa.
 Já běh svůj skončil, Lykorido, zajisté,
 když nemilujíc mne již, smrt mou chtěla jste.
 Já dožil již, je u konce mé žití skromné:
 co hodina, to den, co den, to rok je pro mne.
 Milenci blední stárnou za jediný den.
 Bolestí lásky každý z vás buď svoboden:
 ty rychlí jen let našich beztak spěšných nití,
 ne Čas jen, také Hoře umí vrásky vrýti.
 Jak, Galle, jak! jen od kolébky něco stop
 tvým krokům mladým záhy tak otvírá hrob?
 Mne však, až naplním svou sudbu, sotva mine
 břeh blažený té Léthé sladké, dobročinné;
 tam stinná loubí jsou, tam azyl připraven,
 tam tance, hry, tam v hudbě uplyne mi den,
 tam čeká najáda, v jeskyni plné mechu
 po květech plyne, tesklivá mně pro útěchu.
 Tam krása nikdy pro svou vnađu nekvílí:
 je stálá, neklame, milenky, která nesdílí
 tam žáru tvého, není, každíčký tam šťastně volí,
 tam přísaha je věrná, rozkoš nepovolí.
 Co řku? Tam bez zmatku bys milovati směl;
 kde není přísahy, tam neznán její rušitel.

Mne přijďte, krásné bohatýrky, potěšiti:
 ó Léthé, přej mi úkryt jejích božský zřítí;
 mně zapomenout zla dej a mně nalij klid!
 A do dřímotných vln svých nech mně pohřžít
 i Lykoridy jméno, hanbu mou i bídu.
 Snad jednou do hájů tvých úsměvného klidu

Lykoris, zraku jejímu že zhasl svit,
 polita slzami, o lásku moji přijde poprosit,
 mně říci, Styx že mi ji upřímnější vrátí,
 jen mně že líbit se teď bude její prací,
 že zřela stokrát, pomníc pouta těsného,
 jak její srdce nemůže žít bez mého.
 Teď Lykoris v mých očích kouzelná již není.
 A přec... Ó milko neblahá! To okamžení
 ty chtěti jen, a Gallus důvěřivý rád
 i s tebou žít by chtěl, i s tebou umírat.

Píseň

Já k srdci svému slabému jsem tohle vzdech:
Což milou milovat, což není na tom dosti?
A nevidíš, že tak svou měnlivostí
čas štěstí poztrácíš jen v nových žádostech?

Mně odvece: Ne, to mi není ještě dost,
svou milou milovat, to není dosti;
a nevidíš, že právě touto měnlivostí
se dražší stává nám ta blahá minulost?

Já k srdci svému slabému jsem tohle vzdech:
Což nestačí ti tolik truchlivosti?
A nevidíš, že tou svou měnlivostí
jen bolest nalezneš v svých nových obrazech?

Mně odvece: Ne, to mi není ještě dost,
mně nepostačí tolik truchlivosti;
a nevidíš, že právě touto měnlivostí
se dražší stává nám ta hořká minulost?

Ó krásná byla, krásná-li
Noc nepohnutá býti může,
jíž v kapli chmurné ustlaly
Michela ruce klidné lůže.

A dobrá byla, stačí-li,
by ruka tvá se otevřela maně,
by boží zraky nestihly –
a kov pad bez soucitu v dlaně.

Těž myslila, hluk marnivý
když sladké melodické řeči,
jenž jako potok lkavý zní,
ti o myšlence vnitřní svědčí.

A modlila se, krásný zrak,
jenž na zemi hned chvíli prodlí,
hned povznese se do oblak,
jestli i on se modlí.

I smála by se, kdyby květ,
ten, co se nikdy nerozvíjí,
se mohl otevřít a rozechvět
ve větru nevěrném, jenž mívá.

I plakala by, kdyby pěst,
jež na srdce se kladla chladně,
poznala, že v té hlíně lidské jest
ukryta božská rosa na dně.

I milovala by snad, pýcha zlá,
jež lampě marné blízka byla,
co u rakve je zažehlá,
jí srdce kdyby nestřežila.

Ó nežila a mrtva je.
Že žila, jen se přetvářela.
Jí z ruky kniha padla celá,
z níž nečetla ni písmene.

1

Před Elysejským palácem vy trotoáry,
ó noci v samet propadlá,
kdy srdce naše byla nám tak mdlá
i tělo unavené žáry;

ó dome z hvězd, který ses snivý
nad trosky duší našich zdvih,
vy taxauta z těch polí Elysejských,
mi svědky buďte; i vy

podzemní koby, výdechy jich vinné,
v nichž tálo naše loučení –
zatímco z očí jí
pár jedovatých slzí plyne.

2

Jurançon z třetího roku,
plavý jak klas,
má dívka a krajové písňe hlas,
jak srdce mé bylo hned v skoku!

I vy – co tamty vinice –
jste zahynuly
jak číšník můj ve věku půli,
 má léta krásná nejmíce?

Což byste se mi nevrátily
 zpod vzkvetlých besídek,
kdy Pau tu svítí do dálek,
 přes luka bílý?

3

Pamětliv, břehu, buď,
 jenž tvar máš ramena,
ty, strání, mlhou měkkou zkrášlená
 jak šlářem ženská hrud',

Filae s ptactvem pějícím,
 vás hnedky nebude,
až zemru, nežijete ani dne,
 když nechyt vás můj rým.

4

Je život obraz marný; spíše
 má cenu stín, jenž pad
na zeď. A přec mám tolik rád
 tvůj obrys, jenž se píše.

Když mimo jdeš, i smích tvůj zlý,
 jenž nahou zbraní plane;
i slzy tvoje lehce lhané,
 jež slunce zrcadlí.

A zemřít není též žert jakýkoli.
 Tož v noci-li máš strach,
své srdce neslyš bítí na poplach:
 to přepodivně bolí.

5

V Arlu, kde Aliscami jsou,
když růží stíny se nítí
 a čas je pohodou,

ó věcmi se nenechej omámiti.
Když bez příčiny srdce bítí
 chce o tvoji hrud'

a když holubi ztichli, v tu dobu
o lásce tiše mluv, opatrn buď
 na kraji hrobů.

6

Že za zástěrkou vzplanul jsem i tíž,
mně vyčítáš bodajíc slovy.
Však srdce své tobě dát, není-liž
to, do Athén nositi sovy?

Jen nekrč nos svůj tak kyselé,
když mluvíš o lásce za kuchyní.
Ctnost svou do výše posteje
sám Achilles klad s otrokyní.

A ves znám já, ji palmy hlídají
pod sluncem, které víc tam pálí;
tam hoši jsou, je služkám svým potají
mí otcové nadělali.

Ó neboj se, že nebesa prolomí času vztek;
květ v rukou jeho se nezmění, ni říše.
Vše stejné je. Touž tobě vůni lilje dýše
jak Kleopatře kdys – a týž i polibek.

8

Žít je-li povinnost, až život bude pryč,
ať rubáš tajemstvím mne aspoň smoutí.
Je třeba dovést mřít a umlknouti
jak Gilbert, který spolkl svůj klíč.

Georges Duhamel

Balada o člověku se zraněným krkem

Jen nemluv, bratře, s hrdlem rozdraným!
Mně stačí, tvůj-li pohled naleznu.

Mně stačí viděti ten záhyb hluboký,
jenž v chvění vzdaluje se ku skrání,

a zornici tvou úzkostnou a těkavou,
jež rozšiřuje se pod stínem zevnitřním,

a celé tělo tvé přede mnou napjaté
jak stránka v řeči mojí napsaná.

Tvé tělo! Až do nehtu toho malíčku,
až ke svraštělé kůži kolenní,

až k uším od větru krabatým,
až k nohám nadmutým žilami dělnými!

*

Ó bratře, nevíš-li, že když se chvíš,
i já se chvěji jak na topolu snět ta blíž?

A kašel když se rozburácí v hrudi tvé,
že po radosti je hned také v hrudi mé?

A vzduch-li sténá, jak hrdlo tvoje rve,
zda může zpívat, když vteče v hrdlo mé?

A spánek-li tě mívá tuhle noc,
což myslíš, že posílí mne tuhle noc?

*

Tak tedy, druhu můj, již nemluv nic!
Ať nekrvácí zas tvé hrdlo střelené!

Jen do očí mi stále patří, stále hled
mi jenom do srdce a do srdce.

Jen ruku svou do ruky moje spust',
svou ruku velikou, tak silnou a tak mdlou.

A tak, můj druhu, neříkej jen nic,
ty, který tolik věcí máš mi říci.

Nezjištěný básník

„Ó dámy, které tvrdě oplácíte přísnoští“

Ó dámy, které tvrdě oplácíte přísnoští
milenců něžných pokoru s věrností,
jichž zloba vytrvalost jejich odměňuje
a splácí ukrutností jejich čest,
vy nikdy nevstoupíte, to váš bude trest,
do Ráje Milosti, jež Rozkoš sluje.

Vás peklo čeká, ohně jeho krutý pal,
by za zradu vás vaši potrestal,
vás nebe šípy hněvu svého pozraňuje,
je těžká proti Bohu vina vaše, hřích,
neb snadno dopřátí chce radostí vám svých,
tož s Ráji Milosti, jež Rozkoš sluje.

Childe Harold

Velký tmavý v dáli plaví
 člun se pohřební.
 Pod kuklemi mrtvol němí
 strážci jsou v něm vsazeni.

Básník mrtvý tiše v něm tkví,
 obnaženu svoji tvář,
 modré oči svoje točí
 stále ještě v nebes zář.

Zní to zdola, jak když volá
 chorá vílí snoubenka,
 a vln síla rozlomila
 o člun se a v pláči lká.

„Kročeje moje“

Kročeje moje
 zní mýtinou,
 ze země dutě
 vždy se mnou jdou.

Podzim již přišel,
 vzdálen je máj,
 bývala někdy
 mladosti báj?

Kypící mlha
 duchem vlá kol,
 prázdné je nebe,
 černý trávy je stvol.

Jen kdybych byl
 tu nebyl v máji šel,
 živote můj,
 jaks mi uletěl!

Žena čeká na mne

Žena čeká na mne, ona obsahuje všecko, nic neschází,
leč všecko by scházelo, kdyby pohlaví scházelo, nebo kdyby šláva
pravého muže scházela.

Pohlaví obsahuje všecko, těla, duše,
mínění, důkazy, čistoty, rozkoše, výsledky, prohlášení,
zpěvy, rozkazy, zdraví, pýchu, mateřské tajemství, semenné mléko,
všecky naděje, dobrodiní, dary, všecky vášně, lásky, krásy,
rozkoše země,

všecky vlády, soudce, bohy, sledované osoby země,
tito jsou obsaženi v pohlaví jako částky jeho a ospravedlnění jeho.

Bez studu, mám rád, ať zná a vyznává rozkošnost svého pohlaví,
bez studu, mám rád, žena ať zná a vyznává svoje.

Nyní opustím sama sebe od ženy neschopné utrpení,
půjdu zůstat s ní, která čeká na mne, a s oněmi ženami,
které jsou teplé krve a postačují mi,
vidím, že mi rozumějí a nezapírají mne,
vidím, že jsou hodny mne, budu silným manželem
všech žen.

Nejsou ani o prach méně, než jsem já,
jsou spáleny v tváři svitem sluncí a dechem větrů,
jejich maso má starou božskou pružnost a sílu,
znají, jak plovat, veslovat, jezdit, zápasit, střílet, běhat, sekat,
ustupovat, postupovat, odporovat, bránit se,
jsou rozhodné ve svém vlastním právu – jsou klidné, jasné,
dobře ovládající sebe.

Spěchám přimknout vás k sobě, vás ženy,
nemohu vás nechat, rád bych vám dělal dobře,
já jsem pro vás a vy jste pro mne, nejen kvůli sobě,
ale kvůli jiným,
ukrytě spí ve vás větší rekové a pěvci,
ti odpírají procitnout při dotyku nějakého muže, leč mne.

To jsem já, vy ženy, jdu svojí cestou,
jsem přísný, ostrý, veliký, neodraditelný, ale miluju vás,
nezraním vás více, než je pro vás nutno,
liju látku, abych vzbudil syny a dcery příhodné těmto Státům,
tlačím volným drsným údem,
přivazuju se skutečně, neslyším na žádnou prosbu,
neodvažuju se odtáhnouti, až uložím, co bylo tak dlouho

nahromaděno

ve mně.

Básnické tvoření je součástí literárně umělecké dráhy Šaldovy v celém jejím časovém průběhu: první básně spoluvytvářejí její počáteční podobu, poslední pocházejí z doby krátce před autorovou smrtí. Celkově převažuje vysoko původní lyrika, nepočtené jsou překlady a aktuální satirické epigramy. Básně jistě vznikaly v souvislosti s obecným vývojovým směřováním naší poezie a s ohledem na své umístění a fungování v něm, trvale však byly pro samotného autora také nástrojem sebereflexe a sebepoznávání; jejich druhotným, nikoli však nepodstatným úkolem zřejmě bylo fungovat též jakoby osobitý autokomunikát – měly z básníkovy bytí nejen vycházet, ale také v něm plynule nalézat svůj smysl a adresnost. V tom chceme mimo jiné spatřovat i jednu příčinu toho, že Šalda se svým básnickým tvořením viditelně nesměřoval k jeho dílčímu uzavírání, přehlížení a shrnutí v podobě básnických knih. Vydal pouze jednu, *Strom holestí* (1920), která je svým monotematickým obsahem, reakcí na smrt Růženy Svobodové, ostře ohraničeným, jakoby příležitostným poetickým celkem. Konečnou redakcí textu se Šalda účastnil na Lifkově bibliofilském vydání své starší básně *Selský svatý Václav* (1925) a nejspíš se podílel i na sestavení sešitku *Verše* (1935), který obsahuje šest již dříve publikovaných básní a jednu novou a který vydal Kmen jako příležitostný tisk pro účastníky Šaldovy přednášky. Sám básník sice uváděl proponovaný titul své poezie *Knih chval* (resp. *Knih „Chval“*), ale z toho není zřejmé, zda mělo jít o samostatnou sbírku, nebo o jeden oddíl v chystaném autorském výboru z poezie pro řadu spisů v *Melantrichu*. Pro toto konečné výběrové shrnutí Šalda pouze vykonával v 30. letech přípravu (asi nepříliš soustavně). Co z nich pozůstalo, použil B. Fučík, když zamýšlenou finální sbírku posmrtně realizoval knihou *Nova et vetera* (*Dílo F. X. Šaldy*, sv. 7, 1938). Je to ediční počín velice citlivý ve výběru, zachycuje vše podstatné pro tematickou i výrazovou rozlohu Šaldova básnění v celém jeho historickém vývoji a má také vzhledem k tehdejší vydavatelské praxi neobvyklý smysl pro autorskou autentičnost básnického textu. Dodnes fungují *Nova et vetera* jako spolehlivý reprezentant celku Šaldovy poezie; pozdější antologie M. Červenky (*Niké bezkřídlá*, 1982, pod krycím jménem J. Adama) má naproti tomu akcentovat, co z časově odlehleho Šaldy básníka může být nadále přijímáno jako umělecky aktuální a esteticky působivé.

Na rozdíl od těchto dvou výborů je přítomná kniha prvním souborným vydáním všeho, co v této chvíli z Šaldovy poezie známe, tj. co se podařilo shledat z jejích otisků a rukopisů; stranou zůstalo pouze jedno dubium a nepatrný počet rukopisných zlomků nebo skic. Vedle shromáždění textových pramenů si dala edice za úkol také zjistit a popsat vývojový pohyb jednotlivých skladeb a vůbec je textologicky prověřit. Jenom po této stránce má charakter kritického vydání. Uskutečnit ho v plně šíři i na rovině komentářové není dosud možné

vzhledem k zatím nedostatečnému shromáždění relevantních informačních dat, zejména údajů z šaldovské biografie (v nejširším smyslu slova), potřebných i vzhledem k zmíněnému zvláštnímu postavení poezie v obvodu básníkůvy osobnosti a existence.

Uspořádání knihy přihlíží pouze k markantním a jednoznačným objektivním danostem. Oddělujeme původní tvorbu od překladové, básně Šaldou zveřejněné od dochovaných jen v rukopisech (popř. vydaných pak až posmrtně) a v básních publikovaných vytváříme separátní pododdíly z epigramů a sbírky Strom holesti. I když víme, že o zveřejnění básně nerozhodoval vždy sám autor (např. básně pro Zpisník leckdy vybíral z Šaldových starších rukopisů nakladatel O. Girgal), nemohli jsme zvolit jiné kritérium pro pořadí našich otisků, než je doba uveřejnění (ojediněle je to první z více uveřejnění). U rukopisů se řídíme doloženou nebo předpokládanou dobou vzniku, nevelký oddíl překladů je svým uspořádáním pro přehlednost orientován k osobnostem překládaných básníků a jejich národnosti i historické posloupnosti (čímž se nahodile také dostali do popředí autoři překladatelsky více frekventovaní a překlady tiskem zveřejněné). Pokud není uvedeno jinak, tiskneme básně podle jejich (většinou jediné) podoby tiskové, resp. rukopisné; další přetisky (textologicky mnohdy irelevantní) zaznamenáváme, pokud jsou z Šaldova života, dobové překlady Šaldových básní do cizích jazyků ani neevdujeme. Dochované rukopisy básní publikovaných registrujeme pro kritiku textu a pro obraz jeho pohybu. Fučíkovo vydání *Nova et vetera* mohlo pracovat i s rukopisy dnes neznámými a obsahujícími Šaldovy poslední textové úpravy; je nám směrdatné potud, pokud tyto autorské úpravy jmenovitě uvádí. Protože je signování básní v tisku neproblematické, registrujeme jen podpisy pseudonymem.

První povinností v editorské práci s jazykem vždy je unifikovat v žádoucím a možné míře grafickou (pravopisnou) podobu celku. S názorem, že jakýkoli zásah do pravopisné formy textu je vždy možným zásahem do jeho významotvorných potencií, protože konečnou podobu postihuje eventuální konotované výpovědi, nemůžeme souhlasit. Víme totiž, že jednak jsou konotace prvořadě závislé na danostech recepce (na místě, času, kultuře a čtenářově osobnosti) a v důsledku toho velice pohyblivé, případ od případu rozličné v své výpovědi, a jednak že je jejich specificky sdělovaný obsah vždy hodnotový, tedy opět dirigovaný více recepční než interní iniciativou textu. Hlásíme se k jedné z hlavních tezí české textologie, že se do části pravopisných úkazů nepromítají vlastní danosti jazykové struktury a že je možno s touto jazykově a významotvorně irelevantní vrstvou pravopisu a grafiky pohybovat. V Šaldově poezii, která se vždy ohlížela na panující ortografické zvyklosti, a která tedy je za jedno půlstoletí svého vznikání po této stránce značně rozrůzněna, je takovéto vnějškové a formální sjednocení nutné už vzhledem k primárnímu graficky vizuálnímu pořádku. Pozadím našeho uvažování o pravopisné unifikaci je pro nás poslední vydání Pravidel českého pravopisu (1993), a kde tato norma připouští dublety, orientujeme se k těm, jejichž podobu lze považovat za běžnější a více už zdomácnělou a které jsou stylisticky neutrální.

Velkým blokem postiženým úpravou pravopisu jsou slova přejatá. Šaldova grafika se tu evidentně vyvíjí směrem ke zčešťování a naše zavádění dnešního pravopisu do celého souboru básní je pak v souladu s tímto vnitřním vývojovým pohybem. Nejnápadnější jsou úpravy tam, kde se české psaní úplně vyvíjelo z dřívější závislosti na ortografii původního jazyka, jako je to např. ve slovech *grizeta*, *iluze*, *kadril*, *kolosi*, *krémy*, *letargický*, *madam*, *parfémy*, *v rytmu*, *splín*, *tragédie*, *žurnál* (místo staršího i Šaldova *grisetta*, *iluse*, *quadrille*, *kolossi*, *crémy*, *lethargický*, *madame*, *parfumy*; *v rytmu*, *spleen*, *tragoedie*, *journal*). Píšeme -z- místo -s- (event. s délkou sousední samohlásky) ve slovech *apoteóza*, *azyl*, *bazamický* vonný, *bazaltový*, *cézara*, *v extázích*, *fantazmatem*, *improvizace*, *kataklyzma*, *morózní*, *nervózní*, *váza*, *virtuózní*, *vizionář* aj. Délku samohlásky zavádíme nebo ponecháváme ve

slovech *aréna*, *bábel*, *bakchanál*, *beduín*, *eféb*, *fata morgána*, *généi*, *s grácií*, *cherubíni*, *chiméry*, *módní*, *monotónní*, *myriáda*, *promenáda*, *rébus*, *róba*, *saturnálie*, *sirény*, *suverénní*, *bez teatrálnosti*, *titán*, *tymiánu* apod., a na krátkých samohláskách nic neměníme např. *in amfora*, *anemon* pár, *balon*, dva *citrony*, *fantom*, *v chitonu*, *magnolie*, *na periferii*, *semafór*, *sezona*. Dále píšeme: *agon*, *anchitráv*, *asfodel*, *dryáda*, *éter*, *eterná růže*, *férická rosa*, *gejzýry*, *k chrámu jónického*, *manžety*, *menády*, *palestra*, *kůže panteř*, *témbrem*, *nad tují*. Českému pravopisu se nesnažíme přizpůsobovat slova, která nepocítujeme jako běžnou součást českého slovního fondu (např. *à propos*, *acholon*, *emmeleia*, *népenthes*, vašimi *traghetty*) a zcela ojediněle vybočujeme z praktikovaných zásad, když musíme respektovat rytmus verše (*lilje*) nebo odkaz na slovní hříčku (*šance* = hradby X *šanse* = vyhlídka na úspěch).

Pro jednotný úzus v psaní antických jmen vlastních se nám ukázal jako vhodný příslušný seznam v Pravidlech a jeho principy. Jsme přitom většinou v souladu se zvyklostmi Šaldovými, zvláště když při dubletách volíme psaní méně přizpůsobené české výslovnosti. Píšeme tedy: *Achilles*, *Aias*, *Ares*, *Atropos*, *Caesar*, *Cerbera*, *o Dionýsovi*, *Elysium*, *Eriny*, *Gorgony* přílbice, *Grácie*, *Hóry*, *Hymen*, *Klotho*, *Kythairon*, *Lykorida*, *Lykoris*, *od Marathonu*, *Neptun*, *Neptun*, *kruh Okeanu*, *Pallado* má, *Parthenon*, *Phoebus*, *Platon*, *Proserpina*, *Thetis*, *Triton* apod. Od Pravidel se uchylujeme pouze tím, že píšeme dlouhé *é* ve jménech *Afrodité*, *Léthé*, *Niké*.

Mechanicky přijímáme současnou pravopisnou normu pro rozlišování *i – y*; *mě – mně*, *ji – jí* atd. a pro stanovení hranic slov v písmu; jde jen o malý počet oprav, poměrně nejčastěji zasahujeme u příslušných spřežek. Naproti tomu se distancujeme od zvyklosti i v našich dřívějších edicích obvyklé, od totální likvidace genitivní předložky *s* (*se*) ve prospěch univerzálního *z* (*ze*). Rozlišování mezi nimi, které bylo pro jazyk Šaldovy doby běžné a v podstatě se stále řídilo staršími poučeními Gebauerovými, zachováváme, i když se zdá, že užití rozdílné předložky asi už tehdy neneslo s sebou ve všech případech také zřetelný rozdílný významový, a byla to tedy pouhá ortografická zvyklost. Navzděčujeme tomu v Šaldových básních 14 případů, kdy je v rozporu s vysoko převažujícím územ užití předložky *z* (*ze*) tam, kde je jinak *s* (*se*), a jeden případ opačný. Tato místa vedeme k shodě s ostatními. Je to v básních: *Letní noc*, v. 6; *Chvála žebráků*, v. 13; *Stromu svobody*, v. 16; *Mezi tmou a úsvitem*, v. 21; *Mně stesko se...*, v. 12; *Krajina ve vysokých polohách duše*, v. 7; *Prorok zpronevěřilý*, v. 13; *Starý muž zpívá*, v. 1; *Dnes a tehdy*, v. 14; *Niké bezkřídla* 3, v. 13; *Niké bezkřídla* 8, v. 16; *Vinobraní*, v. 10; *Obrozeného, osvobozeného světa básníko...*, v. 10; *Předjaří*, v. 1; – *Z plamenů zdvižený* 2, v. 3.

Diferencovaně se chováme k předponám *s-*, *se-*, *z-*, *ze-*, přihlížejíce zejména k vokalizaci a k výslovnosti psaného. Rozcházíme se s dnešním pravopisem, když ponecháváme dobové *svadlý*, *svadnouti* a *se-*, *z-*, *ze-* v poměrně početném *zesouti* se (ponechali jsme i jediné *sesují se*) a v unikátních *sestará*, *setlit*, *zežehlý*, *zžehá*. Dále setraváme u Šaldova psaní *s-*, *se-*, kde se shoduje se současnou pravopisnou normou (*sechvělo*, *schváti*, *skropila*, *stápěti*, *strhané*), a pro soulad s ní zavádíme *s-* místo původního *z-* (*sbírá*, *sdrá* hmis, *shnilou*, *shořely*; *sklenula*) a obdobně a častěji *z-* místo původního *s-* (*zdrané* tělo, *zháší*, *zhrje se*, *zchromí*, *zchvívá se* vysoko, *zkruší*, *zpijí se*, *zpilý*, *zpití*, *zpleněním*, *zřítí se*, *zsinalý*, *zšedlé*, *ztichne*, *ztlivá*, *ztonulých* lodí). S tím samozřejmě souvisí kladení *s-* místo *ss-* (*sáti*, *přísát*, *vysálo*; *sedlý*, *sutiny*; *sutky*) a *vz-* místo *z-* (*vzbuzený*, *vzkvétá*, *vzkvetých*, *vzturněji* apod.).

V nejstarších básních se objevují jmenné tvary fem. *bolest*, *cnost*, *lidskost*, *propast*. Přijímáme Havránkův výklad, že tato grafika tehdy už nepoukazuje na obecnou mluvnickou podobu, nýbrž je jen ustnulou písemnou zvyklostí, a vesměs tu zavádíme *-t* (včetně psaní

ctnost). Uchovávané však tvary *nepaměť, paměť, sněť* (které se vyskytují i v pozdější Šaldově poezii) a jediné (nejspíš tiskově chybné) *zášť* přepisujeme na *zášf*.

Zhusta se v Šaldových básních setkáváme – tak jako v mnoha starších i novějších literárních dílech – se zvláštnostmi v hláskové kvantitě (*dosáhá, lehýnký – zlehýnkým, do nižín, přilba – přilbice, slytal, slůj, spolů, v srázném ryku, stěná – zastenal, štavou, užásla* a mnoho dalších). Mimoto jsou tam dnes neobvyklé jmenné tvary (*při podsvětém kataklyzmě, v klávesech, krůpěji* rosnou, *mraků, Myslbeků = Myslbekův, za podzimí, k podzimí, teče pomali, na předě* (lodi), *řičný písek, slznější, varhanný zpěv, k zasnubím* aj.) nebo neběžné lexikální jednotky (např. *bezradý, v pokoji hotelném, mhami, paže plihé, pohrda, pak, raz, se všecko mění, slizil se kal, slouchají, dech zhrdy, zplošením* všeho). Jistě není nutné připomínat, že všechny takovéto úkazy uchováváme, jelikož jsou projevem Šaldova idiolektu. Připomeňme však, že takto vybavené tvarosloví a slovník zpomalují recepci básně, retardují vnímání textu, na čemž se u Šaldy podstatně podílejí také konstrukce věty a verše, slovosled (jmenovitě upozorňujeme na umístění rozvíjejících členů) a interpungování. Nepovažujeme tento jev ani za nepodstatnou nahodilost, ani za pouhý pocit čtenáře časově už vzdáleného od vzniku básní. Víme-li, že estetický objekt (který se při čtení ustavuje ve vnímatelově mysli) je z jedné strany utvářen textem básně a z druhé strany čtenářskou konkretizací, potom jestliže je recipování textem zpomalováno, zvýrazňuje se pozice textu, požaduje se, aby ho čtenář přednostně a v autentické podobě bral v potaz při své kreaci estetické jeho role a dříve už zmíněná kvaziautokomunikativní funkce básní spolu nějak souvisejí. Jisté je, že musíme vést ediční přípravu tak, abychom se nedotkli ničeho, co může recepční retardaci sloužit. Šalda má osobitě interpungování, které se nejzřetelněji projevuje vysokou frekvencí dvojtečky a někde nápadným omezováním v kladení čárky; např. shodné adjektivní přívlastky postpozitivní mnohdy nejsou čárkami oddělovány, nabývajíce tak vlastností postupného rozvíjení atributivních kvalít (což se jinak zpravidla vyjadřuje přívlastky v prepozici). Do užívání dvojteček jsme takřka nezasahovali, čárku jsme doplňovali povětšinou pouze v banálně nutných případech (např. před podřadící spojkou) a odstraňovali ji tam, kde vskutku byla nadbytečná (před evidentně slučovací spojkou, mezi interjekčním *ó* a vokativem či imperativem apod.).

Majuskule, které psány na počátku zájmen osobních a přívlastňovacích jsou výrazem zvláštní úcty a hodnoty (*Ty, On, Tvůj, Jeho...*), ponecháváme a při rozkolísaném užití velkého a malého písmena uvnitř jedné básně zavádíme jednotu podle převažující frekvence (a na tento zásah pak upozorňujeme v jmenovité poznámce k dané básni). Pouze ojedinělé *Svět* vesměs měníme na *svět*. Píšeme jenom s minuskulí málokdy se vyskytující zájmeno *boží*, avšak beze změny zůstává Šaldovo *Bůh – bůh*, jelikož rozdílné psaní je zpravidla spojeno s rozdílem obsahovým (s majuskulí psán Bůh křesťanský). Šetříme i případy (vyskytující se ponejvíce v počátcích Šaldova básnění), kdy majuskule u apelativ má vyjadřovat převod daného pojmu do symbolické roviny, axiologicky ho povznášet nebo jinak ozvláštňovat. Jak je běžné, zavádíme formální jednotu typografickou (kurzíva při akcentaci slova ve verši, číslování oddílů arabskými číslicemi apod.), avšak nerušíme spíše ojedinělé graficky zdobné uspořádání strofy (ponejvíce posouvání sudých veršů do čtyřveršové strofy). Nevíme sice, co významotvorného může tato sazba s sebou nést, a musíme i předpokládat, že ji leckdy neurčil autor, nýbrž grafik v časopisu, ale bereme na ni ohled, protože ji Šalda v svých kritikách pojmá jako úkaz závažný nebo příznačný pro dané básnické dílo (viz např. v Zápísníku 5 na str. 313).

V následujících bibliografických a textologických zprávách o jednotlivých básních užíváme zvláštních zkratek:

FXŠ – F. X. Šalda
LA PNP – Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze
NEV – F. X. Šalda: *Nova et vetera*, ed. B. Fučík, Praha 1938
ŠalZáp – Šaldův Zápísník

BÁSŇE PUBLIKOVANÉ

- 9: *Letní noc*. Lumír 13, 1885, č. 16, str. 255, 1/6.
- 10: *Niké*. Lumír 14, 1886, č. 28, str. 443, 1/10.
- 11: *Řecké váze*. Lumír 14, 1886, č. 28, str. 443, 1/10.
- 12: *V cirku*. Lumír 14, 1886, č. 28, str. 444, 1/10.
- 13: *Sonet*. Lumír 14, 1886, č. 36, str. 565, 20/12.
- 14: *Dialog*. Česká Thalia 1, 1887, č. 7, str. 117, 1/4.
- 15: *Akt komedie*. Česká Thalia 1, 1887, č. 11, str. 176, 1/6.
- 16: *Potlesk*. Česká Thalia 1, 1887, č. 11, str. 176, 1/6.
- 17: *Fraška*. Česká Thalia 1, 1887, č. 11, str. 176, 1/6.
- 18: *Píseň svatodušní*. Slavnostní list v upomínku na zábavy pořádané na ostrovech Žofinském, Střeleckém a Židovském pražskými odbory matičními, Měšťanskou a Uměleckou besedou /.../ 2. a 3. července 1887, str. 7. Rkp.: a LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 11,8 × 21 cm, autograf FXŠ (?); b LA PNP, fond A. Klášterský, 1 l. 17 × 21 cm, opis rukou A. Klášterského s tit. Dvě písně svatodušní, Od Fr. X. Šaldy (původně uvedené autorovo jméno začerněno do nečitelnosti); zdejší báseň označena II, jako I báseň zde s tit. Svatodušní (str. 25). Rkp. a zcela shodný s textem tisku, v b jsou nepodstatné rozdíly v psaní velkých písmen, v interpunkci a ojedinelé v slovosledu (v. 6: jdu jím / jím jdu).
- 19: *Sonet z letního splínu (I. Na promenádě – 2. Vzpomínka)*. Paleček 15, 1887, č. 28 (770), str. 231, 8/7.
V b. Na promenádě, v. 14, píšeme: studujete (m. čas. studujeme).
- 21: *Antická tragédie (Iljja Georgovu)*. Česká Thalia 1, 1887, č. 19, str. 289, 1/10.
Ilja Georgov – pseud. básníka Antonína Sovy.
- 22: *Dvě masky (I. Aias – 2. Hamlet)*. Česká Thalia 1, 1887, č. 19, str. 289, 1/10.
- 24: *Věčerní*. Světozor 21, 1887, č. 52 (1065), str. 826–827, 18/11.
- 25: *Svatodušní*. Světozor 21, 1887, č. 52 (1065), str. 827, 18/11. Rkp.: LA PNP, fond A. Klášterského, opis rukou A. Klášterského – popis viz zde u koment. k Písní svatodušní. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v. 8: A duše těžké/ A smutné duše.
- 26: *Oblaka ve dne (T... B...)*. Světozor 22, 1888, č. 8 (1073), str. 118, 13/1.
- 27: *Podstata života (Rondó)*. Světozor 22, 1888, č. 8 (1073), str. 118, 13/1.
- 28: *Naposled!* Česká Thalia 2, 1888, č. 2, str. 29 /in Fejeton/, 15/1.
Spojení 2. a 3. strofy do jedné v čas. považujeme za chybu vyvolanou nedostatkem místa a odstraňujeme.
- 29: *Skřeky*. Česká Thalia 2, 1888, č. 7, str. 104–105 /in Fejeton/, 1/4.
- 30: *Emmeleia*. Lumír 16, 1888, č. 14, str. 162, 10/5. – K titulu básně se vztahuje pozn. pod čarou, citát ze spisu Josefa Krále O tanci antickém (Praha 1884, str. 13): „Staří (Athen. 1.p. 20 E. Lukianos, de salt. 26, Pollux 4, 99) rozeznávali tři druhy tanců dramatických; v tragédii tančen tanec vážný, nehybný – emmeleia, v komedii

- nevázaný a rozpustilý *kordax*, v dramate satyrském, ve hře to veselé, jejíž látka brávána byla z kruhu bájí o Dionýsovi a průvodcích jeho satyrech, ...*sikinnis*." Ve v. 19 píšeme: spí v hrobcě (*m. čas. spí hrobcě*).
- 32: *Symfonie*. Světozor 22, 1888, č. 29 (1094), str. 455, 15/6. Ve v. 8 píšeme: jež (*m. čas. jež*).
- 34: *Apoatéza*. Světozor 22, 1888, č. 29 (1094), str. 455, 15/6. Na konec v. 14 (*za: zpívá*) vkládáme čárku.
- 35: *Česká píseň*. Literární prémie Umělecké besedy v Praze na rok 1888, ed. J. Holeček, Praha 1888, str. 91; přetištěno: Právo lidu 43, 1934, č. 283, příl. Naším dětem, str. 20, 2/12, s tit. Podzim. Rozdíl mezi tisky 1888 / 1934 ve v.: 2 rudý, suchý / suchý, rudý; 4 svist! / svist.; 7 sprchnul / spadl.
- 36: *Divadelním žánrům Petra Jasmína*. Lumír 20, 1892, č. 34, str. 408 /in Fejeton/, 1/12. Sonet, pocházející asi z 1886–1887, je otištěn v anonymní glose, když Lumír 1892 obhajuje poezii A. Klášterského proti kritice FXŠ. Má tu být dokladem toho, že FXŠ „býval někdy také básníkem a osobním přítelem Ant. Klášterského“ (pseud. Petr Jasmín) a takto vyjádřil své uznání pro jeho tvorbu, krajně odlišné od dnešního postoje kritika. V replice Zasláno Lumíru a Času (Literární listy 14, 1892/93, č. 2, str. 41–43, 1/1 1893) potvrdil FXŠ své autorství: „Sonet p. Klášterskému napsal jsem před šesti lety jako 18–19letý člověk. Je to zcela banální a prostřední, nadšením přetékající poem naivního a nekritického človíčka, jako je snad všechna mládež ve zmíněném věku.“ (Viz též FXŠ: Kritické projevy 1, ed. J. Pistorius a F. Vodička, 1949, str. 105 n., 423 a pozn.)
- 37: *Láska osudu*. Novina 1, 1908, seš. 2, str. 50–51, 24/1.
- 40: *Píseň ke cti horkého dne*. Novina 1, 1908, seš. 4, str. 101, 28/2 (pod pseud. Jan Braun). Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 17 x 20,8 cm, autograf FXŠ. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 3 Jednomu / Leckomu; 5 naslouchat / poslouchat; 6 hrud tvá / hrud má; 8 tvé / mé; 9 Je večer, měsíc / Jde večer a měsíc; 10 píše; / píše.; 12 teď rád se / se rád teď; 21 tak – pojal / tak! Pojal; 32 v poslední a / v slední, světlé.
- 42: *Bez názvu (M. P.)*. Novina 1, 1908, seš. 6, str. 168–169, 27/3 (pod pseud. Jan Braun). Ve v. 13 píšeme podle NEV: si svítí (*m. čas. si svítíc*).
- 44: *Příjezd do Prahy (Paní Růžně Svobodové)*. Novina 1, 1908, seš. 11, str. 329–331, 12/6.
- 48: *Vzpomínka z vašeho rodného kraje (Paní Růžně Svobodové)*. Novina 1, 1908, seš. 13, str. 399–400, 10/7.
- 49: *Za Detlevem von Liliencron*. Novina 2, 1909, seš. 17, str. 523–525, 13/8. Německý básník D. v. L. (nar. 1844) zemřel 22/7 1909.
- 52: *Tragédie duše (1–2. Památce J. N.)*. Novina 2, 1909, seš. 21, str. 645–646, 8/10.
- 54: *Píseň předjitrní*. Novina 2, 1909, seš. 21, str. 646, 8/10.
- 55: *Na křížovatce*. Novina 2, 1909, seš. 21, str. 646–647, 8/10.
- 56: *Píseň prosincová*. Novina 2, 1909, seš. 21, str. 647, 8/10.
- 58: *Apostrofa mého kraje (Myšleno na galerii sv. Barbory na Horách Kutných, 1–5)*. Novina 4, 1910/11, seš. 2, str. 33–35, 25/11 1910.
- 62: *Tři mosty*. Novina 5, 1912, seš. 9, str. 257–258, 22/3; přetištěno: sb. Lyrický rok 1913, ed. F. S. Procházka, Praha 1913, str. 91–93, s jediným rozdílem ve v. 24: bolela (*m. čas. bolely*).
- 64: *Píseň trpčích v městě*. Novina 5, 1912, seš. 9, str. 258–259, 22/3.
- 65: *Muka zraku*. Novina 5, 1912, seš. 9, str. 259–260, 22/3. Ojedinelé: ty, tvůj převádíme na většinové: Ty, Tvůj.

- 67: *Píseň jitrní*. Květy 36, 1914, č. 5, str. 513–514, květen.
- 69: *Chvála agonu*. Květy 36, 1914, č. 5, str. 514–515, květen. Tiskneme s opravami FXŠ registrovanými v NEV, str. 258–259, ve znění / místo časop. ve v.: 13 míjejc / míjíc dne; 19 nápověd, podobu jednou své / napovězené, podobu; 30 Boha / boha; 31 aby se / aby si; 36 hra bojem / boj hra je; 39 jakými s nebe a vržená na zem / s nebe a roztržštěná jím o zem; 44 s Bohem / s bohem; 54 ve tvých / v tvých.
- 71: *Selský svatý Václav*. Venkov 12, 1917, č. 274, str. 2 /in Fejeton/, 18/11 (zde značeno č); přetištěno: Národní čítanka, ed. C. Merhout a B. Němec, Praha 1918–1919, Umělecké snahy, sv. 131, str. 549–551 (zde značeno NČ); dále přetištěno: bibliofilský tisk B. Lifky v Praze 1929, vyšlo koncem 1928 (zde značeno BL) – údaj v tiráži: „Tento třetí, první samostatný otisk autor prohlédl a opravil.“ Rkp.: LA PNP, zápisník Duhy a mosty, celkově 4. báseň, autograf FXŠ; pod textem kresbička květiny s květem dolů (zde značeno r). Tiskneme ve znění Lifkovy bibliofilie (BL); rozdíl mezi tímto zněním a verzemi tiskovými č, NČ a rukopisnou r ve v.: 1 grošovém koni BL č NČ / totěž m. pův. koni grošovatém r; 2 rousnatých nohou BL č NČ / totěž m. pův. o rousnatých nohách r; za v. 4 škrtnut verš s čabrakou pestrou r; 10 v r pův. součást v. 9; 10 vinicí BL č NČ / totěž m. pův. nad vinicí r; 11 již zraje BL č NČ / totěž m. pův. a již zraje i sládne r; 11 jíměný BL č NČ / dodatečně vepsáno r; 14 moudré BL č NČ / totěž m. pův. i moudré r; 16 křesťane, asketo BL č r / křesťane asketo NČ; 17 pův. součást v. 16 r; 19 chladných BL č NČ / dodatečně vepsáno r; 26 duše jeho spanilé BL č NČ / totěž m. pův. spanilé duše jeho r; 28 zapřáhat BL č r / zapřáhat NČ; 28 bujného býka BL č NČ / pův. samostatný verš r; 29 chrániti BL / brániti č NČ, pův. a brániti pak brániti r; 29 ho BL NČ / jej č r; 32 národu BL č NČ / totěž m. pův. mu r; 36 není zláštní strofa NČ; 36 díky! BL č NČ / totěž m. pův. díky ti! r; 39 krůpěje rosne BL č NČ / totěž m. pův. krůpějí rosnou r; 40 trávě, BL č NČ / trávě; r; 42 pův. součást v. 41 r; 46 pův. součást v. 45 r; 48 zdupaná BL č NČ / totěž m. pův. rozdupaná r; 48 však BL č NČ / vepsáno posud však opraveno na však r; 49 tvojí. BL č NČ / pův. tvojí, – opraveno na tvojí. – r; 50 Pokorný BL č NČ / totěž m. pův. pokorný r; 51 a k pláči BL / a pláči č NČ r; 55 sestoupáš BL č r / sestoupíš NČ; 57 k vychudlé horečné hrudi BL č NČ / totěž m. pův. k vychudlým horečným plecím r; 60 třese se bolestně BL č r / třese se bolestí NČ; 61 těm se nejprve zjevíš BL č NČ / totěž m. pův. zjevuješ nejprve těm se r; 64 prostným BL č NČ / prostým NČ; 65 za stavu rachotným dílem BL č NČ / totěž m. pův. prací za stavem r; 67 je BL č NČ / jej r; 68 uvyklý BL / uvyklé č NČ r; 71 ke všem BL / ke vším č NČ r; 72 sládne BL č NČ / totěž m. pův. tane r; 74 jenž podzimem BL č NČ / totěž m. pův. jež podzim r; 75 zlatem: BL / zlatem, – č NČ r; 76 šedivou, plachou jí padá BL č / šedivou plachou jí padá NČ, šedivou plachou jí padá m. pův. její padne plachou r; 77 přílby BL / přílby č NČ r; 77 hořici BL č NČ / dodatečně vepsáno r; 81 staženo BL č NČ / totěž m. pův. maje staženo r; 84 na hlavu dračí BL č NČ / totěž m. pův. na dračí hlavu r; 88 hromů BL / hromu č NČ r; 89 na poli brázdu BL / brázdu na poli č NČ r; 90 radlici BL č NČ / totěž m. pův. ruchadlem r; 91 plaší: BL / plaší – č NČ r; 92 z mraku BL / z mraků č NČ r; 95 od pluhu BL č NČ / totěž m. pův. od klečí r; 96 zsinálý BL / zsinálý č NČ, pův. zpěněný opraveno na zsinálý r; 97 jak BL č NČ / jenž r; 102 na kleče lehne BL č NČ / totěž m. pův. nalehne na pluh r; 103 za země vepsáno a pak škrtnuto zpod něho r; 104 vůně: BL / vůně – č NČ r.
- 75: *Chvála žebráků*. Lípa 1, 1917/18, č. 8, str. 113–114, asi konec listopadu 1917. Rkp.:

- LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhy a mosty, celkově 2. báseň, autograf FXŠ; pod textem: „Koncip. a většinou napsáno v Kandlově mlýně. Dotvořeno v Praze 30. X. 17“. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 16 krásní / krásní; 19 A ruce / Jich ruce; 22 zdvihaly / zdvihaly; 31 jejich / jich je; 35 či / neb; 37 penízek / *totéž m. pův.* s penízem; 41 či / neb; 60 prstýnek zlatý / *totéž m. pův.* věž vědycky.
Tiskneme s opravami FXŠ registrovanými v NEV, str. 259, ve v. 15: úsní (*m. čas.* stíní) a ve v. 19: bezvládné (*m. čas.* bezvládné).
- 78: *Východ i návrat.* Venkov 12, 1917, č. 304, Vánoční příloha, str. 3, 25/12. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhy a mosty, celkově 3. báseň, autograf FXŠ; pod textem kresba květiny (s květem nahoru) a tužkou datace: „Někdy v I. polovici listop. 1917“. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 8 suchého / *totéž m. pův.* svadlého; 14 sucha, / sucha.; 15 co / Co; 22 moci mřít / *totéž m. pův.* ó moci zemřít; 22 zač / *dotatečně vepsáno;* 22 vášeň rozkáže. / vášeň tvá rozkáže!; 23 zraněnému / zraněnému; ; 25 I úsměvy / *zčásti nová strofa;* 26 ó slunce / *totéž m. pův.* stíny; 31 sen. / sen.; 32 kruh / Kruh; 32 vrací se / zvrací se; 33 chápat: / chápat!; 35 navázat, kde byl kdys přetřen / *totéž m. pův.* vázat, kde kdys byl přetřen.
Ve v. 5 píšeme podle rkp.: tůň byla ticha hlubinná (*m. čas.* tůň byla tichá hlubinná).
- 80: *Krásá člověku.* Lípa 1, 1917/18, č. 21, str. 321–322, asi konec února 1918. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhy a mosty, celkově 1. báseň, autograf FXŠ; pod textem datace: „19. října 1917“. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 10 z těch / z mých; 17 zbožné / *totéž m. pův.* zbožná; 26 uneseš bouři mých řas, / *je součástí předchozího verše;* 30 pohas můj svit / *je součástí předchozího verše;* 31 jímat – / jímat a; 32 nechťej mne mít. / *je součástí předchozího verše;* 32 mít. / mít!; 36 životu, / životu; ; 39 na věčnost / ve věčnost.
- 82: *Dítěti – dědici.* Lípa 1, 1917/18, č. 39, str. 609–610, 27/6 1918.
- 85: *Za Milanem Štefánikem.* Lípa 2, 1918/19, sešit 32, str. 497–498, 15/5 1919.
M. R. Štefánik zahynul při havárii svého letadla 4/5 1919; prvních 5 strof básně je otištěno v černém rámečku na titulní straně časopisu.
- 88: *Josefu B. Foerstrovi.* Hudba 1, 1919/20, č. 2–4, str. 21, 18/12 1919 (trojčíslicí časopisu je jubilejním sborníkem k šedesátinám J. B. F.; nar. 30/12 1859).
- 89: *Stromu svobody.* Máj československých socialistů, ed. R. I. Malý, Praha 1920, str. 1. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 17 x 20,4 cm, autograf FXŠ; pod textem šikmo: „– Konec. –“, vpravo nahoře, snad rukou FXŠ: „Korektura i s rukopisem budíž poslána autorovi: Praha III, Pod Bruskou 3“, přeškrtný pův. titul, asi: „Pozdravení“. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 11 byl dřív / *totéž m. pův.* dřív byl; 17 zemských / *totéž m. pův.* země.
- 90: *A noc je zde.* Lípa 3, 1920, sv. 9–10, str. 2–3, listopad.
- 92: *Vlaky.* Národní kultura 2, 1923, č. 1, str. 1–4, asi leden.
- 97: *Paní smíchu a světla.* Národní kultura 2, 1923, č. 5, str. 137–138, asi květen.
- 99: *Před nocí.* Národní kultura 2, 1923, č. 9–10, str. 289, asi prosinec.
Ve v. 16 píšeme: vem (*m. čas.* ven).
- 101: *Novoluní.* Iskusstvo Slavjan 1, 1923/24, č. 1, str. 59, asi konec 1923; přetištěno: ŠalZáp 1, 1928/29, č. 7, str. 212, březen 1929 (pod textem datace: 1922). Zde podle otisku v ŠalZáp 1. Rozdíl mezi ŠalZáp 1 / Iskusstvo Slavjan 1 ve v.: 1 bez konce; / bez konce.; 2 na krvi / na krvi, ; 7 znovu / znova; 9 za prvního rána / za bílého rána; 10 světlo pít / světla pít; 14 teď děti počaty být chtějí / chtějí děti nové počaty být; 17 prší sině / prší síně; 19 sterými křídly neb / sterými novými křídly či; 26 jsi / tys.

- 103: *Před Svatým Duchem.* Kritika 1, 1924, č. 3, str. 97–98, 5/4.
- 105: *Princezně z čtvrti tovární.* Kritika 1, 1924, č. 6–7, str. 217–218, 10/6.
- 107: *Mezi tmou a úsvitem.* Kritika 1, 1924, č. 6–7, str. 218–219, 10/6.
- 109: *Jistota.* Tvorba 1, 1925/26, č. 5, str. 89–90, 1/1 1926 (pod pseud. A. D. Laš; pod textem datace: 1922).
- 111: *Tichý podzim.* Tvorba 1, 1925/26, č. 6–7, str. 104–105, 15/1 1926 (pod pseud. A. D. Laš; pod textem datace: 1922).
- 113: *Chvála rodiček.* Rudé právo 8, 1927, č. 43, Literární příloha Dělnická besídka, str. [1], 20/2.
- 115: *Chvála tanečnice.* Tvorba 2, 1926/27, č. 3, str. 96–98, březen 1927.
- 118: *Jižní motiv.* Rudé právo 8, 1927, č. 55, Literární příloha Dělnická besídka, str. [1], 6/3.
Tiskneme s opravami FXŠ registrovanými v NEV, str. 259, ve v. 1 a 11: dumu (*m. čas.* smutek) a ve v. 10: slije je (*m. čas.* slije se).
- 119: *Věčerní beseda.* Rudé právo 8, 1927, č. 133, Literární příloha Dělnická besídka, str. [1], 5/6 (pod textem datace: 1927).
- 121: *Naplnění.* Rudé právo 8, 1927, č. 151, Literární příloha Dělnická besídka, str. [1], 26/6 (pod textem datace: 1923).
- 122: *Letní slunovrat.* Rudé právo 8, 1927, č. 163, Literární příloha Dělnická besídka, str. [1], 10/7. NEV, str. 262, uvádí: opatřeno rukopisnou pozn. 1923.
- 124: *Zápasště.* Tvorba 2, 1926/27, č. 7, str. 205, říjen 1927.
- 125: *Chvála majáku.* Tvorba 2, 1926/27, č. 7, str. 220, říjen 1927, s tit. Na majáku. Zde titul podle opravy FXŠ registrované v NEV, str. 259.
- 126: *Z cyklu: Teď zraje čas...* (1–6). 1 a 2: Literární svět 1, 1927/28, č. 4, str. 1, 17/11 1927; 3 a 4: Rozpravy Aventina 3, 1927/28, č. 6–7, str. 65 a 68, prosinec 1927; 5: Kmen 1, 1926/27, č. 12, str. 288, prosinec 1927; 6: Nová scéna 1, 1929/30, č. 4, str. 88, duben 1930.
Tomuto souboru básní dáváme souhrnný název, jak je uveden u většiny časopiseckých otisků, a seřazujeme je podle postupu uveřejnění. Číslování jednotlivých skladeb je zavedeno až zde. Básně 2 a 3 tiskneme s opravami FXŠ registrovanými v NEV, str. 259. V básni 2, v. 4, píšeme: smrti znaky (*m. čas.* smrti zvuky), což zřejmě odpovídá Šaldově opravě, i když to je v NEV opačně registrováno a také chybně v textu provedeno. V básni 3 píšeme ve v. 11: hle (*m. čas.* tak), ve v. 15: hrdličím smíchem, slyš, se směje (*m. čas.* se směje hrdličím smíchem), ve v. 16: šťastné (*m. čas.* šťastná) a ve v. 23: do klínu (*m. čas.* do klína).
- 130: *Přestupná stanice.* ŠalZáp 1, 1928/29, č. 1, str. 9, říjen 1928.
- 131: *Mořská vlašťovka.* ŠalZáp 1, 1928/29, č. 2, str. 63, listopad 1928. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 21,8 x 29,3 cm, autograf FXŠ, čistopis; pod textem: „F. X. Šalda 1922“. Rozdíl mezi tiskem / rkp. v nadpisu: vlašťovka / vlašťovka a ve v.: 8 Den, noc jsme pluli / My pluli den, noc; 14 ty masy / masy; 16 vlašťovko / vlašťovko; 26 rozmarné / rozverné.
Ve v. 29 píšeme podle rkp.: pod tvými (*m. čas.* pod Tvými).
- 133: *Dům na stráni* (1–3). ŠalZáp 1, 1928/29, č. 3, str. 87–89, prosinec 1928.
- 136: *Bohonosič.* Host 8, 1928/29, č. 4, str. 73, 1/1 1929. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 18 x 25 cm, autograf FXŠ, čistopis; pod textem datace: „(1925)“. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v. 5: přetřezaná / přetřezena.
- 137: *Jaro v Čechách.* Tvorba 4, 1929, č. 1, str. 3, 12/1; přetištěno: ŠalZáp 2, 1929/30,

- č. 9, str. 306, květen 1930 (pod textem datace: 1925). Zde podle otisku v ŠalZáp, podle Tvorby písme jen ve v. 22: váhá (*m. ŠalZáp vahá*). Rozdíl mezi otiskem in ŠalZáp 1 / Tvorba 4 ve v.: 17 bez jména / beze jména; 20 sémě / símě; 21–22 *tvof* jednu strofu v Tvorbě.
- 138: *Teskná gavota*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 4, str. 122, leden 1929.
- 140: *Benátky horečné*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 4, str. 123–124, leden 1929.
- 142: *Otázky*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 5–6, str. 166, únor 1929.
- 143: *Krásná rovnováha*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 1, str. 14–15, září 1929.
- 145: *Když jsem snil o Beethovenovi*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 1, str. 16, září 1929.
- 146: *Nový měsíc*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 2–3, str. 59, říjen 1929.
- 147: *Den a noc*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 2–3, str. 60, říjen 1929. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 17 x 21 cm, strojopis s rkp. opravou a pozn. k tisku.
- 148: *Pozdní léto*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 2–3, str. 61, říjen 1929.
- 149: *Z ohnivě slunečné ráže...* ŠalZáp 2, 1929/30, č. 2–3, str. 62, říjen 1929. Podle NEV písme ve v. 7: již jen (*m. čas. již je*).
- 150: *Postůj tak chvíli*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 4, str. 117–118, listopad 1929.
- 152: *Tulák veleměst*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 4, str. 119–120, listopad 1929.
- 154: *Soustolovník*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 5, str. 138–140, prosinec 1929.
- 157: *Kalný den*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 5, str. 141, prosinec 1929.
- 158: *Hvizd v noci*. Plán 1, 1929/30, č. 9, str. 513, prosinec 1929.
- 159: *Jdou, jdou utopenky...* Plán 1, 1929/30, č. 9, str. 514, prosinec 1929.
- 161: *Pramen*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 6, str. 186, leden 1930. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 14,7 x 21,6 cm, autograf FXŠ, čistopis; pod textem podpis a datace: „1930“. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 8–9 ještě; a / ještě. A; 13 zbožná! / zbožná.
- 162: *Výstraha*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 6, str. 187, leden 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 25,5 x 33,8 cm, strojopis s rkp. opravami FXŠ a s pozn. pro tisk.
- 163: *Plamen*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 6, str. 188, leden 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 25,5 x 33,8 cm, strojopis s rkp. opravami FXŠ a s pozn. k tisku. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v. 3: peruti? / peruti..
- 164: *A přece*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 6, str. 189, leden 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 17 x 8,4 cm, strojopis s rkp. opravou a s pozn. k tisku; pův. název básně „Bezpečno“ přeškrtnán a rukou FXŠ napsáno „A přece“; poznámka FXŠ: „Dá se jako 4. básnička na zvláštní stránku“.
- 165: *Mimózy květe strný...* Nová scéna 1, 1930, č. 3, str. 55, únor 1930.
- 166: *Za matkou*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 7, str. 208, únor 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 16,9 x 21,2 cm, strojopis s rkp. opravami FXŠ a s pozn. pro tisk. Přív. zájm. tvůj psáno v rkp. všude (v. 1, 4, 8, 10) s velkým písmenem.
- 167: *A mne nezná*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 7, str. 209, únor 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 17 x 20,8 cm, strojopis s rkp. opravami a s pozn. pro tisk, tužkový podpis FXŠ.
- 168: *Teď měsíc studený*. Vest pocket revue 1, 1929/30, č. 4, str. 4, 1/2 1930 (s pozn. pod textem: Psáno pro V. P. R.); přetištěno: ŠalZáp 2, 1929/30, č. 7, str. 210, únor 1930. – Zde podle ŠalZáp 2; otisk ve Vest pocket revui se liší jen ve v. 9: mlhami (*m. ŠalZáp mhami*).
- 169: *Poslední plavba*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 8, str. 268, březen 1930; přetištěno: FXŠ: Verše, 1935, v textově shodném znění. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 dvojlíst 16,5 x 22,2 cm (na 2. listu báseň *Noc na periferii*), autograf FXŠ, čistopis s pozn. pro tisk. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v. 3: nebezpečí / *totéž m. pův.* nebezpečný.

- 170: *Noc na periferii*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 8, str. 269, březen 1930; přetištěno: FXŠ: Verše, 1935, a Ranní noviny 3, 1935, č. 265, str. 4, 16/11, obojí v textově shodném znění. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal – viz pozn. k předch. básni. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 2 právě / *dodatečně vepsáno*; 12 víš již / *totéž m. pův.* již víš.
- 171: *Jiřo se budí*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 8, str. 270, březen 1930; přetištěno: FXŠ: Verše, 1935, a Ranní noviny 3, 1935, č. 268, str. 4, 20/11, obojí v textově shodném znění. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 16,9 x 17,2 cm, strojopis s rkp. opravami a s pozn. pro tisk. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v. 8: stroj / *totéž m. pův.* dej.
- 172: *Je prosinec...* ŠalZáp 2, 1929/30, č. 8, str. 271, březen 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 14,6 x 21,7 cm, strojopis s rkp. opravou a s pozn. pro tisk; ve v. 4 tužkou opraveno: mha (*m. pův.* mlha). Tiskneme s opravami FXŠ registrovanými v NEV, str. 259, ve v. 7: Teď (*m. čas. že*) a ve v. 8: všem světa (*m. čas. i vlastním*).
- 173: *Hudba za řekou*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 9, str. 305, květen 1930 (pod textem datace: 1930). Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 17 x 20,8 cm, autograf FXŠ, čistopis s pozn. pro tisk.
- 174: *Předjaří*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 10, str. 344, červen 1930.
- 175: *Mně stesko se...* Literární rozhledy 14, 1929/30, č. 4, str. 149, leden 1930; přetištěno: ŠalZáp 2, 1929/30, č. 10, str. 345, červen 1930. V Lit. rozhledech jsou sudé verše ve strofách bez zarážek; zde podle ŠalZáp 2.
- 176: *Zápas s andělem*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 1, str. 9–10, září 1930.
- 178: *Ženská podobizna*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 1, str. 11, září 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 17 x 20,8 cm, autograf FXŠ, čistopis s pozn. pro tisk.
- 179: *Krajina ve vysokých polohách duše*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 4, str. 139, listopad 1930. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 20,7 x 33,7 cm, strojopis s rkp. opravou FXŠ a s pozn. pro tisk. Ve v. 11 písme podle tiskové opravy v ŠalZáp 3, str. 192, a podle rkp.: do ledného (*m. čas. do ledového*).
- 180: *Teď čas se v toku obrací...* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 5–6, str. 185, prosinec 1930.
- 181: *Teď léto odchází...* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 5–6, str. 186, prosinec 1930.
- 182: *Již den se chýlí k večeru...* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 7, str. 223, leden 1931.
- 183: *Jsou modré dálky dnes...* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 7, str. 224, leden 1931.
- 184: *Vězněná*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 8–9, str. 263, únor 1931. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 20,7 x 17 cm, strojopis s rkp. opravami FXŠ.
- 185: *In memoriam Jeny Němečkové*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 10, str. 317, březen 1931. K úmrtí sestry Růženy Svobodové, matky spisovatele Zdeňka Němečka.
- 186: *A jseš jako člověk zmámený...* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 10, str. 318, březen 1931.
- 187: *Dojem z ticha*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 10, str. 319, březen 1931.
- 188: *Leč nejvíc mučí křidel pahýly...* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 13–14, str. 432, červen 1931 (pod textem datace: 1926).
- 189: *Přítpek poslední*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 13–14, str. 433, červen 1931 (pod textem datace: 1929).
- 190: *Milosrdenství*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 13–14, str. 434, červen 1931. Ojedinelé: Ty, Tvůj převádíme na větštinové: ty, tvůj.
- 191: *Milostí tknutý*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 13–14, str. 435, červen 1931. Odstraňujeme dvojtečku za nadpisem.
- 192: *Hovoří anděl*. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 13–14, str. 436, červen 1931.

- 193: *Laskavý podzim*. Blok 1, 1931, č. 2, str. 33, červen 1931; přetištěno: Blok 1936, ed. J. Janouch a J. Heyduk, Praha 1936, str. 33.
Tiskneme s opravou FXŠ registrovanou v NEV, str. 259, ve v. 3: nadlouho (*m. čas.* tak dlouho).
- 194: *De profundis clamavi...* ŠalZáp 4, 1931/32, č. 1, str. 36–37, září 1931.
De profundis clamavi (ad te, Domine) – žalm 130, podle ekumenického překladu bible z 1979: Z hlubin bezedných tě volám, Hospodine.
- 196: *A slunce studené úkosem hledí...* ŠalZáp 4, 1931/32, č. 1, str. 38–39, září 1931.
Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 2 l. 17,2 x 21,5 cm, stránkový obsah tisku s rkp. korekt. FXŠ. Rozdíl mezi tiskem / původní sazbu ve v.: 1 hořela / kvetou; 2 vzplanulé / vzplanuté; 9 přátele, ženy / přátele i ženy; 12 mramorných / spolusvorných; 17 svistí / sviští; 22 jaké / jakž; 26 sklívým / tklívým; 29 holé / tak; 35 chromou / drsnou.
- 198: *Prorok zpronevěřilý*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 8–9, str. 268–269, únor 1932.
- 200: *Vstaň, Samson...* ŠalZáp 4, 1931/32, č. 8–9, str. 270, únor 1932.
- 201: *My proti sobě stáli...* ŠalZáp 4, 1931/32, č. 8–9, str. 271, únor 1932; přetištěno: FXŠ: Verše, 1935, v textově shodném znění.
- 202: *Mladá žena zpívá*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 8–9, str. 272, únor 1932; přetištěno: FXŠ: Verše, 1935, s tit. Mladá žena, jinak v textově shodném znění.
Odstraňujeme dvojtečku za nadpisem.
- 203: *Starý muž zpívá*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 8–9, str. 273, únor 1932 (pod textem datace: 1923).
Odstraňujeme dvojtečku za nadpisem.
- 204: *Předsvit*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 10–11, str. 294, červen 1932 (pod textem datace: 1926). Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 16,4 x 23,3 cm, stránkový obsah tisku s rkp. korekturami snad Šaldovými. Rozdíl mezi tiskem / původní sazbu ve v.: 6 olovo a noci / olovo, noci; 16 jim / jimž.
- 205: *Ruce*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 10–11, str. 295, červen 1932. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 16,4 x 23,3 cm, stránkový obsah sazby s rkp. korekturami FXŠ; korigovaný jen 3 evidentní tiskové chyby.
- 206: *Až bude zorána půda...* ŠalZáp 4, 1931/32, č. 10–11, str. 296, červen 1932. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 17 x 22,4 cm, stránkový obsah sazby s rkp. korekturami FXŠ. Rozdíl mezi tiskem / původní sazbu ve v. 5: a kamení / *totéž m. pův. vysázeného* o kamení.
- 207: *Jak zářivý...* ŠalZáp 4, 1931/32, č. 10–11, str. 297, červen 1932. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 16,9 x 22,6 cm, stránkový obsah sazby s rkp. korekturami (asi nikoli autograf FXŠ). Rozdíl mezi tiskem / původní sazbu ve v.: 4 pije / pijí; 8 nalitý / zalitý.
- 208: *Soud nad tebou i nade mnou*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 12–13, str. 353–354, září 1932.
- 210: *Dnes a tehdy*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 12–13, str. 355–357, září 1932.
- 213: *Básniřka záhuby*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 12–13, str. 358, září 1932.
- 214: *A přec zrání dítě...* ŠalZáp 4, 1931/32, č. 12–13, str. 359, září 1932.
- 215: *V horečce*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 12–13, str. 360–361, září 1932; přetištěno (v shodném znění): Lidová kultura 1, 1936/37, č. 7, str. 1, duben 1937.
- 217: *Za třemi mrtvými (1–3)*. ŠalZáp 5, 1932/33, č. 1–2, str. 7–8, říjen 1932. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 3 l. 22,5 x 28,4 cm, strojopis s rkp. opravami FXŠ a s pozn. pro tisk.
- 219: *Hodiny stoupají...* ŠalZáp 5, 1932/33, č. 1–2, str. 9, říjen 1932. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 22,4 x 28,3 cm, strojopis s rkp. opravami FXŠ.

- 220: *Otázka*. ŠalZáp 5, 1932/33, č. 3, str. 67, prosinec 1932.
- 221: *Balada ze starého dramatu*. ŠalZáp 5, 1932/33, č. 3, str. 104–105, prosinec 1932 (pod textem datace: V únoru 1908). Rkp.: a LA PNP, fond FXŠ, 1 dvojlíst 17 x 21 cm, autograf FXŠ, podpis perem, tužkou přeškrtnutý; b LA PNP, fond O. Girgal, 2 listy 23 x 29 cm, autograf FXŠ; pozn. pro tisk a pod textem datace FXŠ: „(Psáno / *dodatečně přeškrtnuto* / V únoru 1908)“. Rozdíl mezi tiskem (č) / rkp. a, b: in a titul *pův.* Šla Noc a nesla dary Pekla (Tobě, která vši), *opraveno na* Balada starého poutníka, *pak na* Píseň ze starého dramatu; dále ve v.: 5 jí č, b / Jí a; 5 sírnými č / sírnými a, b; 11 zakřiknutá č / zakřiknutá a, b; 12 štít děravý č, b / *totéž m. pův.* loď děravou *po straně připsáno* luk pohaslý a; 14 přílbice č, b / přílbice a; 15 jísti od všeho ti č, b / *totéž m. pův.* od všeho ti jísti a; 16 nejvíce. č, b / nejvíce. a; 17 syčí z ní hned č, b / *totéž m. pův.* a hned syčí a *m. opraveného* syčí hned z ní a; 20 na začátku verše *škrtnuto* teď steny zní a; 21 A ledně skanduje č, b / A ledně, skanduje a; 22 bezesné č, b / *totéž m. pův.* bezesné a; 23 je stále č, b / *totéž m. pův.* tkví stále a; 24 nadlidská – lék pro ni č, b / *totéž m. pův.* nadlidská –, lék pro ni a; 25 než třeba č, b / *totéž m. pův.* a třeba a; 28 o milost. č, b / o milost: a; 33 zhaslých *dodatečně vepsáno a*; 33 před vyčítavý *škrtnuto* němě a.
- 223: *Niké bezkřídla (1–9)*. 1, 2: ŠalZáp 5, 1932/33, č. 6–7, str. 184–186, březen 1933; 3, 4: ŠalZáp 5, 1932/33 č. 8, str. 229–231, duben 1933; 5, 6, 7: ŠalZáp 5, 1932/33, č. 11–12, str. 339–343, červenec 1933; 8: ŠalZáp 6, 1933/34, č. 3–4, str. 69 až 71, prosinec 1933; 9: ŠalZáp 6, 1933/34, č. 6–7, str. 176, březen 1934; 9 přetištěno (v shodném znění a s tit. In memoriam Arnošta Dvořáka): Ranní noviny 2, 1934, č. 77, s. 4, 31/3.
Podle glosy Oprava typografická v ŠalZáp 5, str. 260, píšeme in 1 v posledním verši: jenom ji rozvinout (*m. čas.* jenom rozvinout) a in 2, v. 7: to byly blesky (*m. čas.* to byly). In 3, v. 22, píšeme Nenikékamen (*m. čas.* Nenykémén).
- 3: Nenikékamen – zvířetili jsme, zpráva posla o vítězství Athénanů nad perskou přesilou r. 490 př.n.l.; 4: V době vydání básně uplynulo právě pět let od smrti Ladislava Klímy (z. 19/4 1928); 9: Arnošt Dvořák zemřel nedlouho před vydáním básně, 22/10 1933.
- 236: *Záchvěv hrůzy*. ŠalZáp 5, 1932/33, č. 6–7, str. 220, březen 1933. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 22,2 x 16,5 cm, autograf FXŠ; předloha pro tisk. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v. 6: chvěním / *totéž m. pův.* s chvěním.
- 237: *Improvizace*. ŠalZáp 5, 1932/33, č. 9–10, str. 268–269, květen 1933 (pod textem datace: 11. V. 1933).
- 239: *Návrat*. ŠalZáp 5, 1932/33, č. 13–14, str. 390, září 1933. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 1 l. 17,1 x 21 cm, autograf FXŠ; čistopis s pozn. pro tisk. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v. 15: stejné! / stejné.
- 240: *Chvála lékaře*. ŠalZáp 6, 1933/34, č. 1–2, str. 55–56, říjen 1933 (pod textem: Z knihy „Chval“).
- 242: *Chvála umírajícího*. ŠalZáp 6, 1933/34, č. 1–2, str. 57–59, říjen 1933 (pod textem: Z knihy „Chval“).
- 245: *Zaklínač*. ŠalZáp 6, 1933/34, č. 5, str. 141, leden 1934.
- 246: *Chvála mnicha*. Listy pro umění a kritiku 2, 1934, č. 3, str. 49–50, 14/3.
- 248: *Saturnálie*. Listy pro umění a kritiku 2, 1934, č. 3, str. 50, 14/3.
- 249: *Za jednou mrtvou*. ŠalZáp 6, 1933/34, č. 8–9, str. 250, květen 1934.
- 250: *V posledních letních dnech (1–2)*. ŠalZáp 6, 1933/34, č. 8–9, str. 251–252, květen

- 1934; přetištěno (v textově shodném znění): Ranní noviny 2, 1934, č. 148, s. 4, 27/6.
- 252: *Větvka střemchy*. ŠalZáp 6, 1933/34, č. 10–11, str. 318–319, červenec 1934 (pod textem datace: 1930).
- 254: *Věštkyně*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 1, str. 42–43, říjen 1934.
- 256: *A proto zrak tvůj temně žhne...* Život 13, 1934/35, č. 1, str. 3, říjen 1934; přetištěno (v shodném znění): ŠalZáp 7, 1934/35, č. 5–6, str. 186, leden 1935.
- 258: *Večerní*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 2–3, str. 93, listopad 1934.
- 259: *Chvála stolu*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 4, str. 131–132, prosinec 1934.
- 261: *Pramen žaluje*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 4, str. 133–134, prosinec 1934. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 20,8 x 33,8 cm, autograf FXŠ; s pozn. pro tisk. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 4 kteréže / totěž m. pův. které; 5 se všim / dodatečně vepsáno; 7 sýkorky / totěž m. pův. ptáka; 13 její se mnou / totěž m. pův. mezi mnou a jí; 16 vílu tichá / totěž m. pův. tichá vílu; 22 taky něco / dodatečně vepsáno.
- 263: *Chvála starého pastýře*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 5–6, str. 184–185, leden 1935.
- 265: *Chvála vojáka*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 7–8, str. 248, březen 1935; přetištěno (s 2 drobnými diferencemi): Ranní noviny 3, 1935, č. 66, str. 4, 20/3.
- 267: *Hedvábný šáteček*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 9–10, str. 311, květen 1935.
- 268: *Stezka žalu*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 9–10, str. 312, květen 1935.
- 269: *Ocúny*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 11–12, str. 363, září 1935.
- 270: *Chvála hrobky*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 11–12, str. 364–366, září 1935. Se zrušením tečky na konci v. 34 včleňujeme následující 2 verše do jednoho souvětí, přičemž také eliminujeme mezistrofový předěl mezi v. 34–35.
- 273: *Prstýnek*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 11–12, str. 367, září 1935.
- 274: *Taneční*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 11–12, str. 368–369, září 1935.
- 276: *Studna*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 11–12, str. 370, září 1935; přetištěno (s 1 rozdílem v hláskové délce): Ranní noviny 3, 1935, č. 210, str. 4, 11/9.
- 277: *Zimní*. ŠalZáp 7, 1934/35, č. 11–12, str. 371, září 1935.
- 278: *Již není léta...* ŠalZáp 7, 1934/35, č. 11–12, str. 372, září 1935.
- 280: *Krajina před Léthé*. Rozhledy 4, 1935, č. 22–23, str. [177], 12/9.
- 282: *Hodina po půlnoci*. Volné směry 32, 1935/36, č. 1, str. 1, 1/10 1935; přetištěno (v shodném znění): České slovo 27, 1935, č. 235, str. 3, 10/10.
- 284: *Vinobraní*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 1–2, str. 42, říjen 1935.
- 285: *Chvála mlatu*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 1–2, str. 43, říjen 1935; přetištěno (v shodném znění): FXŠ: Verše, 1935.
- 286: *Z úzkosti*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 1–2, str. 44, říjen 1935; přetištěno (v shodném znění): Ranní noviny 3, 1935, č. 246, str. 4, 24/10.
- 287: *Z bezčasí*. Život 14, 1935/36, č. 1, str. 1, říjen 1935; přetištěno (v shodném znění): FXŠ: Verše, 1935.
- 288: *Válečná*. FXŠ: Verše, Praha, soukromý tisk Kmene 1935 (pro účastníky přednášky FXŠ O českém baroku, pořádané 14/11 1935), 7. báseň v pořadí.
- 289: *Chvála země*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 3, str. 87, prosinec 1935. Rkp.: foto ve sb. Na paměť F. X. Šaldy, ed. B. Liška, Praha 1938, příl. č. 8, autograf FXŠ. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 3 rozséváčem vržené / totěž m. pův. vržené rozséváčem; 9 dceř / totěž m. pův. dcera; 15 člověk v kolena poklesá / totěž m. pův. klesá člověk v kolena; 20 vzpomíná / totěž m. pův. vzpomene; 21 Tys zmo magnetické však / totěž m. pův. Ty však jsi zmo magnetické; 25 ti / dodatečně vepsáno.

- Podle glosy Oprava typografická, ŠalZáp 8, str. 154, píšeme ve v. 16: dopoví (*m. čas.* odpoví) a podle rkp. ve v. 18: ve proudu (*m. čas.* na proudu).
- 291: *Starému městu z mého mládí*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 4–5, str. 144–145, leden 1936.
- 293: *Svědék*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 4–5, str. 146, leden 1936.
- 295: *Věrný sloup chrámový*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 4–5, str. 147, leden 1936, s tit. Sloup chrámový. Zde titul podle opravy FXŠ registrované v NEV, str. 259.
- 296: *Prosbá*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 4–5, str. 148, leden 1936.
- 297: *Mladý poutník*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 6, str. 192, únor 1936.
- 298: *Pohled vzhůru*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 6, str. 193, únor 1936 (pod textem datace: 1924).
- 299: *Zraněný pramen*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 6, str. 194, únor 1936.
- 300: *Jak za tebou?* ŠalZáp 8, 1935/36, č. 6, str. 195, únor 1936.
- 301: *S novým jarem*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 7–8, str. 257–258, duben 1936.
- 303: *Přítav trosečný*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 7–8, str. 259–260, duben 1936. Ve v. 28 píšeme: trosečných, ikarsky (*m. čas.* trosečných ikarsky).
- 305: *Mrtvý básník*. ŠalZáp 8, 1935/36, č. 9–10, str. 327, červen 1936.
- 306: *Staré věže a brány*. ŠalZáp 9, 1936/37, č. 1, str. 30–31, říjen 1936.
- 308: *V kryptě*. ŠalZáp 9, 1936/37, č. 1, str. 32, říjen 1936.
- 310: *V vteřinu poslední*. ŠalZáp 9, 1936/37, č. 3, str. 100, prosinec 1936; přetištěno (s 1 tiskovou chybou): Ranní noviny 4, 1936, č. 294, str. 4, 22/12. Podle NEV píšeme ve v. 11: zachytil v vteřinu (*m. čas.* zachytil vteřinu).
- 311: *Pastýřko mrtvých let...* ŠalZáp 9, 1936/37, č. 3, str. 101, prosinec 1936; přetištěno (v shodném znění): Ranní noviny 5, 1937, č. 6, str. 4, 8/1.
- 312: *In memoriam*. ŠalZáp 9, 1936/37, č. 3, str. 102, prosinec 1936.
- 313: *Pobídka*. ŠalZáp 9, 1936/37, č. 4–5, str. 158, únor 1937. Rkp.: foto ve sb. Na paměť F. X. Šaldy, ed. B. Liška, Praha 1938, příl. č. 10, autograf FXŠ, podepsáno třemi křížky; tam popiska: „Jeden z posledních básnických rukopisů F. X. Šaldy, z ledna 1937.“ Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 2 můj princí / totěž m. pův. ó smrti; 7 odejít včas / v rkp. je součástí předchozího verše; 8 vždycky vepsáno dodatečně; 11 při kvasu / totěž m. pův. u kvasu.

XXX

- 317: *Nejčestější talent*. Novina 1, 1908, sešit 7, str. 224, 10/4. Nechať mrtví... – evangelium Matoušovo 8, 22.
- 318: *Znají se (Zvonařským mediokritám)*. Novina 1, 1908, sešit 9, str. 288, 8/5. Součást polemiky se Zvonem, který v glose Perly v omáčce (roč. 8, 1908, str. 444) zesměšňoval mj. i Šaldovo vyjadřování. FXŠ na to nejprve reagoval glosou Omáčka bez perel i omáčka bez jichy v Novině 1, 1908, str. 224 (viz FXŠ: Kritické projevy 7, ed. K. Dvořák, 1953, str. 234 a pozn.).
- 319: *Potěže s hodnotami*. Novina 3, 1909/10, sešit 5, str. 160, 14/1 1910. Na stať FXŠ Hodnoty kulturní a mocnosti životní (Novina 3, 1909/10, str. 16 pokr.) zaútočil Přehled 8, 1909/10, str. 284, redigovaný E. Chalupným, anonymním epigramem, který má podtitul „Sonet zítřku neboli Slabikář pro výchovu moderních stylistů“ a pozn. pod čarou: „Autor tohoto sonetu nemíní ‚hodnoty‘ vylučovat ze slovníku, nýbrž jen přispět, aby toto znehodnocené slovo přestalo být ‚Mädchen für alles‘.“ FXŠ na to reagoval tímto epigramem a v následujícím čísle Noviny, str. 191

- až 192, ještě glosou Výkládek o slušnosti dr. Chalupnému (viz FXŠ: Kritické projevy 8, ed. O. Králík, M. Komárek a J. Opelík, 1956, str. 62 a pozn.).
- 320: *Karlu Elgartu Sokolovi, autorovi „duchového“ fejetonu*. Novina 3, 1909/10, sešit 6, str. 192, 28/1 1910 (bez podpisu).
Anonymní glosa Skoro citát z Noviny (Moravsko-slezská revue 6, 1910, č. 1, str. 26), oponující Šaldovu názoru (Dějiny tzv. moravského separatismu, Novina 2, 1908/09, sešit 19, str. 607), že Moravsko-slezská revue nepochopila podstatu a smysl kulturně potřebného regionalismu, operuje při poukazování na Šaldovu neobeznámenost se skutečným duchem Moravy ironicky s titulem jeho eseje *Ležela země přede mnou, vdova po duchu, který odešel* (Volné směry 9, 1904, kn. Boje o zítřek, 1905).
- 321: *Nápis na Národ*. Kmen 1, 1917/18, č. 20, str. 12, 28/6 1917, in Koutek tragikomický.
Souvisí s polemikami mezi Šaldovým Kmenem a 1. roč. Národa (M. Rutte) z května 1917 (viz FXŠ: Kritické projevy 10, ed. E. Macek, 1957, str. 229 a pozn.) a výpadem proti Kamelskému přímo navazuje na poslední větu Šaldovy glosy Týdeník Národ (Kmen 1, 1917/18, str. 9 n.): „Tu si obrátí kdosi v budoucnosti poslední stránku Národa, přečte tam jméno Jan Kamelský jako redaktora a podle nálady: buď se usměje, nebo zakleje.“ – J. Kamelský (nar. 1861), pův. majitel klempřství, politik národní strany svobodomyšlné, pak národně demokratické, 1917–18 odpovědný redaktor Národa.
- 322: *Karikaturistovi A. Hoffmeisterovi čili Chvála neroztrhaných literárních koženek à la Lumír a Osvěta*. Tvorba 1, 1925/26, č. 9, str. 175, 15/2 1926.
Na kresbě A. Hoffmeistera F. X. Šaldova zahrada zelená (Lidové noviny 34, 1926, č. 64, str. 7, 5/2) stojí FXŠ s kloboukem v ruce před hroby s nápisy na křížích: Novina, Kmen, Lípa, Kritika, Česká kultura; jediný čerstvě vykopaný hrob má na kříži otazník. Text pod kresbou („... A země ležela přede mnou, vdova po duchu, který odešel.“) odkazuje na titul Šaldova eseje z Volných směrů 1904, pak v kn. Boje o zítřek.
- 323: *„Hold Světla Praze“*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 3, str. 111, prosinec 1928. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník z r. 1928 (13,3 x 14,8 cm, černá papírová vazba s květinovým vzorkem): na str. [5] strofa 1 (opravováno), skica strofy 2 a začátek pozn. pod čarou, na str. [6] čistopis celku, vesměs autograf FXŠ. Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 2 zadkem / totěž m. pův. hřbetem; 9 saze! / dodatečně připsáno; 11 ale přec dnes nutna, / totěž m. pův. ale přec dnes nutná kosmetika; 12 sukně, košile neb / totěž m. pův. šaty, sukně nebo; 15 A to jsou mé / pův. A to jsou pouze opraveno na ach, to jsou mé.
V titulu je citován název oslavného novinového článku o iluminaci Prahy při 10. výročí vzniku ČSR. „Saze“ jsou potom také metaforou poměru veřejných a politických (viz Druhé lustrum, ŠalZáp 1, 1928/29, č. 2, str. 49–54, listopad 1928). Na reálnou pražskou špínu poukazyval FXŠ i později, např. v glose Radost bydlet v Praze, ŠalZáp 2, 1929/30, č. 10, str. 346–347, červen 1930.
- 324: *Má poslední zkušenost*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 3, str. 112, prosinec 1928.
Nejspíš závěr v polemice s F. Götzem o knihu FXŠ O nejmladší poezii české (1928). Na odmítavý referát Götzův o ní (Nejmladší česká poezie v pojetí Šaldově, Národní osvobození 5, 1928, č. 208, str. 4, 29/7) odpověděl FXŠ článkem Metakritika čili kritika mých kritiků v ŠalZáp 1, 1928/29, č. 1, str. 35–44, říjen 1928, a na následnou Götzovu repliku (Kritické titánství F. X. Šaldy, Národní osvobození 5,

- 1928, č. 292, str. 5, 21/10), plnou výpadů na osobnost FXŠ („chce být i v kritice titánem“, „žoldněrský talent“, „Šalda musí pořád spílat“ atd.), stručnou glosou Ubožáctví Götzovo (tamtéž, č. 2, str. 78–79, listopad 1928).
- 325: *Jeremiáda dr. Kramáře nad moderním uměním českým*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 4, str. 151–152, leden 1929. Rkp.: LA PNP, fond O. Girgal, 2 l. 16 x 21,4 cm a 16,7 x 22,2 cm, autograf FXŠ, cizí rukou paginace a pozn. pro tisk. Rozdíl mezi tiskem / rkp. jen ve v. 39: před lidé v rkp. škrtnuto měli.
V bilancujícím úvodníku Jubilejní Vánoce (Národní listy 68, 1928, č. 355, str. 1, 25/12) zabývá se K. Kramář též novým českým uměním výtvarným, literárním a hudebním a vesměs je odsuzuje pro jeho nečeskou a neslovanskou racionální konstruovanost, naprostou absenci citovosti, neschopnost ideálního nadšení. – Ó jerum... – Ach ouvej, jaké to jsou převraty! (Refrén německé studentské písně z poloviny 18. stol.) – Drama R. Medka Plukovník Švec mělo premiéru v Národním divadle 27/10 1928.
- 327: *„Karel Čapek mezi detektivy“*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 5–6, str. 200, únor 1929.
Moto je citát z čl. F. Peroutky Karel Čapek mezi detektivy, Přítomnost 6, 1929, č. 4, str. 52, 31/1.
- 328: *Dialog dvou podílňků, autora a čtenáře, v Příběhu na pokračování v Národním osvobození*. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 5–6, str. 200, únor 1929.
Próza Příběh na pokračování vycházela v nedělní literární příloze Národního osvobození 1/1 – 17/3 1929 a každou z jejich 12 kapitol psal jiný autor (F. Langer, K. Poláček, J. Kopta, J. John, J. Kodíček, J. Weiss, B. Mühlstein, F. Kubka, V. Raffel, J. Mach, J. Čapek, F. Langer).
- 329: *Žlutý tisk*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 1, str. 48, září 1929.
Když se FXŠ v čl. Problém F. X. Šalda a problém Ferd. Peroutka (ŠalZáp 2, 1929/30, č. 1, str. 26–35, září 1929) vyrovnával s Peroutkovou kritikou své osobnosti (Problém F. X. Šalda, Přítomnost 6, 1929, č. 25, 27 a 32, str. 390 n., 419 n. a 498 n., 27/6, 11/7 a 15/8), uvedl už tam na str. 29, co je i obsahem tohoto epigramu, že totiž „pan P. shlíbí občas s farizejskou povýšeností na tzv. „žlutý“ tisk pražský; jak je vidět, nemá k tomu žádného vnitřního oprávnění“. Přítomnost měla žlutou obálku; „žlutý“ zde také ve významu zpátečnický, společensky škodlivý, zaprodanecký.
- 330: *V národě filologů*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 2–3, str. 96, říjen 1929.
Zřejmě se nevztahuje na nový překlad Goethova Fausta od O. Fischera (1928), spíše na dobovou velkou produkci překladové literatury a její hodnocení, neúměrné ve vztahu k původní české tvorbě.
- 331: *„Při sklence vína“*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 2–3, str. 96, říjen 1929.
Macharovy kulturní fejetony v kn. Při sklence vína (1929) většinou obsahují autorovy vzpomínky na vzdálenější minulost.
- 332: *„Čin“ a čin*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 4, str. 128, listopad 1929.
Tiskové a nakladatelské družstvo čs. legionářů Čin, které mělo sympatie kulturních pracovníků politicky blízkých Hradu, dostalo od Masaryka výhradní právo na jeho spisy a koncem 1929 oznamovalo početnou kolekci těchto spisů a knih o TGM k jeho osmdesátinám 1930. Od listopadu 1929 také tu začal vycházet za redakce M. Majerové týdeník Čin.
- 333: *Nebezpečné sousedství*. ŠalZáp 2, 1929/30, č. 4, str. 128, listopad 1929.
J. S. Machar reagoval na Šaldovo posměšné glosování své knihy (viz zde na str. 331) rovněž epigramem („F. X. Šalda – Při sklence vína“) a v dalším. „Šílenství padlo už

- na mne“ (datovaném 8/11 1929), mu doporučoval, použít jako titulu a výchozího motivu části verše z jeho básně *Z ohnivě slunečné růže...* (ŠalZáp 2, str. 62, zde na str. 149), navštívit psychiatra v Bohnicích (oba epigramy pak v kn. Na okraj dnů, 1935, str. 57). Machar tehdy bydlel v Praze – Střešovicích v Cukrovárnické ul., č. 650.
- 334: *Česká literární (ale mohla by to být také: česká politická, vědecká, společensko-klubistická atd.)* ŠalZáp 2, 1929/30, č. 10, str. 351–352, červen 1930.
Pozadím epigramu možná je dění v Komunistické straně Československa, když po nástupu stalinistů do jejího vedení (únor 1929) opustilo KSČ také sedm spisovatelů (např. J. Hora, I. Olbracht, J. Seifert, V. Vančura) a byli i později za to kritizováni od ortodoxních komunistů.
- 336: *Podle toho.* ŠalZáp 2, 1929/30, č. 10, str. 352, červen 1930.
V čl. *Plodnost na pranýři* (Panorama 7, 1929/30, č. 10, str. 295–298, 10/1 1930) oponuje E. Vachek názoru, že velká tvůrčí plodnost spisovatelů je nežádoucí, a sám se mezi takovoto produktivní autory hlásí. Dílo E. Vachky bylo vydáno 1930–1936 v 15 sv. v nakl. B. Jandy.
- 337: *Racionální chov běšů.* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 7, str. 232, leden 1931.
Moto je z čl. J. Karáska ze Lvovic K anketě Literárních novin o „České četbě“, Literární noviny 5, 1930/31, č. 1, str. 6, 10/12 1930.
- 338: *Košůtý.* ŠalZáp 3, 1930/31, č. 13–14, str. 444, červen 1931; přetištěno: *Tvorba* 6, 1931, č. 24, str. 370, 18/6, v textově shodném znění, jen poslední verš sázen prostrkaně.
Přetisk v *Tvorbě* je uveden poznámkou J. Fučíka: „F. X. Šalda řekl své slovo ke Košůtům. Řekl je dříve, než mu mohl být doručen můj dopis, otištěný v minulém čísle, řekl je sám a bez vyzvání...“ Připomíná se tu *Dopis* několika mužům, jichž si vážím (*Tvorba* 6, 1931, č. 23, str. 353–354, 11/6), který se obrací na V. Tilleho, F. X. Šaldu, J. S. Machara, J. Mahena a F. Krejčího s výzvou, aby promluvíli ve věci krutého četnického potlačení dělnických protestů v Duchcově a v Košůtech, které se stalo v posledních třech měsících.
- 339: *Několik epigramů (1. Dal vdovin groš – 2. Psi a psi – 3. Nepromokavý – 4. Epistola bratřím).* ŠalZáp 6, 1933/34, č. 6–7, str. 228–229, březen 1934.
1. epigram je adresován J. S. Macharovi, který tehdy přispíval i do krajně pravicových novin J. Stříbrného. Nejspíš psáno na závěr vleklé polemiky, kterou vyvolala Šaldova kritická glosa o literárních cenách a podporách udělovaných Českou akademií věd a umění (*Hospodářství* ve IV. třídě České akademie, ŠalZáp 5, 1932/33, č. 6–7, str. 224, březen 1933) a jež pak přinesla i četné osobní invectivy.
- 341: *Literární jaro 1934.* ŠalZáp 6, 1933/34, č. 8–9, str. 292–293, květen 1934 (pod textem datace: 1. V. 1934); přetištěno: *Almanach Kmene, Jaro 1934*, ed. L. Vokrová-Ambrosová, Praha 1934, str. 7–9, v textově shodném znění.
Fašistické nebezpečí se tehdy neprojevovalo jen v okolních státech, ale i v samé ČSR. Bývalý generál a zástupce náčelníka generálního štábu čs. armády Radola Gajda, 1926 suspendovaný a penzionovaný pro přípravu fašistického převratu, převedl 1934 svou Národní obec fašistickou do širšího sdružení Národní fronta a byl jejím místopředsedou. – K. Horký, který se předtím za války jako emigrant v USA rozešel s vedením odboje, když se solidarizoval se svým tchánem J. Dürichem, zbaveným místopředsednictví Čs. národní rady v Paříži, vedl v svém krajně pravicovém týdeníku *Fronta* četné polemiky s FXŠ, tehdy zejména o Jirášce a o Šaldovo spojení

- s Melantrichem (viz též FXŠ: Karel Horký a Alois Jirásek, ŠalZáp 6, 1933/34, č. 8 až 9, str. 296–298, květen 1934; *Můj Zapisník* je list na nakladatelství nezávislý, ŠalZáp 7, 1934/35, č. 2–3, str. 99, listopad 1934). – St. K. Neumann hájil v *statu* *Mezi brusiči* a lingvisty, otištěné v *Přítomnosti* 9, 1932, č. 46, str. 730–733, 16/11, jazykový purismus čas. *Naše řeč* (J. Haller), uplatňovaný na díla krásné literatury, proti názorům Pražského lingvistického kroužku (sumární ve sb. *Spisovná čeština a jazyková kultura*, 1932). – Politická strana Národní sjednocení vznikla sloučením Čs. národní demokracie (K. Kramář), Národní ligy (J. Stříbrný) a Národní fronty (F. Mareš).
- 343: *Soukromé neštěstí se zapovídá.* ŠalZáp 6, 1933/34, č. 8–9, str. 294, květen 1934.
V básnických sbírkách F. Halase Hořec (1933) a St. K. Neumanna *Žal* (1931, 1933 součást sb. *Láska*) se rozdílně, ale v obou výrazně uplatňuje motiv smutku z prožitku lásky.
- 344: *Ochrana tvorů na vyměnění.* ŠalZáp 6, 1933/34, č. 10–11, str. 363–364, červenec 1934.
- 345: *Dva epigramy (Úspěchy v chovu dobytkařském – Riziko kritikovo).* ŠalZáp 7, 1934/35, č. 2–3, str. 100, listopad 1934.
Svou dramaturgickou úpravou a režii situoval J. Bor Shakespearovu komedii *Mnoho povyku pro nic* (prem. 13/10 1934 v Komorním divadle) do pseudohistoricky pojeté české minulosti, údajně tak chtěje „ve jménu tradice alšovské a mánesovské“ „přeladovat na českou notu“.
Článek V. S. Staré mládě (*Venkov* 29, 1934, č. 262, str. 10, 8/11) přikřekle deklaruje kritika FXŠ, výrazně propagujícího literární levice: mladému umění prý již vůbec nerozumí a svými soudy by je mohl jenom zavádět. Čl. nehovoří o tom, že je reakcí na Šaldův odsudek Čarkovy sbírky *Hvězdy na nebi* (Tři básničtí premianti čeští, ŠalZáp 7, 1934/35, č. 1, str. 21–24, říjen 1934).
- 346: *Dva epigramy (1–2).* ŠalZáp 7, 1934/35, č. 4, str. 140, prosinec 1934.
Manifest čs. spisovatelů „Vyzýváme k obraně proti útokům fašistů“ (otištěný 28/11 1934 v *Lidových novinách*, *Rudém právu* aj.), který se obracel proti nacionalistickým výtržnostem českých studentů v Brně (a který podepsal též FXŠ), kritizoval K. Kramář v úvodníku *Opavdu státní politika* (*Národní listy* 74, 1934, č. 332, str. 1, 2/12) a poukazoval přitom na rozpor mezi tím, že naši „levicoví spisovatelé“, kteří jsou svou tvorbou povětšinou vzdáleni potřebám vlastního národa, teď „konečně našli vřelé citění“ pro mládež německé národnosti.
- 348: *Dva epigramy (Pozornost za pozornost, Ad. Hoffmeisterovi – Bronz sv. václavský, Josefu Machovi).* ŠalZáp 7, 1934/35, č. 5–6, str. 192, leden 1935.
Na Hoffmeisterově karikatuře s tit. *Kat drží FXŠ v levé ruce právě useknutou hlavu mladé ženy. v pravé obrovský popravčí meč. Pod tím text: „F. X. Šalda: Česká próza má, jak známo, špatnou pověst, zaslouží si však pověsti ještě horší (Zapisník, roč. 6, str. 315).“* Kresba byla otištěna v sešitku sedmi karikatur A. Hoffmeistera „Šalda a česká literatura“, který vydal Kmen, klub nakladatelů v Praze, k Šaldově přednášce *O české próze* 16/10 1934, a přetištěna v *Almanachu Kmene* 1934/35, ed. J. Seifert, str. 79.
V charakteristice J. Macha (Představitel generace a představitel mezigerace, ŠalZáp 5, 1932/33, č. 11–12, str. 344–356, červenec 1933) označil FXŠ jeho válečnou vlasteneckou poezii takřka za bezcennou a upozornil i na její výrazové floskule jakoby ze starého bulvárního tisku. Nevyslovenou replikou na to zřejmě je

– ve vzpomínkách J. Macha *Života běh z prosince 1933 – Machův rozklad*, že stejně jako se vyjadřoval on v básních z války, užil tehdy též FXŠ, jinak stylistika velmi citlivá, v básni *Selský svatý Václav* (Venkov 1917, zde na str. 71) ořehe hrubých výrazů pro vyjádření odporu proti Němcům. Epigram FXŠ je nejspíš (asi rok po vydání Machovy knížky) dodatečnou reakcí na toto tvrzení.

- 349: *Dva epigramy (Invalidní – Česká sláva)*. ŠalZáp 9, 1936/37, č. 3, str. 108, prosinec 1936; první epigram přetištěn: Rudé právo 17, 1936, č. 299, s. [4], 24/12. V roce svých sedmdesátin dostal A. Klášterský (řádný člen České akademie věd a umění) cenu Svatoboru jako zasloužilý český spisovatel, jehož veškerá tvorba „posiluje a povzbuzuje národní uvědomění a vlastenectví“ (Zvon 37, 1936/37, str. 112).

STROM BOLESTI

Památce Růženy Svobodové, která zemřela 1/1 1920, věnoval FXŠ jedinou svou knižní sbírku básní *Strom bolesti (Cyklus básní z roku 1920)*. V tiráži je uvedeno: „Tuto knihu upravil a dřevoryty vyryl Jaroslav Benda, vytiskl Fr. Obzina ve Vyškově, vydal ve dvou tisících výtisků na zimu roku 1920 Ot. Štorch-Mariem, Praha I., Kaprová 52, jako 30. svazek své edice Aventinum.“ Kniha obsahuje 15 skladeb, z toho 3 vyšly už předtím časopisecky. Jen o nich zde podáváme zvláštní zprávu.

- 360: *Slyz*. Lípa 3, 1920, sv. 9–10, str. 1–2, listopad. Textově shodné s knižním otiskem.
364: *Z plamenů zdvižený (1–2)*. Lípa 3, 1920, sv. 4, str. 1–5, květen. Rozdíl mezi otiskem knižním / časopiseckým in 2, v.: 10 vždyť / neb; 44 daleko, daleko přeční / přeční. V 2, v. 32, píšeme podle čas.: A vím: (m. kniž. A vím;).
369: *Strom bolesti*. Lípa 3, 1920, sv. 2, str. 1–2 (s podtitulem: Památce R. S.). Rozdíl mezi otiskem knižním / časopiseckým ve v.: 5 A vniknout / Proniknout; 6 Čiv / Nerv; 9 hlouběj za poslední práh! / hlouběji! Přes slední práh!; 10 tam spali ve větvích / spali jejich ve větvích.

BÁSNĚ Z RUKOPISŮ

- 391: *Šibenice*. Rkp.: LA PNP, fond V. a A. Mrštíkové, 1 l., autograf FXŠ, uloženo (s 5 básněmi od J. Kvapila) v obálce s popiskou V. Mrštíka: Šaldovy verše; dnes nezvěstné. Rkp. objevil a historicky zařadil J. Skutil (Z prvotin F. X. Šaldy, Listy filologické 65, 1938, str. 60–64), jeho výklad upřesnil M. Hýsek (-vh-, in *Drobné zprávy*, tamtéž, str. 248–249).
Báseň je jedinou dochovanou skladbou z asi 10 básní, které dal 1888 FXŠ V. Mrštíkovi pro chystaný, nakonec nerealizovaný almanach *Vpád barbarů*. O něm psal FXŠ v čl. *Kolem almanachu Vpád barbarů*, *Literární svět* 1, 1927/28, č. 5 (str. 5–6), 6 až 7 (str. 6–7) a 8 (str. 3–4) z 1/12 a 15/12 1927 a 12/1 1928, přetištěno in FXŠ: *Kritické projevy* 13, ed. E. Macek, 1963, str. 275 n.
392: *Kantika*. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 17 x 21 cm, autograf FXŠ; pod textem datace: „(1888)“.
393: „*V mém horizontu nudy šarlatu*“. Titul editorův. Rkp.: LA PNP, fond F. Kvapil, památník B. Kvapilové, celkově 11. báseň na I. 12,3 x 15,9 cm s barevným tiskem přírodního motivu, autograf FXŠ; bez nadpisu, pod textem podpis a datace: „(1888)“.
Na existenci básně upozornil a otiskl ji s výkladem o původním určení K. Sezima: *Z mého života*, sv. 1, Praha 1945, str. 222 n.

- 394: *Černé vlně (1–3)*. Rkp.: LA PNP, Karáskova galerie, karton F. X. Šalda, č. 1, 1 dvojlíst 17,2 x 21 cm, autograf FXŠ; pod textem podepsáno a datováno: „(1888)“.
396: *Oblaka v noci*. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 16,5 x 21 cm, autograf FXŠ; pod textem podepsáno.
397: *Horské pěšinky*. Rkp. dnes nezvěstný, fotografie rkp. a přepis v novoročence dr. B. Lifky na r. 1967. Tam vydavatel uvádí, že rkp. je z počátku listopadu 1902 pro R. Svobodovou.
398: *Den hasne*. Rkp. dnes nezvěstný, otištěno in NEV, str. 19–20. Tam vydavatel uvádí, že rkp. má dataci: Vánoce 1902.
400: *Fr. S. Procházka, přijímám Statečný (Skoro balada)*. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 2 stránkované listy 16,9 x 20,8 cm, autograf FXŠ; nad nadpisem též rukou FXŠ: „SATYRIKON“, pod textem na l. 2 báseň Chytrst žádně čáry.
Báseň se vztahuje k sbírce epigramů *Semenec*, kterou (na obálce s obrazem klečícího lukostřelce, jímž byly epigramy původně signovány ve Zvonu) anonymně vydal 1907 F. S. Procházka a v níž byl napaden také FXŠ. S následující básní vznikla v souvislosti s polemikou, která se rozvinula po Šaldově kritice Procházkovy sbírky *Semenec ve Volných směrech* 11, 1907, s. 37 n., šifra Quidam (viz FXŠ: *Kritické projevy* 6, ed. K. Dvořák, 1951, s. 229 n., 239 n. a pozn.). Obě satiry FXŠ byly určeny pro nerealizovanou rubriku *Satirikon* ve *Volných směrech* a dochovaly se v pozůstalosti J. Štence.
402: *Chytrst žádně čáry (Pozorovatel mluví)*. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, připsáno pod předchozí básní Fr. S. Procházka, přijímám Statečný – viz v pozn. k ní. Serafínek byl Procházkův pseudonym.
403: *Josef Kodíček*. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 14 x 10,5 cm, autograf FXŠ; na podložce cizí rukou údaj: 1924.
Báseň zapadá do četných kontroverzí mezi FXŠ a J. Kodíčkem v 20. letech, nejspíše vznikla za jejich sporu vyvolaného rozhodnutím poroty, jejímž byl FXŠ členem, o udělení státní ceny 1924 za dramatickou tvorbu (viz FXŠ: *Kritické projevy* 13, ed. E. Macek, 1963, s. 99 n., 116 n. a pozn.).
404: „*Je společnost tvá hodna tebe*“. Titul editorův. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník z r. 1928 (13,3 x 14,8 cm), první ze dvou epigramů na nečíslované str. 3, autograf FXŠ; bez nadpisu, od 2. epigramu (s nímž možná má společného adresáta) odděleno tužkovým vyznačením. V rkp. opraveno ve v. 2: zas jí (m. pův. jí zas).
405: „*Ne, v tomhle cirku nejsi august hloupej*“. Titul editorův. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník z r. 1928 (13,3 x 14,8 cm), druhý ze dvou epigramů na nečíslované str. 3, autograf FXŠ; bez nadpisu, od 1. epigramu (s nímž možná má společného adresáta) odděleno tužkovým vyznačením.
406: *Meteor*. Rkp. dnes nezvěstný, otištěno pod souhrnným tit. „*Verše z pozůstalosti*“ in ŠalZáp 9, 1936/37, č. 6–7, str. 166, červen 1937. Ve v. 9 píšeme: stenal bys (m. čas. stonal bys).
407: *Exoriare aliquis...* Rkp. dnes nezvěstný, otištěno pod souhrnným tit. „*Verše z pozůstalosti*“ in ŠalZáp 9, 1936/37, č. 6–7, str. 167, červen 1937.
Exoriare aliquis ex ossibus nostris ultor (kež povstane mezi našimi potomky nějaký mstitel), ve Vergiliově *Aeneidě* IV, v. 625, kletba královny Didony, kterou pronášá před sebevraždou pro zrazenou lásku.

André Chénier

Rukopisný záznam všech Šaldových překladů z Chéniera je v jeho zápisníku Duhý a mosty. První záznam následuje po původních básních Šaldou datovaných říjnem až listopadem 1917 a publikovaných brzy nato a je bez data. Datován je teprve záznam osmý (Fanny, 17/3 1920) a jedenáctý (Versailles, 4/11 1923). Překlady byly tištěny až později a pouze v ŠalZáp, od dubna 1929 (roč. 1) do října 1932 (roč. 4) to bylo 8 skladeb; další 4 nebyly za života FXŠ publikovány. Zde klademe na prvé místo překlady tištěné (v postupu podle uveřejnění), za nimi rukopisné (v postupu podle zápisu). Ponecháváme tituly Šaldovy, a kde titul chybí, nahrazujeme ho incipitem básně (v uvozovkách). Z Šaldových poznámek je zřejmé, že překládal z vydání, které je dochováno v jeho knihovně: Oeuvres complètes de A. Ch., díl 1–3, ed. Paul Dimoff, Paris, Librairie Ch. Delagrave, s.a. Podle této edice také Šaldovy překlady identifikujeme.

- 411: Versailles. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 8, str. 246–248, duben 1929. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhý a mosty, celkově 17. báseň, autograf FXŠ; nadpis: „8 – Dimoff III. 218“. Pod textem tužková pozn.: „Přeložil jsem celou báseň v neděli, dne 4. listop. 1923“ (opraveno m. pův.: 1924). – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 218–220, Odes I, Odes amoureuses I, Fanny, báseň 8 („O Versaille, ô bois, ô portiques“).
Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 1 Versailles / Versaj; 5 vyprahlé / vypráhlé; 6 trochu / totéž m. pův. vzpomenutí; 9 co / totéž m. pův. když; 15 pýchy / totéž m. pův. nádhery; 23 chvály, cti, ni slávy / totéž m. pův. slávy, ni cti, chv[á]ly; 27 před nyní / rkp. škrtnuto žádám; 29 žár bledé pochodné mé, jež / totéž m. pův. mé bledé pochodné žár, jenž; 33 pohled žen náš / totéž m. pův. ženy pohled nám a dodatečně vepsáno náš; 41 na chvíli tu, kdy viděl jsem ji / totéž m. pův. na chvíli, kdy jsem zřel ji; 42 až / totéž m. pův. když opraveného na již; 46 hájů tvých / totéž m. pův. tvých hájů; 52 Versailles / Versaj; 52 cesty / totéž m. pův. sady; 54 sít. / mít.
- 414: Fanny. ŠalZáp 1, 1928/29, č. 9, str. 282, květen 1929. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhý a mosty, celkově 13. báseň, autograf FXŠ; proti titulu: „Dimoff III. 213“; pod textem: „17. března 1920“ a pod tím tužkou: „(Venku teplý slunný jarní den.) Před 11 týdny byl Silvestr 1919, kdy byla naposledy u mne.“ – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 213–214, Odes I, Odes amoureuses I, Fanny, báseň 5 („Fanny, l'heureux mortel qui près de toi respire“).
Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 2 rdít se / rdít se, mluvit; 10 rty i tvoje / rty i tvá; 15 bych na sobě tvůj zrak i duši / totéž m. pův. bych mysl tvou i zrak tvůj na sobě a m. opraveného bych na sobě tvou mysl i zrak; 17 jak / totéž m. pův. tak jako; 18 vždy u mne, milená má, každou z chvíl! / totéž m. pův. přítomna, milenko má, u mne v každé z chvíl; 19 Jak / totéž m. pův. Jaká; 22 Na pahorku tam / Na pahorku tom; 24 patřila / totéž m. pův. zřela; 26 srn / totéž m. pův. páv; 29 u vody / totéž m. pův. pak u vody.
Ve v. 21 píšeme podle NEV: a rozhovor (m. čas. a rkp. a její rozhovor).
- 416: Sám, bez rodičů... ŠalZáp 3, 1930/31, č. 4, str. 140, listopad 1930. Rkp.: a LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhý a mosty, celkově 6. báseň, autograf FXŠ; pod textem: „André Chénier: L'Angleterre 4. Dimoff III. 159“. b LA PNP, fond O. Giral, 11. 22.1

x 16 cm, strojopis s rkp. opravami a pozn. pro tisk (textově shodné s otiskem). – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3., str. 159, Élégies VII, Angleterre. Nouvelles souffrances, báseň 4 („Sans parents, sans amis, et sans concitoyens“).

- Rozdíl mezi tiskem / rkp. a ve v.: 1 Sám, bez rodičů, krajanů i / totéž m. pův. Bez rodičů i přátel, bez; 10 tiše / dodatečně vepsáno.
- 417: Z „Jambů“ – 10. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 7, str. 225, leden 1931 (s tit. Z Chénierových „Jambů“). 10. Rkp.: a LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhý a mosty, celkově 14. báseň, autograf FXŠ; u nadpisu: „Dimoff III. 275“, pod textem: „Konec“. b LA PNP, fond O. Giral, 4 l. 20,9 x 33,8 cm, strojopis s rkp. opravami FXŠ s a pozn. pro tisk; obsahuje na l. 1 tuto báseň a na l. 2–4 báseň následující. – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 275–276, Iambes I, báseň 10 („... On vit; on vit infâme. Eh bien? il fallut l'être“).
Rozdíl mezi tiskem (č) / rkp. a, b ve v.: 3 v ohradách těch č, a, b / m. pův. v těch ohradách má; 9 vypouští kdos č, a, b / m. pův. kdos vypouští a; 10 povětřím č / pouhým povětřím a, před povětřím škrtnuto pouhým b; 12 učeným č, a, b / m. pův. učený b; 13 skučí č, a, b / dodatečně vepsáno a; 17 sem č, a, b / m. pův. ten sem a; in a, b před textem básně vytečkovány (shodné s orig.) 2 řádky v podobě disticha; in a na konci v. 12 značka odkazující k pozn. pod čarou: Mínen konvent, který měl skoro 700 členů. Barère (1755–1841), revolucionář, člen Komitétu veřejného blaha, jehož byl orgán. Říkali mu Anakreon gilotiny.
- 418: Z „Jambů“ – 11. ŠalZáp 3, 1930/31, č. 10, str. 320–322, březen 1931 (s tit. Z Chénierových „Jambů“). 11. Rkp.: a LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhý a mosty, celkově 15. báseň, autograf FXŠ; před básní na samostatné stránce prvních 11 veršů, jako koncept přeškrtnuto; pod textem: „Konec“. b LA PNP, fond O. Giral, 4 l. strojopisu – viz předchozí báseň. – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 276–279, Iambes I, báseň 11 („Comme un dernier rayon, comme un dernier zéphyre“).
Rozdíl mezi tiskem (č) / rkp. a, b ve v.: 2 i skon č, a, b / m. pův. jak skon a; 7 pout č, b / pout a; 9 můj uzamkne zrak v spánku č, a, b / m. pův. mé víčko uzamkne ke spánku a m. pozdějšího mě víčko uzamkne zrak spánku a; 10 započal č, a, b / m. pův. jsem započal a; 11 jsem nyní č, a, b, / m. pův. zde nyní a; 17 cíl č, a, b / m. pův. terč a; 24 nížádný mne nezná č, a, b / m. pův. nikdo nepozná mne a; 25 Dost jsem žil. Jakáže přímost čistá č, a, b / m. pův. dosti žil jsem. Jaká vznešenost a m. pozdějšího dosti jsem žil. Jakáže upřímnost a; 29 jakáže č, a, b / m. pův. a jaká a; 30 a soucitu č, a, b / m. pův. a jaký soucitu a; 31 jakáže č, a, b / m. pův. a jaká a; 34 bůh č / Bůh a, Bůh opraveno na bůh b; 38 Že srdce č, a, b / m. pův. Tak srdce a; 39 Ne, ne a ne! Kéž bych moh č, a, b / m. pův. Ne a ne a ne! Chtěl bych a; 41 obět č, b / obět a; 52 a podleč-li č, a, b / m. pův. a jestli podleč nízkých a; 54 jež páliili vám na počest č, a, b / m. pův. – strašnější pokrýctví ještě jest – a; 57 za vás č, a, b / dodatečně vepsáno a; 58 Kde toulec pln, tam zle se mře č, a, b / m. pův. Kdo toulec plný má, ten těžce mře a; 59 A katů naproklát č, b / A neproklát a; 59 v louž č, a, b / m. pův. do jejich a; 60 ty zákonů č, a, b / m. pův. ty katy, zákonů a; 62 Poklad č, a, b / m. pův. Poklade můj a; 65 již jí č, a, b / m. pův. již mu a; 66 vzplá pochodně snad č, a, b / m. pův. se srdce vznítí a; 68 i naděj v dál mne č, a, b / m. pův. i naděje mne v dálku a; 69 jak jed č, a, b / m. pův. jako jed a; 75 nebo č, a, b / m. pův. neb a; 83 pozdvih č, a, b / m. pův. schystal a; 87 to, jež č, a, b / m. pův. to, co a.
Ve v. 1 píšeme: světla (podle a, b – místo č světlo).
- 421: Je šťasten ten... ŠalZáp 4, 1931/32, č. 10–11, str. 330, červen 1932. Rkp.: LA PNP,

- fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 7. báseň, autograf FXŠ; nad textem: „L'Angleterre 2. / Dimoff III. 158“ – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 158 až 159, *Élégies VII*, Angleterre. Nouvelles souffrances, báseň 2 („Heureux qui, se livrant aux sages disciplines“).
- Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 4 skrovný / *totéž m. pův.* skromný; 20 i šlechta / *totéž m. pův.* i šlechtici i; 20 čpí / ční; 25 A skrývat / Co skrývat; 28 ni / a.
- 422: *Pátá z „Les Amours“*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 10–11, str. 331–332, červen 1932. Rkp.: LA PNP, zápisník Duhu a mosty, celkově 18. báseň, autograf FXŠ; vedle nadpisu: „Dimoff III.67“; pod textem tužkou: „(Přeloženo 17. listop. – odpol. šeré – když za chvíli jdu do Č.S. pro rozhodnutí.“ – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 67–69, *Élégies IV*, Les amours II, Camille, báseň 5 („Et c'est Glycère, amis, chez qui la table est prête“).
- Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 4 pobádá / nabádá; 6 písně / *dodatečně vepsáno*; 14 Však / Leč *m. pův.* Však; 19 neb / či; 26 nelká má / slzí víc / nelkala má a slz víc; 29 leč / však; 29 pouze líčím / *totéž m. pův.* líčím pouze; 31 chci polibky pak sít / *totéž m. pův.* pak celou zulíbám; 37 před Klid v rkp. *škrtnuto* Leč; 37 srdce citu prosté / *totéž m. pův.* bezcitné srdce; 41 za rád v rkp. *škrtnuto* jim přejí; 44 brát / *totéž m. pův.* ždát; 46 noc se blahem zpitá snáší / noc se, blahem zpílá, snáší; 49 jsou / *totéž m. pův.* teď; 53 rozzářený / rozzáržený.
- 424: *Z „Cesty italské“*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 14, str. 418, říjen 1932 (s tit. Z Chénierovy „Cesty italské“). Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 9. báseň, autograf FXŠ; nad textem: „Dimoff III. 25“; pod textem „–Konec.–“ – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 25–26, *Élégies III*, Le voyage en Italie...II, L'Italie, báseň 9 („Tel j'étais autrefois et tel je suis encor“).
- Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 2 ruka vedla s pokladem / *totéž m. pův.* ruka má s mým vedla pokladem; 11 Leč / Však; 13 neb / či.
- 425: „*Ó tvrdá nutnosti, otroctví žalná tíha*“. Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 8. báseň, autograf FXŠ; bez názvu, nadepsáno: „L'Angleterre 9 / Dimoff III. 162“ – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 162 až 163, *Élégies VII*, L'Angleterre. Nouvelles souffrances, báseň 9 („O nécessité dure! ô pesant esclavage!“).
- Text rkp. ve v.: 1 žalná *pův.* těžká pak *bědná konečně žalná*; 3 jsou *dodatečně vepsáno*; 3 pláče *m. pův.* i pláče; 4 střída *m. pův.* příliv; 4 již *m. pův.* víc již pak víc; 8 můj duch si hrob *m. pův.* má mysl hrob si; 8 ten *dodatečně vepsáno*; 9 a v pláči *m. pův.* a prosím v pláči; 10 sám sebe prosím: řetěz tvůj kéž rozbít se ti ráčí *m. pův.* sám sebe: tvůj řetěz ať se posléz rozlomit ti ráčí; 24 se zdá *m. pův.* zdá se.
- 426: *Mladá Tarentanka*. Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 10. báseň, autograf FXŠ; pod textem: „– Konec. –“ – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 1, str. 167–168, *Bucoliques, Idylles marines IV*, La jeune Tarentine („Pleurez, doux aleyons, ô vous, oiseaux sacrés“).
- Text rkp. ve v.: 9 ozdobit má *m. pův.* má ozdobit; 19 překrásné hned *m. pův.* hned překrásné; 20 jemně *dodatečně vepsáno*. – *K v. 4 se vztahuje pozn. pod čarou, zde vypuštěná*: Kamarina (Camarina), město na jižním pobřeží Sicílie.
- 428: „*Tak, přáteli, je ke mně Phoebus milostivý*“. Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 11. báseň, autograf FXŠ; bez nadpisu. – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 205, *Épitres VII*, *Épitre sur ses ouvrages*, výňatek v. 93–108.

- Text rkp. ve v.: 2 starých autorů si vlastním *m. pův.* autorů starých vlastním si; 10 hodnou *m. pův.* hezkou; 16 dřív *m. pův.* i kdysi.
- 429: „*Chce často nešťastník své opustiti žití*“. Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 12. báseň, autograf FXŠ; bez názvu, nadepsáno: „/Dimoff, III. 53“ – Orig.: Oeuvres, ed. P. Dimoff, díl 3, str. 57–59, *Élégies IV*, Les amours, báseň 6, oddíl od v. 17 do konce („Souvent le malheureux songe à quitter la vie“).
- Text rkp. ve v.: 15 nalezla *m. pův.* našla; 17 ó *m. pův.* mí; za v. 18 *škrtnut začátek nového verše* Ti přátelé mi byli drazí; 20 řek *m. pův.* prones; 25 jich. Z tvých zábab *m. pův.* jich, z tvé veselosti; 26 vždy byl *m. pův.* byl vždy; 28 hořem *m. pův.* nudou; 40 záhy tak otvírá *m. pův.* tak záhy otevírá; 44 hry *m. pův.* tam hry; 55 zla *m. pův.* zlo; 57 bídu *m. pův.* žaly; 58–59 Snad jednou až že zhasl svit *m. pův.* Snad jeden den, až očím jejím zhasne svit; 67 jen, a *m. pův.* a chtěl by; 68 žít by chtěl *m. pův.* žítí hned.

Alfred de Musset

- Oba překlady z A. de Musseta (z nichž jeden byl 1931 tištěn) jsou zaznamenány v zápisníku Duhu a mosty, vznikaly tedy nejspíš koncem 10. až počátkem 20. let, souběžně s překlady z Chéniera. V knihovně FXŠ se dochovalo vydání, z něhož možná FXŠ překládal: Oeuvres de Alfred de Musset, díl 1 (Poésies 1828–1833) a 2 (Poésies 1833–1852), Paris, Alphonse Lemerre, éditeur, s. a. K této edici také Šaldovy překlady z M. vztahujeme.
- 432: *Píseň*. ŠalZáp 4, 1931/32, č. 2–3, str. 91, říjen 1931 (pod textem datace: 1831). Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 20. (poslední) báseň, autograf FXŠ; u jména autora: „I, 213“; pod textem: „(1831)“ – Orig.: Chanson (1831), Oeuvres I (A. Lemerre), Poésies diverses, str. 204.
- Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 2 milou / *totéž m. pův.* mlkou; 8 stává nám / *totéž m. pův.* nám pak stává.
- 433: *Nad mrtvou*. Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhu a mosty, celkově 5. báseň, autograf FXŠ; titul též francouzsky, pod textem: „Alfred de Musset. Poésies nouvelles. Říjen 1842“ – Orig.: Sur une morte (Octobre 1842), Oeuvres II (A. Lemerre), str. 246.
- Text rkp. ve v.: 15 se *dodatečně vepsáno*; 23 že v té hlíně *m. pův.* v hlíně; 25–28 *přeskrtnaná pův. strofa*
- Ba milovala by, jí pýcha zlá
jak lampy zbytečné svit chabý,
jež u rakve se rozžehla (*m. pův.* jež u mrtvoly rozžehla),
nad srdcem (*m. pův.* u srdce) kdyby nebděla by;
32 nečetla ni *m. pův.* nečtla ani.

Paul-Jean Toulet

Větší počet básní přeložil FXŠ jenom z Chéniera (12) a Touleta (8). Touletovské překlady byly vesměs tištěny. Jediná mimoto i rukopisně dochovaná skladba je datována 1/11 1924. Soudě podle poznámky na tomto rukopisu, překládal FXŠ spíše než podle 1. vyd. Touletovy jediné sbírky Les Contrerimes (z 1921) podle jakési

antologie. Zde srovnáváme jeho překlady s 2. vyd. Les Contrerimes z 1929 (Paris, Edition Émile-Paul Frères). Podle oddílů a řazení v této knize je také pořádáme; zdejší číslování básní v titulu je jenom pomocné pro potřeby této edice.

Překlady č. 1, 2, 5, 6, 7, 8 byly tištěny jako citace v Šaldově překladu stati A. Castagnoua Básník Paul-Jean Toulet v Tvorbě 1, 1925/26, č. 10, str. 194–196, 1/4 1926, překlad č. 4 v ŠalZáp 4, 1931/32, č. 2–3, str. 90, říjen 1931 (jako druhá báseň pod titulem Paul-Jean Toulet: Z „Contrerimes“) a překlad č. 3 se objevil v obou tiscích (v ŠalZáp 4 na str. 89 jako první báseň pod uvedeným tit.), a to v značně odlišných zněních.

435: 1 – Orig.: odd. Contrerimes, XVI („Trottoir de l'Élysé-Palace“).

2 – Orig.: odd. Contrerimes, XXXV („Un Jurançon 93“).

436: 3 – Orig.: odd. Contrerimes, XLV („Molle rive dont le dessin“).

Zde tiskneme v překladu z ŠalZáp 4, 1931/32, odlišný je dřívější překlad v Tvorbě 1, 1925/26:

Smích, jehož připomíná spád
mi rámě, jež se svírá,
ó návrší, jež mlha měkce stírá,
jak v závoj prs když pad,

Filae, zpěv tvůj slyším zníti –
já zemru a dnes hned
tě nebude, má dlaň-li vsled
tvůj obraz nezachytí.

4 – Orig.: odd. Contrerimes, LXX („La vie est plus vaine une image“, poslední báseň oddílu). – Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, zápisník Duhy a mosty, celkově 16. báseň, autograf FXŠ; nadepsáno jménem autorovým a třemi hvězdičkami, pod textem: „(Contrerimes. Anth. str. 177)“ a tužková poznámka: „Přeložil jsem a vepsal tam na den Všech svatých, 1. list. 1924 večer, když jsem se vrátil z Vyšehradského hřbitova: donesl jsem tam kyticí bílých růží na Její hrob.“

Rozdíl mezi tiskem / rkp. ve v.: 4 obrys / *totéž m. pův.* temný vzmach; 4 píše / *totéž m. pův.* vpíše; 6 nahou zbraní plane / *totéž m. pův.* jak zbraně vzplane; 7 lehce lhané / *totéž m. pův.* prolhané.

437: 5 – Orig.: odd. Chansons, I, Romances sans musique, a. En Arles („Dans Arle, où sont les Aliscams“).

6 – Orig.: odd. Chansons, XII („Vous me reprochez, entre tant“).

438: 7 – Orig.: odd. Coples, LXV („Ne crains pas que le Temps sçache les cieux briser“).

8 – Orig.: odd. Coples, CIX („Si vivre est un devoir, quand je l'aurai bâclé“, poslední báseň v Touletově sbírce).

Georges Duhamel

439: *Balada o člověku se zraněným krkem.* ŠalZáp 5, 1932/33, č. 4–5, str. 167–168, leden 1933. – Orig.: Ballade de l'Homme à la Gorge blessée ze sb. Élégies, odd. Quatre Ballades (1920).

Za strofou 6 a 10 jsme podle orig. doplnili grafické vyznačení předělu.

Nezjištěný básník

441: „Ó dámy, které tvrdě oplácíte přisností“. Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 2 l. 20,3 x 12,7 cm a 14,4 x 22,8 cm (rub tištěné pozvánky na schůzi Politického klubu české strany pokrokové na sobotu 19/11 1910), autograf FXŠ; na l. 1 náčrt 1. strofy a její konečná podoba a náčrt 2. strofy, na l. 2 konečná podoba 2. strofy; bez nadpisu. Domníváme se, že jde o překlad z francouzštiny, předlohu jsme nezjistili.

Text rkp. ve v.: 1 tvrdě *dodatečně vepsáno*; 2 něžných *m. pův.* svojich něžných; 3 jichž *m. pův.* a jichž; 6 do Ráje Milosti, jež Rozkoš sluje *m. pův.* do Ráje, Rozkoš který sluje – *po straně vypsáno pod sebou* odměňuje – čest – trest – Ráj se jmenuje (*opraveno na sluje*); 7 *krutý není v náčrtu*; 9 šípy *m. pův.* svými šípy *pak* šípy svými; 9 hněvu svého *není v náčrtu*; 10 – 11 je těžká proti Bohu *až* radostí vám svých *m. pův.* je těžký proti Bohu *pak* váš hřích, / *jenž* radosti vám snadno (*opraveno na snadno radosti vám*) dát chce svoje.

Heinrich Heine

442: *Childe Harold.* Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 7,9 x 12,5 cm, autograf FXŠ, čistopis; na obálce cizí rukou: „Šaldův překlad Heinovy básně Childe Harold. Červen 1897“. – Orig.: Childe Harold ze sb. Neue Gedichte, odd. Romanzen (1844).

Gottfried Keller

443: „*Kročeje moje*“. Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 17 x 21,2 cm, autograf FXŠ; vlevo německý text, proti němu český, bez nadpisu. Báseň není v krit. vydáních Kellerovy poezie uvedena, v dostupných vydáních jeho prózy, korespondence a deníků nebyla zjištěna. V opisu FXŠ zní:

Über die Haide
hallet mein Schritt,
dumpf aus der Erde
wandert er mit.

Herbst ist gekommen,
Frühling ist weit,
gab es doch einmal
selige Zeit?

Brauende Nebel
geisten umher,
schwarz ist das Kraut
und der Himmel so leer.

Wär' ich nur hier
nicht gegangen im Mai,
Leben und Liebe,
wie flog es (*podruhé flog's*) vorbei!

Text rkp. ve v.: 3 dutě *m. pův.* temné; 5–8 první verze celé strofy: Jaro je v dáli, / podzim tu vráz, / což býval (*škrtnuto též*) jednou / blažený čas?; 5 Podzim již přišel *m. pův.* Podzim je tady a *m. opraveného* Přišel již podzim; 6 vzdálen je *m. pův.* je vzdálen; 7 bývala *m. pův.* Byla tu; 13 kdybych byl *m. pův.* kdybych kdy; 16 jak mi *m. pův.* jak jsi mi.

Walt Whitman

- 444: *Žena čeká na mne.* Za života FXŠ netištěno. Rkp.: LA PNP, fond FXŠ, 1 l. 20,9 x 33,9 cm, autograf FXŠ. – Orig.: A Woman waits for me (1856) ze sb. Leaves of Grass, odd. Children of Adam (2. vyd. 1856, 5. vyd. 1871). Zůstala nepřeložena poslední strofa (15 ř. tisku), nebo se ztratil 2. list rkp.

Text rkp. ve v.: 10 ať zná *m. pův.* ať vyznává; 12 sama *m. pův.* se sám; 35 před volným *škrtnuto* na; 36 přivazuju *m. pův.* stlačuju; 36 na žádnu *m. pův.* žádné.

Ve v. 12 píšeme: opustím (*m. rkp.* odpustím).

Zina Trochová
Mojmír Otruba

Na prvním místě je uveden incipit (celý první verš) básně, resp. incipit každého jejího vyznačeného oddílu nebo části cyklu, po dvojtečce je titul básně a strana otištění v této knize.

- A bude tomu tak. : Soustolovník (str. 154)
 „A od západu se nesla hrozivá jízda mraků.“ : Dnes a tehdy (str. 210)
 A přece žiji a rostu a k čemusi zrají. : Z plamenů zdvižený 2 (str. 366)
 A tekou vteřiny a hodiny, vrství se léta, věk : A přec zrá dítě... (str. 214)
 A touha má se vyplnila: po letech zde ležím : Dům na stráni 3 (str. 135)
 ...A vezmi ruku mou a pobídní mne v chvat. : Pobídka (str. 313)
 A vůně tvá za ruku jímá mne, je sama ruka, : A proto zrak tvůj temně žhne... (str. 256)
 A žije se, bytí beze cti. Být tak musí, zdá se, : A. Chénier, Z „Jambů“ – 10 (str. 417)
 Ať nohy ti prorostou železnou podlahou : Vstaň, Samsone... (str. 200)
 Autor (trochu nedoslýchavý): Řek jste: hašé? : Dialog dvou podílníků, autora a čtenáře... (str. 328)
 Byl páže, pověst dí, ten smál se stále vesele, : Láska osudu (str. 37)
 Byl stromek tenoučký to jako prut : Stromu svobody (str. 89)
 Byl takový jsem, takový i ještě jsem: : A. Chénier, Z „Cesty italské“ (str. 424)
 Byls mlád a zemřels hrdě na hádanku, : Tragédie duše 2 (str. 52)
 Co včera k nebi třčelo, je dnes jen rumu hromádka, : Prosba (str. 296)
 Co zřel a pozoroval ve divadle, : Divadelním žánrům Petra Jasmína (str. 36)
 Cos odstavcuje se, cos rodí se, cos umírá. : Otázka (str. 220)
 Činaři či Čínané : „Čin“ a čin (str. 332)
 Dál k severu se havran těžkým křídlem potácí, : Krajina před Léthé (str. 280)
 Dav z její nejraději pije číše : Fraška (str. 17)
 Dbej, aby slzy z něho netryskly: : V posledních letních dnech 2 (str. 250)
 Den hasne. A přisvit blouznivě světlý, : Den hasne (str. 398)
 Den jasný je, den tvrdý je a fanára zní do boje: : Den a noc (str. 147)
 Den mučí tě, já vím. Je světlo jeho střízlivé a mělké : Výstraha (str. 162)
 Den odchází v své těžké zbroji, : Píseň ke cti horkého dne (str. 40)
 Divoký rejí strakatých světél : Vlaky (str. 92)
 Dnes jinak je. Jde k podzimi a dni jsou kratší : Apostrofa mého kraje 5 (str. 61)
 Do Bohnic mne posílá pan Machar. : Nebezpečné sousedství (str. 333)
 Do stavby osud zazdil tě a tíhu strašnou položil : Za třemi mrtvými 2 (str. 217)

Dým šerfků, jež u zdi kvetly, je již rozvát, : Před Svatým Duchem (str. 103)
 Hlavu pošimral mu trochu: : Má poslední zkušenost (str. 324)
 Hněvate se na mne, milý brachu, velice, : Karikaturistovi A. Hoffmeisterovi čili Chvála... (str. 322)
 Hroby se do mlh propadly, : Chvála vojáka (str. 265)
 Chce často nešťastník své opustiti žití, : A. Chénier, „Chce často nešťastník své opustiti žití“ (str. 429)
 Chtěl bych v odmlce dlouhé zrcadlit hvězdy a slunce, : Pramen žaluje (str. 261)
 Já bez tebe nemohu žítí : Mladá žena zpívá (str. 202)
 Já k srdci svému slabému jsem tohle vzdech: : A. de Musset, Píseň (str. 432)
 Já nespátím již tvé oči teskné, do světla přimhouřené, : In memoriam (str. 312)
 Já nesu boha jakéhos, to vím, však jeho tvar mi vždycky unikne, : Bohonosič (str. 136)
 Já po života kraji spíš jsem prošel nežli jeho středem : Svědek (str. 293)
 Já s úst tvých neutrh jsem plamene, : Starý muž zpívá (str. 203)
 Já spát jsem nemoh, čímś zmučen a čímś zneklidněn : Předsvit (str. 204)
 Já v městě se srdcem svým léta, měsíce a týdny : Píseň trpčícího v městě (str. 64)
 Já vidění to měl nad vřavou města, bábelem : Niké bezkřídlá 8 (str. 232)
 Já vykřikl ze sna. Bože, rty's mi spálil žhavým uhlíkem : Prorok zpronevěřilý (str. 198)
 Já vyšel z času, leč věčnosti chci se dohodit, : Mladý poutník (str. 297)
 Jak balvany, jež s hor se řítí : Skřeky (str. 29)
 Jak býci trávy ostré šfavou zpítí : Niké (str. 10)
 Jak loď pirátů v dál zahnaných : Oblaka v noci (str. 396)
 Jak moře příboj potlesk zní, ryk bouřný davu, : Potlesk (str. 16)
 Jak orel rodných tvých tatranských štítů : Za Milanem Štefáníkem (str. 85)
 Jak podivně sípeš, když se vyléváš do mechu : Zraněný pramen (str. 299)
 Jak rozrost se zatím život! Jaký je temný a hustý! : S novým jarem (str. 301)
 Jak slunce útočí! Jak prožehuje háj ten bezlistý! : Předjaří (str. 174)
 Jak vánek poslední, zhaslého světla třístě : A. Chénier, Z „Jambů“ – 11 (str. 418)
 Jak včela zmámená má duše do kalicha : Milostí tknutý (str. 191)
 Jak vinný keř svůj hrozen nalitý a zajíněný : Ženská podobizna (str. 178)
 Jak vítr v mrak nám stíny v mozek bijí, : Dvě masky. 2 Hamlet (str. 23)
 Jak zářivý je ještě úsměv listí spadlého, : Jak zářivý... (str. 207)
 Jak zelené řeky tekou stráně, hory a lesy, : Pozdní léto (str. 148)
 Jde bouřka oblohou z olova, nebe mrak jediný černý, : Z úzkosti (str. 286)
 Jde k večeru, a moře lesk i lesa stíny : Z cyklu: Teď zraje čas... 2 (str. 127)
 Jde léto k zenitu a všechno zapaluje : Z cyklu: Teď zraje čas... 6 (str. 129)
 Jde noc, má země! Tvář svou jsi do tmy zavila : Ruce (str. 205)
 Jdou dni: ne, plují. Jsou to světla výchvěje, : V posledních letních dnech 1 (str. 250)
 Jdou hodiny, má každá v ruce tichý košíček, : Laskavý podzim (str. 193)
 Jdou, jdou bytosti těch, které miloval jsem, : Jdou, jdou utopenky... (str. 159)
 Jdu pěšinou tak asi kolem páté, : Sonety z letního splínu. 1 Na promenádě (str. 19)
 Jdu po pěšině v polích, ve snech ztracen, : Jistota (str. 109)
 Jdu ulicí. Již sirý večer k zemi padá, : Děti-dědici (str. 82)
 Je čas, kdy ocún hořce fialový kvete na lukách : Čas Proserpinin (str. 375)
 Je čas, kdy ticho přší s vysokého nebe : A mne nezná (str. 167)
 Je doba zloby, záští, podlosti a nenávisti, zrad : Exoriare aliquis... (str. 407)
 Je dusná noc: : Z cyklu: Teď zraje čas... 4 (str. 128)

Je hořko ze všeho. Na všechno popela již lehly návěje, : Niké bezkřídlá 6 (str. 230)
 Je chvíle tajemná, půl mezi létem, zpola : Na křižovatce (str. 55)
 Je jarní den, : Krásná rovnováha (str. 143)
 Je jaro a voní lepkavá brázda, : Chvála mnicha (str. 246)
 Je krajina jak nástroj hudební a v světle zpívá : Hodiny stoupají... (str. 219)
 Je moře dnes mrtvo, žár : Letní slunovrat (str. 122)
 Je nový měsíc jako zrno elektrické, : Nový měsíc (str. 146)
 Je prosinec, však po trávníku zeleném : Je prosinec... (str. 172)
 Je půlnoc průsvitná a barvy mléčné bílé, : Je půlnoc průsvitná... (str. 373)
 Je společnost tvá hodna tebe : „Je společnost tvá hodna tebe“ (str. 404)
 Je šťasten ten, kdo moudrosti cvik rád si svojí, : A. Chénier, Je šťasten ten... (str. 421)
 Je ticho, marný světa hluk : Píseň prosincová (str. 56)
 Je ticho zde, sem zvenčí slabý vzdech jen stěží zavane, : V kryptě (str. 308)
 Je země celá teď jediný stůl, : Tichý podzim (str. 111)
 Je země rozkopána, snad od koní, snad od vrahů, : Válečná (str. 288)
 Je žití podstata jen dým, : Podstata života (str. 27)
 Je život obraz marný; spíše : P.-J. Toulet, 4 (str. 436)
 Jeden hořec-uje, : Soukromé neštěstí se zapovídá (str. 343)
 Jediný nesmírný démant tvrdý a mihavý : Zápasiště (str. 124)
 Jen kov, sklo, kámen: jen co funkce je: : Chvála majáku (str. 125)
 Jen nemluv, bratře, s hrdlem rozdraným! : G. Duhamel, Balada o člověku se zraněným krkem (str. 439)
 Jen oni jsou velcí a prostí a krásní, : Chvála žebráků (str. 75)
 Jen šedá lada. Vichr jimi letí : Česká píseň (str. 35)
 Jinde pes, když zuby ztratí, aspoň močí : Několik epigramů. 2 Psi a psi (str. 339)
 Již brzy žertva pohasne, dým nízkou plazí se, : Věštyně (str. 254)
 Již dávno se ztratily meze, smutnými porostlé kvítky, : Příjezd do Prahy (str. 44)
 Již den se chýlí k večeru, uzrává hrozen : Již den se chýlí k večeru... (str. 182)
 Již není léta, deště je splavily, : Již není léta... (str. 278)
 Již tmí se, červánek ledový už brzy dodoutná, : Večerní (str. 258)
 Již unikalas mně v posledních dobách víc a víc : Již unikalas mně... (str. 372)
 Jsi nejměrnější z všech náručí! : Chvála hrobky (str. 270)
 Jsi rovný jako ten stůl a zahnědlý jako ta lícha, : Chvála mlatu (str. 285)
 Jsi strom do kosmu od věků do věků štípený : Chvála země (str. 289)
 Jsme tedy jenom „spisovateli“, : Dva epigramy. 1 (str. 346)
 Jsme všichni, ó všichni do jednoho kola vpjati : Taneční (str. 274)
 Jsou chodící pole a na nohy vztýčené lány : Chvála rodiček (str. 113)
 Jsou modré dálky dnes jak dráhy pro zápasy : Jsou modré dálky dnes... (str. 183)
 Jsou nohy tvé duchovější : Chvála tanečnice (str. 115)
 Jsou slova. Přehledův jež dráždí sluch : Potíže s hodnotami (str. 319)
 Jsou slzy, které pláče nad bratrem brat : Slzy (str. 360)
 Jurançon z třetího roku : P.-J. Toulet, 2 (str. 435)
 Juž nebe bílý šat svůj z par : Píseň svatodušní (str. 18)
 Juž ztiš se! Z číše své dám ti dnes pítí, : Dialog (str. 14)
 K své potřebě si, bratří, volte zákoutí, : Několik epigramů. 4 Epištola bratřím (str. 340)
 Kamarádi z mokré čtvrtě, : Česká literární (str. 334)

Kdy obzor v mlze zlatotkané jemně splývá, : Apoteóza (str. 34)
 Kdys z věčnosti jsi vyšel a vtělil jsi se v čas a v zem. : Východ i návrat (str. 78)
 Když duje mráz a vítr na nás naléhá, : Zimní (str. 277)
 Když nejvíc jsi zahalen, jsi nejvíc zřejmý. : Z bezčasí (str. 287)
 Kročeje moje : G. Keller, „Kročeje moje“ (str. 443)
 Lká palác, portugalské rokokó, : Kantika (str. 392)
 Má princezno, jež vyrostlas na dlažbě čtvrti tovární, : Princezně z čtvrti tovární (str. 105)
 Máš deset očí, : „Karel Čapek mezi detektivy“ (str. 327)
 Měj dík za vítězný blesk krásy, : Díky (str. 371)
 Mezi tmou a úsvitem : Mezi tmou a úsvitem (str. 107)
 Mimózy květe sirmý, jak tě miluji : Mimózy květe sirmý... (str. 165)
 Míř nežli bublina na vlně oceánu, : Tvá nynější sláva (str. 384)
 Mládě svoje Serafínek : Chytrost žádné čáry (str. 402)
 Mně hnusna byla podlá tlupa zprahlá, : Apostrofa mého kraje 4 (str. 60)
 Mně je jak dítěti, jemuž se dásně sbírají, : Z cyklu: Teď zraje čas... 5 (str. 128)
 Mně stesko se po máku, chrpě, koutolu, : Mně stesko se... (str. 175)
 Mrak se sluncem, déšť se sněhem, stín s jasem : Jaro v Čechách (str. 137)
 Můj zrak tak utvořil, že mnohem víc než jiní : Muka zraku (str. 65)
 My proti sobě stáli a bili se : My proti sobě stáli... (str. 201)
 Na chvíli hudba za řekou se zasmála a pozdvihla : Hudba za řekou (str. 173)
 Na loži horečným bdíš a nasloucháš do noci : Hvízd v noci (str. 158)
 Na nějakém tom špatném verši, to ti odpoví : Několik epigramů. 3 Nepromokavý (str. 339)
 Na stránkách hor a lesů na pokraji : Večerní (str. 24)
 Na těžkém grošovém koni : Selský svatý Václav (str. 71)
 Na vrchu stojíš, tamhle, mezi dvěma buky, : Postůj tak chvíli (str. 150)
 Nad města změř, nad chrám a zahrad zeď a ulic svár : Staré věže a brány (str. 306)
 Nad městem stojím – vře pode mnou – kles noci sleduje, zdvih jitra. : Píseň jitřní (str. 67)
 Nahnuté chrámy a věže podryté k pádu a pekelná výheň : Až bude zorána půda... (str. 206)
 Nás oba před zrozením osud prodal do moře kamení : Básnička záhuby (str. 213)
 Ne člověk, plamen byla jsi do nebe vytrysklý. : Za třemi mrtvými 3 (str. 218)
 Ne jako Jakub s Tebou, rovný s rovným, : Zápas s andělem (str. 176)
 Ne, nejsi věc : Chvála stolu (str. 259)
 Ne, ty v tomhle cirku nejsi august hloupej. : „Ne, ty v tomhle cirku nejsi august hloupej“ (str. 405)
 Ne: tys lhář a podvodník a pokrytec. Život vyhláváš, ty nežiješ. : Soud nad tebou i nade mnou (str. 208)
 Nejdřív je to kupka smetí, neřádu, : Dva epigramy. Česká sláva (str. 349)
 Nejen republiku, nejen sloupy, : Ochrana tvorů na vyměnění (str. 344)
 Největší starostí za každé doby : Nejčestější talent (str. 317)
 Nežli Fausta napsat : V národě filologů (str. 330)
 Nic svého už nevlastníš. : Chvála umírajícího (str. 242)
 Noc vstala světů ze hlubin, ze země vzdechů, hrůzy – : Balada ze starého dramatu (str. 221)
 Novorozeně jsem. : Z plamenů zdvižený 1 (str. 364)

Ó dámy, které tvrdě oplácíte přísností : Nezjištěný básník, „Ó dámy, které tvrdě oplácíte přísností“ (str. 441)
 Ó Dunaji stesku, ó Dunaji v duše mé snění. : Improvizace (str. 237)
 Ó janku zřeštěný, svět ke mně dí, ó žalný blázne, : A zpívám, co zpívati musím (str. 378)
 Ó jerum, jerum, jerum, : Jeremiáda dr. Kramáře nad moderním uměním českým (str. 325)
 Ó kraji můj, teď touha divná ve mně hárá : Apostrofa mého kraje 3 (str. 59)
 Ó krásná byla, krásná-li : A. de Musset, Nad mrtvou (str. 433)
 Ó neboj se, že nebesa prolomí času vztek, : P.-J. Toulet, 7 (str. 438)
 Ó noci, nad tebou schýlený, raněný závratí : Zaklínač (str. 245)
 Ó plačte, ledňáčci, vy ptáci posvátní, : A. Chénier, Mladá Tareníanka (str. 426)
 Ó tvrdá nutnosti, otroctví žalná tíha, : A. Chénier, „Ó tvrdá nutnosti, otroctví žalná tíha“ (str. 425)
 Ó Versailles, sloupoví a háje, : A. Chénier, Versailles (str. 411)
 Obálka už o tom šeptá, : Žlutý tisk (str. 329)
 Odešels v půli díla za pokynem anděla, : Niké bezkřídlá 9 (str. 234)
 Pad uštván vámi, z ruky vysmeklo se varyto. : Mrtvý básník (str. 305)
 Pamětliv, břehu, buď, : P.-J. Toulet, 3 (pozdější verze) (str. 436)
 Pár hubených vzorků z Berlína : Josef Kodíček (str. 403)
 Pastýřko mrtvých let a snů, jež pásalas tam v údolí, : Pastýřko mrtvých let... (str. 311)
 Písečně přede mnou stojíš, za tebou Kováry, : Chvála starého pastýře (str. 263)
 Plá slunce vedrem cirku písek žhavý, : V cirku (str. 12)
 Plamen svých zraků zastří si dlaní, : Saturnálie (str. 248)
 Pláší bělavý, na očích skla, : Chvála lékaře (str. 240)
 Po vzruchu žíznil jsem, mně líno bylo na pobřeží, : Mořská vlašťovka (str. 131)
 Podzim již pobířil klenutí žaru, léto jimž dusilo zemi, : Chvála agonu (str. 69)
 Pojď, děvče, divoký jen tance let : Naposled! (str. 28)
 Pokroky děláme veliké v rase. : Dva epigramy. Úspěchy v chovu dobytčářském (str. 345)
 Prokletá to zem! : Racionální chov běsů (str. 337)
 Před Elysejským palácem vy trotoáry, : P.-J. Toulet, 1 (str. 435)
 Před lety ze zraku Tvého do mne jiskra vyšlehla, : Řeka ohně (str. 380)
 Přes zábradlí země příliš : A jseš jako člověk zmámený... (str. 186)
 Rád s dělníky i řemeslníky na venku večer beseduji. : Večerní beseda (str. 119)
 Ret v slinách žlutých, oko v krvi slité, : Dvě masky. 1 Aias (str. 22)
 Řady a řady postelí. : V horečce (str. 215)
 S lešení spad jsi, uprostřed díla, stavitel přespříliš smělý. : Niké bezkřídlá 4 (str. 226)
 Sám, bez rodičů, krajanů i příbuzných : A. Chénier, Sám, bez rodičů... (str. 416)
 Sem, do strže té, se nebe propadlo, kdy nevím, : Přístav trosečný (str. 303)
 Sem slunce bije v útoku a žhaví zdivo zdrolené; : Niké bezkřídlá 7 (str. 230)
 Slunce se s oblohy lije ve zlatistém dešti : Předjaří (str. 359)
 Slunce velké v mlhách juž se topí, : Sonet (str. 13)
 Smál se to dábel? Volal to bůh? Tohos nezvěděla. : Za jednou mrtvou (str. 249)
 Smích, jehož připomíná spád : P.-J. Toulet, 3 (starší verze) (str. 472)
 Smích oliv tvých stříbřitých, dumu tvých cypřišů : Jižní motiv (str. 118)

Smrt posud lásku naši předbílá, : Za Detlevem von Liliencron (str. 49)
 Statně léta tři neb čtyři : Fr. S. Procházka, příjímám Statečný (str. 400)
 Strž dýmáního světla je nebe : A přece (str. 164)
 Světla hořela kolem mne rozsvícená, : A slunce studené úkosem hledí... (str. 196)
 Světlo přišlo „holdovati“ Praze. : „Hold Světla Praze“ (str. 323)
 Sv. václavský bronz, ať můj, ať Myslbeků, : Dva epigramy. Bronz sv. václavský (str. 348)
 Synu, k radě mojí nebud hluchý, : Karlu Elgartu Sokolovi... (str. 320)
 Šáteček hedvábný po letech našel jsem, : Hedvábný šáteček (str. 267)
 Šílenče, který ses prostorem zpil, : Meteor (str. 406)
 Šla noc; tma její jako černé víno zrála : Píseň předjitiří (str. 54)
 Ta stezka žalu nemůže být strmá dost, : Stezka žalu (str. 268)
 Ta vůně, která z kraje smalty tvojí : Řecké váze (str. 11)
 Tak kráčelas, pozdvihl šat, jak šla bys po popelu, : Za třemi mrtvými 1 (str. 217)
 Tak, příteli, je ke mně Phoebus milostivý. : A. Chénier, „Tak, příteli, je ke mně Phoebus milostivý“ (str. 428)
 Tančilaš přede mnou a zpívalas, já zmámený : Plamen (str. 163)
 Teď čas se v toku obrací, vše vůně jako propast tmy : Teď čas se v toku obrací... (str. 180)
 Teď chvíle je, kdy všechno mučí : Leč nejvíc mučí křidel pahýly... (str. 188)
 Teď léto odchází a za tebou zrak obrací, : Teď léto odchází... (str. 181)
 Teď měsíc studený a siný, : Teď měsíc studený (str. 168)
 Teď noci temné jsou a bez konce; : Novoluní (str. 101)
 Teď opřen jsa dórského sloupu o profil, : Z cyklu: Teď zraje čas... 1 (str. 126)
 Teď prameny se pohnuly, co v země hlubinách : Hodina po půlnoci (str. 282)
 Teď před chvílí slunce zapadlo : A noc je zde (str. 90)
 Teď s růže plátek sprchl poslední : Kalný den (str. 157)
 Teď zraje čas a dává milost, : Z cyklu: Teď zraje čas... 3 (str. 127)
 Těch strání s révou, co teče až do ulic : Starému městu z mého mládí (str. 291)
 Ten dům, kde zemřelas, je rozbořen : Jak za tebou? (str. 300)
 Ten pocel, jež jsem v rakvi vdech Ti na čelo, : Modlitba (str. 387)
 Ten prsten, co se ti s prstu smek, : Prstýnek (str. 273)
 Ten pytel zmítá prý se přece životem : Nápis na Národ (str. 321)
 Ten šťasten, Fanny, smrtelník, jenž s tebou dýše, : A. Chénier, Fanny (str. 414)
 Ticho, ticho, ticho vytřeštěné, : Dojem z ticha (str. 187)
 Tiše, tiše! Pravda, střílelo se: : Košúty (str. 338)
 Tma z dolin valí se a zoufale v ní tonou sosny, : Pohled vzhůru (str. 298)
 Tmou zrádných cest se brodí v mládí, plném sporů, : Bez názvu (str. 42)
 To bylo v Paříži as v dubnu. Já byl mlád, hoch skoro. Nebem rozhozeny : Niké bezkříd-
 lá 1 (str. 223)
 To kámen do tvé namířené hlavy, : Antická tragédie (str. 21)
 To krajina v polohách duše vysokých, : Krajina ve vysokých polohách duše (str. 179)
 To mys je v duši tvé, on vbíhá nejdál ve vln svár, : De profundis clamavi... (str. 194)
 To na Montmartru bylo, snad kdesi v rue Pigalle, : Niké bezkřídla 3 (str. 225)
 To rozžiznění, jež křídla mých van v tobě nítí, : Hovoří anděl (str. 192)
 To u Glycery, přátelé, se hod dnes stroj? : A. Chénier, Pátá z „Les amours“ (str. 422)
 To v poušti bylo. Chrám zbořen, jen sloupy zůstaly : Věrný sloup chrámový (str. 295)
 To věc lehká není, býti kat. : Dva epigramy. Pozornost za pozornost (str. 348)

Topoly vítr protéká, až zvoní jejich šupiny : Záchvěv hrázy (str. 236)
 Tři mosty jsem přešel. Pod prvním potok se hnal, : Tři mosty (str. 62)
 Tu náhle, Niké široboká, jdeš střed davu po náměstí... : Niké bezkřídla 2 (str. 225)
 Tvá loď se zmítala, když vysoko šly vlny, : Poslední plavba (str. 169)
 Tvá píseň teplá je, jak člověku je teplý země doprovod: : Josefu B. Foerstrovi (str. 88)
 Tvá ruka průsvitná kdy v klávesech se líně houpe, : Symfonie (str. 32)
 Tvůj prstýnek do studny temné upadnul : Vězněná (str. 184)
 Tvůj zrak je světlem napojen : Před nocí (str. 99)
 Ty dny, jež s tebou žil jsem, deště ulily: : Přípitek poslední (str. 189)
 Ty nepříjdeš již víc, o hůlku opřena, : In memoriam Jeny Němečkové (str. 185)
 „Ty, pan Vachek brání plodnost.“ : Podle toho (str. 336)
 Ty s chrámem zbořeným, se sloupy puklými, mé předhoří, : V vteřinu poslední (str. 310)
 Ty starý tanci mystického plný kvasu, : Emmeleia (str. 30)
 Ty za mnou přišla jsi a přešlaš proto deset tisíc pohoří : Milosrdenství (str. 190)
 V Arlu, kde Aliscami jsou, : P.-J. Toulet, 5 (str. 437)
 V bídném pokoji hotelním za deset franků : Tulák veleměst (str. 152)
 V mém horizontu nudy šarlata : „V mém horizontu nudy šarlata“ (str. 393)
 V mystických duše polednech, : Černé vůně 2 (str. 394)
 V mystických duše úsvitech, : Černé vůně 1 (str. 394)
 V mystických duše večerech, : Černé vůně 3 (str. 395)
 V něm satyr nahý líně v tupém leží snění : Akt komedie (str. 15)
 V tmě zřel jsem pláti rudou šibenici, : Šibenice (str. 391)
 V tu stranu děd žil jeden, v onu pradě druhý, : Apostrofa mého kraje 2 (str. 59)
 V zahradách kosi jakby ze skleněných fléten : Velká noc (str. 362)
 Vám korunami vítr protéká a ve větvích vám sténá : Niké bezkřídla 5 (str. 228)
 Varuj se soudit Jana Čarka: : Dva epigramy. Riziko kritikovo (str. 345)
 Vaše nesmysly prý malé, : Znají se (str. 318)
 Ve mlze večera juž tonou lesy, : Letní noc (str. 9)
 Ve vaší krajině rodné se smrkem, jedlí snoubí se réva; : Vzpomínka z vašeho rodného kraje (str. 48)
 Velký tmavý v dáli plaví : H. Heine, Childe Harold (str. 442)
 Větvka střemchy nese vůni nahořklou : Větvka střemchy (str. 252)
 Vítr bouřlivý zplnil již sad a zručal stromů koruny, : Ocúny (str. 269)
 Viz, na východě řevaví už černý pruh : Jitro se budí (str. 171)
 Viz, tamhle v souvratí : Otázky (str. 142)
 Vlastenecké srdce vaše rozehráti : Dva epigramy. 2 (str. 347)
 Vnik do Tvé bytosti a v srdci Tvém se složil, : Strom bolesti (str. 369)
 Vru stále a jsem stále jiná, a přec stále stejná, : Studna (str. 276)
 Vše víno v kádích a zpěv zapadá hluboko do polí, : Vinobraní (str. 284)
 Všecko je, jak by ses vrátiti měla co chvíli, : Na božím srdci (str. 353)
 Všeho ses prý zřekl, všeho ses prý vzdal : Naplnění (str. 121)
 Vy se ptáte, zač mu metal : Dva epigramy. Invalidní (str. 349)
 Vzduch ještě je ledový: : Když jsem snil o Beethovenovi (str. 145)
 Vzduch voní mátou a rozmarýnou, : Teskná gavota (str. 138)
 Vzduch výheň a slunce je požár: : Pramen (str. 161)
 Vzduch zlatý, krví slunce posycený, : Oblaka ve dne (str. 26)

- Vždy cizí činy tvé, jak by ti nepatřily, : Tragédie duše 1 (str. 52)
 Z ohnivě slunečné růže pad na mne plátek... : Z ohnivě slunečné růže... (str. 149)
 Z vína, zvláště toho slabšího, : „Při sklence vína“ (str. 331)
 Za mnou zavolals svou písni nejtesknější, můj domove, : Návrat (str. 239)
 Zahnědl obzor trochu a zhoustl dým komína. : Noc na periferii (str. 170)
 Zas tedy po letech. Po mrtvém jdu však listí : Apostrofa mého kraje 1 (str. 58)
 Zbytečným trudem mezi mou a tvou tváří : Paní smíchu a světla (str. 97)
 Zda posud někdy, slečno, vzpomínáte : Sonety z letního splínu. 2 Vzpomínka (str. 20)
 Zde leží na stráni. Vinice pod ním kadeří se : Dům na stráni 1 (str. 133)
 Zde směr se mění, vlaky přepřahají. : Přestupná stanice (str. 130)
 Zde žítí jsem si kdysi přál. Ten sad mít a ten dům : Dům na stráni 2 (str. 134)
 Ze mne vy vstáváte, z mlhy, krve a hrůzy. : Benátky horečné (str. 140)
 Ze severu bouře jde, z Polsky mraků jde průtrž : Literární jaro 1934 (str. 341)
 Země obrátila se právě ve svém vesmírném odvěkém loži, : Obrozeného, osvobozeného světa básnířko... (str. 356)
 Zní zvony, vzduch je zlata pln, : Svatodušní (str. 25)
 Žíjí na mne, však nechtěj mne mít! : Krása člověku (str. 80)
 Žím zraky tvoje vybledlé, do dálav rozzírané : Za matkou (str. 166)
 Že nějaký demagog z stříbrna prava, : Několik epigramů. 1 Dal vdovin groš (str. 339)
 Že za zástěrkou vzplanul jsem i tíž, : P.-J. Toulet, 6 (str. 437)
 Žena čeká na mne, ona obsahuje všecko, nic neschází, : W. Whitman, Žena čeká na mne (str. 444)
 Žít je-li povinnost, až život bude pryč, : P.-J. Toulet, 8 (str. 438)
 Žvatlavé pěšinky, travou napolo smyté, : Horské pěšinky (str. 397)

Básně publikované

9	Letní noc
10	Niké
11	Řecké váze
12	V cirku
13	Sonet
14	Dialog
15	Akt komedie
16	Potlesk
17	Fraška
18	Píseň svatodušní
	Sonety z letního splínu
19	1. Na promenádě
20	2. Vzpomínka
21	Antická tragédie
	Dvě masky
22	1. Aias
23	2. Hamlet
24	Večerní
25	Svatodušní
26	Oblaka ve dne
27	Podstata života
28	Naposled!
29	Skřeky
30	Emmeleia
32	Symfonie
34	Apoteóza
35	Česká píseň
36	Divadelním zámrům Petra Jasmína
37	Láska osudu
40	Píseň ke cti horkého dne
42	Bez názvu
44	Příjezd do Prahy

48	Vzpomínka z vašeho rodného kraje
49	Za Detlevem von Liliencron
52	Tragédie duše
54	Píseň předjitřní
55	Na křižovatce
56	Píseň prosincová
58	Apostrofa mého kraje
62	Tři mosty
64	Píseň trpícího v městě
65	Muka zraku
67	Píseň jitřní
69	Chvála agonu
71	Selský svatý Václav
75	Chvála žebráků
78	Východ i návrat
80	Krása člověku
82	Dítěti – dědici
85	Za Milanem Štefánikem
88	Josefu B. Foerstrovi
89	Stromy svobody
90	A noc je zde
92	Vlaky
97	Paní smíchu a světla
99	Před nocí
101	Novoluní
103	Před Svatým Duchem
105	Princezně z čtvrti tovární
107	Mezi tmou a úsvitem
109	Jistota
111	Tichý podzim
113	Chvála rodiček
115	Chvála tanečnice
118	Jižní motiv
119	Večerní beseda
121	Naplnění
122	Letní slunovrat
124	Zápasističe
125	Chvála majáku
126	Z cyklu: Teď zraje čas...
130	Přestupná stanice
131	Mořská vlaštovka
133	Dům na stráni
136	Bohonošič
137	Jaro v Čechách
138	Teskná gavota
140	Benátky horečné
142	Otázky

143	Krásná rovnováha
145	Když jsem snil o Beethovenovi
146	Nový měsíc
147	Den a noc
148	Pozdní léto
149	Z ohnivě slunečné růže...
150	Postůj tak chvíli
152	Tulák veleměst
154	Soustolovník
157	Kalný den
158	Hvizd v noci
159	Jdou, jdou utopenky...
161	Pramen
162	Výstraha
163	Plamen
164	A přece
165	Mimózy květe sírny...
166	Za matkou
167	A mne nezná
168	Teď měsíc studený
169	Poslední plavba
170	Noc na periférii
171	Jitro se budí
172	Je prosinec...
173	Hudba za řekou
174	Předjaří
175	Mně stesklo se...
176	Zápas s andělem
178	Ženská podobizna
179	Krajina ve vysokých polohách duše
180	Teď čas se v toku obrací...
181	Teď léto odchází...
182	Již den se chýlí k večeru...
183	Jsou modré dálky dnes...
184	Vězněná
185	In memoriam Jeny Němečkové
186	A jseš jako člověk zmámený...
187	Dojem z ticha
188	Leč nejvíc mužů křídla pahýly...
189	Přípitek poslední
190	Milosrdenství
191	Milostí tknutý
192	Hovoří anděl
193	Laskavý podzim
194	Dě profundis clamavi...
196	A slunce studené úkosem hledí...
198	Prorok zpronevěřilý

200	Vstaň, Samsone...
201	My proti sobě stáli...
202	Mladá žena zpívá
203	Starý muž zpívá
204	Předsvit
205	Ruce
206	Až bude zorána půda...
207	Jak zářivý...
208	Soud nad tebou i nade mnou
210	Dnes a tehdy
213	Básnířka záhuby
214	A přec zrá dítě...
215	V horečce
217	Za třemi mrtvými
219	Hodiny stoupají...
220	Otázka
221	Balada ze starého dramatu
223	Niké bezkřídlá
236	Záchvěv hrůzy
237	Improvizace
239	Návrat
240	Chvála lékaře
242	Chvála umírajícího
245	Zaklínač
246	Chvála mnicha
248	Saturnálie
249	Za jednou mrtvou
250	V posledních letních dnech
252	Větévka střemchy
254	Věštkyně
256	A proto zrak tvůj temně žhne...
258	Večerní
259	Chvála stolu
261	Pramen žaluje
263	Chvála starého pastýře
265	Chvála vojáka
267	Hedvábný šáteček
268	Stezka žalu
269	Ocúny
270	Chvála hrobky
273	Prstýnek
274	Taneční
276	Studna
277	Zimní
278	Již není léta...
280	Krajina před Léthé
282	Hodina po půlnoci

284	Vinobraní
285	Chvála mlatu
286	Z úzkosti
287	Z bezčasi
288	Válečná
289	Chvála země
291	Starému městu z mého mládí
293	Svědék
295	Věrný sloup chrámový
296	Prosba
297	Mladý poutník
298	Pohled vzhůru
299	Zraněný pramen
300	Jak za tebou?
301	S novým jarem
303	Přístav trosečný
305	Mrtvý básník
306	Staré věže a brány
308	V kryptě
310	V vteřinu poslední
311	Pastýřko mrtvých let...
312	In memoriam
313	Pobídka
XXX	
317	Nejčestější talent
318	Znají se (Zvonařským mediokritám)
319	Potíže s hodnotami
320	Karlu Elgartu Sokolovi, autorovi „duchového“ fejetonu
321	Nápis na Národ
322	Karikaturistovi A. Hoffmeisterovi...
323	„Hold Světla Praze“
324	Má poslední zkušenost
325	Jeremiáda dr. Kramáře nad moderním uměním českým
327	„Karel Čapek mezi detektivy“
328	Dialog dvou podniků, autora a čtenáře, ...
329	Žlutý tisk
330	V národě filologů
331	„Při sklence vína“
332	„Čin“ a čin
333	Nebezpečné sousedství
334	Česká literární
336	Podle toho
337	Racionální chov bésů

- 338 Košúty
Několik epigramů
339 1. Dal vdovin groš
339 2. Psi a psi
339 3. Nepromokavý
340 4. Epištola bratřím
341 Literární jaro 1934
343 Soukromé neštěstí se zapovídá
344 Ochrana tvorů na vyměnění
Dva epigramy
345 Úspěchy v chovu dobytkařském
345 Riziko kritikovo
346 Dva epigramy
Dva epigramy
348 Pozornost za pozornost (Ad. Hoffmeisterovi)
348 Bronz sv. václavský (Josefu Machovi)
Dva epigramy
349 Invalidní
349 Česká sláva

Strom bolesti

- 353 Na božím srdci
356 Obrozeného, osvobozeného světa básnířko...
359 Předjaří
360 Slzy
362 Velká noc
364 Z plamenů zdvižený
369 Strom bolesti
371 Díky
372 Již unikalas mně...
373 Je půlnoc průsvitná...
375 Čas Proserpinin
378 A zpívám, co zpívati musím
380 Řeka ohně
384 Tvá nynější sláva
387 Modlitba

Básně z rukopisů

- 391 Šibenice
392 Kantika
393 „V mém horizontu nudy šarlatu“
394 Černé vlně
396 Oblaka v noci
397 Horské pěšinky
398 Den hasne

- 400 Fr. S. Procházka, přijímím Statečný
402 Chytrost žadné čary
403 Josef Kodíček
404 „Je společnost tvá hodna tebe“
405 „Ne, ty v tomhle cirku nejsi august hloupej“
406 Meteor
407 Exoriare aliquis...

*Překlady**André Chénier:*

- 411 Versailles
414 Fanny
416 Sám, bez rodičů...
417 Z „Jambů“ – 10
418 Z „Jambů“ – 11
421 Je šťasten ten...
422 Pátá z „Les Amours“
424 Z „Cesty italské“
425 „Ó tvrdá nutnosti, otroctví žalná tíha“
426 Mladá Tarentanka
428 „Tak, příteli, je ke mně Phoebus milostivý“
429 „Chce často nešťastník své opustiti žiti“

Alfred de Musset:

- 432 Píseň
433 Nad mrtvou

Paul-Jean Toulet:

- 435 1 („Před Elysejským palácem vy trotoáry“)
435 2 („Jurançon z třetího roku“)
436 3 („Pamětliv, břehu, bud“)
436 4 („Je život obraz marný; spíše“)
437 5 („V Arlu, kde Aliscami jsou“)
437 6 („Že za zástěrkou vzplanul jsem i tíž“)
438 7 („Ó neboj se, že nebesa prolomí času vztek“)
438 8 („Žít je-li povinnost, až život bude pryč“)

Georges Duhamel:

- 439 Balada o člověku se zraněným krkem

Nejistěný básník:

- 441 „Ó dámy, které tvrdě oplácíte přisností“

Heinrich Heine:

- 442 Childe Harold

Gottfried Keller:

- 443 „Kročeje moje“

Walt Whitman:

- 444 Žena čeká na mne

- 447 Ediční zpráva
475 Soupis básní podle incipitu

F. X. Šalda

Básně

Soubor díla F. X. Šaldy. Svazek 7.

K vydání připravili, ediční zprávu napsali

a soupis básní podle incipitu sestavili

Zina Trochová a Mojmír Otruba.

Sazbu připravilo MÚ typografické studio.

Vydalo nakladatelství TORST,

Opatovická 24, Praha 1

jako svou 116. publikaci

ve spolupráci se Společností F. X. Šaldy.

Tisk EKON, družstvo Srázná 17 586 01 Jihlava

Vydání první.

Praha 1997.

*Kniha vychází díky laskavému příspěvku
Komerční banky.*

- 73 Věra Jirousová – *Co je tu, co tu není*
74 Roman Erben – *Artyčoky chána Kučuma*
75 Vít Kremlička – *Cizrna*
76 Jiří Daníček – *Dům z listí*
77 Jiří Orten – *Hořký kruh*
78 Jan Novák – *Navštivte Peru!*
79 J. M. Machado de Assis – *Posmrtné paměti
Bráse Cubase*
80 Ladislav Klíma – *Velký roman (Sebrané spisy IV)*
81 Martin C. Putna – *Kniha Kraft*
82 Jiří Trávníček – *Poezie poslední možnosti*
83 Lou Andreas-Salomé – *Friedrich Nietzsche
ve svých dílech*
84 Odilon Redon – *Samomluvy*
85 Miroslav Červenka – *Obléhání zevnitř*
86 Emil Juliš – *Nevyhnutelnosti*
87 Bohumila Grögerová – *Meandry*
88 Rudolf Havel – *Utajené překlady*
89 Yves Bonnefoy – *O pohybu a nehybnosti Jámy.
Psaný kámen*
90 Stanislav Dvorský – *Zborcené plochy*
91 Jaroslav Pízl – *Svět zvířat*
92 Alexandr Stich – *Od Karla Havlíčka
k Františku Halasovi*
93 Richard Weiner – *Netečný divák a jiné prózy.
Lítice. Škleb (Spisy I)*
94 Zbyněk Hejda – *Básně*
95 Josef Palivec – *Prózy, listy z vězení, pozdravy
přátel*
96 Jiří Padrta – *Kazimír Malevič a suprematismus*
97 Jiří Šetlík – *Cesty po ateliérech*
98 Iren Stehli – *Pražské výlohy 1978–1996*
99 Max Blecher – *Přítody z bezprostředního
neskutečna. Zjizvená srdce*
100 J. Slavík, J. Opelík – *Josef Čapek*
101 František Listopad – *První věty*
102 Jan M. Tomeš – *Staré zahrady*
103 *Mramor se jí studený*
104 Vasilij Rozanov – *Apokalypsa naší doby*
105 Václav Vokolek – *Zříceninový mramor*
106 Václav Svoboda Plumlovský – *Co složím, to mám*
107 Vlastimil Trešňák – *U jídla se nemluví*
108 Jiří Pechar – *Nad knihami a rukopisy*
109 Zdeněk Vašíček – *Přijetí podmínek*
110 William Shakespeare – *Sen noci svatojánské*
111 Milan Jankovič – *Kapitoly z poetiky Bohumila
Hrabala*
112 Karel Zlín – *Poesie*
113 Charles Baudelaire – *Mé srdce, tak jak je*
114 Jaroslav Durych – *Svatý Jiří*
115 Martin Reiner – *Decimy*
116 F. X. Šalda – *Básně (Soubor díla FXŠ 7)*
117 Richard Weiner – *Básně (Spisy II)*
118 *U řek babylonských*
119 Edward Stachura – *Smlít se se světem*

Soubor díla F. X. Šaldy

1. BOJE O ZÍTŘEK
(Ed. J. Mukařovský. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1948. 197 stran; 2. vyd. 1950)
2. DUŠE A DÍLO
(Ed. F. Vodička. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1947. 224 stran; 2. vyd. 1950)
3. ŽIVOT IRONICKÝ A JINÉ POVÍDKY
(Ed. V. Černý. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1949. 235 stran)
4. LOUTKY I DĚLNÍCI BOŽÍ
(k vydání připravuje nakladatelství TORST)
5. DRAMATA
(Ed. E. Macek. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1957. 346 stran)
6. DŘEVORYTY STARÉ I NOVÉ
(Ed. J. Čermák. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1960. 207 stran)
7. BÁSNĚ
(Ed. Z. Trochová a M. Otruba. TORST 1997. 492 stran)
8. STUDIE Z ČESKÉ LITERATURY
(Ed. R. Havel. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1961. 254 stran)
9. STUDIE O UMĚNÍ A BÁSNÍCÍCH
(Ed. J. Pistorius. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1948. 126 stran)
10. KRITICKÉ PROJEVY – 1 / 1892–1893
(Ed. J. Pistorius. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1949. 494 stran)
11. KRITICKÉ PROJEVY – 2 / 1894–1895
(Ed. F. Vodička. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1950. 383 stran)
12. KRITICKÉ PROJEVY – 3 / 1896–1897
(Ed. K. Dvořák. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1950. 546 stran)
13. KRITICKÉ PROJEVY – 4 / 1898–1900
(Ed. R. Havel. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1951. 348 stran)
14. KRITICKÉ PROJEVY – 5 / 1901–1904
(Ed. E. Macek. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1951. 287 stran)
15. KRITICKÉ PROJEVY – 6 / 1905–1907
(Ed. K. Dvořák. Společnost F. X. Šaldy v Melantrichu 1951. 308 stran)
16. KRITICKÉ PROJEVY – 7 / 1908–1909
(Ed. K. Dvořák. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1953. 492 stran)
17. KRITICKÉ PROJEVY – 8 / 1910–1911
(Ed. O. Králík, M. Komárek a J. Opelík. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1956. 448 stran)
18. KRITICKÉ PROJEVY – 9 / 1912–1915
(Ed. R. Havel a L. Lantová. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1954. 406 stran)
19. KRITICKÉ PROJEVY – 10 / 1917–1918
(Ed. E. Macek. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1957. 559 stran)
20. KRITICKÉ PROJEVY – 11 / 1919–1921
(Ed. Z. Trochová. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1959. 280 stran)
21. KRITICKÉ PROJEVY – 12 / 1922–1924
(Ed. Z. Trochová. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1959. 332 stran)
22. KRITICKÉ PROJEVY – 13 / 1925–1928
(Ed. E. Macek. Ústav pro českou literaturu ČSAV v Čs. spisovatelů 1963. 451 stran.
Jmenný rejstřík ke všem nebeletristickým svazkům Souboru díla F. X. Šaldy 1–22)
23. KRITICKÉ PROJEVY – 14 / Dodatky z let 1902–1928
(Ed. M. Špirit. Vydje v nakladatelství TORST.)

Nakladatelství TORST dále připravuje:

24. KRITICKÉ PROJEVY – 15 / 1928–1930
25. KRITICKÉ PROJEVY – 16 / 1931–1933
26. KRITICKÉ PROJEVY – 17 / 1934–1937
27. KORESPONDENCE I
28. KORESPONDENCE II
29. KORESPONDENCE III